

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 325

49. évfolyam

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

2006. december 30.

Közleményszám

Tartalom

Oldal

I Tájékoztatások

.....

II Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság**2006. december 13–14-i, 431. plenáris ülés**

2006/C 325/01	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gyógyszerkészítmények gyermekgyógyászati felhasználásáról, valamint az 1768/92/EGK rendelet, a 2001/20/EK irányelv, a 2001/83/EK irányelv és a 726/2004/EK rendelet módosításáról szóló xxx/2006 rendelet módosításáról” COM(2006) 640 final – 2006/0207 (COD)	1
2006/C 325/02	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi irányelvre a 2002/38/EK tanácsi irányelvnek a rádióműsor- és televízióműsor-terjesztési szolgáltatásokra és egyes elektronikus úton nyújtott szolgáltatásokra alkalmazandó hozzáadottérték-adó alkalmazási időszaka tekintetében történő módosításáról” COM(2006) 739 final – 2006/0245 (CNS)	2
2006/C 325/03	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az uniós és nemzeti közigazgatási gyakorlatok és kapcsolódási pontok”	3
2006/C 325/04	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye – Az EU új idegenforgalmi politikája: a partnerség erősítése az európai idegenforgalom területén” COM(2006) 134 final	11
2006/C 325/05	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”	16

Ár: 18 EUR

(folytatás a túloldalon)

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2006/C 325/06	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok kezelőszerveinek, ellenőrző és visszajelző lámpáinak jelöléséről (kodifikált szöveg)” COM(2006) 556 <i>final</i> – 2006/0175 (COD)	28
2006/C 325/07	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A fenntartható európai borágazat felé” COM(2006) 319 <i>final</i>	29
2006/C 325/08	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK rendelet módosításáról” COM (2006) 237 <i>final</i> – 2006/0082 (CNS)	35
2006/C 325/09	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Európai parlamenti és tanácsi rendeletre tett javaslat az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló .../.../EK rendelet módosításáról” COM(2006) 607 <i>final</i> – 2006/0195 COD	37
2006/C 325/10	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról szóló .../.../EK rendelet módosításáról” COM(2006) 606 <i>final</i> – 2006/0193 (COD)	40
2006/C 325/11	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a 404/93/EGK, az 1782/2003/EK és a 247/2006/EK rendeleteknek a banánágazat tekintetében történő módosításáról” COM(2006) 489 <i>final</i> – 2006/0173 (CNS)	41
2006/C 325/12	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet és az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK tanácsi rendelet módosításáról” COM(2005) 676 <i>final</i> – 2005/0258 (COD)	43
2006/C 325/13	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az önkéntes tevékenység: szerepe az európai társadalomban és kihatásai”	46
2006/C 325/14	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – A növekedési és munkahelyteremtési partnerség megvalósítása: Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén” COM(2006) 136 <i>final</i>	53
2006/C 325/15	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozata”	60
2006/C 325/16	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye: Az EU gyermekjogi stratégiája felé” COM(2006) 367 <i>final</i>	65
2006/C 325/17	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a 2201/2003/EK rendeletnek a joghatóság tekintetében történő módosításáról és a házassági ügyekben alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok bevezetéséről” COM(2006) 399 <i>final</i>	71

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2006/C 325/18	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szállítási lánc védelmének fokozásáról” COM(2006) 79 <i>final</i> – 2006/0025(COD)	73
2006/C 325/19	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára” COM(2006) 173 <i>final</i>	78
2006/C 325/20	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/.../EK irányelv módosításáról” COM(2006) 646 <i>final</i> – 2006/0210 (COD)	82
2006/C 325/21	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolásáról szóló 3922/91/EGK tanácsi rendelet módosításáról” COM(2006) 645 <i>final</i> – 2006/0209 (COD)	83

II

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2006. DECEMBER 13–14-I, 431. PLENÁRIS ÜLÉS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gyógyszerkészítmények gyermekgyógyászati felhasználásáról, valamint az 1768/92/EGK rendelet, a 2001/20/EK irányelv, a 2001/83/EK irányelv és a 726/2004/EK rendelet módosításáról szóló xxx/2006 rendelet módosításáról”

COM(2006) 640 final – 2006/0207 (COD)

(2006/C 325/01)

2006. november 9-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgösségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Renate HEINISCH személyében, továbbá 125 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetés

1.1 Az 1999/468/EK tanácsi határozatot módosító, 2006. július 17-én elfogadott 2006/512/EK tanácsi határozat a Szerződés 202. cikkén alapul. A 2006/512/EK határozat új eljárást vezetett be a végrehajtási hatáskörök gyakorlására: az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárást.

1.2 Ennek következtében módosítani kell minden olyan ezzel kapcsolatos jogi aktust, amely a bizottsági eljárásról szóló 2006/512/EK határozat hatályba lépése után a Szerződés 251. cikke értelmében együttdöntési eljárással elfogadott, de még nem kibocsátott alapvető jogi aktus szabályozási eljárására utal. A gyermekgyógyászati készítményekről szóló xxx/2006 rendeletet ugyan 2006. október 23-án formálisan elfogadták, az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* még nem jelent meg, tehát még nem lépett hatályba.

1.3 Az Európai Bizottság jelen javaslata annyiban módosítja a gyermekgyógyászati készítményekről szóló xxx/2006 rende-

letet, hogy a két végrehajtási intézkedés a 20. cikk (2) bekezdése és a 49. cikk (3) bekezdése értelmében az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás keretében fogadható el, mivel a rendelet nem alapvető fontosságú rendelkezések beillesztésével történő kiegészítését szolgálják:

- a 20. cikk (2) bekezdésében a halasztás megadásának okaira vonatkozó meghatározás pontosítása érdekében, valamint
- a 49. cikk (3) bekezdésében a pénzügyi szankciók legmagasabb kiszabható összegét, valamint a behajtás feltételeit és módjait illetően.

2. Ajánlás

2.1 Az Európai Bizottság jelen javaslata teljességgel megfelel a végrehajtási hatásköröknek a Bizottságra történő átruházása eljárásának és szabályainak. Az EGSZB ellenvetés nélkül helyesli az Európai Bizottság javaslatát.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi irányelvre a 2002/38/EK tanácsi irányelvnek a rádióműsor- és televízióműsor-terjesztési szolgáltatásokra és egyes elektronikus úton nyújtott szolgáltatásokra alkalmazandó hozzáadottérték-adó alkalmazási időszaka tekintetében történő módosításáról”

COM(2006) 739 final – 2006/0245 (CNS)

(2006/C 325/02)

2006. november 30-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége megbízta a „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

Tekintettel a munka sürgősségére, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén Umberto BURANI-t nevezte ki főelőadónak, majd 102 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 2002. május 7-én a Tanács elfogadta a HÉA-rendszer létrehozásáról szóló 77/388/EK „alapirányelvet” módosító 2002/38/EK irányelvet. A módosítás a rádióműsor- és televízióműsor-terjesztési szolgáltatásokra és egyes elektronikus úton nyújtott szolgáltatásokra alkalmazandó hozzáadottérték-adót érinti, és egy sor rendelkezést tartalmaz, amelyek hatálya – amennyiben nem kerülnek meghosszabbításra – 2006. június 30-án járt volna le.

1.2 Az irányelv elfogadásakor a Tanács azt tervezte, hogy a szolgáltatásnyújtás helyéről, valamint a harmadik országbeli vállalatok esetében alkalmazható kedvezményekről szóló egyes rendelkezések felülvizsgálatára három éven belül, tehát még az irányelv hatályának lejártá előtt sor kerül majd. 2006. május 25-én az Európai Bizottság jelentést mutatott be, amely igazolja a fogantatott intézkedések hatékonyságát, és javasolja hatályuk 2008. december 31-ig való meghosszabbítását. A Tanács azonban úgy döntött, hogy az intézkedések hatályát csak 2006. december 31-ig hosszabbítja meg.

1.3 Az Európai Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy az irányelv tárgyát képező intézkedések hatályának lejártá „nemki-

vánatos következményekkel” járna. Ez eufemisztikus megfogalmazása annak, hogy e területen új jogszabályjavaslatok hiányában jogi vákuum keletkezhetne. Az Európai Bizottság másrészt megjegyzi, hogy az adóügy területén a jogalkotási folyamatok lassúsága nem teszi lehetővé a meglévőket felváltó új intézkedések létrehozását a 2006-os év vége előtt; ismételt javasolja tehát az irányelv hatályának 2008. december 31-ig való meghosszabbítását.

2. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

2.1 Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság indokait, és úgy véli, hogy jelenleg nem indokolt az irányelvben foglalt rendelkezésekkel behatóan foglalkozni, mivel mindenképpen sürgős szükség van az ágazatban alkalmazandó jogszabályokra. Az EGSZB bízik az Európai Bizottság kijelentéseinek megalapozottságában, ami a jelenlegi jogszabályok működésszerűségét illeti, ezért csak **helyeselheti** a meghosszabbításra irányuló javaslatot. Tekintettel a jogalkotási folyamatok hosszadalmasságára az adóügy területén, úgy véli, hogy a két éves határidő, azaz a 2008. december 31-ig terjedő időszak éppen elegendő – sőt akár túl rövid is – ahhoz, hogy lehetővé tegye az új javaslatok kidolgozását ezen a területen.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az uniós és nemzeti közigazgatási gyakorlatok és kapcsolódási pontok”

(2006/C 325/03)

2006. január 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „Az uniós és nemzeti közigazgatási gyakorlatok és kapcsolódási pontok”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. november 14-én elfogadta. (Előadó: Joost van IERSEL.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 14-i ülésnapon) 102 szavazattal 5 ellenében, 48 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglaló

1.1 A Miniszterek Tanácsa döntő szereppel bír az EU döntéshozatali folyamatában. A nemzeti koordináció és politikaalkotás kérdését ugyanakkor soha nem vitatták meg részletekbe menőkig közösségi szinten. Az EU egyedülálló abban, hogy megosztja a szuverenitást. Ennek következtében számos területen átlátható, többszintű kormányzásra van szüksége. Az EGSZB álláspontja szerint a tagállamok jól meghatározott és hatékony nemzeti politikai és közigazgatási eljárásai, melyet a jobb jogalkotás, végrehajtás és betartatás egészít ki, szerves részei az Európai Unió felelősségteljes kormányzásának. Az említett eljárások fokozzák az átláthatóságot és érthetőbbé teszik a közösségi jog és politikák hatását a társadalom egészére számára. A nemzeti gyakorlatok elemzése alapvető különbségeket tárt fel a tagállamok között az uniós ügyek politikai és adminisztratív kezelése terén. Az ilyen jellegű elemzésnek ösztönzőleg kellene hatnia az unióhoz kapcsolódó kormányzati – politikai és adminisztratív – eljárásokról szóló vitára. A legérdekesebb és bevált gyakorlatokat ki lehetne emelni. Egy Európa szerzte megrendezett, az európai ügyek jobb nemzeti szintű kezeléséről szóló nyílt vita a jobb jogalkotásról, hatékonyabb végrehajtásról és betartatásról szóló vitának is javára válna. Az EGSZB sürgeti a nemzeti közigazgatási gyakorlatok és eljárások folyamatos tanulmányozását.

2. Bevezetés

2.1 2005-ben az EGSZB véleményt fogadott el a jobb jogalkotásról, valamint a jogszabályok hatékonyabb végrehajtásáról és betartatásáról. Mindkét vélemény abból indul ki, hogy a jogállamiság értelmében a jó törvények betarthatók és tiszteletben is tartják azokat⁽¹⁾. A közösségi törvényeknek az EU legitimitását alátámasztó átlátható, demokratikus és mindenki által hozzáférhető eljárás keretében kell megszületniük. A kormányok belső gyakorlatai is részei ennek a folyamatnak.

2.2 Figyelemreméltó és sajnálatos, hogy az európai integráció oly sok éve után, számos tagállamban a közösségi jog és a közösségi politikák még mindig nem épültek be eléggé mint politikai és közigazgatási szint a belső politikaalkotásba azokon a területeken, melyeken a tagállamok pedig elkötelezték magukat

a közös politikák és a közös döntéshozatali folyamat eredményeinek végrehajtása mellett.

2.3 A jogalkotási folyamatban, a jogszabályok átültetésében és azok végrehajtásában a tagállamoké a legfontosabb szerep. Ez azt jelenti, hogy az is kulcsfontosságú, hogy a tagállamok hogyan kezelik ezt a folyamatot: minél jobb a szervezés, a végeredmény annál jobban szolgálja a tagállam saját érdekeit és annál hasznosabb az EU és egészében véve a társadalom számára.

2.4 Az EU-ügyek hatékony és átlátható nemzeti szintű megközelítése elengedhetetlen, hiszen a 25 tagállamnak, melyek mindegyikében saját közigazgatási kultúra és hagyományok alakultak ki, ugyanazokat a *víványokat* kell tiszteletben tartania, amelyek pedig hasonló követelményeket tartalmaznak a jogalkotás, az átültetés és az EU-jogszabályok végrehajtása terén.

2.5 A nemzeti koordináció és politikaalkotás sohasem képezte mélyreható viták témáját EU-szinten, részben a szubsidiaritás miatt, részben pedig mert hiányzott a valódi érdeklődés a brüsszeli döntéshozók és a tagállamok döntéshozó szervei körében. Figyelemreméltó, hogy a tudományos körök – néhány kivételtől eltekintve – sem szenteltek igazán figyelmet ezeknek a tényezőknél. Az azonban világos, hogy a nemzeti koordináció és politikaalkotás szervezése és működése jelentős hatást gyakorolhat a brüsszeli döntéshozatalra és ebből következően az EU-jogszabályok átültetésére és végrehajtására. A jobb jogalkotás és hatékonyabb végrehajtás megvitatása során tehát figyelembe kell venni a nemzeti koordináció és politikaalkotás szervezését is.

2.6 Ez távolról sem csak technikai kérdés, hanem tekintettel a tagállami szervezés és belső eljárások hatékonyabbá tételének aktuálissá vált megvitatására, valamint a tagállamok és az Európai Bizottság közötti kölcsönös felelősségvállalás lehetséges újradefiniálására, sokkal inkább politikai. Ezzel egyidejűleg szükség van arra is, hogy ezek a folyamatok a tagállamokban átláthatók és mindenki által hozzáférhetőek legyenek az EU és a társadalom közötti kommunikáció eredményesebbé tétele és a polgárok körében fennálló zűrzavar és gyanú eloszlatása érdekében.

⁽¹⁾ HLC 24., 2006.1.31.

2.7 Érthető okokból az Európai Bizottság igencsak vonakodik a nemzeti eljárások megvitatásától, ennek ellenére méltán jegyezte meg 2001-ben ⁽²⁾: „Itt az ideje, hogy felismerjük, hogy az Unió diplomáciai folyamatból demokratikus folyamatba lépett át, olyan politikákkal, amelyek mélyen benyúlnak a nemzeti társadalmakba és a hétköznapi életbe. A Tanácsnak erőfeszítéseket kell tennie, hogy képes legyen a közösségi politikák minden aspektusának koordinálására a Tanácsban és a tagállamokban egyaránt.”

2.8 A közösségi jogszabályok átültetésére vonatkozóan az Európai Bizottság egy 2004. évi ajánlásában közvetlenül a tagállamokhoz címzett gyakorlati javaslatokat tesz a már elfogadott közösségi jogszabályok helyes végrehajtásának és betartatásának támogatására ⁽³⁾. E javaslatok közül számos igen hasznos lehet a közösségi törvények előkészítését kísérő koordináció és politikaalkotás, valamint az elfogadott politikai célkitűzések megvalósítása tekintetében.

2.9 Vitathatatlan, hogy a tagállamok nemzeti politikai és közigazgatási eljárásai egyszerűsítésének szükségessége még sürgetőbbé vált mióta:

- eredménymutatókat vezettek be a közösségi jogszabályok végrehajtásával kapcsolatban,
- az Európai Unió egyre több területen vesz részt,
- megkezdődtek a tárgyalások az alkotmányszerződésről, valamint
- az Európai Unió kibővült és további új tagok várhatók.

De még mindig sok a feladat.

3. Általános háttér

3.1 Az Európai Unió nem egy állam, és nem is tart efelé. Az Európai Bizottság központ, amely pontosan meghatározott területeken kezdeményezési joggal bír. A Tanács a jogalkotásra és költségvetésre vonatkozó döntéshozatal feje, amelyre gyakran érdemi befolyással bír az Európai Parlament mint társjogalkotó és a Bíróság mint az uniós jog őre. Nincs egyértelmű vezetőség. Az EU inkább a sok szereplő között fennálló kölcsönös egymástól való függőség nagyon szövevényes megjelenése. Különleges abban, ahogyan a nemzeti és szövetségi felelőségek hálózatát létrehozta.

3.2 Egyedülálló abban, hogy megosztja a szuverenitást. Következésképpen az EU-nak számos területen átlátható, több szintű vezetésre van szüksége, ám ennek hatása az őt felépítő alkotóelemek, azaz a tagállamok igazgatására és közigazgatására távolról sem egyértelmű ⁽⁴⁾. Ez vonatkozik a tagállamok és

„Brüsszel” megosztott felelősségére, és maguknak a tagállamoknak az egyéni felelősségére is, például a lisszaboni stratégia végrehajtására.

3.3 Az elmúlt évtizedben az EU egyre több területen vállalt részt. Ez egy dinamikus folyamat, melyben a nemzeti fővárosok és egyre inkább a regionális közigazgatási egységek, a szociális és gazdasági szereplők és a civil társadalom is részt vesznek. Az utóbbi időben a „harmadik pillérhez” tartozó kérdések, azaz az igazságügy és a belpolitika végrehajtása is kezdetét vette. Jelenleg azonban az Európai Bizottság nem indíthat jogsértési eljárást a tagállamok ellen a nemzeti végrehajtás során történt hiányosságok orvoslása érdekében ⁽⁵⁾.

3.4 A közösségi jogszabályok és az uniós döntéshozatali folyamat polgárokra, vállalatokra és szervezetekre gyakorolt, sokszor közvetlen hatása ellenére az EU-t számos tagállamban még mindig elsősorban a nemzeti állami szervezeten kívüli nemzetközi szervként tartják számon, sőt vannak olyan tagállamok, ahol kizárólag a külpolitikával kapcsolják össze. Ez zűrzavart és káros távolságtatást eredményezhet. Azok a problémák, amelyekkel az EU a tagállamok politikai és közigazgatási környezetében szembesül, elsősorban ennek a gondolkodásmódnak köszönhetőek.

3.4.1 A politikai háttérben a nemzeti parlamentek helyzete és álláspontja kulcsfontosságú. Gyakran még mindig szakadék tátong tájékozottságuk és elkötelezettségük és az EU-szintű döntéshozatali folyamat között. Ez fokozza a távolságot az EU és a társadalom között.

3.4.2 Ezzel összefüggésben egy további tényező a politikusok, a nemzeti közigazgatások és az érintett magánszereplők látásmódja és elkötelezettsége közötti különbség.

3.4.3 Harmadszor, ha a politikaalkotás nem átlátható, félreértések merülhetnek fel a nemzeti álláspont – nemzeti és EU-szintű – meghatározásának és megvitatásának módjával és megfelelő időpontjával kapcsolatban. Ezt jól példázza a különböző minisztériumokban az európai osztályok fennállása, amelyek – habár tárgyi kérdésekkel, és nem csak a koordinációval foglalkoznak – többé-kevésbé el vannak választva a belső politikákért felelős minisztériumi osztályoktól. Ez hátrányosan befolyásolhatja az utóbbiak európai szempontokkal kapcsolatos érzékenységét és figyelmét. Hasonló koordinációs problémák léteznek a nemzeti parlamentek állandó bizottságai között is.

3.4.4 Negyedszer, az „Európára” vonatkozó nemzeti döntéshozatal túl gyakran elválik a végrehajtó igazgatóságoktól vagy ügynökségektől, és messze túl zárkózott a regionális és helyi közigazgatási egységekkel szemben.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság Fehér könyve az európai kormányzásról, COM(2001) 428 final.

⁽³⁾ Az Európai Bizottság 2004. július 12-i ajánlása a belső piacra vonatkozó irányelvek nemzeti jogba való átültetéséről. (2005/309/EK)

⁽⁴⁾ Az európai uniós ügyek koordinálása: Hogyan kezelik a különböző szereplők a többszintű összetettséget? Adriaan Schout és Andrew Jordan, 2006. május 29. A tanulmány elemzi az Európai Bizottság, Németország, az Egyesült Királyság és Hollandia koordinációs gyakorlatait. Bemutatja az ennek az általános témának az ágazati szempontjaihoz kapcsolódó széles körű irodalmat, amelyből egyúttal az is kiderül, hogy még mindig nem készült a 25 tagállam gyakorlatait áttekintő elemzés.

⁽⁵⁾ Lásd igazság- és belügyminiszterek „A döntéshozatal hatékonyabbá tétele az igazság-és belügyben” témájában 2006. szeptember 20–22-én Tamperében megrendezett informális találkozóját.

3.5 Bizonyított, hogy a tagállamok gyakran vonakodnak a közigazgatási és politikai eljárások átalakításától. Ám ha ezeket nem igazítják az EU fokozódó komplexitásához és jelentőségéhez, akkor az a döntéshozatal különböző szintjei között állandó feszültségekhez vezethet.

3.6 A napirenden általában a nemzeti és az egyes politikai pártokra szorító különböző politikai érdekek, hagyományok és témák vannak. Ez mesterséges szakadékot hozhat létre a brüsszeli döntések és a vélt nemzeti érdekek és eljárások között.

3.7 Ez pedig fő forrása lehet annak a jellemző ellentmondásnak, hogy bár a kormányok megállapodnak az EU-ban – „Brüsszelben” – a politikai célkitűzésekről és jogszabályokról, elutasítják azokat, amint a nemzeti politikai környezetben kerülnek megvitatásra.

3.8 Ez a szakadék kétségeket ébreszthet az érdekelt felekben és a közvéleményben is. Nyilvánvalóan hozzájárul az EU súlyos legitimitási válságához, mivel az uniós politikai célkitűzések nemzeti szintű kezelésének minősége és megbízhatósága, valamint a közvélemény és a polgárok elvárása közvetlen kapcsolatban áll egymással.

3.8.1 Az EGSZB ebben az összefüggésben azonban arra is utal, hogy az EU esetleges legitimitási válságát elsősorban nem kommunikációs problémákra kell visszavezetni. A polgárok EU-ba vetett bizalmának visszanyerése érdekében az elsődleges megközelítésnek továbbra is az Unió sürgős problémáinak megoldásában kell állnia.

3.9 Ezzel összefüggésben jogosan állítható, hogy a szociális partnerek és a civil társadalom számos szervezete nagyjából ugyanazt a típusú kettősséget tükrözi „Brüsszel” és a nemzeti ügyek kezelése terén.

3.10 Az EU hírnevét alááshatja, hogy a nemzeti kritikák leginkább „Brüsszel” és az Európai Bizottságot érik, és csak ritkán magukat a tagállamokat, akik pedig az integrációs folyamat legfontosabb szereplői.

3.11 A nemzeti lobbik is általában ennek megfelelően tevékenykednek, ha a jogszabályok átültetéséről és végrehajtásáról van szó. Állásfoglalásuk néha a Tanácsban születő kritikus kompromisszumok kínálta alkalmak eredménye, amelyek nagyobb nemzeti mérlegelési jogkört tesznek lehetővé. Máskor a lobbik egyszerűen csak kihasználják a nemzeti jogalkotók által teremtett indokolatlan lehetőségeket, amelyek aztán a jogszabályok túlbuzgó átültetéséhez és kimazsolázásához vezetnek.

3.12 Az EU-ügyek nemzeti alapú megközelítését az a tendencia is ösztönözheti, hogy a szigorú jogi eszközök helyett inkább „képlékeny” eszközöket alkalmaznak, mint például a nyílt koordinációs módszert: minél szélesebb tér marad a nemzeti értelmezésre, annál nagyobbak lesznek az országok közötti eltérések.

4. Nemzeti szintű koordináció

4.1 Úgy tűnik, mintha egészen mostanáig a tagállamokban a nemzeti szintű folyamatok és eljárások egyszerűsítése elsősorban a minisztériumok közötti spontán fejlemények alapján történt volna, megfelelően strukturált megközelítés alkalmazása nélkül. Minden tagállam kialakít egy többé-kevésbé strukturált koordinációs eljárást (és az ehhez szükséges szerveket), ám sok esetben ezek a nemzeti döntéshozatalnak csak a végső szakaszára vonatkoznak. A korábbi szakaszok általában kevésbé jól szervezettek.

4.2 Ez a kép a kormányközi együttműködés komplex modelljéről árulkodik, és nem az uniós jogalkotás dinamikusabb folyamatáról, annak bonyolult politikai alkudozási folyamataival együtt. Az európai integráció valójában nagyon széles körű és intenzív kapcsolatokat teremtett megszámlálhatatlan sok kapcsolódási ponttal az állami és magánszféra mindazon szereplői között, akik részt vesznek Európában a jogalkotásban, valamint a közigazgatási tárgyalásokban és eljárásokban. Számos kapcsolódási pont található az európai jogszabályok előkészítése során: ideértve a szakértőkkel és a különböző érintettekkel folytatott konzultációkat, az új jogszabályok megtárgyalásakor, azok átültetésekor, az elfogadott jogszabályok végrehajtásakor és betartatásakor, az európai törvények nemzeti igazságügyi hatóságok és az Európai Bíróság által történő támogatásakor, és végül az európai törvényekre vonatkozó nemzeti tapasztalatok európai jogalkotóval történő megvitatásakor. Ezek a folyamatok magas szintű szakértelmet is kívánnak a nemzeti közigazgatások átfogó megszervezésekor.

4.3 Az EU politikai célkitűzéseinek és döntéshozatalának a nemzeti politikai célkitűzésekkel való szoros összekapcsolódása és egymásba fonódása szükségessége teszi a megfelelő nemzeti szintű igazgatást és koordinációt, valamint a hatékony nemzetközi hálózatépítést. A lisszaboni stratégia jól szemlélteti ezt: EU-szinten került meghatározásra, de a gyakorlatban a közösségi döntéshozatal csak a stratégia korlátozott részére vonatkozik. A főbb szempontok tekintetében a felelősség a tagállamoknál marad. A végeredmény azonban kétes, mivel az EU és a nemzeti politikák közötti kényszerítő erejű interaktív eljárások hiánya miatt a tagállamok nem érik el az elfogadott célkitűzéseket, illetve csak részben érik el azokat.

4.4 Az európai integráció intenzívebbé válásának, amelyet az egymást követő EU-csúcstalálkozókon, valamint az Európai Bizottsággal szoros együttműködésben számos tanácsi ülésen támogatnak, tükröződnie kellene a tagállamok politikai és adminisztratív felépítésében. Ebben a tekintetben azonban alapvető különbségek tapasztalhatók az egyes tagállamok között⁽⁶⁾. Az egyes országok történelmi fejlődéséből adódóan a különbségek a politikai és kormányzati szféra majd minden aspektusát érintik.

⁽⁶⁾ „De Omzetting van Europese richtlijnen: Instrumenten, technieken en processen in zes lidstaten vergeleken” (the transposition of European directives: a comparative study of instruments, techniques and processes in six Member States), Prof. Dr. B. Steunenberg and Prof. Dr. W. Voermans, University of Leyden, the Netherlands, 2006. Besides an in-depth analysis and recommendations regarding the Dutch situation the comparative study discusses Denmark, France, Germany, Italy, Spain and the United Kingdom.

4.5 Hatással vannak többek között a kormány eljárásaira és alapvető koncepcióira, a minisztériumok közötti hierarchiára, a minisztériumok minőségére és a centralizált és decentralizált rendszerek között fennálló ellentétre.

4.6 Konkrétabban, az EU-val kapcsolatban a tagállamok között érzékelhető különbségek vannak az alábbi területeken:

- a miniszterelnök vagy a kormányfő helyzete és jogköre,
- a belső kabinet minisztereinek szerepe és funkciója,
- a miniszterelnök és a külügyminiszter és/vagy az európai ügyekért felelős „új keletű” miniszter között,
- koalíciós kormányok vagy többséggel kormányzó kormányok és prioritásaik,
- a kormány és a parlament kapcsolata és a nemzeti parlament szerepe az európai integrációs folyamatban,
- mennyire veszik komolyan a jobb közösségi jogalkotást és végrehajtást.

4.7 Különbségek figyelhetők meg a minisztériumok között és a minisztériumokon belül a joghatóság és a munkamódszerek tekintetében:

- a miniszterelnöki hivatal vagy a kormányfő hivatalának megszervezése és intézményi helyzete,
- mennyire állnak fenn „kínai falak” a minisztériumok „európai” és más osztályai között,
- mikor indul meg egy adott javaslat iránt a valódi érdeklődés a minisztériumokban,
- a koordináció foka és szintje „Brüsszel” tekintetében,
- a koordináció kezdete egy adott javaslat vonatkozásában,
- a külügyminisztérium szerepe és ennek megfelelően más minisztériumok függetlenségének mértéke,
- a köztisztviselők (folyamatban lévő) képzése,
- az érintettekkel folytatott konzultáció módja a tárgyalások során és a végrehajtási szakaszban,
- az irányelvek általános végrehajtási módja, vagy formális nemzeti jogszabályokon vagy enyhébb kormányrendeleteken keresztül.

4.8 A nemzeti minisztériumok közötti munkamegosztás ugyancsak jelentős következményekkel járhat a Tanácsra nézve. Csak egy példát említve: a Versenytanácsban néha országonként négy-öt miniszter vesz részt. Ez akadályozza a hosszú távú stratégiát, gátolja a vezetést, és hozzájárul a politikák szétzúzóereztetéséhez.

4.9 A helyzetet még tovább komplikálja, ha a kompetenciákat még a nemzeti és a regionális szint között is megosztják, mint például a szövetségi rendszerekben. A szövevényes és néha

nem átlátható kapcsolat a nemzeti és a regionális szintek között könnyen további zűrzavarhoz vezethet.

4.10 Az Európai Bizottságnak és a Tanács titkárságának nem megfelelő eljárás módjai is ellehetetlenítik a tagállamokbeli hatékony döntéshozatali folyamatokat. Ha például a Tanács által megvitatott dokumentumok végleges tervezeteit csak közvetlenül a szöveggel foglalkozó tanácsi ülés előtt továbbítják, még a leglendületesebb nemzeti döntéshozatali eljárás sem képes időben feldolgozni őket.

4.11 A tagállamokban a miniszterek és minisztériumi osztályok közötti eltérő munkamegosztás gyakran hátráltatja a hatékony nemzetközi hálózatépítést, illetve a hosszú távú személyes kapcsolatok kiépítését a felelős köztisztviselők között szerte Európában.

4.12 Még mindig napi szinten érzékelhető, hogy elméletileg az európai jogszabályok teljes mérlegelésével eljáró jogi szakemberek és a nemzeti bírók figyelemreméltó hányada gyakran nem rendelkezik az ehhez szükséges megfelelő tudással. Ez nem ösztönzi arra a nemzeti közigazgatási szerveket, hogy az EU-t mint a belső politikaalkotás egy politikai és közigazgatási szintjét önként elfogadják.

5. Előrelépések

5.1 Az a tény, hogy a jogsértési eljárások – melyek az Európai Bizottságnak a közösségi jogszabályok végrehajtása során történt nemzeti hiányosságok orvoslását szolgáló egyik legfontosabb funkcióját jelentik – száma változatlan, valamint a sikeres közösségi eredménymutatók alkalmazásának kiterjesztése a közösségi jog nemzeti jogba való átültetésének területére rámutatott arra, hogy a nemzeti eljárásokat hozzá kell igazítani az EU követelményeihez.

5.2 A közösségi vívmányok bevezetésének 2003-ig tartó folyamata a tíz új tagállamban ugyancsak felhívta a figyelmet erre a kérdésre.

5.3 A javasolt alkotmány szerződés, egyebek mellett azt tűzte ki célul, hogy a nemzeti politikai eljárásokat összekapcsolja a közösségi jogszabályok előkészítésével, többek között a nemzeti parlamentek uniós eljárásokba történő korai integrációja által.

5.4 A koordinációs eljárásokban tapasztalható alkalmi javulásoktól eltekintve meg kell jegyezni, hogy a legtöbb nemzeti közigazgatás vonakodik a belső bürokratikus eljárások megváltoztatásától, gyakorlataik egymás közötti vagy EU-szinten történő megvitatásáról nem is beszélve, mindezt a szubszidiaritás jelszavával teszik.

5.5 A szubszidiaritástól függetlenül tény – és gyakran tovább bonyolítja az EU és a tagállamok közötti viszonyt –, hogy az uniós döntéshozatal ciklusa általában eltér a nemzeti politikaalkotás ritmusától.

5.6 Bár a tagállamokban beszélnek a koordinációs folyamatok kiigazításáról⁽⁷⁾, a különbségek a tagállamok szemléletében és gyakorlatában továbbra is fennállnak.

5.6.1 Dániában például a parlamentet már a korai szakaszban bevonják az uniós jogszabályok és közösségi politikák előkészítésébe, ami által az EU-ban éppen folyamatban lévő kérdések szisztematikusan ismertebbé válnak, és ez fokozza az átláthatóságot is. Ugyanakkor Dániában már régen elvégezték az uniós jogszabályok kezelésével összefüggő közigazgatási eljárások és kapcsolatok hatékony átalakítását.

5.6.2 Az Egyesült Királyságban adminisztratív eljárásokat fogadtak el annak érdekében, hogy az uniós ügyeket a belső politikaalkotáshoz közelítsék, többek között a miniszterek közötti hatékony koordinációs mechanizmus alkalmazásával, valamint a kabinetiroda számára az EU-ügyekre vonatkozó széles körű mandátum biztosításával. Az alsóháznak lehetősége van az uniós jogszabályok vizsgálatára, a lordok háza pedig aktívan részt vesz a közösségi jogszabályok és politikák véleményezésében.

5.6.3 Franciaországban, Spanyolországban és Portugáliában ezzel szemben a parlamentet csak egy későbbi szakaszban vonják be. Ez kihatással van az EU-nak a nyilvános vitában elfoglalt helyére. A közösségi jogszabályok és politikák elsősorban a nemzeti közigazgatás és politikai vezetés mérlegelési körébe tartoznak. Figyelemreméltó, hogy az École nationale d'administration (ENA) (Állami Közigazgatási Iskola) Párizsból Strasbourgba költözött, ami az EU Franciaországra gyakorolt egyre növekvő hatásának a jele.

5.6.4 Hollandiában az uniós jogszabályok végrehajtása terén szerzett néhány kellemetlen tapasztalat felkeltette az érdeklődést az EU-ügyekkel kapcsolatos vezetés és eljárások iránt. A minisztériumok belső eljárásának átszervezése, a „nemzeti” és „európai” területek összekapcsolása folyamatban van, ám a gyakorlatban igen nehézkes eljárásnak bizonyul. Ugyanez vonatkozik a parlament bevonására is, hogy hatékonyabban és még korábban részt vehessen az EU-val kapcsolatos ügyekben. Luxemburgban a parlamenti eljárásokat sikeresen módosították.

5.6.5 Az „új tagállamokban” az EU-tagságra való felkészülés időszakában, a *vívmányok* nemzeti jogba való átültetésével párhuzamosan bevezetett vagy módosított eljárások most meghozzák gyümölcszeit, ha azokon nem változtattak. A „rég” és „új” tagállamok szakértői közötti ikerprojekt fokozza az új tagállamok képességét a bevált gyakorlatok alkalmazására a közösségi jogszabályok végrehajtása során, miközben ösztönözheti az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy az uniós ügyeket már a döntéshozatali folyamat korábbi szakaszába integrálják.

5.6.6 A szövetségi államokban, mint például Németországban vagy Spanyolországban bizonyára nem könnyű áthidalni a régiók – a szövetségi államok és tartományok – és „Európa” között tátongó szakadékot. Különösen azokban az esetekben, ahol kizárólag a régiókat terheli a közösségi jog végrehajtásáért a felelősség – Németországban pedig ez a helyzet áll fenn –,

néha súlyos problémák jelentkeznek. Minden német szövetségi állam képviselteti magát Brüsszelben, hogy közvetlenebbül részt vehessen az őt érintő közösségi ügyekben.

5.7 A „nemzeti szakértők” rendszerének bevezetése és széles körű alkalmazása mint a nemzeti közigazgatás és az Európai Bizottság közötti együttműködés egy formája hozzájárulhat a nemzeti szint és „Brüsszel” közötti gyümölcsözőbb együttműködés fokozásához.

5.8 Az Európai Bizottság támogatást nyújt a tagállamok közigazgatásai, illetve az Európai Bizottság és a nemzeti közigazgatások között fennálló számos sikeres együttműködési hálózat számára (pl. SOLVIT, fogyasztói hálózatok stb.). Ezenkívül a belső piaci információs rendszer (IMI) felállításán dolgozik, melynek célja, hogy segítséget nyújtson a tagállamok közigazgatásának a belső piacra vonatkozó szabályok könnyebb alkalmazásában.

5.9 A különböző területeken, például a versenyszabályozás, távközlés, energia és egyéb ágazatokban működő nemzeti szabályozó hatóságok rendszere hozzájárul a konvergenciához azáltal, hogy a tagállamokban végrehajtja az uniós szinten elfogadott politikákat.

5.10 Általánosságban véve a szemléletkülönbség megmaradt azon országok között, amelyek új szerkezeteket dolgoztak ki annak érdekében, hogy az EU és a közösségi ügyek nemzeti szintű kezelése jobban működhessen együtt, és akik eddig vonatkoztak szervezetük és eljárásaik átgondolásától. Ezek a folyamatok elsősorban a politikai akarat függvényei.

6. Következtetések és ajánlások

6.1 Következtetések

6.1.1 A nemzeti közigazgatások felépítése minden országban történelmi folyamatok eredménye. Az egyes országok között fennálló különbségek következképpen a politikai szintér és a közélet szinte minden aspektusát érintik. Ez a jövőben is nagyjából így marad. Ám ezek a különbségek nem feltétlenül állják útját a kiigazításoknak, vagy akár a folyamatok és munkamódszerek konvergenciájának a közösségi jogszabályok és az elfogadott közösségi politikák előkészítése és végrehajtása tekintetében.

6.1.2 Az EGSZB álláspontja szerint a jól meghatározott és hatékony nemzeti politikai és közigazgatási eljárások, melyet a jobb jogalkotás, végrehajtás és betartatás egészít ki, szerves részei az Európai Unió felelősségteljes kormányzásának.

6.1.3 Kívánatos lenne tehát, hogy a nemzeti eljárások alakítását és hatékonyabbá tételét az európai szintű eljárásokhoz, illetve a jobb jogalkotásra és a közösségi jogszabályok hatékonyabb végrehajtására és betartatására irányuló uniós prioritáshoz kapcsolódóan értékelnék, mivel ezek a célkitűzések megvalósítása nagy mértékben a tagállamok által alkalmazott megfelelő nemzeti megközelítéstől függ.

(7) Lásd Steunenbergh en Voermans, Leyden, 2006.

6.1.4 Az EU-ügyek szervezése a tagállamokban a tagállamok saját feladata. Nagy előrelépést jelentene azonban, ha a politikai erők és a nemzeti közigazgatások az uniós ügyeket a belső politikaalkotás integráns részének tekintenék, és nyilvánosan elismernék, hogy ők maguk az EU és ennek megfelelően is cselekednének. Az ilyen irányú politikai akarat döntő fontosságú.

6.1.5 Egy ilyen lépés tökéletesen illeszkedne az uniós és nemzeti politikák és ezek következményeinek kapcsolatához, amelyek egymásba fonódtak és még inkább kölcsönösen egymástól függenek. Az EU-nak mint a belső politikaalkotás egyik politikai és adminisztratív rétegének elismerése a jobb uniós jogalkotást is támogatná.

6.1.6 Néhány tagállamban, konkrétan Dániában és az utóbbi időben Luxemburgban is, az Európai Bizottság javaslatait már egy korai szakaszban a politikai napirendre tűzik. Ehhez elengedhetetlen a dán parlament szisztematikus bevonása. Más tagállamokban hasonló módosításokat javasoltak. Kijelenthetjük azonban, hogy a legtöbb nemzeti parlamentnek nehezebbé esik egyetértésben elköteleznie magát a közösségi politikák iránt.

6.1.7 A javasolt alkotmány szerződés ugyancsak a nemzeti parlamentek közösségi eljárásokba történő korai bevonására törekszik. Nemrégiben ezzel a gondolattal összhangban a nemzeti parlamentek közösségi politikákra és jogszabályokra vonatkozó javaslatokat kaptak közvetlenül az Európai Bizottságtól⁽⁸⁾. Ezeknek az eljárási változásoknak a legtöbb tagállamban a jelenleginél korábbi szakaszban nemzeti vitát kell ösztönözniük a közösségi politikákról és jogszabályokról, valamint ezek következményeiről.

6.1.8 A nemzeti szinten, már korai szakaszban végbemenő politikai vitákra és konzultációra fektetett nagyobb hangsúly elősegítheti a kormányok kötelezettségvállalását a konkrét kérdések megvitatása során.

6.1.9 A társadalomnak egészében véve átláthatóságra van szüksége, ami elősegíti a bizalmat és a legitimitást. Kívánatos lenne tehát, hogy a tagállamok uniós ügyekre vonatkozó közigazgatási és politikai eljárásai megfeleljenek ennek az igénynek. A hatékony és átlátható eljárások nem csupán a jogállamiságot támogatnák, hanem hozzájárulnának az EU és az üzleti körök, szociális partnerek és civil társadalom közötti jobb kommunikációhoz, amely viszont segítené a jobb megértést, majd a részvételt és az elkötelezettséget⁽⁹⁾.

6.1.10 Az átláthatóság és a kommunikáció tehát kiemelkedő fontosságú a tagállamokban az érdekelt magánfelekkel folytatott már létező vagy az újonnan kialakított konzultációkhoz, melyeket azonban gyakran alábecsülnek.

6.1.11 A szabályozási környezet javítása valamennyi intézmény által osztott prioritás, hasonlóképpen az egységes piac koherenciája és 2000 óta a lisszaboni stratégia végrehajtása is. Mindezeket a célkitűzéseket könnyebben el lehet érni, ha a nemzeti és az uniós döntéshozatali folyamatok hatékonyan összekapcsolódnak.

6.1.12 Bár a szubszidiaritás a közösségi gondolkodásban és gyakorlatokban mélyen gyökerező elv, nem szabad elfelejteni, hogy az uniós jogszabályok kezelése és végrehajtása, valamint a tagállamokban érvényben lévő kötelezettségek gyakran hatással bírnak az Európai Unió más országaira és társadalmaira. Ez azt jelenti, hogy az állami és magánszférából érkező partnerek egyaránt érdekeltek abban, hogy az egyes tagállamok hogyan kezelik az EU-hoz fűződő saját kapcsolataikat. Más szóval a nemzeti közigazgatások felépítése és munkamódszerei az EU-vezetés egészének részét képezik.

6.1.13 Ha a tagállamokban az EU-ügyekkel kapcsolatban megfelelő eljárásokat és nyomon követést alkalmaznának, az nagyban segítené az Európai Bizottságot és hozzájárulna munkája minőségének emeléséhez.

6.2 Ajánlások

6.2.1 *A Hogyan tehető hatékonyabbá az EU-jogszabályok végrehajtása és betartatása*⁽¹⁰⁾ című véleményben tett ajánlásai mellett az EGSZB szerint mind a 25 tagállamban el kellene készíteni az uniós ügyekkel kapcsolatos nemzeti és regionális eljárások és gyakorlatok mélyreható elemzését politikai és közigazgatási szempontból egyaránt, hogy teljesebb képet kaphassunk.

6.2.2 A nemzeti politikai és adminisztratív döntéshozók részvételének módjaitól kapcsolódó minden szempont, ahogyan az a „Nemzeti szintű koordináció” c. 4. pontban is szerepel, külön figyelmet érdemel. A jobb jogalkotás és a közösségi jogszabályok hatékonyabb végrehajtása és betartatása terén végzett egyre növekvő számú tevékenysége mellett az Európai Bizottság kezdeményező és támogató szerepet játszhat ezen a területen.

6.2.3 Az elemzések hasznos kiindulópontként szolgálnak majd az EU-val kapcsolatos kormányzati – politikai és adminisztratív – eljárások hatékonyságáról szóló vitában. Az átfogó képnek rá kellene mutatnia a kívánatos és bevált gyakorlatokra. Szilárd alapot kell teremtenie az európai ügyek legmegfelelőbb nemzeti szintű kezeléséről szóló, Európa szerte megrendezendő nyílt vitához. Ez a jobb jogalkotásról és hatékonyabb végrehajtásról és betartatásról szóló vitának is javára válna.

⁽⁸⁾ Lásd az Európai Tanács 2006. júniusi ülésének következtetéseit.

⁽⁹⁾ Figyelemreméltó, hogy Dániában a közvélemény az alkotmány szerződésre először pozitívan reagált, éppen azért, mert az demokratikusabb és átláthatóbb eljárásokat irányozott elő. Ezzel szemben, a Comité de dialogue-nak, Franciaországban a kormány és a szociális partnerek európai ügyek megvitatására létrehozott platformjának már nincs gyakorlati jelentősége.

⁽¹⁰⁾ HL C 24, 2006. 01. 31. Ebben a véleményében az EGSZB kifejti, hogy „bár továbbra is a tagállamokra kellene bízni annak eldöntését, hogy milyen módszert vagy eljárást választanak a jogszabályok végrehajtására”, „az EU- intézmények és nemzeti hatóságok között a közösségi jog és politikák végrehajtásában történő együttműködés következő lépése a politikák alkalmazására fordítható nemzeti közigazgatási kapacitás megerősítése vagy egyszerűsítése”, 4.2.1. pont, és 4.2.4. pont. A 4. pontban a javaslatok ezt a célt szolgálják.

6.2.4 Átfogó elemzés készítése és abból használható következtetések levonása igen bonyolult kérdés. A nemzeti és regionális önkormányzatok egyre inkább hangot adnak a véleménycsere szükségességének és az ismeretek megosztása iránti igényüknek az EU-ügyek megfelelő kezelésével kapcsolatban. Az EGSZB sürgeti a nemzeti közigazgatási gyakorlatok és eljárások folyamatos tanulmányozását. A nemzeti hatóságok közötti kétoldalú eszmecserét ösztönözni lehetne, hasonlóképpen ahhoz, ahogyan ez például az IMPEL ⁽¹⁾ tudásközpontban és a Solvit hálózatnál történik.

6.2.5 Az üzleti szféra, a szociális partnerek és a civil társadalom véleményét is szisztematikusan figyelembe kell venni. Ezek mindegyike alapvetően érdekelt a jobb jogalkotásban és a jogszabályok eredményesebb végrehajtásában és betartatásában,

amihez azonban átláthatóság és nemzeti szinten már a kezdetektől fogva hatékony konzultáció szükséges.

6.2.6 A belső piacra vonatkozó szabályok jobb alkalmazását célzó, a tagállamok adminisztrációja közötti információcserét megkönnyítő belső piaci információs rendszert (IMI) tovább kell fejleszteni és meg kell valósítani.

6.2.7 Hasznos lenne a nemzeti eljárásokra és gyakorlatokra vonatkozó uniós útmutató. A tudásközpontok által feltárt eredményeket is figyelembevevő útmutató iránymutatással szolgálhatna a jól működő nemzeti eljárások, valamint a jobb jogalkotás és a jogszabályok eredményesebb végrehajtásának és betartatásának egészéhez.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Az 1992- ben életre hívott „A Környezeti jog alkalmazására és végrehajtására létrehozott hálózat” (IMPEL) a környezeti jogszabályok alkalmazásában és végrehajtásában illetékes európai szabályozó hatóságok informális hálózata. Jelenleg 30 ország – az Európai Unió összes tagállama, a két csatlakozó ország: Bulgária és Románia, a két tagjelölt ország: Horvátország és Törökország, valamint Norvégia – és az Európai Bizottság vesz részt a hálózatban.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A szekcióvélemény következő pontját, amelyknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, elutasították a közgyűlés által elfogadott módosító indítványok javára.

1.1 A Miniszterek Tanácsa döntő szereppel bír az EU döntéshozatali folyamatában. A nemzeti koordináció és politikaalkotás kérdését ugyanakkor soha nem vitatták meg részletekbe menőig közösségi szinten. Az EU egyedülálló abban, hogy megosztja a szuverenitást. Ennek következtében számos területen átlátható, többszintű kormányzásra van szüksége. Az EGSZB álláspontja szerint a tagállamok jól meghatározott és hatékony nemzeti politikai és közigazgatási eljárásai, melyet a jobb jogalkotás, végrehajtás és betartatás egészít ki, szerves részei az Európai Unió felelősségteljes kormányzásának. Az említett eljárások fokozzák az átláthatóságot és érthetőbbé teszik a közösségi jog és politikák hatását a társadalom egésze számára. A nemzeti gyakorlatok elemzése alapvető különbségeket tárt fel a tagállamok között az uniós ügyek politikai és adminisztratív kezelése terén. Az ilyen jellegű elemzésnek ösztönzőleg kellene hatnia az unióhoz kapcsolódó kormányzati – politikai és adminisztratív – eljárásokról szóló vitára. A legérdekesebb és bevált gyakorlatokat ki lehetne emelni. Egy Európa szerte megrendezett, az európai ügyek jobb nemzeti szintű kezeléséről szóló nyílt vita a jobb jogalkotásról, hatékonyabb végrehajtásról és betartatásról szóló vitának is javára válna. Az EGSZB sürgeti a nemzeti közigazgatási gyakorlatok és eljárások folyamatos tanulmányozását, egy államilag támogatott virtuális tudásközpont kialakítását, melyben az Európai Bizottság és az Európai Unió minden részéből érkező nemzeti szakértők, politikusok, az Európai Bizottság, valamint akadémikusok összegyűjthetnék az adatokat a nemzeti eljárásokkal kapcsolatban, valamint támogatnák az eszmecserét és aktívabbá tehetnék a vitát. Az üzleti szféra, a szociális partnerek és a civil társadalom véleményét és nézetét is figyelembe kellene venni.

A szavazás eredménye: A pont módosítását 74 szavazattal, 59 ellenében, 16 tartózkodás mellett megszavazták.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye – Az EU új idegenforgalmi politikája: a partnerség erősítése az európai idegenforgalom területén”

COM(2006) 134 final

(2006/C 325/04)

2006. március 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítéséért felelős „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. november 14-én elfogadta. (Előadó: Juan MENDOZA CASTRO, társelőadó: Paulo BARROS VALE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 14-i ülésnapon) 75 szavazattal 6 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kedvezően fogadja és pozitívan ítéli meg „A Bizottság közleménye – Az EU új idegenforgalmi politikája: a partnerség erősítése az európai idegenforgalom területén” c. dokumentumot, és támogatja az Európai Bizottságnak az idegenforgalmi stratégia és politika elkövetkező évekre történő megerősítése iránti kötelezettségvállalását.

1.2 Nagyra értékeljük az Európai Bizottság arra való törekvését, hogy röviden összefoglaljon számos dokumentumot, véleményt és vitát. Az eredmény kielégítően teljesíti a kitűzött célt, azaz hogy a megújított idegenforgalmi politikáról világosan tájékoztassák a társadalmat.

1.3 Megfelelőnek ítéljük meg mind azt, hogy az új politikát a megújult lisszaboni stratégiához kapcsolják, mind pedig a versenyképesség és a fenntarthatóság javítására irányuló célkitűzéseket.

1.4 Megfelelőnek ítéljük meg a bizottsági közleményben felsorolt kihívásokat és a leküzdésükhöz javasolt módszereket. A javasolt módszertan az összes szereplő különféle együttműködési formákban, többek között „versenyen alapuló együttműködésben” történő részvétele, amely az új idegenforgalmi politika tartópillérét képezi.

1.5 Megfelelőnek tartjuk, hogy az Európai Bizottság vállalja az új politika végrehajtását az együttműködés, a támogatási kezdeményezések indítása és a szereplők közötti koordináció révén, az EGSZB azonban úgy véli, hogy részletesebben ki kell dolgozni a konkrét módszertant és a cselekvés eszközeit. Úgy ítéljük meg, hogy a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóságnak tevékenyebb szerepet kell vállalnia, és irányítania kell a számos uniós szintű kezdeményezés beindítását.

1.6 Az EGSZB ismételten javasolja és ajánlja, hogy ezen együttműködési politika kialakítása során hozzanak létre egy **európai idegenforgalmi konzultatív bizottságot**, és vizsgálják meg az **Európai Idegenforgalmi Hivatal** felállításának körülményeit.

1.7 Kedvezően fogadjuk, hogy az Európai Bizottság kész javítani a rendelkezésre álló pénzügyi eszközök felhasználásán, hiányoljuk azonban az idegenforgalom előtt álló – egyébként tökéletesen meghatározott – kihívások leküzdését célzó programjavaslatot. Megítélésünk szerint például a szociálturizmus területe jó lehetőségeket kínál ahhoz, hogy kísérleti projekt formájában transznacionális jellegű kezdeményezés szülessen.

1.8 Az EGSZB fokozott várakozással és reményekkel tekint a 21. európai idegenforgalmi menetrenddel kapcsolatban jelenleg zajló munkák lezárása elé, hiszen ez a dokumentum kétségtelenül kiteljesíti és megerősíti majd az európai idegenforgalom fenntarthatóságát célzó általános politikát. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a mind a fenntarthatósággal, mind pedig az idegenforgalom minőségével, kreativitásával és versenyképességével kapcsolatos témákban rendelkezésre álló bevált gyakorlatok adatbázisainak létrehozását.

1.9 A statisztikákat illetően az EGSZB javasolja az idegenforgalmi megfigyelőközpontok hálózatának kiépítését, amely nem csupán adatokat gyűjtene az ágazatból, hanem stratégiai és haladó jövőképet alkothatna, és képes lenne intézkedéseket javasolni a jövőre nézve.

1.10 Az EGSZB felajánlja, hogy az Európai Bizottság közleményével összhangban folytatja az idegenforgalom területén végzett munkát, és felkéri a többi uniós intézményt, a tagállamokat, a regionális és települési önkormányzatokat, valamint az ágazati szereplőket: a munkaadói és munkavállalói szervezeteket és az összes polgárt, hogy működjenek együtt az idegenforgalom mint egyetemes jog és mint Európa jövője szempontjából stratégiai jelentőségű gazdasági tevékenység megértésében és támogatásában.

2. Az Európai Bizottság javaslata

Annak érdekében, hogy jobban megismerjük és megértsük, hogy az Európai Bizottság mit akar közölni a szereplőkkel és az uniós intézményekkel, röviden áttekintjük a közleményt, és összefoglaljuk a legfontosabb pontjait.

2.1 Idegenforgalom és a megújult lisszaboni stratégia

2.1.1 A növekedés és a munkahelyteremtés által jelentett kihívás. A közlemény 1. pontjában az Európai Bizottság az új európai idegenforgalmi politikát összeköti a megújult lisszaboni stratégia végrehajtásának szükségességével. Nyíltan elismeri az idegenforgalomnak a munkahelyek fenntartásában és teremtésében jelenleg játszott jelentős szerepét, és igen helyesen bízik az idegenforgalomban mint a teljes foglalkoztatáshoz tartósnak és a későbbiekben akár fokozottabban is hozzájárulni képes gazdasági tevékenységben. A bizottsági közlemény elemzi az ágazat felépítését, és kiemeli a fejlődéséhez hozzájáruló szolgáltatások és szakmák sokszínűségét, valamint a mikro-, kis- és középvállalkozások nagy szerepét az egész idegenforgalmi szektorban. A közlemény jelzi, hogy az ágazat egyedi jellegének köszönhetően ideális a rugalmas foglalkoztatás alkalmazására, de nem felel meg az idegenforgalmi szektorban a munkahelyek stabilitását és minőségét biztosító ellensúlyozó intézkedések szükségességéről sem.

Ahogy az Európai Bizottság is megemlíti, az idegenforgalom alapvető szerepet játszik az európai regionális fejlesztésben, és a fenntarthatósági kritérium kedvező hatást gyakorol számos gazdasági és társadalmi területre. Ezért a „**21. európai idegenforgalmi menetrend**”, az Európai Bizottság jelenleg kidolgozás alatt álló kezdeményezése kétségkívül ideális útmutató és eszköz lesz az idegenforgalom fenntartható fejlődésének biztosításához.

Az idegenforgalom lisszaboni stratégiához való hozzájárulásának vizsgálatokor figyelembe kell továbbá venni az Európai Unió bővítését és annak a fejlődésre és a munkahelyteremtésre gyakorolt kedvező hatását.

Mindennek megvalósításához azonban minden szinten szükség van az összes magán- és közszereplő részvételére és együttműködésére, mert ez az Európai Bizottság által javasolt új európai idegenforgalmi politika alapja.

2.1.2 Az idegenforgalom előtt álló kihívások. Az Európai Bizottság közleménye számos, az európai idegenforgalom előtt álló globális kihívást sorol fel, amelyek az Európa- és világszerte bekövetkező mélyreható társadalmi változásokból erednek.

Az első kihívás az erőteljesen átalakuló demográfiai struktúrából ered, ami azt jelenti, hogy egyre többen utaznak, főként ötven éven felüliek, és az idegenforgalomnak alkalmazkodnia kell e korosztály új igényeihez.

Szintén fontos kihívás az új turisztikai célpontok megjelenése szerte a világon, ami megköveteli, hogy a termékeket és szolgáltatásokat az új piaci helyzethez igazítsák.

Végül szükséges, hogy az idegenforgalom a gazdasági, társadalmi, környezeti és kulturális fenntarthatóság feltételei között fejlődjön.

A bizottsági közlemény kijelenti, hogy ezekkel a kihívásokkal a versenyképesség növelése révén lehet megfelelően szembeszállni és ezáltal megvalósítani a lisszaboni stratégia célkitűzéseit.

2.1.3 Párbeszéd és partnerség. A versenyképesség növelésének megvalósítása érdekében a közlemény az idegenforgalom szereplői közötti párbeszéd és partnerség mellett tör lándzsát. Akármelyik szinten alakuljon is ki, minden partnerségre szükség van, mert ezek jelentik az idegenforgalmi fellépés központi elemét.

2.2 Új európai idegenforgalmi politika. Az Európai Bizottság a közleményben új európai idegenforgalmi politika elfogadását javasolja, amelynek célja a versenyképesség javítása és több és jobb munkahely teremtése Európában és az egész világon a fenntarthatóság feltételei mellett. Ehhez az összes szint közötti párbeszédet, koordinációt és partnerséget javasol.

2.2.1 Az idegenforgalmat érintő integrációs intézkedések. Az Európai Bizottság közleménye három intézkedéscsoportot nevez meg:

- a szabályozás javítása a következő kritériumok mellett: a hatásvizsgálatok kiterjesztése, a jogalkotási javaslatok előzetes vizsgálata, valamint a fennálló európai jogszabályok egyszerűsítése,
- az idegenforgalmat érintő összes közösségi szakpolitika összehangolása az összes érintett fél közötti interaktív konzultáció és párbeszéd révén,
- a rendelkezésre álló európai pénzügyi eszközök felhasználásának javítása: az ERFA, a kohéziós alapok, az ESZA, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap stb. erősíthetik az idegenforgalom fenntartható fejlődését.

A közlemény igen fontos feladatokat javasol saját szervezeti egységei számára a mind a köz-, mind pedig a magánszférából induló kezdeményezések koordinálása területén. Különösképpen e szervekre bízta az ágazaton belüli interaktív információ-áramlás fenntartásának feladatát, valamint az összes szereplő együttműködésének megszervezését, hogy az idegenforgalom is részesülhessen az összes közösségi pénzügyi eszközökből.

2.3 Az idegenforgalom fenntarthatóságának elősegítése. Az Európai Bizottság közleménye lényegi elemnek tartja a 21. európai idegenforgalmi menetrendre vonatkozó javaslat kidolgozását az új európai idegenforgalmi politika felállításához. A kidolgozással kapcsolatos munkák folyamatban vannak, és a tervek szerint 2007-ben fejeződnek be.

E stratégiai jellegű munkák befejezéséig az Európai Bizottság kilátásba helyezte különféle egyedi intézkedések azonnali megvalósítását, amelyek közül – mivel legalább hét saját kezdeményezésű EGSZB-velemény tárgyát képezte – ki kell emelni a bevált idegenforgalmi gyakorlatok cseréjének előmozdítását számos területen: a hozzáférhetőség és fenntarthatóság, a sport, a kultúra, a gazdasági fellendülés, az Unió bővítése, a magán- és a közsféra együttműködése és a szociálturizmus Európában.

2.4 Az idegenforgalommal kapcsolatos ismeretek szélesítése és nagyobb nyilvánosság. A közlemény számos alapvető politikát irányoz elő azzal a céllal, hogy növelje az idegenforgalom stratégiai jelentőségét az általános európai politikán belül. Többek között:

- az idegenforgalomra vonatkozó statisztikai információgyűjtés javítása, itt külön említést érdemelnek az idegenforgalmi szatellit számlák (TSA),
- az európai idegenforgalmi célpontok reklámozásának a fenntartása, többek között az Európai Bizottság által e célból létrehozott internetes portál révén, amely a közeljövőben kétségkívül hatékony eszköz lesz a turisztikai termékek, kulturális rendezvények, sportesemények reklámozására és egy sor egyéb promóciós tevékenységre,

– az európai idegenforgalom nagyobb nyilvánossága közös célkitűzés, amelyet a tagállamok különféle közös fellépésekkel érnek el, ezek közül kiemelkedik a 2002 óta évente megrendezett Európai Idegenforgalmi Fórum. Az Európai Bizottság világosan kinyilvánítja, hogy szándékában áll folytatni a javaslatainak és következtetéseinek terjesztését, illetve az ágazatot érintő témákról szóló vitát célzó munkát. Hasonlóképpen meg kell említeni, hogy a Tanács minden elnöksége számos intézkedést tett az európai turizmus nyilvánosságának és jelenlétének a növelése érdekében.

2.5 A közlemény következtetése

Az Európai Bizottság közleménye azzal az alapvető megállapítással zárul, hogy szükség van az összes köz- és magánszereplő teljes körű együttműködésére az idegenforgalmi politikák elfogadásában és végrehajtásában. Az összes szinten partnerségek kialakítására vonatkozó ismételt ajánlás a hosszú távon fenntartható idegenforgalmat biztosító versenyképesség javításának feltétele. Így teljesen világos, hogy az Európai Bizottságnak mi volt a célja a közlemény kiadásával.

3. A vélemény általános megjegyzései

3.1 Az idegenforgalom – megérdemelten – az összes uniós intézmény mind stratégiai, mind operatív dokumentumaiban széles körben megjelenik, ez a jelenlét azonban még mindig messze nem tükrözi a turizmus mint gazdasági tevékenység mai jelentőségét és az Európa számára benne rejlő jövőbeli lehetőségeket. E jelentőség pedig nem pusztán gazdasági jellegű, hanem társadalmi, kulturális, valamint az örökséggel és az európai polgárok integrációjával kapcsolatos, ezért az idegenforgalom átfogó jellegéből eredően számos közösségi stratégiában, politikában és cselekvésben megjelenik.

3.2 Fontos megemlíteni, hogy bár az idegenforgalom jelenleg nem közös uniós politika tárgya, számos uniós intézmény tesz olyan intézkedéseket és lépéseket, amelyek vagy hatást gyakorolnak a turizmusra, vagy támaszkodnak rá mint az Európai Unió elsődrendű célkitűzéseinek elérését szolgáló eszközre. Az új, elfogadásra váró alkotmány szerződés előrelépést jelent abban az értelemben, hogy elismeri a nemzeti politikák kiegészítő és koordinációs szerepét a vállalatok versenyképességének előmozdítása terén, és elismeri az idegenforgalom gazdasági jellegét.

3.3 A turizmus a következőképpen jelenik meg az uniós intézmények munkájában:

- az **Európai Parlament** több alkalommal igen különböző állásfoglalásokat fogadott el az idegenforgalomról és a foglalkoztatásra és a gazdaságra gyakorolt hatásairól. Elég megemlíteni a turizmusról és a fejlődésről, valamint a fenntartható európai turizmus új perspektíváiról és kihívásairól szóló állásfoglalásokat,
- az **Európai Unió Tanácsa** számos alkalommal foglalkozott az idegenforgalom kérdésével következtetéseiben és cselekvési tervekben, alapvetően azért, hogy hangsúlyozza a turizmus fenntarthatóságának, versenyképességének és munkahelyteremtő képességének a szükségességét. Többek között a Tanács 2006. július 7-én elfogadott következtetéseit kell megemlíteni az EU új idegenforgalmi politikájáról szóló európai bizottsági közlemény tárgyában, amelyek kedvezően fogadják a közle-

ményt, és a különféle politikák összehangolásával kapcsolatban aktív szerepre kéri az Európai Bizottságot,

- az **Európai Bizottság** számos közleményt adott ki, létrehozta, megerősítette és fenntartja az Európai Idegenforgalmi Fórumot, valamint különböző témákkal – a szociálturizmussal, a 21. idegenforgalmi menetrenddel – foglalkozó konferenciákat szervez, és egyéb tevékenységeket is folytat,
- a **Régiók Bizottsága** véleményeket adott ki többek között az Európai Bizottság következő közleményeiről: „Az európai idegenforgalom jövőjéért folytatott együttműködés kerete” és „Alapvető iránymutatások az európai idegenforgalom fenntarthatóságáért”,
- az **Európai Gazdasági és Szociális Bizottság** mindig is különös érdeklődést mutatott az idegenforgalmi kérdések iránt, ezt bizonyítja az 1999 óta elfogadott több mint 11 vélemény, az Európai Bizottság által összehívott európai idegenforgalmi fórumokon való aktív részvétele, a turizmussal kapcsolatos különféle rendezvényeken és azok előmozdításában való részvétele – megemlíthetjük például a 2006-os idegenforgalmi világnap alkalmából León városában tartott ünnepségeket. Különös figyelmet érdemel az EGSZB-nek a többi intézménnyel folytatott kölcsönös együttműködése az idegenforgalom területén indított összes kezdeményezésben.

3.4 Az EGSZB célja a jelen véleménnyel nem csupán az európai bizottsági közlemény többé-kevésbé kritikus hangvételű értékelése és az aköriuli vitából származó ajánlások leírása, hanem a meglévő kezdeményezések elemzése és az, hogy maga is egyértelműen kezdeményező szerepet vállaljon. Ezért bár kedvezően fogadja az Európai Bizottság közleményét, a véleményben ki szeretne emelni bizonyos intézkedéseket, amelyek együttesen alkotják az idegenforgalmi politikát. A jelenlegi európai politikában vannak bizonyos elemek, amelyek bár nem közvetlenül turisztikai jellegűek, alapvető szerepük van az idegenforgalom fejlődésében: a személyek, szolgáltatások és az áruk szabad mozgása, a közlekedés, a környezetvédelem stb. Ezekre kell felépíteni a versenyképes és fenntartható idegenforgalmi politikát.

3.5 Általános iránymutatásként e vélemény le kívánja szögezni a következőket:

- a turizmus általános érvényű állampolgári jog, amint azt az idegenforgalmi etikai világkódex is kimondja – ez a bevált gyakorlatokra vonatkozó kötelezettségeket is jelent,
- továbbá olyan jog, amely jólétet, valamint közvetlen és közvetett jövedelmezőséget biztosít különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások számára, mivel olyan stratégiai ágazatot teremt Európában, amely ez idáig stabilnak bizonyult,
- az ágazati szereplők által nyújtott szolgáltatások minősége, valamint a felhasználóknak a helyi közösségek iránti felelőssége olyan értékek, amelyeket az idegenforgalom folyamatosága érdekében meg kell őriznünk,
- az idegenforgalom gazdasági, szociális, kulturális és környezetvédelmi szempontból kedvező hatással van a helyi és regionális szintekre, illetve ennek így kell lennie, és ebben az értelemben a más kultúrák, élet- és cselekvési formák megismerésének, valamint az interregionális együttműködésnek az eszköze,

- az idegenforgalom fontos munkahelyteremtő, dinamikus ágazat ma és a jövőben is, és képes színvonalas, stabil és a jogokat tiszteletben tartó munkahelyeket teremteni,
- az idegenforgalom nem mentes az utasok nagy számával és az idényjelleggel kapcsolatos problémáktól, amelyek a versenyképesség elvesztésével járnak,
- hiszünk a világos nézetekkel és ambiciózus célkitűzésekkel rendelkező 21. európai idegenforgalmi menetrend szükségességében,
- az európai idegenforgalmi modell az Unió számára szükséges, és az egész világon mintául szolgálhat, ha nem további szabályozásra támaszkodik, hanem az idegenforgalmi célpontok és az összes résztvevő által szabadon elfogadott, a minőséggel, a fenntarthatósággal, a hozzáférhetőséggel stb. kapcsolatos értékekre,
- az európai idegenforgalmi modell az úti céloknak és az idegenforgalom fogalmának sokféleségére, valamint az idegenforgalom alkalmazási módjainak változatosságára támaszkodik, és mindezek gazdagabbá is teszik,
- ez az általunk pártolt európai idegenforgalmi modell megfelelően szolgálja a békét és a népek közötti megértést.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság közleménye általánosan vázolja az új európai idegenforgalmi politika alapjait, kihívásait, megközelítéseit, főbb intézkedéseit és általános módszertanát. Mindezek összefoglalása egyetlen, nem túl terjedelmes közleménybe kétségkívül jelentős erőfeszítések eredménye, és számos dokumentumot, véleményt és vitát kellett hozzá elemezni. Hangsúlyozni kell, hogy az eredmény megfelel a célkitűzéseknek, azaz világosan tudatja a társadalommal az Európai Bizottság idegenforgalomról alkotott alapvető véleményét, és hogy milyen fellépésekre van szükség ebben az összetett ágazatban.

4.2 Megítélésünk szerint a közlemény megfelelő hangsúlyt helyez az új idegenforgalmi politika szerepére a megújult lisszaboni stratégia és két nagy összetevője, a növekedés és a foglalkoztatás fenntartásában. Mivel a Közösség fő stratégiája e célkitűzések megvalósítása, az idegenforgalom hozzájárulása mindenképpen megerősíti a szerepét, és megfelelő alapot helyez a fejlesztésére.

4.3 Talán hasznos lett volna, ha az Európai Bizottság a közleményben elemzi az idegenforgalomnak a fontos közösségi nyilatkozatokban és az Európai Alkotmányban játszott szerepét, hogy megfigyelje, miként jelenik meg ezekben a dokumentumokban a jelenlegi idegenforgalmi politika, és hozzá képest milyen előrelépést jelent az új politika. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a tagállamok és a régiók már számos alkalommal kinyilvánították, hogy az idegenforgalommal kapcsolatos jogköreiket meg kívánják tartani, anélkül hogy elutasítanák, hogy az Unió bizonyos közös tényezőkkel kapcsolatban katalizátorszerepet játsszon, miáltal javíthatja az európai idegenforgalmi ágazat versenyképességét. Így felmerült az igény az Európát mint turisztikai célpontot népszerűsítő európai portál létrehozására és fenntartására, a portál már fejlesztés alatt áll. Manapság, amikor a belső határok egyre kisebb jelentőséggel bírnak, szükség van közös intézkedésekre.

4.4 Az Európai Bizottság egyértelműen azokat a legfontosabb kihívásokat sorolja fel, amelyekkel az idegenforgalomnak az elkövetkező évtizedekben szembe kell majd néznie. Bizonyára lehetne még bővíteni a listát, de a versenyképesség növelésének alapvető kihívása mindenképpen eléggé tág ahhoz, hogy lefedjen más fontos kihívásokat is, mint a minőség javítása, az idényjelleg elleni küzdelem, vagy az ágazatban dolgozók szakmai fejlesztése. Különösen fontos az idegenforgalmi ágazatban foglalkoztatottak szakképzése és képzettségük javítása az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó integrált program keretében; hiszen ez növeli az ágazat versenyképességét, és biztosítja a szolgáltatás minőségének magas szintjét.

4.5 Az Európai Bizottság közleménye folyamatosan együttműködésre szólít fel, hiszen mint a címe is mutatja, azt javasolja, hogy a partnerség erősítése legyen az új idegenforgalmi politika központi és meghatározó eleme. Különösen fontos hangsúlyozni a szakszervezetek és a munkaadói szervezetek szerepét, amelyeket be kell vonni a partnerségi folyamatokba, és fel kell hívni a vitákban, a fórumokon és az ágazat fejlesztését szolgáló általános intézkedések végrehajtásában való részvételre. Hasznos volna továbbá az idegenforgalmi tevékenységgel kapcsolatos bevált gyakorlatok adatbázisának a létrehozása, amely a szereplők együttműködésében szerzett sikeres tapasztalatok cseréjét szolgálja. Hasonlóképpen hasznos volna a városok és idegenforgalmi célpontok a versenyképesség erősítésének közös célja által összetartott állandó hálózatának az ösztönzése. Kedvezően fogadjuk a „kiváló turisztikai célpont” fogalmának megteremtését, és hangsúlyozzuk, hogy ennek magában kell foglalnia a munkaügyi és szociális kapcsolatok megfelelő kezelését, valamint az adott célpont munkaadói és munkavállalói szervezeteinek részvételét.

4.6 Az Európai Bizottság vállalja az új politika végrehajtását az együttműködés, a konkrét támogatási kezdeményezések indítása és a szereplők közötti koordináció révén, de talán részletesebben ki kellene dolgozni e három cselekvési mód mindegyikének konkrét módszertanát. Az EGSZB szerint a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóságnak igen fontos szerepe van az idegenforgalmat közvetlenül vagy közvetetten érintő összes uniós politika összehangolásával kapcsolatos feladatok elvégzésében, de azt az Európai Bizottságnak kell eldöntenie, hogy melyik szerv legyen felelős ezért az összehangolásért. Hasonlóképpen úgy véljük, hogy az Európai Bizottságnak tevékenyebb szerepet kellene vállalnia az uniós szintű kezdeményezések beindításában. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni, hogy az EGSZB már többször javasolta, hogy létre lehetne hozni egy **európai idegenforgalmi konzultatív bizottságot**, és meg lehetne vizsgálni az **Európai Idegenforgalmi Hivatal** felállításának feltételeit.

4.7 Az Európai Bizottság közleménye teljesen világosan kinyilvánítja, hogy az európai idegenforgalmi ágazat versenyképességének a növelése nemcsak célkitűzés, hanem szükségszerűség is. A globális verseny fokozódása aláássa az ágazati szereplők jövedelmezőségét. Ezért a jövőben nagy erőfeszítéseket kell tenni az innovációval, a minőséggel, valamint a kreativitás támogatásával kapcsolatban, és javítani kell az összes tényező és szereplő termelékenységét azért, hogy megőrizzük Európa vezető szerepét a világ idegenforgalmában.

4.8 Úgy véljük, hogy az Európai Bizottság közleménye sem a felhasználók, sem pedig az ágazati vállalkozások és egyéb szereplők szemszögéből nézve nem helyez elegendő hangsúlyt az információs és kommunikációs technológiák (IKT-k) szerepére az új turisztikai forgatókönyvben. Az elkövetkezendő években elsőbbséget kell adni az ilyen technológiák idegenforgalmi célú felhasználását javító kutatási és fejlesztési erőfeszítéseknek.

4.9 Az EGSZB igen kedvezően értékeli az Európai Bizottság „jobb jogalkotási” vonatkozó javasolt intézkedését. Szem előtt kell azonban tartani, hogy a kevesebb szabályozás nem feltétlenül jelent jobb szabályozást. Az ágazatra vonatkozó munkaügyi jogszabályok és egyéb rendelkezések kiigazításához meg kell erősíteni a kollektív tárgyalásokat a szociális partnerek által meghatározott területeken.

4.10 A konkrét intézkedések elfogadására és különösen a rendelkezésre álló uniós pénzügyi eszközök felhasználásának a javítására irányuló hajlandóság fontos, hiányoljuk azonban a részletesebb kidolgozást és a kifejezetten az európai idegenforgalom előtt álló, a közleményben tökéletesen meghatározott jelentős kihívások leküzdését célzó programjavaslatot. Gondoskodni kell arról, hogy az idegenforgalomra szánt összegeket hatékonyan, eredményesen használják fel.

4.11 Az Európai Bizottság közleménye fontos szerepet szán a „**21. európai idegenforgalmi menetrendnek**”. E dokumentum célja az idegenforgalom fenntartható fejlődését szolgáló stratégiák, programok és intézkedések keretbe foglalása. Nagy

lélegzetű munkára számítunk, amely minden bizonnyal rávilágít majd számos gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi kérdésre és tényezőre. Úgy véljük, hogy ennek a dokumentumnak alaposan meg kell vizsgálnia a növekedés korlátjainak, az idegenforgalmi úti célok számával kapcsolatos növekedés fenntartható ütemének, valamint a partvidékek és egyéb sérülékeny természeti területek védelmének nagy témakörét, és reális, fenntartható javaslatokat kell megfogalmaznia.

4.12 Az Európai Bizottság közleménye nagy jelentőséget tulajdonít az idegenforgalmi statisztikáknak, de hasznos volna, ha ezeket világos stratégiai és előretételező jövőképpel rendelkező tanulmányok kísérnék, amelyek tisztán látják a tendenciákat, levonják a következtetéseket, és intézkedéseket javasolnak a jövőre nézve. Az egy, vagy több hálózatban működő uniós szintű idegenforgalmi megfigyelőközpont létrehozása nagy szerepet játszhatna ennek az ágazati szükségletnek a kielégítésében. Fontos volna, hogy az idegenforgalmi statisztikákban nagyobb jelentőséget tulajdonítsanak a foglalkoztatással kapcsolatos változóknak.

4.13 Az Európai Bizottság közleménye világosan kimondja, hogy az idegenforgalom nyilvánosságát, megértését és elfogadását növelni kell az európai társadalom körében. Mint a Katowicei Nyilatkozatként kiadott véleményében, a „Turizmus és kultúra: a növekedés két tényezője” c. véleményében és számos más dokumentumában az EGSZB már jelezte, tájékoztatási és motivációs célú kommunikációs kampányokat kellene folytatni az egész európai lakosság, de különösen a fiatalok körében.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”

(2006/C 325/05)

2006. augusztus 9-i levelében Dr. Annette SCHAVAN német oktatási és kutatásügyi szövetségi miniszter a küszöbön álló német tanácsi elnökség nevében vélemény kidolgozására kérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”

Az EGSZB elnöksége az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót bízta meg a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Gerd WOLF személyében, továbbá 125 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások
2. Általános szempontok
3. Pénzügyi kérdések és eljárások
4. Strukturális szempontok és keretfeltételek
5. Az emberi tényező – humántőke – tudósok és mérnökök

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi, hogy a német oktatási és kutatási miniszter a német elnökség előkészítése részeként feltáró vélemény kidolgozását kérte a következő tárgyban: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”. Fontosnak és hasznosnak tartja, hogy ily módon a szervezett civil társadalomhoz vezető híd szerepét betöltő EGSZB véleménye erről a rendkívül átfogó és sokrétű témáról időben hozzájárulhat az európai oktatási, kutatási és innovációs politika jövőbeli kialakításához.

1.2 Tekintettel egyrészt a tág értelemben vett „innovációról” szóló, nemrégiben kiadott két európai bizottsági közleményre ⁽¹⁾, másrészt a kitűnő Aho-jelentésre ⁽²⁾, ezen vélemény főként a tartós innovációs képesség elengedhetlen feltételét jelentő kutatás és fejlesztés, valamint az ehhez szükséges képzés témakörére összpontosít. Így elkerülhetők a túlságosan nagy átfedések az említett dokumentumokkal.

1.3 A tudományos és műszaki csúcsteljesítmény és annak versenyképes gazdasági erőként történő alkalmazása döntő feltétele annak, hogy biztosítsuk jövőnket – például az energiával és az éghajlattal kapcsolatos problémák vonatkozásában –, megőrizzük és javítsuk jelenlegi pozíciónkat a globális környezetben, illetve hogy ne veszélyeztessük, inkább tovább építhessük az európai szociális modellt.

1.4 Eljött tehát az ideje, hogy Európa újjáélessze kutatási és innovációs térségként betöltött hagyományosan vezető szerepét.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2006. szeptember 13-i közleménye a következő tárgyban: „Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára” (COM (2006) 502 final), illetve 2006. október 12-i közleménye a következő tárgyban: „Innovációbarát Európa” (COM (2006) 589 final).

⁽²⁾ EUR 22005 „Creating an Innovative Europe” [Egy innovatív Európa létrehozása] ISBN 92-79-00964-8.

Ehhez elengedhetlen, hogy ösztönözze polgárainak megfelelő képességeit, jóval többet fordítson kutatásra és fejlesztésre, növelje ezek hatékonyságát, erősítse az ipar innovációs készségét és képességét, illetve bontsa le a hátráltató akadályokat.

1.5 A cél elérésének legfontosabb feltétele a haladásra nyitott társadalmi légkör, amelyben e felismerés hatása teljes mértékű, következőképpen a politika minden szintjén létrejönnek a szükséges keretfeltételek és megszületnek az iránymutató döntések, ezáltal pedig munkahelyek is létrejönnek, és az iparban elegendő bizalom és optimizmus alakul ki a szükséges beruházásokhoz.

1.6 Ehhez az is hozzátartozik, hogy a polgárokkal az eddiginél nagyobb mértékben megismertessük a tudományt és a technikát, valamint jobban kiaknázzuk és intenzívebben támogassuk a rendelkezésre álló tehetséget. Ennek érdekében már az általános iskolák tantervében, de még inkább a további képzést biztosító iskolákban egyértelműen nagyobb hangsúlyt kell helyezni a tudomány és technika témakörére.

1.7 A gyermekekkel és a fiatalokkal lépésről-lépésre, szemléletes példák alkalmazásával és gyakorlati tapasztalatok segítségével kell megismertetni a tudomány és a technika hasznát, valamint e területek alapfogalmait és -törvényeit. A tehetségeket támogatni kell a megfelelő szakmaválasztásban és lelkesíteni arra, hogy szívesen vállalják a közismerten nehéz tanulmányok elvégzését. Mindehhez megfelelő alaptudással kell ellátni őket.

1.8 Hozzá tartozik ehhez az is, hogy az egyetemek és műszaki főiskolák a legjobb nemzetközi normákkal legalábbis egyenértékű tudományos-technikai szakképzést biztosítsanak: a kutatás és az innováció legfontosabb tőkét a magasan képzett és motivált tudósok és mérnökök jelentik – férfiak és nők egyaránt –, akik az élethosszig tartó tanulás révén pályájukon végig fenntartják és fejlesztik szakmai kompetenciájukat.

1.9 Fontos továbbá, hogy ezeknek a tudósoknak és mérnöknek a Közösség, a tagállamok és a gazdaság vonzó munkalehetőségeket, szakmai ösztönzést, karrierlehetőségeket és életpályájukat nézve megfelelő tervezési biztonságot kínáljon. Az ezzel kapcsolatos intézkedéseknek meg kell felelniük egyrészt annak, hogy a társadalom mennyit fordított ezeknek az embereknek a képzésére, valamint annak is, hogy ők személyesen mennyit fektettek bele e különösen nehéz és igényes tanulmányok elvégzésébe. Csak így érhető el, hogy a manapság sokszor emlegetett egyoldalú „agyelszívás” helyett a meghatározó munkaerő globális mobilitásának iránya Európa felé forduljon.

1.10 Ide tartozik végül az ipar, különösen a kis- és középvállalkozások kutatásra és fejlesztésre irányuló innovációs kedvének és beruházási hajlandóságának támogatása és vonzóbbá, gazdaságosabbá tétele megfelelő jogi, adminisztratív és pénzügyi keretfeltételekkel.

1.11 Különösen sokat érdemes tenni annak érdekében, hogy gyorsuljon a kutatás és a fejlesztés új felismeréseinek új terméké vagy eljárásá történő átalakítása. Ennek érdekében a vállalkozásoknak személyzeti politikájukkal biztosítaniuk kell a megfelelő tudományos-technikai kompetenciát ahhoz, hogy részt vehessenek az innovációs folyamatban, de legalábbis ahhoz, hogy az új ötletek vagy lehetőségek vonatkozásában ítéldőképesek legyenek, és készek az adaptálásra.

1.12 A pénzügyi, adó- és felelősségi jogi szempontok mellett ezért külön figyelmet kell fordítani a tudomány és a gazdaság közötti kölcsönös mobilitásra. Ezt főként egy, a tudástranszferre és a (tovább)képzésre irányuló új, vonzó, a tudományos és ipari területet egyaránt átfogó mobilitási, illetve ösztöndíjrendszer bevezetése segítené.

1.13 A rendszernek – az egyetemi professzorok „sabbatical” évének mintájára – lehetővé kellene tennie, hogy a magasan képzett tudósok és mérnökök meghatározott ideig az iparban tevékenykedjenek (és fordítva) úgy, hogy később garantáltan visszatérhetnek korábbi szakmai pályájukra. Így létrejönne egy emberek alkotta híd a tudomány világa és a gazdasági élet kölcsönös megismerésére, és a szükséges tudástranszfer a lehető legjobb ösztönzést kapná.

1.14 Példák további konkrét ajánlásokra és megállapításokra:

1.14.1 A lisszaboni stratégia megvalósítása érdekében megfogalmazott barcelonai célértéket minden érintett szereplőnek igen komolyan kell vennie, hogy a K+F-beruházások globális versenyében ne maradjunk az utolsók. A célérték értelmében a K+F-re fordított összkiadást az EU-ban úgy kell növelni, hogy 2010-re elérje a GDP közel 3 %-át. A szükséges beruházások kétharmadát a magánszektorban kell finanszírozni.

1.14.2 A Közösség jelenlegi, a 2007–2013 közötti időszakra készített költségvetési terve a hetedik K+F-keretprogram (7. KP)

révén csak 2 %-os arányban járulna hozzá a barcelonai célkitűzés értelmében összességében előirányzott kutatási és fejlesztési beruházásokhoz. A bizottság véleménye szerint ez nem elegendő ahhoz, hogy a közösségi támogatásnak a tagállamok támogatási politikájára és az iparban szükséges beruházási készségre gyakorolt jelentős ösztönző hatása és integrációs ereje teljes mértékben érvényesülhessen, és ott a szükséges erőteljes növekedést kiváltsa.

1.14.3 Ezért a közösségi támogatás arányát az uniós költségvetés küszöbön álló, 2008. évi felülvizsgálata során első lépésként mintegy 3 %-ra kell emelni. Ez a Közösség részéről különösen hatékony intézkedés lenne a változatlanul fontos lisszaboni és barcelonai célkitűzéseknek a jelenleg érzékelhetőnél gyorsabb eléréséhez, amire azért is szükség van, mert például az USA és Kína kutatási ráfordításai rendkívül gyorsan növekednek.

1.14.4 A támogatásra vonatkozó közösségi jogot (*E state aid*) úgy kell kialakítani, hogy megfelelő mozgásteret biztosítva arra bátorítsa a tagállamokat, hogy az eddigieknél eredményesebben és kevesebb bürokráciával támogassák az egyetemeket, a kutatói szervezeteket és az ipar kutatási és fejlesztési terveit, illetve az intézmények közötti szükséges kapcsolatépítést.

1.14.5 Az egyes tagállamok költségvetési jogának a K+F-intézkedések támogatása során lehetővé kellene tennie az adott projekt menetéhez igazodó rugalmas forrásfelhasználást, például azt, hogy az odaítélt forrásokat át lehessen vinni a következő naptári vagy költségvetési évré.

1.14.6 Sikerre kellene vinni végre a közösségi szabadságügyét. Ennek során a nyelvkérdést a nemzetközi „*Science-Community*” sokéves gyakorlatának megfelelően lehetne megoldani.

1.14.7 Az innováció és a haladás az alapkutatás, az alkalmazott kutatás, valamint a termékorientált fejlesztés együttműködésén alapul. Az említett kategóriák között nincsenek éles határok.

1.14.8 Ezért fontos egyfelől az oktatás, a kutatás és az ipari alkalmazás pilléreinek még erőteljesebb összekapcsolása. Ennélfogva az EGSZB üdvözlí az **Európai Technológiai Intézettel (ETI)** kapcsolatos terveket. Az intézetnek hozzá kell járulnia a Közösség és a tagállamok innovációs kapacitása továbbfejlesztéséhez, amennyiben a legmagasabb színvonalon kapcsolja össze az oktatási, kutatási és innovációs tevékenységeket.

1.14.9 Másfelől azonban szükség van az alapkutatások kielégítő közösségi támogatására is; a hetedik keretprogram „Ötletek” alprogramja ennek vonatkozásában helyes megközelítésnek tekinthető.

1.14.10 A haladás és az állandó innováció azonban nemcsak a tudományon és a technikán, hanem az összes érintett motivációján, az újszerű üzleti modelleken és a helyes vezetési módszereken is múlik.

1.14.11 Az a fontos, hogy mindenkinek a tehetségéhez, teljesítőképességéhez és kreativitásához képest lehető legjobb lehetőségeket kínáljuk képességei és saját kezdeményezései kibontakoztatására. Ezért azt is biztosítani kell, hogy az adott vállalkozás vagy intézet minden dolgozójának lehetősége legyen bevetni saját ötleteit és javaslatait, megfelelő jutalmazás fejében. Ezek a szociálpolitika, a vállalati gazdaságtan és általánosságban a vezetési kultúra igen fontos kérdései.

1.14.12 Az új kutatási kezdeményezések, innovatív technológiák, vállalkozási folyamatok vagy üzleti modellek támogatásához szükség van bizonyos mértékű kockázat vállalására, hiszen a haladás és a kockázat az érem két oldalát képviselik.

1.14.13 A szerveződési formák, kutatási programok és munkamódszerek egységesítésére irányuló túlságosan merev szabályozások akadályozhatják az újhoz és az innovációhoz vezető fejlődési folyamatot. A kutatás szabadsága a kreatív tudományok, új felfedezések és innovatív technikák alapfeltétele, függetlenül a felvetődő etikai kérdések törvényi szabályozásától és a megítélt támogatások megfelelő felhasználásától.

1.14.14 Egyszerűsíteni kell a kutatás és fejlesztés támogatásának adminisztratív eljárásait – annak érdekében is, hogy megfejezzük a kötelező sokrétű, sőt gyakran egymást átfedő kérelmezési, jóváhagyási, nyomon követési és ellenőrzési eljárások inflációját, és számukat az ésszerűség keretei közé szorítsuk.

1.14.15 Egyébiránt az alábbi vélemény részletes szövegére utalunk, amelyben megindokoljuk az ajánlásokat és további, részben igen konkrét szempontokat – és azokhoz ajánlásokat – sorakoztatunk fel.

2. Általános szempontok

2.1 Tekintettel egyrészt a tág értelemben vett „innovációról” szóló, nemrégiben kiadott két európai bizottsági közleményre ⁽³⁾ (lásd 4.12.1. pont), másrészt a kitűnő Aho-jelentésre ⁽⁴⁾, ezen vélemény főként a tartós innovációs képesség elengedhetetlen feltételének tekinthető kutatás és fejlesztés, valamint az ehhez szükséges képzés témakörére összpontosít. Így elkerülhetők a túlságosan nagy átfedések az említett dokumentumokkal.

2.2 Európa a modern tudomány és kutatás bölcsője ⁽⁵⁾. A tudomány és a kutatás, a hozzájuk kapcsolódó módszertan és gondolkodás – az európai kulturális térség ismertetőjeleként – alapvetően meghatározta a mai európai társadalmat, illetve annak értékeit, életmódját és életszínvonalát ⁽⁶⁾. Víványainak

⁽³⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁴⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁵⁾ Amennyiben figyelembe vesszük a görög-egyiptomi kultúrkört és az indiai-arab kultúrkör tekintetében kimutatható időnkénti kölcsönös termékeny hatást, a fenti állítás a tudomány egészére is kiterjeszthető.

⁽⁶⁾ A folyamatot rendkívül részletesen és differenciáltan mutatja be az EGSZB saját kezdeményezésű véleménye a következő tárgyban: „Tudomány, társadalom és polgárság Európában” (HL C 221., 2001.8.7.).

sikere a kézműves feltaláló és vállalkozó szellem, valamint a tudományos módszer- és rendszertan szabad kölcsönhatásának volt köszönhető.

2.3 A tudományos-technikai fejlődéssel jószerivel együtt jártak a döntő társadalmopolitikai változások, amelyek a hatalom megosztása, a demokrácia, az alapvető jogok és a szociális törvények jellemezték modern államhoz vezettek.

2.4 Ezen közös folyamatok eredményeként az érintett államokban és régiókban az emberek életkörülményei az emberiség történetében eddig példanélküli mértékben változtak és javultak.

2.5 Az elmúlt 135 év folyamán a népesség várható élettartama ⁽⁷⁾ több mint kétszeresére növekedett ⁽⁸⁾. Az elmúlt 50 évben a területalapú mezőgazdasági termelés hozama közel megháromszorozódott. A sikeres ipari országokban már nem az alultápláltságról, az információhiányról és a gyermekhalálzásról, hanem az elhízásról, az információáradatról és az előre-gedésről folyik a vita.

2.6 A modern, mobil ipari társadalomnak a kutatásból, fejlődésből és innovációból következő képességei és teljesítményei az emberi kibontakozás és életminőség minden területére kiterjednek.

2.7 A kutatás és fejlesztés közvetlen feladata, hogy megkeresse az új és elmélyültebb tudás – vagyis az ismeretlen felderítése és a sejtések vagy ismert tények igazolása – felé vezető utakat, valamint hogy új képességeket fejlessen ki. Ezen törekvés eredményei ugyanakkor nagy – és előzőleg elképzelhetetlen – mértékben hozzájárultak az emberek jólétéhez. Átvitt értelemben tehát a kutatásnak és fejlesztésnek az is célja, hogy az emberiség javát szolgálja.

2.8 Az elért eredmények szempontjából szintén meghatározó tényező volt az energiát fogyasztó ipari eljárások és gépek kifejlesztése és intenzív használata: az energia felszabadította az embereket a legnehezebb fizikai munkák terhe alól, és a modern nemzetgazdaságok „táplálékává” vált.

2.9 Ebből következik az EGSZB első fontos ajánlása: a Közös-ségnek tudatosítania és értékelnie kell az imént felsorolt alapvető jelentőségű vívmányok jelenlegi életmódunkban betöltött döntő szerepét, keletkezésük feltételeit, valamint a vívmányokkal összefüggő tudományos-technikai és kulturális teljesítményt. Ennek a felismerésnek az általános műveltség részét kell képeznie! Annak érdekében, hogy meg tudjuk becsülni a számunkra időközben magától értetődővé vált színvonalat és annak feltételeit, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a harmadik világ egyes részeire még mindig jóval alacsonyabb életszínvonal, sőt inség jellemző, és – az említett vívmányok hiányában – így volt ez korábban a mai ipari országokban is.

⁽⁷⁾ Németországban.

⁽⁸⁾ Különösen a gyermekhalálzás csökkenése folytán.

2.9.1 Ennek megfelelően a tanterveket és a rendelkezésre álló tanítási időt minden oktatási szinten úgy kellene kialakítani, hogy a gyermekeket és a fiatalokat szemléletes és érdekes magyarázatok és tananyagok segítségével fokozatosan bevezethessük a tudomány és technika világába, valamint a meglévő tudásanyagba⁽⁹⁾, és ráébreszthessük őket a tudományos munka és a technikai fejlődés mindennapjaink szempontjából alapvető jelentőségére. A tehetséges tanulókat – fiúkat és lányokat egyaránt – meg kell nyerni a tudományos-technikai tanulmányok számára, gondoskodva egyben arról, hogy a főiskolákon és egyetemeken a lehető legjobb tudományos-technikai szakképzést kapják, később pedig az egész életen át tartó tanulás keretében tovább képezhessék magukat. Az elért eredmények képezik a jövőbeli haladás alapját.

2.10 Az eddig mondottak túlnyomó része nem korlátozódik Európára, habár az említett vívmányok világviszonylatban – sajnos – még nem állnak egyforma és megfelelő mértékben az emberek, népcsoportok és népek rendelkezésére.

2.10.1 Ebben az összefüggésben ki kell emelni a modern tudásalapú társadalom egyik fontos jellemzőjét. Régebben például a kínai selyemkészítés eljárását szigorú titokként őrizték. Ezzel szemben a kiművelt tudást, vagyis legértékesebb tulajdonunkat ma a világ minden sarkából érkező diákoknak (akár ösztöndíjak formájában is) szinte ingyenesen⁽¹⁰⁾ felkínáljuk például az egyetemeken és a műszaki főiskolákon, de tankönyvekben, kiadványokban, szabadalmi dokumentumokban, szakkonferenciákon, az Interneten, publikációkban, szakfolyóiratokban stb. is.

2.10.2 A megszerzett tudás ilyen jellegű feltárása egyrészt a tudományos előrelépést segítő globális ismeretátadást szolgálja, másrészt a fejlődő országoknak nyújtott támogatás páratlan és különösen hatásos formájának tekinthető. Már a XIX. századtól kezdve hozzájárult például ahhoz, hogy Japánnak egy középkori életmódból és társadalmi szerkezetből kiindulva rendkívül rövid idő alatt és saját erejéből sikerült az európaihoz hasonló életszínvonalat elérnie.

2.10.3 Azonban a megszerzett tudás és képességek szabad rendelkezésre bocsátásának határt kell szabni, ha lényeges, hogy a már foganatosított kutatási és fejlesztési beruházások a későbbi gazdasági haszonnak köszönhetően megtérüljenek, és egyben – a szükséges piaci előny által – az adott nemzetgazdaság versenyképessége is erősödjön.

2.10.4 Ennek érdekében a legtöbb ipari állam kiegyenlített jogrendszerrel dolgozott ki a szellemi tulajdon határozott idejű

⁽⁹⁾ Itt nem annyira képletek sokaságának megtanulásáról és alkalmazni tudásáról, mint inkább a technika és az elemi természeti törvények alapjainak megértéséről van szó, de a mennyiségi összefüggések jelentőségéről és a matematika alkalmazásáról is.

⁽¹⁰⁾ Lásd azonban a 2.10.3. pontot is: a tudást bizonyos esetekben (i) szabadalmazott alkalmazásnál időben behatárolt korlátokkal, illetve licenciák útján lehet megszerezni, vagy (ii) a cégek egy ideig több-kevesebb sikerrel üzemi titokként kezelik.

védelmére, amely a szabadalmi jogban csúcsonyul ki. Erről az EGSZB már többször megfogalmazta véleményét⁽¹¹⁾. Több ízben felszólított az európai közösségi szabadalom bevezetésére, de a szellemi tulajdon gazdasági és kulturális jelentőségének határozottabb tudatosítására is. Hiszen a szellemi tulajdon elismerése és védelme ösztönzést és jogos jutalmat jelent az új technikák feltalálására, illetve az új művek megalkotására.

2.11 Milyen következtetések vonhatók le mindebből az Európai Közösség politikáját nézve? Először is arról a fontos és igen konkrét kérdéstről van szó, hogy a GDP mekkora részét kellene – egy kiegyensúlyozott, átfogó politika keretében – kutatásra és fejlesztésre fordítani.

2.11.1 A válasz Európának a globális versenyben betöltött helyéből, vagyis a gyakran idézett lisszaboni stratégiából adódik⁽¹²⁾.

2.11.2 Ezzel kapcsolatban már a barcelonai Tanács (2002. március)⁽¹³⁾ iránymutató rendelkezéseket fogalmazott meg, valamint az időközben közismert 3 %-os célt⁽¹⁴⁾, amelynek értelmében a K+F-re fordított összkidást az EU-ban úgy kell növelni, hogy 2010-re elérje a GDP közel 3 %-át. A szükséges beruházások kétharmadát a magánszektorban kell finanszírozni (lásd a tanácsi határozat 47. pontját). A Közösség K+F-beruházásainak erőteljes megnövelése mellett tehát különösen annak az ösztönzése a cél, hogy a tagállamok és főként az ipar K+F-beruházásai is megsokszorozódjanak. Az EGSZB ezt a célt számos véleményében nyomatékosan támogatta⁽¹⁵⁾, sajnos azonban úgy tűnik, hogy a tagállamok – néhány kivétellel – nem fogják elérni, ami aggasztó tény.

2.11.3 Ráadásul a 2006. októberi STERN REVIEW⁽¹⁶⁾ („*The Economics of Climate Change*” [Az éghajlatváltozás gazdaságtana]) megállapítja, hogy egyedül az üvegházhatású gázok által okozott globális felmelegedés megfékezésére a GDP körülbelül 1 %-ára lenne szükség, beleértve a szükséges további K+F-tevékenységet is.

2.11.4 Azonban nem az éghajlatváltozás és ennek az energiahasznosítás, az energiafogyasztás és a fenntartható energiaellátás általános kérdésével való összefüggései jelentik az egyetlen problémát. Többek között a testi és lelki betegségek elleni küzdelem, a fogyatékkal élők mindennapjainak megkönnyítése, a demográfiai változások hatása és ennek részeként az öregedéskutatás, a környezetvédelem, valamint általában létfeltételeink és európai értékrendünk biztosítása is fontos kutatási területnek

⁽¹¹⁾ HL C 112., 2004.4.30., HL C 112., 2004.4.30., HL C 65., 2006.3.17. és HL C 324., 2006.12.30.

⁽¹²⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/00100-r1.d0.htm. (német nyelven).

⁽¹³⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/71067.pdf. (német nyelven)

⁽¹⁴⁾ Ezeket, például – és különösen – a 3 %-os célt, mindezidáig sajnos csak részben hajtották végre.

⁽¹⁵⁾ HL C 95., 2003.4.23.

⁽¹⁶⁾ http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm.

tekintendő, amelyek vonatkozásában az EGSZB korábbi véleményeiben, például a hetedik K+F-keretprogramról és ennek „egyedi programjairól” kidolgozott véleményében részletes ajánlásokat tett.

2.12 Ismeretes, hogy az Európai Közösség előtt az egyre élesedő globális verseny igen komoly kihívása áll, amelynek legfontosabb eleme az európai munkahelyek, jövedelemszintek, valamint szociális és környezetvédelmi normák megőrzése. Ez nemcsak az USA és Japán gazdasági erejének fényében igaz, hanem különösen akkor, ha az olyan államok figyelemreméltó és egyre erősödő ipari és kutatási teljesítményeit nézzük, mint Kína (amely állam 2050-re technológiai téren meg akarja előzni a világszerte USA-t! ⁽¹⁷⁾), India és Brazília, és tekintetbe vesszük az ezekben az országokban jelentősen alacsonyabb béreket, valamint szociális és környezetvédelmi normákat.

2.13 Éppen a globális verseny, valamint az egyre jelentősebb kutatási és fejlesztési beruházások területén zajló – ezen belül a legjobb tudósokért és mérnökökért folytatott – globális verseny fényében alapvető, hogy az Európai Közösség jobban kiaknázza és tovább erősítse kutatási, technológiafejlesztési és innovációs potenciálját. És itt elsődlegesen a globális versenyről, nem pedig az Európán belüli versenyről van szó!

2.14 Európa versenyképes helyzete tehát csak úgy őrizhető meg, ha – a demokrácia, jogállamiság, vállalkozói szabadság, tervezési biztonság, teljesíteni akarás és a teljesítmény elismerésének társadalmi és kulturális környezetébe ágyazva – a jövőben is megmarad az előny ⁽¹⁸⁾ a kutatás, a technológiai fejlődés és az innováció területén. Elengedhetetlen az európai kutatási térség erősítése és továbbépítése. Habár ez a felismerés a politikai szándéknyilatkozatokban időközben közkincsnek számít, a tényleges cselekvések mezején és a felismerésből eredő valós prioritások (például kutatási költségvetések), illetve megfelelő szabályozások (például bérszerkezet ⁽¹⁹⁾, adójog) megállapítása vonatkozásában még egyértelmű és sajnálatos hiányosságok vannak – a közösség és a legtöbb tagállam szintjén egyaránt.

2.15 A hasonló gondokkal küzdő államok, például az USA, Japán, sőt Svájc, nemcsak egyértelműen többet, hanem eredményesebben is költenek kutatásra, technológiafejlesztésre és innovációra. Ez többek között az USA-nak az európai tudósokra és mérnökökre gyakorolt vonzerejében mutatkozik meg, amely az elvben kívánatos kölcsönös mobilitás keretében továbbra is oda vezet, hogy túlságosan sok szakértő és tehetség vándorol ki az USA-ba („agyelszívás”).

⁽¹⁷⁾ „Bild der Wissenschaft”, 2006/9., 109. o.

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB már több ízben (pl. HL C 65., 2006.3.17.) felhívta a figyelmet arra, hogy a Barcelonában megállapított 3 %-os cél a kutatási és fejlesztési beruházások globális versenye miatt „mozgó célnak” tekintendő: aki túl későn éri el, az továbbra is utolsó.

⁽¹⁹⁾ Különösen a fiatal tudósok és mérnökök jövedelmi és szerződéssel kapcsolatos helyzete vonatkozásában.

2.16 Ez a tény – különösen az USA vonatkozásában – nemcsak a pénzügyi teljesítőképesség és a kiemelkedő kutatási rendszer mutatója, hanem még gyengíti is Európát és erősíti az USA-t. Ráadásul az USA K+F-politikája Európához képest nyitottabban és bátrabban közelíti meg az új elképzeléseket és kezdeményezéseket, és összességében több kockázatot vállal. Ehhez jön még, hogy motivációját nemcsak a gazdasági versenyképességből meríti, hanem ugyanolyan mértékben a konzekvens nemzeti biztonsági stratégiából ⁽²⁰⁾ és az ehhez kapcsolódó jelentős K+F-beruházásokból is, ami kölcsönös termékeny hatáshoz vezet.

2.17 Eljött tehát az ideje, hogy Európa újjáélessze kutatási és innovációs térségként betöltött hagyományosan vezető szerepét, jóval többet fordítson kutatásra és fejlesztésre, ösztönözze polgárainak ehhez szükséges képességeit, díjazza teljesítményüket, illetve bontsa le a hátráltató akadályokat.

2.18 A cél elérésének legfontosabb feltétele egy olyan társadalmi légkör, amelyben e felismerés hatása teljes mértékű, következőképpen a politika minden szintjén létrejönnek a szükséges keretfeltételek és megszületnek az iránymutató döntések. Csak így tudják teljesíteni az iskolák és egyetemek a globális versenyben rájuk háruló feladatot és nyernek meg elegendő fiatala a tudomány és a technika számára, csak így alakul ki az iparban elegendő bizalom és optimizmus a szükséges beruházásokhoz.

3. Pénzügyi kérdések és eljárások

3.1 **A beruházások forrása.** A kutatás és az innováció – a megfelelő képességgel rendelkezők minőségi és eredményes képzésével együtt – a társadalom jövőbeli jólétének előfeltétele. Tehát a társadalomnak kell biztosítania az ehhez szükséges beruházásokat. Az EU-ban az ilyen beruházások mögött a Közösség, a tagállamok, a gazdaság és – szerényebb mértékben – a magánalapítványok állnak.

3.2 Közösségi támogatás

3.2.1 **Hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram.** Az Európai Unió részéről a kutatáshoz és fejlesztéshez történő legfontosabb hozzájárulást a hetedik K+F-keretprogram biztosítja majd ⁽²¹⁾. A program 2007-től 2013-ig rendelkezésre álló költségvetése kb. 50 milliárd euró ⁽²²⁾ felé konvergál ⁽²³⁾. Ez az Unió ugyanerre az időszakra számított összköltségvetésének mintegy 5,8 %-a.

⁽²⁰⁾ Az US Department of Defense (DoD) jelentős mértékben támogat kutatási projekteket az egyetemeken és a kutatási központokban is.

⁽²¹⁾ Emellett az Európai Bizottság számos egyéb szervezeti egysége is létrehozott támogatóprogramokat. Ilyen például a „Versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013)” és az „Intelligens energia – Európa” program.

⁽²²⁾ COM(2006) 364 final, feltéve, hogy az Európai Parlament és a Tanács ennek megfelelő határozatot hoz.

⁽²³⁾ Hozzájön ehhez a hetedik K+F Euratom-keretprogram mintegy 2 milliárd eurója.

3.2.2 Ez a hozzájárulás tehát a Közösség GDP-jének kb. 0,06 %-a körül mozog, vagyis a **barcelonai célérték** mindössze mintegy 2 %-a körül (lásd melléklet). Az EGSZB véleménye szerint ez nem elegendő ahhoz, hogy a közösségi támogatásnak a tagállamok támogatási politikájára és az iparban szükséges beruházási készségre gyakorolt jelentős ösztönző hatása és integrációs ereje teljes mértékben érvényesülhessen, és ott kiváltsa a szükséges erőteljes növekedést.

3.2.3 Az EGSZB ezért igen **sajnálja**, hogy nem vették figyelembe ajánlását ⁽²⁴⁾, miszerint erőteljesebben növelni kell a hetedik K+F keretprogramhoz rendelkezésre álló költségvetés részarányát a közösségi összköltségvetésben.

Ezért az EGSZB az Európai Tanácshoz és az Európai Parlamenthez **fordul** annak érdekében, hogy az **uniós költségvetés** 2008. évi **felülvizsgálata** során ezen a területen **egyértelmű előrelépés** történjen, és a hetedik K+F-keretprogram rendelkezésére álló közösségi támogatás **a barcelonai célérték 3 %-ára emelkedjen**.

3.2.4 **Európai Beruházási Bank.** Az EGSZB emellett utal rá, hogy az Európai Beruházási Bank által biztosított eszközöket nagyobb mértékben kellene a kutatás, a fejlesztés és az innováció javát szolgáló támogatóintézkedésekre fordítani ⁽²⁵⁾, különösen olyanokra, amelyek a megfelelő infrastruktúrák kiépítését és az ipari alkalmazáshoz szükséges tudástranszfert segítik.

3.2.5 **Európai strukturális alapok.** Ugyanez még nagyobb mértékben vonatkozik az európai strukturális alapok felhasználására. **Különösen az új tagállamokban** jelentős felzárkózásra van szükség a megfelelő kutatási infrastruktúrák kiépítése és azoknak a modern high-tech cégek letelepedésével való összekapcsolása terén.

3.3 Támogatás a tagállamok és a gazdaság részéről; támogató intézkedések a Közösség részéről

3.3.1 **Több beruházás a gazdaság részéről.** Tekintettel a közösségi támogatás strukturálisan szerény részarányára, alapvetően fontos, hogy mind a tagállamok, mind az európai gazdaság elegendő – azaz az eddiginél jóval nagyobb – mértékben ⁽²⁶⁾ ruházzanak be a kutatásba, fejlesztésbe és a megfelelő képzésbe annak érdekében, hogy kiaknázhassák és erősíthessék Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciálját, hasznosíthassák az európai kutatási térséget és legalább közelíthessenek a barcelonai célhoz. A legtöbb tagállamban itt mutatkozik a legnagyobb lemaradás, pedig éppen erre van a legerősebb a szükség!

3.3.2 **Megbízható és megfelelő keretfeltételek.** Ahhoz, hogy a ráfordított eszközökkel a lehető legkedvezőbb hatást

⁽²⁴⁾ HL C 65., 2006.3.17.

⁽²⁵⁾ Ebben a tárgyban a CCMI éppen most dolgozza ki véleményét.

⁽²⁶⁾ Az Európai Bizottság egyik nemrég készült tanulmánya kimutatta, hogy az európai cégek 2005-ben örvendetes módon 5,3 %-kal növelték K+F-beruházásaikat.

érjük el, a pénzügyi erőfeszítések növelése mellett az összes többi keretfeltétel felülvizsgálatára is szükség van. Különösen a kutatásidegen szempontok és előírások előnyeit és hátrányait kell megvizsgálni, emellett szavatolni kell a lehető legnagyobb tervezési biztonságot és az állami előírások megbízhatóságát.

3.3.3 **Támogatóintézkedések a Közösség részéről.** Ezen a területen politikai segítségével az Európai Közösség határozott támogatást nyújthat – és ezt meg is kell tennie, mindenekelőtt megfelelő rendeletekkel és irányelvekkel, optimális keretfeltételekkel és a hetedik K+F-keretprogramból nyújtott támogatás ésszerűen alkalmazott ösztönző ereje révén.

3.3.4 **A közösségi támogatás jogrendszere.** A támogatásokra vonatkozó közösségi jog az EK-Szerződés 87. és 88. cikkével szabályozza a K+F-tevékenységre irányuló, tagállamok részéről megengedhető állami támogatások módját, mértékét és a kapcsolódó adminisztratív eljárásokat ⁽²⁷⁾. A támogatásokra vonatkozó jog ennél fogva szintén alapvető eszköze a tagállamok részéről történő kutatási támogatások befolyásolásának, illetve a hetedik közösségi K+F-keretprogram nyújtotta támogatás optimális felhasználásának. Ezért a támogatásra vonatkozó közösségi jogot úgy kell kialakítani ⁽²⁸⁾, hogy bátorítsa a tagállamokat, és hogy a tagállamok számára könnyebb legyen minél eredményesebb módon és minél kevesebb bürokráciával, az eddigieknél nagyobb mértékben és hatásosabban támogatni az egyetemeket, a kutatói szervezeteket és az ipar kutatási és fejlesztési terveit, illetve együttműködését.

3.3.5 **Első a globális versenyképesség.** Ennek során mindenképpen el kell kerülni, hogy a kutatás és fejlesztés állami támogatásának túlságosan szűkre szabott, sok bürokráciával járó és kizárólag az Európán belüli versenyhelyzethez igazodó korlátozásai ártsanak az Európai Közösség globális versenyképességének. Épp ellenkezőleg, tekintettel a közösségi támogatás rendkívül csekély relatív hozzájárulására ⁽²⁹⁾, a tagállamoknak képesnek kell lenniük arra, hogy a maguk részéről nagyvonalúan és bürokratikus akadályok nélkül támogassák az Európai Kutatási Térségben szükséges kapcsolatépítést az egyetemeket, kutatóintézeteket és az ipar között.

3.3.6 **Kkv-k és induló vállalkozások („start-ups”).** Fontos egyben a kkv-k és különösen az induló vállalkozások innovációs potenciáljának további erősítése, valamint – általános értelemben – az ipar fokozottabb ösztönzése arra, hogy többet ruházzon be ezen a területen. Az EGSZB ezenkívül utal a vállalkozásokra és különösen a kis- és középvállalkozásokra (kkv-kre) vonatkozó többéves uniós programhoz megfogalmazott ajánlása ⁽³⁰⁾ és az ebben az összefüggésben különösen fontos

⁽²⁷⁾ HL C 80., 2004.3.30., HL C 65., 2006.3.17.

⁽²⁸⁾ Erről 2006. november 22-én az Európai Bizottság honlapján európai bizottsági közlemény (IP/06/1600), valamint egy (dátum és számozás nélküli) dokumentum jelent meg a következő címmel: „A kutatást, fejlesztést és innovációt szolgáló állami támogatások közösségi kerete”. Ezeket a dokumentumokat az EGSZB még nem tudta értékelni és a fenti ajánlások fényében megvizsgálni.

⁽²⁹⁾ Lásd a 3.2.2. pontot.

⁽³⁰⁾ HL C 234., 2005.9.22.

támogatásra a tudásalapú gazdaság területén. Az EU-ban a vállalkozások 98 %-a kkv. Ez a tény egyértelműen rávilágít arra, milyen fontos e vállalkozási kategória innovációs készségének erősítése.

3.3.7 Az USA példája. A kialakítandó rendszerhez tájékoztatóként a globális versenytársak, különösen az USA ide vonatkozó támogatási politikáját kellene figyelembe venni.

3.4 A tagállamok költségvetési jogrendszere. További lényeges, finanszírozási kérdésekkel összefüggő szempontokat érint az a kérdés, hogy az egyes tagállamok költségvetési jogrendszere mennyiben szolgálja a hatékony forrásfelhasználás célját. Amennyiben nem szolgálja, a Községnek el kellene érnie, hogy az adott tagállamok költségvetési jogrendszere az eddiginél jobban megfeleljen a kutatás és fejlesztés igényeinek.

3.4.1 Rugalmas tervek a források felhasználására, költségvetési jogrendszer. Különösen a nagyobb fejlesztési projekteknél, de általában minden kutatási és fejlesztési beruházásnál el kell kerülni, hogy az állami források felhasználására az adott területhez nem alkalmazkodó módon kialakított tervek (például kameralisztikus könyvelés esetén) a projekteknek nem megfelelő döntésekhez vezessenek. Mivel ilyen, a technika új területeit feltáró projekteknél nem mindig tervezhető előre megfelelő pontossággal az összköltség, tehát – és különösen – az egyes naptári évekre lebontott forrásfelhasználás sem, a naptári évhez kötött állami forrás-felhasználási tervek miatt veszendőbe mehetnek egyes projektre szánt eszközök. Ez tárgyidegen kiigazítási eljárásokhoz és eredménytelenséghez vezet. Jobb megoldásokat kell tehát találni, rögzítve őket a tagállamok költségvetési jogrendszerében is. Kiutat jelentene például, ha az odátért források egy részét át lehetne vinni a következő naptári vagy költségvetési évre.

3.5 A tagállamok adó- és felelősségi joga. A Községnek egyben el kellene érnie, hogy a tagállamok adó- és felelősségi joga is jobban alkalmazkodjon a célhoz, azaz egyrészt annak ösztönzéséhez, hogy az ipar nagyobb mértékben ruházzon be kutatásba és fejlesztésbe, másrészt az innovatív technikák és termékek bevezetésével járó pénzügyi kockázatok átláthatóságához.

3.6 Megfelelő alapfinanszírozás a tagállamok részéről. A tagállamoknak pedig gondoskodniuk kellene arról, hogy kutatóintézetek elégséges alapfinanszírozással rendelkezzenek, hiszen csak így élhetnek a hetedik K+F-keretprogram általi társfinanszírozás lehetőségével.

3.7 Számvitel, költségnyilvántartás és értékelés. Fontos továbbá felülvizsgálni az állami juttatások fogadóinak, azaz a

különböző kutatóintézeteknek a számvitelét, költségnyilvántartását és eredményértékelését abból a szempontból, hogy valóban megfelelnek-e a kutatás és fejlesztés sajátos jellemzőinek. Különösen azt kell megvizsgálni, hogy a termelőipar számára optimalizált közgazdasági szempontok minden további nélkül érvényesek-e olyan szervezetekre is, amelyek terméke a tudás, és hogy ez nem vezethet-e torzulásokhoz a ráfordítás, a megjelenítés és az értékelés vonatkozásában.

3.8 Politikai és társadalmi prioritások. Általánosságban fontos, hogy a politikai szereplők – és véleményerősítőként a médiák – ráeszméljenek és tevékenységükkel tükrözzék, hogy az elégséges és eredményes kutatás és fejlesztés szükséges záloga a jövőbeli jólétnek, tehát a munkahelyeknek, a szociális szolgáltatásoknak és a versenyképességnek is. Érinti ez egyrészt a szükséges beruházásokhoz nélkülözhetetlen költségvetési döntéseket, másrészt a képzés, munkajog, munkakörülmények, adójog, tarifajog stb. keretfeltételeit. Vonatkozik azonban arra is, hogy a társadalom mint egész hogyan viszonyul a tudományos-technikai haladáshoz, amely komoly esélyeket rejt magában, de minden előzetes gondoskodás ellenére óhatatlanul bizonyos kockázatokkal is jár. A túlzott kockázatkerülés stagnáláshoz, végül akár tudáskompetencia-vesztéshez és visszaeséshez vezet.

4. Strukturális szempontok és keretfeltételek

4.1 Általános szempontok ⁽³¹⁾. Ennélfogva elsődleges jelentőségű egy olyan gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális környezet, amelyben maximálisan kibontakozhat a kreativitás, az ötletgazdagság, valamint a vállalkozói kezdeményezés ⁽³²⁾, és amelynek segítségével a legjobb tudósok és mérnökök megnyerhetők és meg is tarthatók az európai kutatási térség számára. Ide értendők különösen azok az intézkedések is, amelyek szükségesek a színvonalas tudomány és kutatás szempontjából legjobb működési feltételek megőrzéséhez vagy létrehozásához.

4.2 Új ötletek és elképzelések kipróbálása. A tudomány és a kutatás a legjobb és legújabb ötletekre, eljárásokra és eredményekre törekszik. Ide tartozik az új felismerések független reprodukciója (vagy megcáfolása) – tehát „tanúsítása” –, valamint terjesztése, elmélyítése és bővítése is. Az elsődleges cél mindezek során az új terület fokozatos felfedezése kell, hogy legyen. Tehát a legjobb ötletekhez, eredményekhez, egyben szervezési formákhoz vezető fejlődési folyamat ösztönzése és kiaknázása érdekében szükség van pluralista ⁽³³⁾ és interdiszciplináris kutatási kezdeményezések, értékelő eljárások és kutatási struktúrák lehetővé tételére és ápolására ⁽³⁴⁾.

⁽³¹⁾ Részben a következő dokumentum alapján: HL C 95., 2003.4.23.

⁽³²⁾ Lásd a 3.4. pontot is.

⁽³³⁾ Lásd azonban a 4.3.2. pontot is („Együttműködési projektek”).

⁽³⁴⁾ Lásd még a tudomány, a társadalom és a polgárok összefüggéseiről szóló gazdasági és szociális bizottsági vélemény (HL C 221., 2001.8.7.) 4.7. pontját, mely szerint a kutatás lépés az ismeretlenbe, melynek során az egyén vagy a csoport által alkalmazott eljárás módok a követelmény, a tehetség és a temperamentum függvényében váltakoznak és egészítik ki egymást. A kutatók menedzserek, mérnökök, gyűjtők, szörszálhasogatók vagy művészek. A kutatás nem más, mint tapogatózás a ködben, intuitív sejtés, ismeretlen tájak feltérképezése, adatok gyűjtése és rendszerezése, új jelzések megtalálása, átfogó összefüggések és minták felkutatása, új kölcsönös összefüggések felismerése, matematikai modellek kidolgozása, a szükséges fogalmak és jelképek meghatározása, új készülékek tervezése és építése, egyszerű megoldások és a harmónia keresése, de egyben igazolás, biztosítás, bővítés, általánosítás és reprodukálás is.

4.3 Értékelési kritériumok és mozgásteretek. Az értékelési kritériumoknak tehát az újdonságokat is támogatniuk kell, és el kell fogadniuk a kudarc kockázatát, mivel a sikert nem lehet előre szavatolni. El kell kerülni a felülről lefelé („top-down”) ható előírásokat, illetve a szerveződési formák, kutatási programok és munkamódszerek egységesítésére irányuló szabályozásokat, mert esetleg akadályozzák az újhoz, az innovációhoz vezető fejlődési folyamatot. Az innovációhoz elengedhetetlen, hogy a vállalkozó szellem elegendő mozgásteret kapjon, és az új ötleteket ne sorvassza el a korlátozó előírások tömkelege. A kutatás szabadsága – a tárgyyszerűtlen, korlátozó⁽³⁵⁾, vagy akár ideológiai előírásoktól való mentesség is – a kreatív tudomány és az új felfedezések alapfeltétele, függetlenül a felvetődő etikai kérdések törvényi szabályozásától és a megítélt támogatások megfelelő felhasználásától.

4.3.1 Alulról felfelé irányuló megközelítés („bottom-up”). Ennélfogva fontos, hogy a kutatási politika mindig a következő elveket kövesse: egyrészt ha csak lehet, az alulról felfelé irányuló megközelítést kell alkalmazni, a felülről lefelé irányulót csak akkor, ha szükséges. Másrészt ha csak lehet, decentralizálni kell, centralizálni csak akkor, ha szükséges. Végül soron az egyéni ötletgazdagság és kreativitás, valamint az erőforrások összefogása során szükséges tervezés, harmonizálás és irányítás közötti egyensúlyról van szó annak érdekében, hogy nagyobb, munkamegosztáson alapuló projekteket is létre lehessen hozni.

4.3.2 Együttműködési projektek. Hiszen éppen a különösen igényes és sikerrel kecsegtető K+F-elképzelések vagy high-tech-projektek igényelnek gyakran határokon átnyúló együttműködést a különböző kutatóintézetek, cégek stb. között, beleértve a különféle támogatók általi finanszírozást is. Amennyiben egyértelmű különbségek mutatkoznak az érintett intézmények szervezeti felépítése, értékelő rendszere, személyzeti politikája, költségvetési szabályzata stb. között⁽³⁶⁾, ez akadályozhatja az együttműködés kívánt sikerét. Ennek értelmében fontos, hogy az összes részt vevő szereplő hajlandó legyen figyelembe venni a kölcsönös szükségleteket, megállapodni a specifikus projektekre vonatkozó közös, szükség esetén az egyéni szokásoktól eltérő szabályokban, eltekinteni a specifikus, elsőbbséget biztosító igényektől és működőképes megegyezésekre jutni.

4.3.3 A nyílt koordinációs módszer. Míg tehát a 4.2. pont („Új ötletek és elképzelések kipróbálása”) a pluralitást ajánlja, és kifejti a túlzott egységesítés hátrányait a folyamatos fejlődés és haladás szempontjából, az együttműködési projektekre és általánosságban az Európán belüli együttműködésre nézve arra van szükség, hogy az együttműködő intézmények kialakítsák az alkalmazandó szabályok és követendő minták minimális mércéjét. Ennek vonatkozásában körülmények között kell alkalmazni a nyílt koordinációs módszert, hogy az ellentmondásos szempontok között létrejöhessen a szükséges egyensúly.

⁽³⁵⁾ Lásd még: HL C 65., 2006.3.17., 4.13.2. pont („Charta”), beleértve a lábjegyzetet is.

⁽³⁶⁾ Lásd még a 3.4.1. pontot („Rugalmas tervek a források felhasználására, költségvetési jogrendszer”).

4.4 Az adminisztratív eljárások egyszerűsítése⁽³⁷⁾ és csökkentése, az egymást átfedő vagy párhuzamos hatáskörök⁽³⁸⁾ elkerülése. A kutatáshoz és fejlesztéshez feltétlenül szükség van tervezői, vállalkozói, adminisztratív és jóváhagyó feladatok elvégzésére is, amelyeket kijelölt és tapasztalt tudósoknak és mérnököknek kell vállalniuk. A megkövetelt adminisztratív eljárások azonban olyan mértékben megsokasodtak és felduzzadtak, hogy a velük járó teher jelentős kapacitást von el a tényleges kutatási tevékenységtől. Különösen a kötelező kérelmezési, jóváhagyási, nyomon követési és ellenőrzési eljárások terén figyelhető meg egyfajta infláció, amely meddő munkához vezet, és kapacitást von el a tényleges kutatási tevékenységtől⁽³⁹⁾. Nem beszélve arról, hogy az oktatási, kutatási és fejlesztési beruházások hiánya nem enyhíthető az értékelési eljárások számának növelésével.

4.4.1 Ezért az EGSZB megismétli sürgető kérését⁽⁴⁰⁾, hogy mind az Európai Bizottság, mind pedig a tagállamok mélyrehatóan foglalkozzanak ezzel a kérdéssel, és gondoskodjanak arról, hogy (különösen a tagállamok érintett hivatalaival folytatott, illetve azok közötti) **eljárások hatékonyabbak és koordináltabbak** legyenek. Különösen ajánlott az egymástól különállóan működő, függőleges (vagy vízszintes/párhuzamos) jóváhagyó, irányító és ellenőrző hivatalok (és eljárások) túlságosan nagy számának csökkentése.

4.5 A kiemelkedő teljesítmények támogatása és a verseny. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság, a tagállamok és a kutatási szervezetek törekvését a kiemelkedő teljesítmények és programjavaslatok kiemelt támogatására. A támogatás célja általában, hogy a kutatás és fejlesztés terén csúcsteljesítmények szülessenek, de törekszik arra is, hogy a legsikeresebb munkaerőt Európában tartsa vagy megnyerje Európa számára. Mindez azonban az adminisztratív terhek további növekedésével jár. Ezért is elengedhetetlenül szükséges ezen eljárások számának jelentős csökkentése, valamint a folyamatok racionalizálása és egyszerűsítése. Itt különösen érvényes a „kevesebb több” elve.

4.6 A kutatási kategóriák közötti éles határok elmosódása. Az olyan kutatási kategóriák között, mint az alap kutatás, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés, nincsenek éles határok, sokkal inkább termékeny kapcsolatok és összefüggések. Amennyiben tehát a szabályozások továbbra is ragaszkodnának az ilyen kategóriák megkülönböztetéséhez, a részarányok megállapításakor elegendő mérlegelési és döntési mozgásteret kell biztosítani az érintett szervezeteknek. Ettől függetlenül tény, hogy az alap kutatás eredményei aligha jósolhatók meg vagy tervezhetők, pedig célirányos, jól tervezett eljárások csak akkor alkalmazhatók, ha a cél már meghatározható, az oda vezető út pedig megfelelően áttekinthető.

⁽³⁷⁾ Lásd még: HL C 309., 2006.12.16., pl. 1.2. pont (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽³⁸⁾ Lásd CESE 1674/2004.

⁽³⁹⁾ Ezzel a német főiskolák szövetsége (*Deutscher Hochschulverband*) egy nemrégiben közreadott, találó írásban szembesít: *Forschung und Lehre*, 9/06, 516. o. (www.forschung-und-lehre.de).

⁽⁴⁰⁾ 5.1.8. fejezet (HL C 110., 2004.4.30.).

4.7 **A felismeréstől az innovatív termékig, eljárásig és szolgáltatásig.** Érdemes különösen sokat tenni annak érdekében, hogy gyorsuljon az alap kutatás – és az alkalmazott kutatás, illetve a fejlesztés – felismeréseinek új termék, eljárás vagy szolgáltatásá történő átalakítása. A megoldásra sajnos – habár kulcsfontosságú problémáról van szó – nem létezik átfogó, minden esetre alkalmazható recept. Mindazonáltal meghatározható néhány alapelv, és megfogalmazható néhány intézkedés.

4.7.1 A bizonyára legfontosabb lépés a **tudomány világa** és az **ipar** közötti személyi mobilitás javítása (lásd az 5.5. és az utána következő pontokat), de általában véve e két „kultúra” ⁽⁴¹⁾ **kölcsonös** megértésének és **megismerésének** ösztönzése is.

4.7.2 Itt mindazonáltal a **magánszférának** is kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy kialakítja a megfelelő vállalkozói kultúrát, többet foglalkozik a kutatás és fejlesztés eredményeivel, illetve bátrabban közelíti meg az innovatív termékeket (lásd a 4.9. pontot is). A vállalkozásoknak úgy kell kialakítaniuk személyzeti politikájukat, hogy legalább annyi tudományos-technikai kompetenciát mutassanak fel vagy fejlesszenek ki, amennyivel ítélőképessé válnak, és készek az adaptálásra. A vállalkozásoknak törekedniük kell továbbá az innovációbarát környezet megteremtésére annak érdekében, hogy támogathassák és kihasználhassák munkatársaik kreatív potenciálját. Szaktudást csak akkor lehet átadni vagy vásárolni, ha létezik, ismert és érthető ⁽⁴²⁾.

4.7.3 Hozzájárulhatnak mindehhez a tökéletesített, az Interneten **mindenki számára hozzáférhető tájékoztató rendszerek** is, amelyek a potenciális érdeklődők számára lehetővé teszik, hogy egy adott kulcsszóból kiindulva eljussanak az európai kutatási eredményekhez, az eredeti publikációkhoz, illetve ezek szerzőihez, és felvehessék a szükséges kapcsolatokat. Részben erre törekszik a Cordis-rendszer ⁽⁴³⁾. Fontos, hogy az ilyen tájékoztató rendszerek, amennyire csak lehet, a fogyatékkal élők számára is hozzáférhetőek legyenek ⁽⁴⁴⁾, és figyelembe vegyék a társadalom előregedését.

4.7.4 Legalább ugyanilyen fontos azonban a kutatóintézetek megfelelő együttműködése az adott területen rokon vállalkozásokkal. Ennek kedvez a közvetlen térbeli közelség ⁽⁴⁵⁾, mivel a **szoros szomszédság („klaszter”)** hol kényszerű, hol szándékos találkozásokhoz és partnerségekhez vezet. Az ilyen klaszterek kiépülését megfelelő programokkal tovább kell támogatni. De a tudástranszfer ösztönzésére és a kapcsolatok létrehozására irányuló helyi és regionális szintű törekvéseket is becsülni és támogatni kell. Példamutatónak nevezhetők ezen a téren a „Science Cities” ⁽⁴⁶⁾ kezdeményezések.

⁽⁴¹⁾ Nem felcserélendő a G.P. Snow szerinti „két kultúrával” (*Science and Humanities*).

⁽⁴²⁾ Forrás: az EGSZB véleménye az európai kutatási térség tárgyában (HL C 204., 2000.7.18.).

⁽⁴³⁾ <http://cordis.europa.eu>

⁽⁴⁴⁾ Lásd még az Európai Regionális és Fejlesztési Alap (ERFA) szabályozásait.

⁽⁴⁵⁾ Az interdiszciplináris kutatási területekhez hasonlóan.

⁽⁴⁶⁾ www.sciencecities.eu

4.7.5 Ezért az EGSZB különösen üdvözlözi az **Európai Technológiai Intézet (ETI)** alapítására vonatkozó jelenlegi terveket ⁽⁴⁷⁾. Az intézetnek hozzá kell járulnia a Közösség és a tagállamok innovációs kapacitása továbbfejlesztéséhez, amennyiben a legmagasabb színvonalon kapcsolja össze az oktatási, kutatási és innovációs tevékenységeket. Az ETI-nek elsősorban tudományos és innovációs partneri közösségek keretében kell kifejtenie a tevékenységét. Az EGSZB ajánlja, hogy ennek során is mindenekelőtt az alulról felfelé irányuló kezdeményezések és folyamatok kapjanak ösztönzést és támogatást, illetve részeseüljenek előnyben.

4.7.6 Összességében a tagállamoknak is több támogató intézkedést kellene kidolgozniuk ezen a területen. Az intézkedéseknek ki kellene térniük egyfelől a már említett **induló vállalkozások** bevonására, másfelől a kutatóintézetek és a **már kiépült vállalkozások** közötti együttműködésre ⁽⁴⁸⁾.

4.8 **Az alap kutatás jelentősége.** Fontos azonban, hogy a támogató programok ne váljanak az alap kutatás kárára. Ezért az EGSZB ismételt támogatásáról biztosítja a hetedik keretprogram fontos részét képező „Ötletek” alprogramot, valamint az ennek érdekében létrehozott Európai Kutatási Tanácsot. Egyetlen újszerű ötlet adott esetben lavinaszerű innovációs hullámot indíthat el, amely a technika számos területére kihathat ⁽⁴⁹⁾. Az alap kutatásnak és az alap kutatás ösztönzésének jelentőségét az ipar is látja és támogatja ⁽⁵⁰⁾.

4.8.1 Ez megfelel az EGSZB több ízben ismételt ajánlásának, mely szerint **az alap kutatás, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés** (a termékek és eljárások fejlesztése) **innovációs háromszögében** mindhárom pillérnek, tehát megfelelő támogatással az alap kutatásnak is meg kell adni az őt megillető helyet.

⁽⁴⁷⁾ Ebben a tárgyban az EGSZB különálló véleményt dolgoz ki.

⁽⁴⁸⁾ Ennek vonatkozásában felmerül azonban néhány alapvető ellentmondás, amelyekről már a HL C 309., 2006.12.16. vélemény 7. pontja is említést tesz. Így például:

- az alap kutatást – mint minden hosszabb távú kutatást és fejlesztést – előrevizsi az eredmények mielőbbi nyilvánosságra hozása, mert így más kutatócsoportok lehetőséget kapnak az eredmények felülvizsgálatára, emellett ki kell használni a tudományos körökön belüli azonnali, kölcsönös kommunikációból eredő szinergiát, főként akkor, amikor több laboratórium dolgozik együtt egy közös kutatási és fejlesztési programon,
- az igazságos támogatások és verseny érdekében rendszerint a közsférának is ragaszkodnia kell az általa támogatott kutatás eredményeinek nyilvánosságra hozatalához,
- ezzel szemben egy vállalat – tekintettel versenyhelyzetére – általában legalább addig érdekelt termékfejlesztési eredményei bizalmas kezelésében, amíg nem jelenhet meg egy piacérett, új termékkel.

⁽⁴⁹⁾ Lásd még: HL C 309., 2006.12.16., 1.7. és 1.8. pont.

⁽⁵⁰⁾ Lásd: *The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships*. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology* by SPRU – Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grové Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Ed Steinmueller, 2002.

4.9 Az innovatív termék. Még ha az összes említett ajánlás meghallgatásra találna, akkor is a magánszféra feladata marad, hogy a K+F-nek köszönhető felismerések és képességek segítségével megvalósítsa és alkalmazza, vagy előállítsa és értékesítse az innovatív terméket, az innovatív eljárást, valamint az innovatív szolgáltatást. Mindez jelentős előzetes beruházást és elegendő időt igényel, és nyilvánvaló piaccgazdasági kockázatokkal jár – különösen a kkv-k tekintetében. A Közösség és a tagállamok azonban ezen a téren is döntő jelentőségű segítséget nyújthatnak, ha összességében megbízható politikát folytatnak, leépítik az adminisztratív akadályokat, gazdaságpolitikai – különösen adóügyi – ösztönzőket alkalmaznak, megfelelő kockázati tőkét biztosítanak, ésszerű, hatásos és bürokráciamentes támogatóprogramokat dolgoznak ki, illetve – és mindenekelőtt – tartósan gondoskodnak a technika- és innovációbarát társadalmi környezetről.

4.9.1 Az innovatív termékek (technikák, szolgáltatások stb.) piaci bevezetéséhez a **közbeszerzés** is hozzájárulhatna, kihasználva ezáltal a közhivatalok korszerűsítésének lehetőségét is ⁽⁵¹⁾.

4.10 Szellemi tulajdon és közösségi szabadalom. Az EU egyik gyenge pontja, hogy nem létezik közösségi szabadalom. Ez a hiány egyértelműen magasabb költségekben és a szellemi tulajdon biztosításának egyéb akadályaiiban nyilvánul meg, és rögtön két komoly hátrányhoz vezet: egyrészt magasabb költségekhez a szabadalmaztatási eljárás és a szabadalmi oltalom terén, másrészt akár a lehetséges szabadalmi oltalom elvesztéséhez – nevezetesen az időbeli késedelem és az elbátortalanodás miatt.

4.10.1 Nyelvi nehézségek. Az egyik akadály annak, hogy az EU részéről megegyezés szülessen a közösségi szabadalom bevezetéséről, a nyelvi nehézségekben keresendő. Ezért az EGSZB a nyelvkérdésnek a nemzetközi „*Science-Community*” sokéves gyakorlatának megfelelő megoldását ajánlja, ami azonban semmiképpen sem értendő vagy használható fel olyan törekvésként, amely az értékes és az EGSZB támogatását élvező ⁽⁵²⁾, Európa kulturális gazdagsága jelképét képező nyelvi sokféleség általános akadályozására vagy korlátozására irányul.

4.10.2 A szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidő. Az EGSZB ismételtén utal egyben arra, hogy célja egy, a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidő ⁽⁵³⁾ engedélyezése. Ezzel feloldható lenne az a konfliktus, hogy

⁽⁵¹⁾ Az innovációs előrelépések azonban köztudott módon mindig kockázatot is jelentenek, amely késedelemhez, költségnövekedéshez vagy akár kudarchoz, majd – következőképpen – nyilvános kritikához is vezethet, és végül csak a hosszú távú sikeren mérhető. (Példák: az Airbus 380, a német útdíj-rendszer vagy az UMTS-licenciák (UMTS: (Universal Mobile Telecommunications System))

⁽⁵²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Új keretstratégia a többnyelvűség ösztönzésére” (HL C 324., 2006.12.30.).

⁽⁵³⁾ Ez azt jelenti, hogy az új kutatási eredmények feltaláló általi, egy bizonyos határidőn belül történő publikálását a feltaláló szabadalmi kérelmének elbírálásakor nem lehet a szabadalom újdonságát veszélyeztető tényezőként akadályknak tekinteni. Lásd még: 5.2. pont (HL C 95., 2003.4.23.), valamint 2.5.1. és 2.5.2. pont (HL C 110., 2004.4.30.).

egyfelől a kutatóknak szüksége van eredményei mielőbbi publikálására, másfelől azonban létezik egy olyan korlátozás, amely szerint csak új, addig nem ismert találmányokat lehet szabadalmaztatni.

4.11 Az új tagállamok különleges helyzete. Az új tagállamoknak általában véve egyfelől versenyelőnyük származik az alacsonyabb munkabérekéből (habár ez természetesen együtt jár azzal a hátránnyal, hogy a polgárok többségének az életszínvona is alacsonyabb), másfelől azonban hátrányukra van, hogy a kutatáshoz és fejlesztéshez szükséges infrastruktúrájuk egyelőre kevésbé fejlett.

4.11.1 Ezért az EGSZB már több ízben ajánlotta ⁽⁵⁴⁾, hogy a közösségi **strukturális alapokból** egyértelműen nagyobb rész jusson a tudományos infrastruktúra kiépítésére. Ezen a téren az **Európai Beruházási Bank** forrásainak felhasználása is komoly haszonnal járna.

4.11.2 Azonban az új tagállamoknak is mindent meg kellene tenniük annak érdekében, hogy mielőbb behozzák az említett lemaradást, és aztán fokozatosan elérjék a 3 %-os célt. Mindent egybevetve fontos, hogy a Közösség elsődleges célként kezelje az új tagállamok határozott támogatását kutatási rendszerük kiépítésében és a tudományos utánpótlás ösztönzésében.

4.12 Általános értelemben vett innováció ⁽⁵⁵⁾. Miközben az eddigi megjegyzések és ajánlások az innovációt főként a tudományos-technikai tevékenységek és kezdeményezések következményeként kezelték, nyomtatékosan utalni kell az innovatív ötletek és eljárások vállalkozói, kereskedői és szociális szempontjaira ⁽⁵⁶⁾ és lehetőségeire is. Ezeknek kétségtelenül a tudományos-technikai szempontot kiegészítő, egyenrangú jelentőségük van a jólét, a versenyképesség és a lisszaboni stratégia vonatkozásában. E feltáró vélemény értelmében azonban főként a gazdaság- és szociálpolitika kérdéseit érintik, amelyekkel a lisszaboni stratégia tárgyában később megfogalmazandó, különálló EGSZB-velemény foglalkozik majd. (Lásd a következő fejezetet.)

4.12.1 Ebben az összefüggésben az EGSZB üdvözli „Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára” című, 2006. szeptember 13-i és az innovációbarát Európáról szóló, 2006. október 12-i **európai bizottsági közleményeket** ⁽⁵⁷⁾ (lásd az 1.3. pontot is), amelyek

⁽⁵⁴⁾ Lásd többek között: HL C 65., 2006.3.17.

⁽⁵⁵⁾ Az Európai Technológiai Intézet létrehozásáról szóló európai bizottsági javaslat szerint az innováció társadalmi és gazdasági szükségletekre irányuló új ötletek megszületésének folyamata, illetve e folyamat eredménye, amely a meglévő piacokra sikeresen bevezethető, vagy új piacok létrehozásához vezető új termékek, szolgáltatások vagy üzleti modellek kialakítását eredményezi. A kért feltáró vélemény értelmében jelen esetben főként tudományos-technikai folyamatokról és termékekről van szó.

⁽⁵⁶⁾ Lásd az 55. lábjegyzetet. Egy rövidebb meghatározás az angol nyelvtületről: az innováció az új ötletek sikeres kiaknázása (*innovation is the successful exploitation of new ideas*).

⁽⁵⁷⁾ COM(2006) 502 final és COM(2006) 589 final, lásd még az 1. és 2. lábjegyzetet.

irányát teljes mértékben támogatja és egyes részleteiben jelen véleménnyel tovább pontosítja. (Az első közlemény a maga részéről a szintén támogatásra érdemes Aho-jelentésre hivatkozik⁽⁵⁸⁾.) Az EGSZB ezen túlmenően az innovatív foglalkoztatáspolitikával kapcsolatos saját ajánlásaira⁽⁵⁹⁾ is utal.

5. Az emberi tényező – humántőke – tudósok és mérnökök⁽⁶⁰⁾

5.1 Személyes szempontok – motiváció. Az EGSZB itt utal specifikusan ennek a kérdéskörnek szentelt véleményére⁽⁶¹⁾, melynek megállapításait ismételtelen megerősíti és kiemeli. A szóban forgó véleményben az EGSZB – mint már korábban is – felhívta a figyelmet arra, hogy a humántőke a kutatás, a fejlesztés és az innováció legérzékenyebb és legértékesebb erőforrása. Ennélfogva a legfontosabb feladat, hogy a tehetséges fiatalokat ösztönözzük a tudományos vagy műszaki képzettség megszerzésére, és ehhez minél jobb lehetőségeket biztosítsunk.

5.2 Egyetemek és műszaki főiskolák. Következésképpen a megfelelő képzési intézmények döntő feltételei a jó tudósok és mérnökök iránti szükséglet kielégítésének. Tehát megfelelő számú és felszereltségű, erős, vonzó, kiemelkedő oktatókkal működő – főként műszaki – egyetemet kell létrehozni és fenntartani, amelyek összekapcsolják a kutatást és az oktatást⁽⁶²⁾. Ezek az egyetemek fel kell, hogy tudják venni a versenyt az USA vagy más Európán kívüli országok legjobb egyetemeivel. Ennek megfelelően elegendő vonzerővel kell rendelkezniük a legjobb Európán kívüli diákok számára. Az ETI ezen a téren is hasznos szerepet játszhat.

5.3 Mobilitás. Mivel a sikeres felsőoktatási képzés után a fiatal tudósok és mérnökök számára az Európán belüli és kívüli mobilitás manapság már szinte a szükséges továbbképzés részének tekinthető, két további elvárás fogalmazható meg, amelyeket az alábbiakban részletezünk.

5.3.1 A mobilitást jutalmazni és nem büntetni kell. Sajnos azonban még mindig számos – sőt újabb⁽⁶³⁾ – olyan tarifajogi, adójogi, biztosítási és ellátásjogi szabályozás van, amely éppen ennek az ellenkezőjéhez vezet. Ezen a téren az összes kérdéses szempont/akadály szisztematikus, a szóban forgó problematikához igazodó felülvizsgálatára/kiigazítására van szükség. Ezen túlmenően figyelembe kell venni, hogy a szabályozásoknak a szükséges családgyegetés miatt az egész családra érvényesnek kell lenniük.

⁽⁵⁸⁾ Esko Aho/EUR 22005, <http://europa.eu.int/invest-in-research/>

⁽⁵⁹⁾ Például: „Rugalmas biztonság dán mintára” (HL C 195., 2006.8.18.).

⁽⁶⁰⁾ Ez a megjelölés egyaránt vonatkozik a férfi és női tudósokra és mérnökökre.

⁽⁶¹⁾ „Kutatók az európai kutatási térségben: egy szakma sokoldalú karrierlehetőségeivel” (HL C 110., 2004.4.30.).

⁽⁶²⁾ Ezt segítené, ha még több kapcsolat alakulna ki az egyetemek és az egyetemeken kívül álló kutatóintézetek között, főként annak érdekében, hogy azok felszerelésit és infrastruktúráját be lehessen vonni a kutatás és oktatás összekötésébe, de azért is, hogy legújabb felfedezéseik is gazdagítsák a tananyagot.

⁽⁶³⁾ Például Németországban.

5.3.2 A mobilitás nem vezethet egyenesen az „agyelszíváshoz”. Tehát a siker felszereltség és munkakörnyezet adta esélyeinek, valamint a kutatók és mérnökök kereseti viszonyainak és karrierlehetőségeinek az Európán kívüli, Európával különleges versenyben álló országokban kínáltakhoz kell igazodniuk.

5.4 Karrier. Azáltal, hogy mind a társadalom, mind pedig az egyes kutatók beruháznak egy kívánt széles körű és komoly alap- és magas szintű szaktudás megszerzésébe, a – politika képviselte – társadalom felelősséget vállal ezen beruházások lehető legjobb hasznosításáért. Ennek a felelősségnek abban kell megmutatkoznia, hogy a társadalom gondoskodik a képzett tudósok **megfelelő** – vonzó továbblépési lehetőségeket kínáló és szakmai csapdától mentes – **karrierjéről**. A képzett tudósok és mérnökök munkanélkülisége vagy szinten aluli foglalkoztatása nemzetgazdasági beruházások elpazarolásának tekinthető, és elriasztja az utánpótlást, amely következőképpen a tudománytól és technikától idegen életpálya mellett dönt vagy elvándorol Európából!

5.4.1 Doktoranduszok. Tekintettel a teljes értékű tudományos-technológiai képzéshez és az ehhez kapcsolódó doktori cím megszerzéséhez szükséges időtartamra és arra, hogy a tudomány és technika területén egy disszertáció elkészítése megköveteli az önálló munkára való készséget és a teljes körű szakmai munkát, ez utóbbit ennek megfelelően kell elismerni és javadalmazni. (A mérnököknél ez esetenként így is van.) Több szempontból káros, ha **doktoranduszi** munkájuk elégtelen **díjazásával**⁽⁶⁴⁾ éppen a legtehetségesebb fiatal tudósoktól túl sokáig megtagadjuk a pénzügyi függetlenséget. Azok a mérnökök és tudósok, akik teljes értékű felsőoktatási végzettséggel rendelkeznek, nem tanulók vagy gyakornokok.

5.4.2 A további karrier szempontjából fontos a vonzó, tervezhető karrierlehetőségek („tenure-track”), valamint alternatív szakmai szakosodási lehetőségek kidolgozása. Ebben a vonatkozásban még inkább érvényesek az előző pontban mondottak.

5.4.3 Megfelelő esélyt mindenkinek. A haladás és az állandó innováció az összes érintett motivációján, az újszerű üzleti modelleken és a helyes vezetési módszereken is múlik. Az a fontos, hogy mindenkinek – tehát a vállalkozások és kutatóintézetek összes dolgozójának is – a tehetségéhez, teljesítőképességéhez és kreativitásához képest lehető legjobb lehetőségeket kínáljuk képességei és saját kezdeményezései kibontakoztatására, és olyan szociális környezetet teremtünk, amely szolgálja és ösztönzi alkotóerejét. Ezek a szociálpolitika, a társadalomkutatás, a családpolitika, a vállalati gazdaságtan és általánosságban a vezetési kultúra igen fontos kérdései. Ezekben a területeken időközben azt is felismerték, hogy a kreativitás és termelékenység szempontjából mennyire fontos „a munkahely és a magánélet egyensúlya”⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶⁴⁾ Lásd még: HL C 110., 2004.4.30.

⁽⁶⁵⁾ Lásd: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 2005. november 4-i, 257. szám, C1.

5.5 **Utak a tudomány világa és az ipar között.** A tudástranszfer és a tapasztalatszerzés legjobb eszköze maga a szakember. Ezért már régóta megfigyelhetők erőfeszítések annak érdekében, hogy az egyetemek és kutatóintézetek, illetve az ipar között több szakembercserre jöjjön létre. Ezeket a fennálló nehézségek és korlátok ellenére mindenképpen erősíteni kell.

5.5.1 Ezidáig ugyanis sajnálatos módon nemigen sikerült a számos felmerülő akadályt (**tarifajog, kinevezési kultúra, karrierfeltételek** stb.) legyőzni ⁽⁶⁶⁾. Ezen a téren ismételtelen meg kellene kísérelni a lényegében ismert problémák vonatkozásában hatást gyakorolni az eljárásokra, illetve módosítani azokat, valamint leküzdeni a díjszabásbeli akadályokat. Mindazonáltal nemcsak a díjszabásokról és a rendkívül eltérő jövedelmi viszonyokról van szó, hanem az **iparra, illetve a tudomány világára jellemző szervezeti kultúra** közötti különbségekről. Habár a különbségek némelyike az adott intézmények természetéből fakad, mégis fontos feladat az egyértelműen jobb személyi átjárhatóság és együttműködés elérése. Annak érdekében, hogy

csakugyan eredményt lehessen elérni, az EGSZB ezen fontos kérdések ismételt mérlegelését ajánlja.

5.5.2 A pénzügyi, adó- és felelősségi jogi szempontok mellett ezért külön figyelmet kell fordítani a tudomány és a gazdaság közötti kölcsönös mobilitásra. Az EGSZB ennek megfelelően megismétli azt az ajánlását is, miszerint **ösztöndj-, illetve támogatási rendszert** kellene létrehozni, amely – a tudományos területen ismert „**sabbatical**” mintájára – serkenti az ipar és a tudományos intézmények közötti, meghatározott idejű (például 1–3 éves) **kölcsönös mobilitást** (az előző szakmai pályára történő visszafogadás garanciájával). Ez nemcsak egymás adottságainak jobb megismeréséhez és megértéséhez, valamint ismeretátadáshoz vezethetne, hanem természetesen megteremtené egy hosszabb távú csere esélyét is. Az EGSZB tudja, hogy a felek számára a visszatérés is gondokat jelenthet ⁽⁶⁷⁾, azonban egy ilyen jellegű ösztöndj-előnyök lehetővé kell tenniük a problémák legyőzését, nem beszélve arról, hogy mindebből további karrierlehetőségek is nyílhatnak.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁶⁾ Lásd pl.: „*Forschung und Lehre*” [Kutatás és oktatás] (a német felsőoktatási szövetség megbízásából, www.forschung-und-lehre.de), 4/06, 208. o., valamint „*Forschung und Lehre*” [Kutatás és oktatás], 7/06, 402. o.

⁽⁶⁷⁾ Lásd például: „*Beruf und Chance*” [Szakma és lehetőség], *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2006. október 28-i, 251. szám, C1.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok kezelőszerveinek, ellenőrző és visszajelző lámpáinak jelöléséről (kodifikált szöveg)”

COM(2006) 556 *final* – 2006/0175 (COD)

(2006/C 325/06)

2006. október 19-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége 2006. október 25-én megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott, 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Jan SIMONS személyében, továbbá 117 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A „polgárok Európájának” összefüggésében fontos, hogy a Közösség jogszabályai érthetőek és átláthatóak legyenek. Az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság ezért mindig is hangsúlyozta, hogy szükség van azoknak a jogalkotási aktusoknak az egységes szerkezetbe foglalására, amelyeket gyakran módosítottak, és amelyekre intézményközi egyezmény

értelmében alkalmazható a gyorsított eljárás. A kodifikáció során az érintett jogszabályok szövegén nem lehet lényegi változtatásokat eszközölni.

1.2 Az Európai Bizottság itt megvitatandó javaslata teljes mértékben eleget tesz a kodifikáció céljának és szabályainak, az EGSZB ezért egyetért vele.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A fenntartható európai borágazat felé”

COM(2006) 319 final.

(2006/C 325/07)

2006. június 22-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2006. november 8-án elfogadta. (Előadó: Adalbert KIENLE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén 107 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalása

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözlöi az Európai Bizottság által előterjesztett jelentést az európai borpiaci szervezés reformjával kapcsolatban. Az EGSZB különösen örül annak, hogy az Európai Bizottság alapvetően a borspecifikus piacszerzés megőrzését javasolja, amelynek keretében követhető a „mélyreható reform” opciója.

1.2 Mivel az európai borok mind a belső piacon, mind a fontos exportpiacokon piaci részesedéseket vesztek a harmadik országokból, különösen Amerikából származó borokkal szemben, ezért – az európai borok versenyképességének javításához és a piaci részesedések visszanyeréséhez – szükséges a jogi keretfeltételek módosítása. A reform és a külkereskedelmi szabályozások során fontos, hogy az Európai Bizottság határozottabban vegye figyelembe az európai borágazat világpiacon vezető pozícióját.

1.3 Az EGSZB emlékeztet 1999. január 27–28-i véleményére⁽¹⁾, amelyben már akkor is elégtelennek tekintette az Európai Bizottság akkori reformjavaslatait. Számos akkori javaslatunk – különösen a versenyképesség, az intervenció intézkedések, a regionális különbségek tekintetbevétele és a tájékoztatás vonatkozásában – ma még aktuálisabb, mint azelőtt.

1.4 Az EGSZB kiemeli, hogy a bor és a szőlőtermesztés az európai kultúra és életmód fontos és szerves alkotórésze. A szőlőtermesztés számos európai bortermelő régióban meghatározza a társadalmi és gazdasági környezetet. Az EGSZB ezért súlyt helyez arra, hogy a reform során ne csupán a gazdasági következményeket vegyék figyelembe, hanem a foglalkoztatásra, a társadalom szerkezetére, valamint – különösen a kivágási programok folyamán – a környezetre, illetve a fogyasztóvédelemre és az egészségre gyakorolt hatást is.

1.5 Az EGSZB rámutat arra, hogy a bortermelés az Európai Unióban 1,5 millió, túlnyomórészt kisméretű családi gazdaság számára jelent egzisztenciális alapot, és több mint 2,5 millió

munkavállaló számára nyújt – legalább idényjellegű – foglalkoztatást. Ezért az EGSZB ügyel arra, hogy a reform során a borászok jövedelmére és az európai bortermelés foglalkoztatási lehetőségeire kedvezően ható intézkedéseket részesítsék előnyben.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai bizottsági javaslat, amely nemzeti pénzügyi keretet bocsát a bortermelő tagállamok rendelkezésére, jelentős módon hozzájárul a szubszidiaritás megerősítéséhez és a regionális különbségek fokozottabb tekintetbevételehez. Az EGSZB ezekhez az elvekhez tartja magát, amikor javaslatokat tesz a támogatóeszközöknek az uniós közösségi keret és a nemzeti kereten belüli intézkedések közötti elosztására, és ellenzi a borpiaci politika tagállami hatáskörbe történő visszahelyezésére irányuló lépéseket.

1.7 Az EGSZB konkrét intézkedésjavaslatokat vár az Európai Bizottságtól a fogyasztók tájékoztatása, valamint a belső piacon és az exportpiacokon való értékesítés fellendítése tárgyában.

2. Az Európai Bizottság megfontolásai és javaslatai

A reform célja

2.1 Az Európai Bizottság a reform céljaként jelöli meg a versenyképesség növelését, az európai borok imázsának erősítését, az elvesztett piaci részesedések visszaszerzését és új piaci részesedések meghódítását, a lehető legegyszerűbb szabályokat, a bortermelő régiók társadalmi és politikai szerepének tekintetbevétele.

2.1.1. Az Európai Bizottság további célként jelöli meg a piaci egyensúly helyreállítását és ebből különböző intézkedéseket vezet le, például egy átfogó kivágási program szükségességét.

A borpiac jelenlegi közös szervezése

2.2 Az Európai Bizottság jelentésében a jelenlegi piaci helyzetet vizsgálja, leírja a jelenlegi piacszerzéssel kapcsolatban felmerülő problémákat, és ebből intézkedéseket vezet le.

⁽¹⁾ HLC 101., 1999.4.12., 60–64. o.

Négy opció

2.3 Az Európai Bizottság az EU borpiaci szervezésének reformjával kapcsolatban négy lehetséges opciót mérlegelt:

- a jelenlegi helyzet fenntartása, kisebb kiigazításokkal,
- a KAP reformjának mintájára végrehajtott reform,
- a borpiac deregulációja,
- a bor-KPSZ mélyreható reformja.

2.3.1. Az Európai Bizottság mérlegelése alapján arra a következtetésre jut, hogy a négy opció közül a mélyreható reform jár a legtöbb előnnyel, és hogy a specifikus borpiaci szervezést fenn kell tartani.

A bor-KPSZ mélyreható reformja

2.4 Az Európai Bizottság alternatívaként egy egylépcsős és egy kétlépcsős reformot javasol. Az A. változat esetében a telepítésre vonatkozó szabályozást haladéktalanul (vagy 2010.08.01-jével), átmeneti szabályozás nélkül megszüntetnék. A B. változat esetében a telepítésre vonatkozó szabályozás megszüntetése előtt átfogó kivágási akciót kellene végrehajtani, hogy sor kerülhessen a szerkezeti alkalmazkodásra.

A piacsabályozási intézkedések megszüntetése és előrettekintő intézkedések bevezetése

2.5 Az Európai Bizottság javasolja az alábbi intézkedések azonnali megszüntetését:

- a melléktermékek leparlásához nyújtott támogatás,
- az élelmezési célú alkohol leparlása és a krízisleparlás,
- a magántároláshoz nyújtott támogatás,
- a mustnak az alkoholtartalom növelésére és szőlőlékészítésre történő felhasználásához nyújtott támogatás.

Nemzeti keret

2.6 Az Európai Bizottság javasolja, hogy minden egyes bortermelő tagállamnak álljon rendelkezésére egy objektív kritériumok alapján meghatározott költségvetési keret; a tagállam ezt a keretet az általa egy előre megállapított listából kiválasztott, a helyzetének leginkább megfelelő intézkedések finanszírozására használná fel.

Vidékfejlesztés

2.7 Az Európai Bizottság javasolja, hogy számos ilyen átszervezési és átalakítási intézkedést a vidékfejlesztés keretében hajtsanak végre, és e célra a specifikus borköltségvetés egy részét a II. pillérbe kell átcsoportosítani.

Minőségpolitika és földrajzi jelzések

2.8 Az Európai Bizottság javasolja a minőségre vonatkozóan jelenleg hatályban lévő szabályozási keret alapos felülvizsgálatát abból a célból, hogy az EU minőségpolitikája jobban megfeleljen a nemzetközi szabályoknak, különösen a TRIPs-egyezmény rendelkezéseinek.

Borkészítési eljárások

2.9 Az Európai Bizottság javasolja a borkészítési eljárások liberalizálását, mindenekelőtt a Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal (OIV) normáinak figyelembevételével.

Alkoholtartalom-növelés

2.10 Az Európai Bizottság javasolja a szacharózzal való alkoholtartalom-növelés betiltását, mindezt a mustsűrítmény-felhasználás esetén folyósítandó támogatás megszüntetésével együtt, valamint az északi bortermelő területekre vonatkozóan az alkoholtartalom-növelés megengedett határértékeinek jelentős korlátozását.

Címkézés

2.11 Az Európai Bizottság indítványozza a címkézésre vonatkozó rendelkezéseknek egy, a különféle borkategóriák és az azokkal kapcsolatos adatok összességére vonatkozó egységes jogszabályi keret létrehozásával történő egyszerűsítését.

Promóció és tájékoztatás

2.12 Az Európai Bizottság határozott szándéka, hogy felelősségteljes promóciós és tájékoztatási politikát folytasson. Valamennyi, a hatályban lévő közösségi jogszabályok által biztosított lehetőséget meg kell ragadni.

Környezetvédelem

2.13 Az Európai Bizottság biztosítani kívánja, hogy a borászati rendszer reformja révén a szőlőtermesztés és a borkészítés környezetre gyakorolt hatásai is minimálisra csökkenjenek.

WTO

2.14 Az Európai Bizottság súlyt helyez arra, hogy az új bor-KPSZ-t a WTO rendelkezéseinek megfelelővé tegye. Ezzel párhuzamosan megszünteti a hatályban lévő intervenciók intézkedéseket, és engedélyezi az importált mustokból az Európai Unióban készített borokat, valamint a közösségi borok EU-n kívüli borokkal történő házasítását.

3. Általános megjegyzések*A reform célja*

3.1 Az EGSZB messzemenően támogatja az Európai Bizottság által megjelölt célkitűzéseket, szükségesnek tart azonban néhány kiigazítást.

3.1.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy korábbi véleményében többek között célkitűzésként jelölte meg az alábbiakat:

- az ágazat hosszú távú versenyképességének javítása,
- az intervenciók intézkedéseknek mint a túltermelés mesterséges értékesítési lehetőségeinek a megszüntetése,
- a regionális különbségek tekintetbevétele,
- a mértékkel történő borfogyasztás előnyeiről szóló tájékoztatás.

3.1.2 Az EGSZB szükségesnek tartja annak átfogó vizsgálatát, hogy a globalizált borpiacon és a tényleges külső védelem megszűnése esetén egyáltalán elérhető-e a piaci egyensúly célkitűzése.

3.1.3 Ezért különös figyelmet kell szentelni az európai termelők versenyképessége fokozásának. A feladat az európai gazdaság erősítése, a minőségért tett erőfeszítések támogatása, valamint a piaci fejleményekhez és a fogyasztók elvárásaihoz való nagyobb fokú alkalmazkodás.

3.1.4 Az EGSZB szükségesnek tartja a gazdasági célok pontosítását és szociális, valamint foglalkoztatáspolitikai célokkal való kiegészítést. Ennek során mindenekelőtt a bortermelő gazdaságok jövedelmi helyzetének javítására kell törekedni. Megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a fiatal borászok fejlődési lehetőségeinek. Tekintetbe kell venni a teljes munkaidős dolgozók és az időmunkások foglalkoztatási lehetőségeit, és javítani kell a megfelelő bérezés feltételeit.

3.1.5 Az EGSZB kritikusan vélekedik a hatásköröknek a Miniszterek Tanácsáról az Európai Bizottságra való átruházásával kapcsolatban, például az új borkészítési eljárások engedélyezését illetően, mivel az Európai Bizottság a bilaterális egyezményekkel kapcsolatos tárgyalás során nem képviselte megfelelően az európai bortermelők érdekeit.

3.1.6 Az EGSZB szerint meg kell növelni a jelenlegi pénzeszközöket, hogy tekintettel lehessünk két új bortermelő ország uniós csatlakozására.

A borpiac jelenlegi közös szervezése – utólagos elemzés

3.2 Az EGSZB szükségesnek tartja az Európai Bizottság elemzése és az abból levezetett intézkedések átfogó felülvizsgálatát, mivel a piaci résztvevők és a független szervezetek kétségbe vonják az elemzés helytállóságát.

3.2.1 Az EGSZB szükségesnek tartja a jobb és átfogóbb piacfigyelést, hogy a borpiac szervezésének alapjaként pontosabb adatokat kapjunk a gyártásról, a kereskedelemről és a fogyasztásról. A mostanáig felhasznált általános adatok fontosak, azonban nem elégségesek. Naprakész információkra van szükség a gyártási struktúrák, az értékesítési csatornák és a fogyasztói magatartás változásairól is.

3.2.2 Felül kell vizsgálni az Európai Bizottság kijelentését, miszerint egyre több a strukturális felesleg. Az EGSZB rámutat arra, hogy a raktárkészletek növekedésének vizsgálatakor a minőségi bortermelés növekedését is tekintetbe kell venni.

Négy opció

3.3 Az EGSZB – fenntartva a jogot, hogy e négy opciót még alaposabban is megvizsgálja – előzetes elemzés után egyetért a kiválasztás eredményével. A „mélyreható reform” opciójának kialakítása azonban módosításra szorul.

3.3.1 Az EGSZB kifejezetten üdvözli, hogy az Európai Bizottság a borspecifikus piacszerzés megőrzését javasolja. A piacszerzés valamennyi szempontját – a gyártástól a fogyasztásig, főként azonban a fogyasztóvédelemmel, az egészségvédelemmel és a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatos intézkedéseket – a borpiac szervezésének keretében kell tekintetbe venni.

Mélyreható reform

3.4 Az EGSZB szerint a bor új piacszerzésének 2008-ban kell hatályba lépnie. Szükségesnek tartja azonban az átmeneti időszakot (phasing out), hogy szükség szerint lehetővé váljon a gazdaságok számára az új keretfeltételekhez való fokozatos alkalmazkodás.

3.4.1 Az EGSZB határozottan ellenzi azt a javaslatot, hogy a rendelkezésre álló költségvetés több mint egyharmada a kivágási programba folyjon, hiszen így ezek a pénzeszközök nem állnak a piaci intézkedések, illetve a versenyképesség fokozására irányuló intézkedések rendelkezésére. Ugyanakkor elismeri a kivágás jelentőségét mint piacszerzési eszközt (lásd alább), amelyet a közösségi közös kereten belül önkéntes intézkedésként kell a bortermelő régiók rendelkezésére bocsátani.

3.4.2 Az EGSZB ellenzi a telepítésre vonatkozó szabályozás teljes liberalizálását, mivel ez veszélyeztetné a borpiac reformjának gazdasági, szociális, környezetpolitikai és a tájmegőrzéssel kapcsolatos célkitűzéseit. Nem támogathatjuk a bortermelésnek a hagyományos borvidékekről az olcsóbban művelhető területekre való áthelyezését. Ha az új ültetvények tilalmával összekapcsolt európai telepítési szabályozás nem állhat fenn tovább, akkor felhatalmazási keretet kell teremteni annak érdekében, hogy a bortermelő régiók telepítési szabályozásait az EU borpiaci szervezésével összhangban megőrizhessék, illetve kialakíthassák.

3.4.3 Az EGSZB hiányolja, hogy az Európai Bizottságnak a „piaci részesedések visszanyerésére” vonatkozó szavait nem követik tettek a mélyreható reform kialakításánál. E támogatásra méltó célkitűzések megvalósításához hiányoznak az eszközök és az intézkedések.

A piacsabályozási intézkedések megszüntetése és előzetes intézkedések bevezetése

3.5 Az EGSZB emlékeztet korábbi kérésére, miszerint meg kell szüntetni az intervenciós intézkedéseket mint mesterséges értékesítési lehetőségeket, a javaslatokat pedig ezen célkitűzés fényében értékeli.

3.5.1 Az EGSZB javasolja, hogy a kivágás a szociális komponens is tartalmazó strukturális programok részeként önkéntes intézkedésként felkínálható legyen olyan gazdaságok számára, amelyek részben vagy egészben fel akarnak hagyni a termeléssel.

3.5.2 Az EGSZB nem tartja képviselhetőnek az intervenció intézkedések azonnali elhagyását. Ezért javasolja, hogy a 2008–2010 közötti „phasing out” időszakban a nemzeti pénzügyi kereten belül felkínálhatók legyenek az alábbiak:

- lepárlás élelmezési célú pálinka előállítás céljából (jelenlegi 29. cikk),
- magántároláshoz nyújtott támogatás (jelenlegi 24. és következő cikkek).

3.5.3 Az EGSZB alapvető jelentőségűnek tartja, hogy megőrződjön a melléktermékek elkülönített felhasználására vonatkozó kötelezettség, a bortermelés minőségének biztosítása és a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében.

3.5.4 Az EGSZB véleménye szerint a nemzeti pénzügyi kereten belül elő kell irányozni a termelők társfelelősségén alapuló, megelőzést szolgáló intézkedéseket.

3.5.5 Az EGSZB a kitűzött célok eléréséhez szükségesnek tartja az új, előrettekintő intézkedések bevezetését, amelyekhez többek között a következők tartoznak:

- átfogó piacfigyelés,
- a belső piacra irányuló tájékoztatási programok, azért, hogy a fogyasztókat tájékoztassuk a mértékkel történő fogyasztás előnyeiről és figyelmeztessük őket az alkohol káros hatásaira,
- exporttámogatási program létrehozása,
- a harmadik országokbeli fogyasztókra irányuló tájékoztatási programok, és
- kutatási programok, harmadik országokkal együttműködésben is.

3.5.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a piacszerzési intézkedések főként azok javát kell, hogy szolgálják, akik tovább akarják fejleszteni a bortermelést Európában, és nem azoknak szólnak, akik – bármely oknál fogva – fel akarnak hagyni ezzel a tevékenységgel.

Nemzeti keret

3.6 Az EGSZB üdvözlí ezt a javaslatot, mert megfelel a regionális különbségek fokozottabb tekintetbevételére és a szubszidiaritási elvnek a borágazatban való következetesebb érvényesítésére irányuló kérésének. Meg kell azonban őrizni egy koherens, elégséges közösségi keretet a tagállami hatáskörbe történő visszahelyezés elkerülése és az európai borágazat európai jellegének fenntartása érdekében.

3.6.1 Már CES 68/99 számú véleményében kérte: a tagállamok hatáskörébe tartozzon, hogy szőlőterületeik számára mely intézkedéseket választják az átállási programból. Ennek során nagy jelentősége lehet a termelők szervezeteinek, az ágazati szövetségeknek, valamint a hasonló célkitűzéssel működő intézményeknek.

3.6.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy speciális programot kért a kedvezőtlen adottságokkal rendelkező szőlőtermő területek – például a meredek és lejtős fekvésű termőterületeken való

termelés – támogatása céljából. A szélsőséges éghajlati feltételeknek kitett területek szintén haszonélvezői kell, hogy legyenek az ilyen programoknak.

3.6.3 Az EGSZB átfogó intézkedéskatalógus mellett száll síkra, amelynek véleménye szerint túl kellene lépnie az Európai Bizottság példáin. Utal CES 68/99 számú véleményére, amelyben már kérte a pincészet és az értékesítés támogatására szolgáló program jelentős kibővítését.

3.6.4 Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy a nemzeti pénzügyi kereten belül egymással összehangolt és egymást kiegészítő intézkedéseket kell finanszírozni, hogy ezek a lehető leghatékonyabbak legyenek. Ezen intézkedéseket tehát be kell illeszteni a gyártási lánc egyes szintjeibe, a szőlőtermesztéstől kezdve a feldolgozáson át egészen a termék értékesítéséig. Olyan intézkedéseket kell továbbá finanszírozni, amelyek lehetővé teszik a termelők számára a termelési potenciál társfelelősségen alapuló kezelését, valamint alternatív felvevőpiacok felderítését. Az EGSZB véleménye szerint a bortermelők szervezeteinek központi szerepet kellene betölteniük e tervek kezelésében.

3.6.5 A nemzeti keret költségvetésének elosztása – ahogyan ez már a szerkezetátalakítás esetében is gyakorlat – a szőlőterület alapú kulcs szerint kell, hogy történjék. A phasing out időszakban elégséges pénzügyi eszközt kell a kifutó piaci mechanizmusok javára előirányozni. Ily módon azok a gazdaságok, amelyek korábban igénybe vették ezen intézkedéseket, fokozatosan alkalmazkodni tudnak az új keretfeltételekhez.

3.6.6 A nemzeti keret intézkedéseit a közösségi borpiacszerzésben kell meghatározni. A tagállamok feladata, hogy részarányos pénzügyi költségvetésük keretében (szőlőterület alapú kulcs) válasszanak az intézkedések közül, bortermelésük versenyképesebbé tétele céljából. A programokat Brüsszelben be kell mutatni. A szabályszerű végrehajtásért a tagállamokat terheli a felelősség.

3.6.7 Az EGSZB javasolja a támogatási eszközök alábbiak szerinti felosztását az uniós közösségi intézkedések és a nemzeti pénzügyi keretben foganatosítandó intézkedések között:

3.6.7.1 Közösségi intézkedések:

- európai piacfigyelés,
- tájékoztatási programok a fogyasztók számára európai szinten és az exportpiacokon,
- exportprogramok harmadik országok számára,
- kutatási programok.

3.6.7.2 Nemzeti pénzügyi keret:

- a mustnak az alkoholtartalom mesterséges növelésére történő felhasználásához nyújtott támogatások,
- 29. cikk szerinti lepárlás (2008–2010),
- melléktermékek lepárlásához nyújtott támogatások (2008–2010),

- végleges és időszakos kivágási intézkedések,
- területalapú közvetlen támogatások,
- zöldszüret,
- szőlőlékészítés céljából nyújtott támogatások,
- a szőlőültetvények helyreállítása, átalakítása és áthelyezése,
- intézkedések a nyilvántartási és értékesítési struktúrák javítása érdekében (például vállalkozások integrált hálózata vagy szövetkezése),
- a fogyasztókra irányuló tájékoztatási programok,
- minőségjavítási intézkedések,
- a kedvezőtlen adottságú területekre, például a meredek lejtésű termőterületekre és a szélsőséges éghajlati körülményekkel küzdő területekre irányuló program,
- válságkezelés (válsághelyzetek megelőzése és leküzdése, biztosítási alap).

Vidékfejlesztés

3.7 Az EGSZB számos véleményében hangsúlyozta a 2. pillér jelentőségét a vidék jövőbeni fejlesztése szempontjából, amelyhez az európai szőlőterületek is hozzátartoznak.

3.7.1 Ezen alapvető célkitűzés tekintetbevételével, a borágazat sajátos problémáinak megoldása érdekében amellet foglal állást, hogy a bor piacszerkezési reformja keretében megvitatott intézkedéseket összességükben a borköltségvetésből finanszírozzuk. Ezért a költségvetést sem megszorítások, sem a pénzügyi eszközök átcsoportosítása révén nem szabad megkurtítani.

Minőségpolitika és földrajzi jelzések

3.8 Mivel az Európai Bizottság e javaslatai rendkívül nagy jelentőségűek, és végeredményben a jelenlegi minőségbiztosítási rendszert kell megszüntetniük, az EGSZB az Európai Bizottságtól szimulációs modelleket vár arra vonatkozóan, hogy e javaslatok hogyan hatnak majd a borpiaci reform célkitűzéseire mind a jobb versenyképesség és a minőségbiztosítás, mind pedig a fogyasztóvédelmi nézőpontok tekintetében.

3.8.1 Az EGSZB kéri, hogy először a TRIPS-egyezmények hatályos rendelkezéseit – különösen az eredettel kapcsolatos adatok védelmét szolgáló nyilvántartás bevezetését – valósítsuk meg, mielőtt megvitatjuk az érvényben lévő európai minőségbiztosítási rendszer módosítását.

Borkészítési eljárások

3.9 Az EGSZB ellentmondásokat lát a javaslatokban, amelyeket fel kell oldani.

3.9.1 Az EGSZB feltétlenül szükségesnek tartja a bor mint termék nemzetközileg elfogadott meghatározását. Ez az elismert gyártási módszerek rögzítését is szükségessé teszi.

3.9.2 Ha bármely eljárást jóváhagynak, amely a világ valamely pontján elfogadott, az ellentmond az OIV-előírások felé való erősebb orientációnak.

3.9.3 Az EGSZB amellet foglal állást, hogy a borkészítési eljárásoknak az OIV-előírásokhoz való igazítását következetesebben építsük be a bilaterális és nemzetközi kereskedelmi szerződések stratégiai orientációjába.

3.9.4 Az EGSZB nem ért egyet az importált szőlőmustokból vagy mustsűrítvényekből való borkészítés tervbe vett engedélyezésével Európában, sem harmadik országokból származó termékek európai termékekkel való házasításával.

Alkoholtartalom-növelés

3.10 Az EGSZB 1999-ben készített véleményében kérte, hogy vegyék tekintetbe az Európai Unión belüli különböző gyártási, éghajlati és időjárási feltételeket. Utal arra, hogy ez a téma nagyon kényes; ez nem vezethet az európai borágazat kettészakadásához vagy akár a reformjavaslatok bojkottjához.

3.10.1 Az EGSZB ezért az Európai Bizottság javaslatait saját korábbi véleményei, az Európai Bizottság bemutatott elemzései, a borkészítési eljárások javasolt liberalizálása, a borkészítési eljárásoknak a bilaterális szerződésekben való elismerése tekintetbevételével, valamint a reformcélok – főként a versenyképesség növelése és a termelési költségek csökkentése – fényében értékeli. Az Európai Bizottság javaslata mellett és ellen szóló érveket mérlegelve a szacharóz felhasználásával, valamint a mustsűrítvényekre nyújtott támogatásokkal kapcsolatos érvényes szabályozások lényegében változatlanul hagyása mellett foglal állást.

Címkézés

3.11 Az EGSZB rendkívül bonyolultnak tartja a javaslatokat és elvárja az Európai Bizottságtól, hogy pontos szimulációval mutassa be a javasolt módosítások következményeit.

3.11.1 Az EGSZB rámutat arra, hogy a jelöléssel kapcsolatos jogot csak nemrégiben módosították több éven át tartó vitát követően. Felkéri az Európai Bizottságot, hogy tárja fel: melyek azok az új szempontok, amelyeket nem vettek figyelembe az éppen lezárult vita során.

3.11.2 Az EGSZB üdvözli a címkézési szabályok egyszerűsítéseit, ha ezek a fogyasztók jobb tájékoztatását szolgálják. Az ilyen jellegű változások azonban nem vezethetnek a versenytorzulások vagy a fogyasztók félrevezetése veszélyének növekedéséhez, ami bírósági perek áradatát eredményezi. E szempontból felül kell vizsgálni az egyszerű asztali borok esetében a szőlőfajta és az évjárat fakultatív megadására vonatkozó európai bizottsági javaslatot is; e boroknak ugyanis alacsonyabb követelményeknek kell megfelelniük, mint a földrajzi jelzéssel ellátott asztali boroknak (Landwein) és az m.t. minőségi boroknak.

3.11.3 Az EGSZB rámutat arra, hogy az egyre bővülő Európai Unióban növekszik a nyelvi sokszínűség, és ebből kereskedelmi akadályok alakulhatnak ki – ahogyan ez jelenleg a szulfít feltüntetése esetében fennáll. Ezért a címkézés során a kötelező adatokat – például az adott termék összetevőit – általánosan érthető szimbólumok formájában kell feltüntetni.

Promóció és tájékoztatás

3.12 Az EGSZB már CES 68/99 számú véleményében kérte, hogy a mértékletes borfogyasztás kedvező egészségügyi hatásairól és a túlzott fogyasztás veszélyeiről szóló információkat tegyék a bor piacszerzésének fontos alkotóelemévé.

3.12.1 Mivel az Európai Bizottság javaslatai rendkívül kevésbé körvonalazottak, az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy javasoljon olyan konkrét intézkedéseket a fogyasztók tájékoztatása, valamint a belső piacon és az exportpiacokon való értékesítés fellendítése tárgyában, amelyek túllépnek a hatályos elégtelen kereteken, és alkalmasak a piaci részesedések visszaszerzésére vagy új részesedések kiépítésére.

3.12.2 Ennek során különös figyelmet kell fordítani a mértékletes borfogyasztásnak mint az egészségtudatos táplálkozás és a modern életstílus alkotórészének előnyeiről való átfogó tájékoztatásra.

3.12.3 A külkereskedelmi mérleg évek óta megfigyelhető romlását meg kell állítani, és az exporttámogatási programok révén ismét jelentősen javítani kell azt.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

Környezetvédelem

3.13 Az EGSZB már CES 68/99 számú véleményében kérte e szempont átfogóbb tekintetbevételét.

3.13.1 A szőlőtermő területek általában egyedülálló kultúrtájak, amelyeket a borászoknak környezetkímélő gazdálkodási módszerekkel kell művelniük. A bortermelés teljes régiók életmódkulturájának része, amelyek gazdasági, társadalmi és kulturális egzisztenciája a bortermeléstől függ.

3.13.2 A reformnak tehát a környezetet, a társadalom szerkezetét, az infrastruktúrát, a gazdaságot és az életmódhoz kapcsolódó értéket átfogó módon figyelembe kell vennie.

WTO

3.14 Az EGSZB már CES 68/99 számú véleményében elutasította annak engedélyezését, hogy harmadik országokból származó importtermékeket uniós termékekkel házasítsanak, illetve harmadik országokból származó termékekből az EU-ban bort készítsenek, az európai termelők számára ebből származó hátrányok, valamint a fogyasztókat fenyegető visszaélések veszélyei miatt. Sajnálatát fejezte ki, hogy hiányoznak az Európai Bizottság javaslatai arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet növelni a versenyképességet a nemzetközi kereskedelemben, különösen az exportpiacokon. A borpiac küszöbön álló reformjára való tekintettel az EGSZB ismételten megerősíti e kritikát.

3.14.1 Korábbi elemzései fényében az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság a borpiac szervezésének reformja és különösen a külkereskedelmi szabályozások során határozottabban vegye figyelembe az európai borágazat világpiaci vezető pozícióját.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK rendelet módosításáról”

COM (2006) 237 final – 2006/0082 (CNS)

(2006/C 325/08)

2006. július 13-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke, valamint 299. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2006. november 8-án elfogadta. (Előadó: Adalbert KIENLE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 127 szavazattal 3 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalása

1.1 Az EMVA-rendelet két cikkének módosítására tett javaslat az EGSZB véleménye szerint a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi tervről szóló európai tanácsi határozat logikus következménye. Egy adott tagállam gazdasági erejének árnyaltabb figyelembevétele célszerű a kohéziós alapokból folyósított juttatások esetében. Portugália mentesítése a társfinanszírozási kötelezettség alól az adott helyzetben elfogadható.

1.2 Az EGSZB a bizottsági javaslat meglétét arra is felhasználja, hogy az EMVA-eszközök Európai Tanács által elhatározott csökkentését, valamint a néhány tagállam esetében a vidékfejlesztésre rendelkezésre álló eszközök nagyságára és módosítására vonatkozóan elfogadott külön szabályozásokat alaposan átgondolja.

2. Előzetes megjegyzések

2.1 Az EU 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi kerete

2.1.1 2005 decemberében, hónapokig tartó tárgyalások után, az EU állam- és kormányfői megállapodtak az EU 2007–2013 közötti időszakra szóló pénzügyi keretében. A 2006. június 14-én az Európai Parlament, a Tanács, valamint az Európai Bizottság között kötött intézményközi megállapodás keretében megvalósított kompromisszum az egyes tételek finanszírozásán kívül egy sor egyéb szabályozást is tartalmazott.

2.2 Az EMVA-rendelet jelenlegi jogalapja

2.2.1 A fenti megállapodások némelyike a vidékfejlesztésre vonatkozik, amelyet a 2005. szeptember 20-án elfogadott, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK rendelet részletez.

2.2.2 Az Európai Bizottság javaslata értelmében a 2005. decemberben kötött megállapodásokat be kell illeszteni az 1698/2005/EK rendeletbe (EMVA-rendelet). A jelen európai bizottsági tervezet tárgyát tehát az EMVA-rendelet módosítása

képezi, amely azt a célt szolgálja, hogy az EMVA-rendeletnek a 2005. decemberi pénzügyi megállapodással eddig ellentmondásban álló szövegrészeit a pénzügyi megállapodás szövegezéséhez igazítsák.

3. Az Európai Bizottság javaslatának tartalma

3.1 Az Európai Bizottság javaslatának célja

3.1.1 Az Európai Bizottság a jelen tervezettel a 2007–2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervről szóló 2005. december 19-i tanácsi határozat és az EMVA-rendelet között kívánja megteremteni az összhangot. Ehhez az EMVA-rendelet két cikkének módosítása szükséges. A tervezett módosítások a 69. cikkre ((6) bekezdés), valamint a 70. cikkre vonatkoznak.

3.2 A kohézió ösztönzését célzó alapok eszközeinek korlátozása

3.2.1 A jelenlegi EMVA-rendelet a kohézió ösztönzését célzó alapokból (ideértve az EMVA-eszközöket is) egy adott tagállam számára folyósítható éves juttatások teljes összegét az adott tagállam GDP-jének legfeljebb 4 %-ában határozza meg (EMVA-rendelet, 69. cikk (6) bekezdés). A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi tervről szóló tanácsi határozat értelmében (40. pont) a kohéziót ösztönző alapokból folyósítható éves juttatások teljes összegét az egy főre jutó átlagos GNI-től (bruttó nemzeti jövedelem) függően a GDP 3,2398 %-a és 3,7893 %-a közötti értékekre korlátozzák.

3.3 A kohézió ösztönzését célzó alapok eszközkorlátozásának kiszámítására vonatkozó szabályok

3.3.1 A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi tervről szóló tanácsi határozat e tekintetben további technikai szabályokat határoz meg. Így az átutalás maximális mértéke a GDP 0,09 százalékpontjával kell, hogy csökkenjen a 2001–2003 közötti időszakra vonatkozó, egy főre jutó GNI értéknek az EU 25 átlagértékéhez viszonyított minden 5 százalékpontos növekedése esetén.

3.3.2 Ezenkívül 2010-re felülvizsgálatot irányoznak elő. Ha ennek során megállapításra kerül, hogy valamely tagállam 2007–2009 közötti időszakra vonatkozó kumulált GDP-je +/- 5 %-nál nagyobb mértékben tért el a becsült kumulált GDP-től, az adott tagállam számára a szóban forgó időszakban felhasználható összegek ennek megfelelően kiigazításra kerülnek. Kiigazításokat azonban csak egy bizonyos felső értékhatárig eszközölnek, amely – az előjeltől függetlenül – nem haladhatja meg a 3 milliárd eurót.

3.3.3 Ezen túlmenően a határozat rögzíti a lengyel złoty értékének megfelelő figyelembevételére vonatkozó szabályokat.

3.4 Portugália részleges mentesítése a társfinanszírozási kötelezettség alól

3.4.1 Az EMVA-rendelet a 70. cikkben rögzíti, hogy az EMVA eszközei csak támogatás formájában nyújthatók, valamint hogy a nemzeti társfinanszírozás (különböző mértékben) kötelező. A 2005. decemberi pénzügyi megállapodás azonban Portugália számára a vidékfejlesztés keretében egy 320 millió eurós összeget különít el, amely mentesül a nemzeti társfinanszírozási követelmény hatálya alól (63. pont). Az Európai Bizottság javaslata szerint ezt a megállapodást kell beilleszteni az EMVA-rendelet jelenleg hatályos 70. cikkébe. Említett cikk (4) bekezdése a legkülső területek, valamint a kisebb égei-tengeri szigetek vonatkozásában eltérést állapít meg, amely szerint az EMVA hozzájárulása itt 85 %-ra emelhető. Ugyanebben a bekezdésben kell most annak az eltérésnek helyet kapnia, amely szerint Portugália 320 millió eurós összeghatárig mentesül az EMVA-eszközök társfinanszírozási kötelezettsége alól.

4. Általános megjegyzések

4.1 Szükséges a jogalapok egységessége

4.1.1 Az EGSZB kiemeli, hogy kétségbevonhatatlanul szükséges a jogalapok koherenciája. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK rendelet módosításáról szóló európai bizottsági javaslat a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi tervről szóló tanácsi határozat logikus következménye. Az európai bizottsági javaslat tartalmi megfogalmazásai megfelelnek a Tanács 2005. decemberben hozott határozatainak, és következetesen illeszkednek az EMVA-rendelet szerkezetébe.

4.2 A pénzügyi tervről szóló tanácsi határozat tartalmi értékelése lehetséges

4.2.1 A rendeletjavaslat lehetővé teszi az Európai Parlament, az Európai Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága és az EGSZB számára, hogy tartalmilag is kifejtseik véleményüket a pénzügyi tervről szóló tanácsi határozatokkal kapcsolatban, amennyiben ezeket az intézményközi megállapodás már eleve nem foglalja magában.

4.3 Az EU kohéziós politikájának erősítése

4.3.1 Az EGSZB mindig is síkra szállt a kohézió céljai mellett, amely az EU-n belül a gazdasági és társadalmi kohézió erősítését, valamint a régiók közötti fejlődésbeli különbségek csökkentését szolgálja. A kohéziós politika fontos elemeként

szolgáló konvergencia-célkitűzés szerint a növekedésösztönző feltételek és tényezők elősegítése által a legkevésbé fejlett tagállamok és régiók közelednek az EU-s átlaghoz.

4.3.2 Az EGSZB utal arra, hogy a kohéziós politika alapok révén (Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Európai Szociális Alap (ESZA), Kohéziós Alap) valósul meg, amelyekhez való hozzáférést a régió adott gazdasági ereje és helyzete határozza meg. Az EU-s átlag 75 %-ánál alacsonyabb regionális GDP-t felmutató régiók a konvergencia-célkitűzés alapján támogatásra jogosultak, míg az összes egyéb régió a „regionális versenyképesség” és a „foglalkoztatás” keretében támogatható. A 25 EU-tagországból 18 tagállam 86 régiója számít konvergencia-régióknak. A tizből kilenc új EU-tagállamban (Ciprus kivételével), illetve Németországban, Spanyolországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Portugáliában, Belgiumban, Ausztriában, Görögországban és Olaszországban is található konvergencia-régiók.

4.3.3 Az EGSZB üdvözli a kohéziós eszközök felső értékhatárának kiszámításakor az egyes tagállamok gazdasági erejét megkülönböztetetten figyelembe vevő szabályozást. Az általános, 4 %-ra történő korlátozás helyett alkalmazott árnyaltabb megközelítés megfelel a konvergencia alap gondolatának, illetve a támogatás módozatának, amely a legkevésbé fejlettebb tagállamoknak viszonylag több pénzeszközt bocsát rendelkezésére. Így ésszerű a felső értékhatárnak az adott ország gazdasági erejétől függő meghatározása.

4.4 A vidékfejlesztés támogatásának mértékét és módozatát illetően méltányosnak kell lennie

4.4.1 Az EGSZB nézete szerint a közös agrárpolitika „második pillére”, a vidékfejlesztés támogatása rendkívül fontos politikai terület, amely az utóbbi években joggal nyert egyre nagyobb jelentőséget és a jövőben még fontosabbá kell válnia. Bár ezt az Európai Bizottság és a tagállamok kijelentései is visszahangozzák, az említett politikai szándéknyilatkozatok semmiképp sem csapódnak le a „második pillér” megfelelő mértékű finanszírozásában a 2007–2013 közötti finanszírozási időszakot illetően. Az EGSZB ezt rendkívül kritikusan szemléli, és a megfelelő helyen foglalkozni kíván a problémával.

4.4.2 A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi tervről folytatott tárgyalások során több állam külön szabályozásokat harcolt ki magának a vidékfejlesztésre rendelkezésre álló eszközök nagyságát és módozatát illetően. Az összesen a vidékfejlesztés céljaira rendelkezésre álló 69,75 milliárd euróból 4,07 milliárd eurót nyolc ország számára különítettek el. Ebből Ausztria 1,35 milliárd eurót, Svédország 820 millió eurót, Írország és Olaszország egyenként 500 millió eurót, Finnország 460 millió eurót, Portugália 320 millió eurót, Franciaország 100 millió eurót és Luxemburg 20 millió eurót kapott. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a pénzügyi eszközök nem előírt kiutalása politikai engedményt jelent, amely azonban az elkötelezettség mértékét és a vidékfejlesztés fontosságát is kifejezésre juttatja ezekben az államokban. A tárgyalások keretében történő, ilyen nagyságrendű rendkívüli eszközkiutalás alapvető problematikáján túl az EGSZB a különböző eszközfinanszírozások és az egyes tagállamok különböző mértékű kötelezettségvállalása miatt a vidékfejlesztési politika szétforgácsolódásának veszélyét látja.

4.4.3 Portugália nehéz helyzetének ismeretében, amelyet már a portugál mezőgazdaság helyzetéről szóló európai bizottsági jelentés (COM (2003) 359 final, 2003.6.19.) is részletezett, az EGSZB elfogadja a Tanács megállapodását, amely értelmében Portugália mentesül a 320 millió eurós összegű tárfinanszírozási

kötelezettség alól. A vidékfejlesztés támogatására elkülönített eszközök tárfinanszírozásának elve helyes, azonban nem alkalmazandó dogmaként. Az EGSZB az egyes esetekben a jövőben is kritikusan foglalkozik majd a tárfinanszírozás és az ez alóli kivételek mértékével, illetve módzatával.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Európai parlamenti és tanácsi rendeletre tett javaslat az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló .../.../EK rendelet módosításáról”

COM(2006) 607 final – 2006/0195 COD

(2006/C 325/09)

2006. november 10-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége 2006. október 25-én megbízta a „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki **Panagiotis Gkofas** személyében, továbbá 110 szavazattal 3 ellenében, 16 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet 25. cikkének módosítására tett javaslatát, amely a rendelet végrehajtásához szükséges intézkedések elfogadása során a bizottsági eljárás követését irányozza elő.

1.2 Az EGSZB egyetért a (3) és (4) pontnak a 25. cikkbe történő beillesztésével, mivel ezek egy új, ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás alkalmazását irányozzák elő az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek módosítására irányuló általános hatályú intézkedések tekintetében. Ez a módosítás szükséges az előirányzott eljárás tökéletesítése érdekében.

1.3 Az EGSZB támogatja az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás alkalmazását az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet megfelelő cikkeinek esetében, mivel az új eljárás világosabb és hatékonyabb, mint a korábbiakban alkalmazott.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy haladéktalanul végre kell hajtani az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendeletet, amely az

élelmiszerek feliratozásában, megjelenítésében és reklámozásában használt, azok tápértékére és egészségességére utaló állításokra terjed ki. Ebben az összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy mennyire fontos annak biztosítása, hogy a rendelet bizonyos cikkeire alkalmazott új szabályozási eljárás ne vezessen túl hosszadalmas eljárásokhoz, melyek akadályoznák a rendelet hatékony és kellő időben történő végrehajtását.

1.5 Az EGSZB megállapítja és úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak a jövőben foglalkoznia kellene a szabályozási keret egyszerűsítésének kérdésével az élelmiszerbiztonság és a fogyasztóvédelem tekintetében. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak az élelmiszerek címkézésére vonatkozó közösségi jog felülvizsgálatára és frissítésére irányuló szándékát⁽¹⁾, hangsúlyozva egyúttal a címkézésre vonatkozó jelenlegi rendelkezések egyszerűsítésének és pontosításának jelentőségét a jobb szabályozás kontextusában.

1.6 Az EGSZB üdvözlí egy olyan közösségi szabályozási keret bevezetését, amely mind a fogyasztóvédelem érdekeit szolgálja, mind pedig ösztönzi a belső piac harmonizációját és hatékony működését.

⁽¹⁾ Lásd a horizontális jog keretében megállapított, az élelmiszerek címkézésére vonatkozó általános követelményeket (2000/13/EK irányelv és a hozzá kapcsolódó szövegek), amely rendelkezések legnagyobb része 1978-ra nyúlik vissza. A vertikális jog egyéb specifikus rendelkezéseket foglal magában.

2. Bevezetés

2.1 A Tanács felkérte az EGSZB-t, hogy dolgozzon ki véleményét az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló .../.../EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽²⁾ módosítására tett javaslatról, e rendeletnek a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló 1999/468/EK határozat (komitológiáról szóló határozat) módosításáról szóló új, 2006/512/EK tanácsi határozattal való összehangolása érdekében. A 2006/512/EK tanácsi határozat új bizottsági eljárást vezetett be (ez az ún. *ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás*) az 1999/468/EK határozat módosításaként, mivel ez utóbbi az említett hatáskörök gyakorlására csak korlátozott számú eljárásról rendelkezett.

2.2 Az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet, amely az élelmiszerek feliratozásában, megjelenítésében és reklámozásában használt, azok tápértékére és egészségességére utaló állításokra terjed ki, minden olyan esetben, amikor az Európai Bizottságra végrehajtási hatásköröket ruháznak, a szabályozási bizottsági eljárásra hivatkozik, ezért azt szükség szerint hozzá kell igazítani az 1999/468/EK tanácsi határozat keretében létrehozott új, ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljáráshoz.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB lényegében üdvözli az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint az *ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás* kerül alkalmazásra az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek módosítására irányuló általános hatályú intézkedések elfogadásakor.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelet elfogadása egy olyan időszakban történik, amikor a táplálkozási és egészségügyi problémákra irányuló figyelem szükségessé teszi a fogyasztók pontos és lényegi tájékoztatását. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendelet sikere a fogyasztóvédelem magas színvonalának megőrzésén és egyidejűleg a fogyasztó választási lehetőségeinek javításán múlik, biztosítva a hazai vagy importált termékek biztonságát, valamint pontos és egyértelmű feliratozását.

3.3 Az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelet kiegészíti a 2000/13/EK irányelv általános rendelkezéseit, amely megtiltja minden olyan információ használatát, amely a fogyasztókat félrevezetheti, illetve a termékeknek gyógyhatást tulajdoníthat, és specifikus rendelkezéseket állapít meg a tápanyag-összetételre és az egészségre vonatkozó állítások használatára vonatkozóan. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a rendelet jelenleg rendkívül fontos, és haladéktalanul végre kell hajtani, tekintettel az egészséges életmód és a táplálkozás közötti kapcsolatra irányuló egyre fokozódó általános figyelemre, valamint az olyan információk meglétének szükségességére, melyek abban segítik a fogyasztókat, hogy „egészségesen válasszanak”.

⁽²⁾ Az eredeti jogalkotási dokumentummal kapcsolatban (COM(2003)424 final) a Tanács jelenleg hozza meg végső döntését.

3.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a szabályozási kereten túlmenően az Európai Bizottságnak információs kampányokat kellene folytatnia az egészségről és a táplálkozásról közegészségügyi programjának keretében.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelet 25. cikkének az együtdöntési eljárás alapján elfogadott alapvető jogi aktus nem alapvető fontosságú elemeinek módosítására irányuló általános hatályú intézkedések elfogadásakor követendő bizottsági eljárást rögzítő módosításai kulcsfontosságúak.

4.2 Úgy véli továbbá, hogy a 25. cikk új pontjai lényegibb és részletesebb hivatkozásként szolgálnak az 1999/468/EK tanácsi határozat megfelelő cikkeihez, és hatékonyá teszik az eljárást, erősítve a szabályozó bizottság végrehajtó hatásköreit. Konkrétan az új pontok egyértelműbben meghatározzák az Európai Bizottságra ruházott hatásköröket, valamint kiemelik az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az intézkedések elfogadásuk előtti ellenőrzésében betöltött szerepét.

4.3 Az EGSZB egyetért a (3) és (4) pontnak a 25. cikkbe történő beillesztésével, melyek az eljárások új kategóriáját vezetik be az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozóan. Ez lehetővé teszi a Parlament és a Tanács számára, hogy fellépjenek az olyan intézkedéstervezetek elfogadása ellen, melyek meghaladják az Európai Bizottság végrehajtó hatásköreit, illetve nem veszik kellően figyelembe a szubszidiaritás és arányosság elvét.

4.4 Az EGSZB – indokolt, illetve különleges esetekben – egyetért az eljárásra megállapított rendes határidők lerövidítésének, illetve meghosszabbításának lehetőségével (ahogy azt a 2006/512/EK határozat által módosított 1999/468/EK határozat 5(a) cikke rögzíti).

4.5 Az EGSZB támogatja a rendelet annak érdekében történő módosítását, hogy az új, ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárást alkalmazzák a rendelet olyan cikkeinek tekintetében, melyek a komitológiáról szóló határozat (1999/468/EK tanácsi határozat) 5. cikkének (szabályozási eljárás) hatálya alá eső intézkedéseket tesznek szükségessé.

4.5.1 Az EGSZB kedvezőnek és hatékonyak ítéli meg a javasolt változtatást, mivel az az új, ellenőrzéssel történő bizottsági eljárást alkalmazza a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások általános használati feltételeinek meghatározásakor.

4.5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az említett változtatás hozzájárul majd annak biztosításához, hogy a fogyasztóvédelem magas színvonalát megőrizzék a rendelet végrehajtása során, különösképp az olyan specifikus tápanyag-összetételre vonatkozó profilok létrehozásakor, melyeknek az élelmiszerek, illetve az élelmiszereket bizonyos kategóriái meg kell, hogy feleljenek a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások feltüntettségének érdekében.

4.5.3 Az EGSZB hangsúlyozza a fogyasztói csoportokkal és élelmiszeripari vállalkozókkal, illetve ezek képviselőivel folytatott konzultáció jelentőségét a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások használati feltételeinek kidolgozásakor és frissítésekor, valamint az engedélyezett állítások jegyzékét tartalmazó melléklet módosítása során.

4.6 Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság a jövőben mérlegelje a tápanyag-összetételre vonatkozó, egészségügyi kérdésekkel kapcsolatos állítások tudományos alapjának elfogadására, illetve jóváhagyására irányuló eljárás egyszerűsítését⁽³⁾.

Ezenkívül az EGSZB úgy véli, hogy a szabályozási keret egyszerűsítésére az élelmiszerbiztonság és a fogyasztóvédelem terén is szükség van.

4.7 Hangsúlyozza, hogy az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendeletnek pragmatikusnak kell lennie, és aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az állítások dokumentációjára vonatkozó egyes rendelkezések talán szükségtelenül bonyolultak. Az EGSZB úgy gondolja, hogy fontos megteremteni az egyensúlyt a fogyasztók több, tudományosan megalapozott és egyértelmű információ iránti igénye és az élelmiszeriparnak az olyan élelmiszerek fejlesztésére és forgalmazására irányuló lehetőségei között, melyek a fogyasztó számára hasznos és fontos tulajdonságokkal bírnak.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ Lásd: HL C 110., 2004.4.30., 18–21. o.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról szóló .../.../EK rendelet módosításáról”

COM(2006) 606 final – 2006/0193 (COD)

(2006/C 325/10)

2006. november 15-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége 2006. október 25-én megbízta a „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki **Kapuvári József** személyében, továbbá 107 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB hasznosnak tartja, hogy a rendeletbe bekerül az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás. Az EGSZB az Európai Bizottsághoz hasonlóan fontosnak tartja a közösségi jog egyszerűbbé és áttekinthetőbbé tételét.

2. Bevezetés

2.1 E javaslat célja, hogy a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról szóló .../.../EK európai parlamenti és tanácsi rendeletbe az ellenőrzéssel történő bizottsági szabályozási eljárásra vonatkozó hivatkozást vezessen be minden olyan esetben, amikor a 2006/512/EK tanácsi határozattal módosított, a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 1999. június 28-i 199/468/EK tanácsi határozat 2. cikkének értelmében az Európai Bizottság kvázi jogalkotási rendelkezések meghozatalára jogosult.

2.2 A módosításra az új komitológiai eljárás bevezetése miatt van szükség. Ez az új eljárás az ellenőrzéssel történő szabályozási eljárás.

2.3 A javaslat kizárólag a rendeletnek a komitológiai határozattal való összehangolásához szükséges módosításokat tartalmazza.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB hasznosnak tartja, hogy a rendeletbe bekerül az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás. Az EGSZB az Európai Bizottsághoz hasonlóan fontosnak tartja a közösségi jog egyszerűbbé és áttekinthetőbbé tételét.

3.2 Az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás hatékonyabbá teszi a rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek módosítását, beleértve néhány ilyen elem törlését, vagy új, nem alapvető fontosságú elemek beillesztéssel történő kiegészítését is.

3.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról 2004 márciusában elfogadott egy véleményt, a jelen módosítási javaslat, tekintve annak egységesítő jellegét, nem igényel új véleményt a témában.

3.4 Az ellenőrzéssel történő szabályozási eljárásban megfogalmazott új szabályokat 2006. július 23-a óta alkalmazni kell.

3.5 Megvannak a biztosítékok arra, hogy az új rendelet nem tartalmaz majd lényegi változtatásokat, mindössze a közösségi jog világossá és áttekinthetővé tételét szolgálja. Az EGSZB teljes támogatását adja a célkitűzéshez és ezen biztosítékoknak tudatában üdvözli a javaslatot.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a 404/93/EGK, az 1782/2003/EK és a 247/2006/EK rendeleteknek a banánágazat tekintetében történő módosításáról”

COM(2006) 489 final – 2006/0173 (CNS)

(2006/C 325/11)

2006. október 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2006. november 8-án elfogadta véleményét. (előadó: José María ESPUNY MOYANO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 134 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB elismeri, hogy szükség van a közösségi banán-termelők támogatási rendszerének reformjára, ennél fogva örömmel fogadja az Európai Bizottság javaslatát. Úgy véli azonban, hogy az új, 2006. január 1-jén hatályba lépett egységtarifás rendszernek – amelyet a javaslat nem vesz kellően figyelembe – a termelők bevételeire gyakorolt hatását még korai lenne kiértékelni.

1.2 Az EGSZB a következő módosítást javasolja a rendelettervezet ötödik preambulumbekzdésére:

„Az Unió legkülső régiói részére egyedi mezőgazdasági intézkedések megállapításáról szóló, 2006. január 30-i 247/2006/EK tanácsi rendelet III. címe a legkülső régiók helyi mezőgazdasági termelésének támogatása érdekében egyedi intézkedéseket tartalmazó közösségi támogatási rendszerrel rendelkezik. Előírja, hogy legkésőbb 2009. december 31-ig felül kell vizsgálni a rendszert. Amennyiben a legkülső régiókban jelentősen változnának az életminőséget befolyásoló gazdasági feltételek, a Bizottság előterjeszt egy jelentés elkészítését. A közösségi banántermelők igen sajátos helyzetének figyelembevétele érdekében azonban az Európai Bizottságnak még ezt megelőzően egyedi jelentést kell előterjesztenie, ha a termelők bevétele a behozatali rendszer módosításainak következtében csökken. Ez az eszköz tűnik a legalkalmasabbnak az érintett régiók banántermesztésének támogatására, mivel rugalmasságot biztosít, és a támogatási mechanizmusok decentralizálására ad lehetőséget. A banántámogatásnak más támogatási programokba való integrálása révén javulna e régióban a mezőgazdasági termelés támogatási stratégiájának koherenciája.”

1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy a 3. cikk (2) bekezdése egy új, 1. számú albekezdéssel egészítse ki a 247/2006/EK rendelet 28. cikkének (3) bekezdését:

„Amennyiben a banántermelők gazdasági körülményei a behozatali rendszer módosításának következtében rosszabbodnának, az

Európai Bizottságnak 2009. december 31-ét megelőzően egyedi jelentést kell előterjesztenie, adott esetben a szükséges javaslatok kíséretében.”

1.4 Az EGSZB a 247/2006/EK rendelet 30. cikkének az alábbi bekezdéssel történő kiegészítését javasolja:

„Az Európai Bizottság felhatalmazhatja a tagállamokat arra, hogy támogatási programjaikban a banántermelők részére külön előlegfizetési rendszert alkalmazzanak”.

2. Általános megjegyzések

2.1 A banántermelői ágazat igen sajátos jellegű, ezért is van saját közös piacszerkezési rendszere. A legfőbb sajátosságai: a közösségi termelés zöme a legkülső régiókban folyik, ezek a térségek pedig – amint azt a Szerződés 299. cikkének (2) bekezdése is elismeri – számos egyedi nehézséggel küszködnek, termelésük a Közösség piacának csupán 16 %-át teszi ki; továbbá a világ banánpiaca gyakorlatilag oligopóliumnak tekinthető, mivel az értékesítés öt fő cég kezében van.

2.2 Az Európai Bizottságnak ez a javaslata – amelyet hosszas külső és belső konzultáció után fogadott el – a közösségi banántermelés jelenlegi támogatási rendszerének gyökeres megváltozását vonja maga után. A belső támogatás jelenlegi rendszere a kompenzációs kifizetések elvén alapul, és a támogatási összeg évről évre, a banánárak szintjétől függően változik. Ezt a rendszert nemzeti költségvetési keretekre osztott segély fogja felváltani, amely egyrészt a legkülső régiókra vonatkozó Posei-programnak, másrészt az egyéb termelési területek egységes fizetési rendszerének is része lesz.

2.3 A javaslat három közösségi rendelet reformját vonja maga után:

2.3.1 A banánpiac közös szervezéséről szóló 404/93/EGK rendelet. Törlésre kerül a II. cím (termelői szervezetek és koncentrációs mechanizmusok), a III. cím (kompenzációs támogatási rendszer, működési programok, egyszeri kiirtási támogatás), valamint a IV. és V. cím számos cikke, amelyek a vámkontingensek rendszeréről a kizárólag tarifa-alapú behozatali rendszerre való áttérés miatt válnak elavulttá. Az V. cím egyes cikkei módosulnak: a Banánpiaci Irányítóbizottság megszűnik (helyette ezentúl a Gyümölcs- és Zöldségpiaci Irányítóbizottságra kell hivatkozni), valamint a 404/93/EGK rendeletben előírt éves jelentésértelmi kötelezettséggel sem kell számolni.

2.3.2 A közös agrárpolitika reformjáról szóló 1782/2003/EK rendelet. Az ide vonatkozó cikkek úgy módosulnak, hogy a nem a legkülső régiókban termesztett banán az egységes kifizetési rendszer hatálya alá tartozzon. Ennek érdekében a nemzeti felső határ Görögország esetében kb. 1,1 millió, Portugália esetében kb. 0,1 millió, Ciprus esetében pedig kb. 3,4 millió euróval emelkedik. Ezek a tagállamok határozzák meg a referenciaösszeget és az egységes támogatási rendszer értelmében támogatásra jogosult hektárszámot a 2000–2005 közötti reprezentatív időszak alapján.

2.3.3 A „Posei”-országokból származó mezőgazdasági terményekről szóló 247/2006/EK rendelet. A Posei-programok költségvetési kerete 278,8 millió euróval nő: a Poseican 141,1 millió, a Poseidom 129,1 millió, a Poseima pedig 8,6 millió euró többletforrásból gazdálkodhat.

2.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság e javaslatával bizonyos fókig megfelelkezik a közösségi banántermelési ágazat iránti felelősségéről, mivel a javaslat gyakorlatilag kiüresíti a banánpiac közös szervezését, a termény pénzügyi támogatását pedig a Posei-programok általános költségvetési keretébe utalja, amelynek viszont nincs külön előirányzata a banán számára.

2.5 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság részéről a rögzített nemzeti költségvetési keretek rendszerének létrehozására irányuló javaslatot, aggódik azonban amiatt, hogy az így keletkező keret összességében nem lesz elegendő abban az esetben, ha az új behozatali rendszer okozta megnövekedett piaci liberalizáció, valamint a jelenleg folyó nemzetközi kereskedelmi tárgyalások után várható piaci áramlatok következtében a közösségi árak jelentősen lezuhanának.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Az Európai Bizottságnak más módot kellene találnia a banántermelői szervezetek közösségi keretének fenntartására, mivel az európai banántermelési ágazat nagyon elaprózódott. Többnyire ugyanis olyan kistermelők alkotják, akiknek erős versennyel szembenézve kell terményeiket értékesíteni a piacon, ezért az ellátást nagy mennyiségben kell egy helyre összpontosítaniuk. Az EGSZB úgy véli, hogy a termelői szervezetek közösségi keretét a 404/93/EGK rendelet II. címében foglalt számos rendelkezés, konkrétan az 5., a 8. és a 9. cikk megtartása mellett is fenn lehetne tartani.

3.2 A banán igen intenzív – egész éven át tartó – gondozást igénylő termény. Ez folyamatos kiadásokkal jár, különösen ami az ehhez szükséges kemény munkát és az öntözést illeti. A jelenlegi keret ezért alakított ki előlegfizetési rendszert, és azt meg is kellene tartani.

3.3 Az Európai Bizottság javaslatának részletesebben ki kellene térnie annak a jelentésnek a tartalmára, amely a megfelelő intézkedések alapját képezi majd, ha az új behozatali rendszer a termelőknek bevételkiesést okoz.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet és az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK tanácsi rendelet módosításáról”

COM(2005) 676 final – 2005/0258 (COD)

(2006/C 325/12)

2006. február 14-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítéséért felelős „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésen (a 2006. december 13-i ülésnapon) 140 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözlöi az 1408/71/EGK rendelet módosítására irányuló javaslatot, és reméli, hogy ez egyike az utolsó módosításoknak – sőt, talán az utolsó –, amelyekről véleményt kell kidolgoznia. Ez azt jelenti, hogy a 883/2004/EK rendelet teljes mértékben hatályba lép, mivel az Európai Parlament és a Tanács jóváhagyta az 574/72/EGK rendelet helyébe lépő új végrehajtási rendeletet.

1.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság ezért az új rendelettel kapcsolatos eljárás egyszerűsítésére kéri a tagállamokat és a Parlamentet, hogy az hatékonyabb legyen, mint a 883/2004/EK rendelet elfogadásával kapcsolatos eljárás. Ennél jobban nem is járulhatnak hozzá az uniós intézmények a munkavállalók mobilitásának európai évéhez.

2. Bevezetés

2.1 A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK és 574/72/EGK tanácsi rendeleteket jóváhagyásuk óta számos alkalommal módosították, hogy kövessék a tagállamok jogszabályaiban bekövetkezett változásokat és a Bíróság szociális biztonságra vonatkozó különböző ítéleteit.

2.2 Ezek a módosítások garantálják, hogy a szociális biztonsági rendszerek összehangolása uniós szinten naprakész legyen, és így az EU határain belül mozgó európai polgárok szociális biztonságra vonatkozó jogai ne sérüljenek, amikor élnek az Unión belüli szabad mozgás és tartózkodás alapvető jogával.

2.3 Az uniós tagállamok szociális biztonsági rendszereinek összehangolását legjelentősebb mértékben az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/EK rendelete módosította ⁽¹⁾. Ez a rendelet, amely az 1408/71. sz. rendelet helyébe lép, azonban még nem lépett életbe, mivel a jelenlegi 574/72. sz. rendelet helyébe lépő rendelet még jóváhagyásra vár. A 883/2004. sz. rendelet ⁽²⁾ végrehajtási rendelkezéseire vonatkozó rendeletjavaslattal kapcsolatos jogi eljárás már megkezdődött, és az EGSZB nemrég elfogadta az említett javaslatról szóló véleményét ⁽³⁾.

2.4 A szociális biztonsági rendszerek összehangolásáról szóló rendelettel kapcsolatban az EGSZB az Európai Bizottság által előterjesztett javaslatról is véleményt alkotott ⁽⁴⁾.

3. A javaslat tartalma

3.1 Az EGSZB-hez véleményezésre eljuttatott javaslat az 1408/71. sz. rendelet mellékleteinek naprakésszé tételére törekszik annak érdekében, hogy a rendelet tartalmazza az egyes országok szociális biztonsággal kapcsolatos nemzeti jogszabályaiban bekövetkezett változásokat, és így megkönnyítse a szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó uniós jogszabályok alkalmazását.

3.2 Az Európai Bizottság által benyújtott szöveg nem javasolja az 574/72. sz. rendelet módosítását.

3.3 A munkadokumentum egyszerűsítése érdekében a javasolt módosításokat – eltérő jellegük miatt – a „Részletes megjegyzések” pontjaiban tárgyaljuk.

⁽¹⁾ HL L 166., 2004.4.30.

⁽²⁾ COM(2006) 16 final.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról” (Előadó: Tatjana Greif) CESE1371/2006.

⁽⁴⁾ HL C 75., 2000.2.15. Előadó: José Isaías Rodríguez García-Caro

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB összességében üdvözli a javaslatot, mivel a változások abból adódnak, hogy az egyes tagállamok módosítani kívánják jogszabályaikat. Az uniós szociális biztonsági rendszerek összehangolásának bármilyen változtatását mindig kedvezően fogadjuk, ha előnyökkel jár az EU polgárai számára, továbbá egyszerűsíti és javítja kapcsolataikat a jogaik védelméért felelős különböző hatóságokkal.

4.2 Jóllehet a 883/2004. sz. rendelet végrehajtási rendelkezésének jóváhagyási folyamata megkezdődött, az EGSZB úgy véli, hogy az 1408/71 és 574/72 rendeletek más részleges módosításairól kidolgozott véleményében (amelyet az EGSZB 2005. szeptember 28–29-i plenáris ülésén fogadott el) ^(*) szereplő általános megjegyzések továbbra is érvényesek, ezért tekintetbe kell venni őket. Ezek a megjegyzések jelenleg is teljes mértékben relevánsak.

4.3 A véleményezésre megkapott módosítási javaslat címe: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet és az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK tanácsi rendelet módosításáról”.

4.4 A javaslat 1. cikke kifejti, hogy az 1408/71. sz. rendelet bizonyos mellékletei módosulnak, de az 574/72. sz. rendeletre nem történik utalás. Ezért azt javasoljuk, hogy a javaslat címe kerüljön összhangba a javaslat tartalmával, és ne szerepeljen benne az 574/72. sz. rendeletre történő utalás.

5. Részletes megjegyzések

5.1 A javaslat 1. cikke az 1408/71. sz. rendelet I., IIa, III., IV. és VI. mellékleteit módosítja.

5.2 A szociális biztonságra, illetve a járulékokra vonatkozó svéd törvényekben bekövetkezett változások figyelembevétele érdekében módosítások történtek az I. melléklet I. szakaszában, amely meghatározza a „munkavállalók” és az „önálló vállalkozók” fogalmakat.

5.3 Az egészségbiztosításról szóló új hollandiai törvény miatt létrejött változások következtében módosul az I. melléklet II. szakasza, amely a rendelet személyes dimenziójáról, azaz a „családtag” fogalmának meghatározásáról szól. Ebben az esetben a házastárs, a bejegyzett élettárs és a 18 évnél fiatalabb gyermek számít családtagnak.

5.4 Mivel Litvániában és Szlovákiában több változás is történt a szociális nyugdíjakra vonatkozó jogszabályokban, a nem járulékalapú különleges ellátásokra vonatkozó IIa melléklet is módosul. Litvánia esetében a melléklet a nemzeti jogszabályok változásainak figyelembevétele érdekében módosul, Szlovákia esetében pedig a jogszabályok kiigazításra kerülnek, és segélyt csak az erre már korábban is jogosultak kapnak.

5.5 Módosul a III. melléklet A része, amely a szociális biztonsági egyezmények továbbra is alkalmazandó rendelkezéseivel foglalkozik: törlik belőle az Olaszország és Hollandia közötti általános egyezményre utaló 187. pontot.

5.6 Módosul a IV. mellékletnek a rendelet 37. cikkének (1) bekezdésében szereplő jogszabályokkal foglalkozó A része, amelyek értelmében a rokkantsági ellátások összege független a biztosítási időszakok hosszától. Az A rész Szlovák Köztársasággal foglalkozó része is módosul, a nemzeti jogszabályok változása nyomán.

5.7 A spanyolországi jogszabályok változásai nyomán módosul a IV. mellékletnek az önálló vállalkozókra vonatkozó különleges rendszerekkel foglalkozó B része, akikre a más tagállamban teljesített biztosítási időszakok összevonásáról szóló különleges rendelkezések vonatkoznak.

5.8 Szlovákiával és Svédországgal kapcsolatban módosul a IV. melléklet C része. Ez a melléklet azokat az eseteket taglalja, amelyekben el lehet tekinteni az ellátások kétszeri kiszámításától, mivel az eredmény ugyanaz lenne. Szlovákiával kapcsolatban a módosítás a túlélő hozzátartozó nyugdíját említi, Svédország esetében pedig az országban töltött tartózkodási idő hosszától függő nyugdíjminimum kiszámítását.

5.9 A svédországi jogszabályok változása miatt módosul a IV. melléklet D része, amely a két vagy több tagállam jogszabályai alapján járó ellátásokat és az azonos típusú ellátások összevonásáról szóló megállapodásokat sorolja fel. Továbbá kiegészítik a Finnország és Luxemburg közötti kétoldalú megállapodással.

5.10 A VI. melléklet is módosul, amely különleges eljárásokat ismertet bizonyos tagállamok jogszabályainak alkalmazására. A következő tagállamokra vonatkozó pontok módosulnak:

- Észtország – a szülői ellátás kiszámítására vonatkozó új rendelkezések,
- Hollandia – az idén bevezetett új egészségügyi ellátási reform hatálybalépésének figyelembevétele,
- Finnország – a munkavállalói nyugdíjra vonatkozó finn jogszabályok módosításának figyelembevétele,
- Svédország – a szociális biztonságra vonatkozó új svéd jogszabályok és a nyugdíjreform figyelembevétele.

(*) HL C 24., 2006.1.31. Előadó: José Isaiás Rodríguez García-Caro.

5.11 Az 1408/71. sz. rendelethez csatolt mellékleteket érintő módosítások lényegében az egyes tagállamokban történt jogszabályi változások következményei. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság minden olyan változtatást üdvözöl, amely fejleszti az uniós polgárok ellátási rendszereit.

5.12 Arra azonban rá szeretnénk mutatni, hogy a szociális biztonsági rendszerek összehangolására irányuló rendelkezések egyszerűsítésének nem az a legjobb módja, ha számos mellékletet csatolnak az 1408/71. sz. és a 883/2004. sz. rendelethez, és különleges eseteket ismertetnek e rendeletekben. A 883/2004. sz. rendelet célja a fejlesztés és az egyszerűsítés volt, és az EGSZB álláspontja szerint a munkának ebben az irányban kellene tovább haladnia.

5.13 Az Európai Bizottság rendeletjavaslatot dolgozott ki a 883/2004. sz. rendelet módosítására a XI. melléklet tartalmának meghatározása céljából⁽⁶⁾. Ez a melléklet megegyezik az

1408/71. sz. rendelet VI. mellékletével. Az EGSZB megjegyzi, hogy a két melléklet között eltérés van a „W. FINNORSZÁG” szakaszt illetően, amelyet e vélemény 4.10. pontja tárgyal.

5.14 Az 1408/71. sz. rendeletet módosító rendeletjavaslat mellékletének 6. c) 1. pontjában a következő olvasható: „...ha a munkavállaló másik tagállamban való foglalkoztatása okán [...] biztosítási időszakkal rendelkezik...” A 883/2004. sz. rendeletet módosító rendeletjavaslat XI. mellékletének „W. FINNORSZÁG” szakasza ellenben azt mondja ki, hogy: „...ha a munkavállaló másik tagállamban való munkavállalása vagy önálló vállalkozói tevékenysége okán [...] biztosítási időszakkal rendelkezik...”

5.15 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság álláspontja szerint mivel ugyanarról a helyzetről van szó, a megfogalmazásnak azonosnak kellene lennie, és a két szöveget összhangba kellene hozni egymással.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ COM(2006) 7 final, SOC/238. EGSZB-velemény kidolgozás alatt.
Előadó: Tatjana Greif.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az önkéntes tevékenység: szerepe az európai társadalomban és kihatásai”

(2006/C 325/13)

2006. április 6-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: „Az önkéntes tevékenység: szerepe az európai társadalomban és kihatásai”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: Koller Erika, társelőadó: Soscha Gräfin Zu Eulenburg)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 13-i ülésnapon) 127 szavazattal 9 ellenében, 17 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy hirdesse meg az Önkéntesek Évét, majd mihamarabb tegyen közzé egy fehér könyvet az önkéntes tevékenységről és az aktív polgárságról Európában. Ezzel ki lehetne emelni a két jelenség közötti kölcsönhatásokat, és ki lehetne hangsúlyozni mértéküket és jelentőségüket. Mivel az önkéntes tevékenység jelentős része helyi szinten zajlik, a fehér könyvnek egy olyan stratégiához is hozzá kell járulnia, amellyel erősíteni lehet az önkéntes tevékenység európai dimenzióját, illetve támogatni az aktív európai polgárságot és az Európával való azonosulást.

1.2 A tagállamok kormányait arra kell ösztönözni, hogy dolgozzanak ki önkéntes tevékenységre vonatkozó nemzeti politikát és egy olyan stratégiát, amellyel az önkéntes tevékenység közvetlenül támogatható és elismerhető. Az önkéntes tevékenységre vonatkozó nemzeti politikának tartalmaznia kell azt is, milyen szerepet tölt be az infrastruktúra az önkéntes tevékenység vonatkozásában. Az EU ezen a területen meghatározhatja a kereteket és a tagállamok között elősegítheti a legjobb gyakorlatok átadásának fokozását.

1.3 Az összes tagállamban olyan jogi keretfeltételeket kell kidolgozni, amelyek az adott jogi vagy társadalmi státustól függetlenül rögzítik az önkéntes tevékenységhez való jogot. Egyenlő esélyeket kell biztosítani minden olyan személynek, aki önkéntes tevékenységet végez, beleértve a fogyatékosokat is. Egyes tagállamokban a jogi keretfeltételek még mindig útjában állnak az önkéntes tevékenység fejlődésének és ezzel az erőteljesebb társadalmi támogatottságnak. Sőt, a fejlődést olykor jogi előírások, például foglalkoztatási tilalmak vagy korlátozások gátolják. Ezeket felül kell vizsgálni, és az önkéntes tevékenységet olyan jogi kerettel kell támogatni, amely szabályozza a biztosítási kérdéseket és rendelkezik a költségtérítésről.

1.4 Az EGSZB véleménye szerint a kormányok mellett a többi érdekelt szereplőnek – a parlamenteknek, a regionális és helyi szervezeteknek, és a civil szervezeteknek – is fel kellene ismernie az önkéntes tevékenység jelentőségét és aktívan részt kell vállalnia támogatásában, kihangsúlyozva ezáltal az önkéntes tevékenység szerepét, és emelve társadalmi tekintélyét.

Az EGSZB szeretné továbbá nyomatékosan felhívni a Bizottság figyelmét a civil szervezetek meghatározó szerepére az önkéntes tevékenység szervezésében.

1.5 Az EGSZB ugyanakkor – az önkéntes tevékenységre való felkészítés támogatása érdekében – kívánatosnak tartja, hogy

kiemeljük a civil társadalom és az iskola kapcsolatát. Az alapképzésben szükséges, hogy nagyobb teret kapjon a szociális érzékenység fejlesztésére irányuló pedagógiai tevékenység és a közérdekű társadalmi kérdések megoldásában való részvétel. Például a „társadalom és környezetvédelem évének” keretében választható módon gyakorlati tevékenységeket lehetne felajánlani a 15 évnél idősebb fiatalok részére, ezzel fontos és hasznos cselekvésre buzdítva őket. Különös figyelmet kell fordítani a gyermekek első önkéntes tevékenységével foglalkozó nem kormányzati szervezetekre.

1.6 Miközben az EU erőfeszítéseket tesz a formális és nem formális tanulás elismerésének ösztönzése érdekében – például az Europass, illetve a kulcskompetenciákról megfogalmazott ajánlás segítségével – nem lenne szabad megfélemlíteni az önkéntes tevékenységeken keresztül megszerzett kompetenciák elismerésének nyomatékos hangsúlyozásáról sem. A Europass-Youth program végrehajtása hozzájárulna a fiatalok által végzett önkéntes tevékenységek elismeréséhez.

1.7 Az EGSZB ajánlja, hogy az összes tagállam, de maga az EU is dolgozzon ki egy önkéntes tevékenységre vonatkozó politikát, amely stratégiát és konkrét programokat tartalmaz az önkéntes tevékenység előmozdítására, célzott támogatási javaslatokat tesz és szól a nyilvánosság tudatosításáról, a civil társadalom és a vállalatok közötti partnerségek előmozdításáról, illetve támogatja az önkéntesek teljesítményének általános elismerését. Ide tartozik egy olyan megfelelő jogi keret is, amely támogatja az önkéntes tevékenységet. Az EU ezen a területen meghatározhatja a kereteket, gondolatébresztő ötletekkel szolgálhat és támogathatja a tagállamok legjobb gyakorlatainak átadását.

1.8 Európai szintű, megbízható és összevethető számadatokra van szükség az önkéntes tevékenység mértékéről, jelentőségéről és társadalmi-gazdasági értékéről. Fontos, hogy a felmérés alapját az önkéntes tevékenység egységes definíciója képezze. Ki kellene fejteni benne az önkéntesek szükségleteit és motivációit, valamint mindenképp az okokat is, amelyek az embereket visszatartják az önkéntes munkától. Európai szinten meg lehet találni a lehetőséget annak bemutatására, hogy az önkéntes tevékenység hogyan járul hozzá az egyes országok bevételéhez, és hogyan hat a társadalomra. Ebben az Eurostat összehangoló és kezdeményező szerepet játszhatna: az EU-tagállamok minden statisztikai hivatalának kellene rendelkeznie ilyen számadatokkal.

1.9 Az EGSZB javasolja, hogy erősödjön az EU finanszírozási rendszerének, politikájának és programjainak „önkéntesbarát” jellege. Ehhez az is szükséges, hogy legyen egy egész Európát átfogó infrastruktúra, mely támogatja az önkéntes tevékenységet. Jelenleg az Európai Unióban az önkéntes tevékenység támogatásának egyik forrása az 1996-ban alapított „Európai önkéntes szolgálat” (EVS), amelynek keretén belül napjainkig közel 40 000 (18–25 év közötti) fiatal került 31 európai és partnerországába 6 hónap és 1 év közötti időszakra. Ugyanakkor más önkéntesek a fejlesztési segélyek terhére a fejlődő országokban vállalnak szolgálatot. Az EGSZB ezeket a forrásokat nem tartja elegendőnek, és azt szeretné elérni, hogy az EU aktívabb, következetesebb és koherensebb módon álljon hozzá az önkéntes tevékenységhez, mindenekelőtt tegye lehetővé, hogy az önkéntes programok Európa-szerte a népesség minden csoportja számára hozzáférhetőek legyenek és ne csak a fiatalok hosszú távú önkéntes szolgálataira korlátozódjanak.

1.10 Az EGSZB üdvözölné egy, kifejezetten az idősebb korosztály által végzett önkéntes tevékenységre vonatkozó ajánlást is, amely magában foglalhatna például partnerséggel vagy tapasztalatszereléssel kapcsolatos kísérleti projekteket és egyike lehetne az első kezdeményezéseknek.

1.11 Ezen túlmenően az európai projektek keretében az önkéntes tevékenységet alapvetően a társfinanszírozással meg egyezően kell kezelni. Az európai projektekre vonatkozó igénylőlapokat egyébként általánosan egyszerűbbé és kevésbé bürokratikusá kell tenni annak érdekében, hogy az önkéntes szervezetek egyáltalán képesek legyenek részt venni az európai projektekre kiírt pályázatokon.

1.12 Erősíteni kell a széles körű tájékoztatást, mert sajnos az információ sokszor nem jut el az érintettekhez. Ehhez minden lehetséges csatornát igénybe kell venni, létre lehetne hozni egy külön információs site-ot, melyre a már meglévő, önkéntes tevékenységgel foglalkozó, bármilyen honlapról egy kattintással rá lehetne menni. Az önkéntes szervezetek európai hálózatai ebben az összefüggésben különleges jelentőséggel bírnak. Ezek a hálózatok biztosítják a szervezetek közötti cserekapcsolatokat, a legjobb gyakorlat átadását, valamint azt, hogy az önkéntesek kérései és követeléseik eljussanak az uniós intézményekhez. Az önkéntes tevékenységet elősegítő infrastruktúra részeként célzott támogatásban kell részesülniük.

1.13 Az Európai Unió nagymértékben hozzájárulhat az önkéntes tevékenység ösztönzéséhez és általános elismertségéhez, amennyiben támogatja december 5-ét, az önkénteseknek az ENSZ által kitűzött nemzetközi napját és ezen a napon méltatja és ünnepli az önkéntes tevékenységet. Az önkéntesek nemzetközi éve (2001) megmutatta, milyen fontosak a nyilvánosságra nagy hatást gyakoroló és államilag támogatott programok. Ha lenne az EGSZB által javasolt európai szinten meghirdetett Önkéntesek Éve, az hozzájárulna számtalan önkéntes helyi tevékenységének európai szintű méltatásához és további ösztönzéséhez és az önkéntesekben az európai összetartozás érzését válthatná ki.

1.14 Annak érdekében, hogy az önkéntesség jelentőségét a tagállamok fejlődése szempontjából jobban méltányolják, az EGSZB európai szintű charta elfogadását javasolja, amelyben rögzítik az önkéntes szervezetek szerepét, jogaikkal és kötelezettségeikkel egyetemben. A tagállamokban tevékenykedő önkéntes szervezetek pénzügyi helyzetének javítása érdekében az EGSZB javasolja, hogy a közösségi jogban teremtsék meg a szervezetek hozzáadottérték-adó alóli mentesítésének jogalapját. Az önkéntes szervezetek szerepének, jogainak és kötelezettségeinek egy európai chartában történő javasolt rögzítése első sorban azt a célt szolgálja, hogy egységes iránymutatásokat teremtsen az olyan szervezetek számára, amelyek gazdasági, illetve egyéb előjogokhoz kapcsolódóan különleges jogi státusz-szal ruházhatók fel.

2. Bevezetés

2.1 Az önkéntes tevékenység szerepe egy adott társadalmon belül felbecsülhetetlen. Európában több mint százmillió önkéntes tölti szabadidejét különféle tevékenységekkel, amelyek mások javát és a közérdeket szolgálják. A civil szervezetek munkája – mely kizárólagosan vagy nagyrészt önkéntesekre épül – jelentősen felértékelődik a vállalkozások, az állami szereplők és – mindenekelőtt – maguknak a polgároknak a szemében. ⁽¹⁾

2.2 Az önkéntes tevékenység valódi értéke azonban messze túlmutat a szolgáltatások nyújtásán és a társadalmi igények kielégítésén. Hátterében az a késztetés áll, hogy az ember önszántából szolgálja és alakítsa a közjót, ami erősíti az olyan értékeket, mint a közérdek iránti érzékenység és a szolidaritás, ennél fogva ellensúlyozza a modern társadalmakban egyre inkább tapasztalható elszigetelődést és az egoizmust.

2.3 Az önkéntes tevékenység elválaszthatatlan az aktív polgárságtól, mely a demokrácia lényegének tekinthető mind helyi, mind európai szinten. A polgárok nemcsak politikai részvételükkel járulnak hozzá a társadalom életéhez, hanem a társadalmi problémák célzott megoldásával is. Társadalmi szerepvállalásukkal megvalósíthatják konkrét elképzeléseiket a közösség formálásáról. Az egyén vagy a szabadidejében, vagy önkéntes szolgálatban dolgozik másokért a közjót szolgálva, gyakran jelentős pénzügyi vagy akár egészségügyi kockázat mellett. Az aktív európai polgárságnak éppen ez a formája teremti meg társadalmainkban azt az érzést, hogy a polgár és társadalma szorosan összetartoznak. Ennél fogva az önkéntes tevékenység az együttműködés egyik legjobb példája, ezáltal az aktív polgárság alapvető része, sőt feltétele.

2.4 Ezen túlmenően az önkéntes tevékenység elősegíti a személyes fejlődést: egyrészt a szociális érzékenység elsajátítását, másrészt a kulcskompetenciák és készségek fejlesztését, melyek növelik az önkéntesek foglalkoztathatóságát és a társadalomban

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság finanszírozásával készült, a fiatalok társadalmi részvételéről szóló EUYOUPART 2003-2005 elnevezésű tanulmány például rámutat, hogy a fiatalok a részt vevő 8 európai ország mind-egyikében jobban megbíznak a civil szervezetekben, mint az állami intézményekben.
http://www.sora.at/images/doku/euyoupart_finalcomparativereport.pdf

való aktív részvételüket. Az önkéntes tevékenység különböző formái alkalmat nyújtanak az informális ⁽²⁾ és a nem-formális ⁽³⁾ tanulásra, így a formális ⁽⁴⁾ tanulás mellett meghatározó szerepet játszanak az egész életen át tartó tanulás megvalósításában.

2.5 Az önkéntes tevékenység jelentős mértékben hozzájárul a nemzetgazdasági termeléshez. Ezt a hozzájárulást a nemzeti statisztikák nagyon gyakran figyelmen kívül hagyják, mert az nem mindig a pénzben mérhető javak cseréjén alapul, és gazdasági értékének mérésére nem létezik egységes módszer. Az elvégzett mérések azonban kimutatták, hogy az önkéntes tevékenység gazdasági értéke és a gazdasághoz való hozzájárulása jelentős. ⁽⁵⁾ Pl. Nagy-Britanniában az önkéntes tevékenység becsült gazdasági értéke a GDP 7,9 %-a, s a teljes lakosság 38 %-a önkénteskedik. Írországban és Németországban a polgárok több mint 33 %-a, Lengyelországban a lakosság 18 %-a végez valamilyen módon önkéntes tevékenységet.

2.6 Az európai és nemzetközi szintű, határokon átnyúló önkéntes szolgálat jelentősen fokozhatja a szolidaritást és a kölcsönös megértést a népek között, valamint elősegítheti a kultúrák közötti párbeszédet. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy az Európai Önkéntes Szolgálatot kiterjessze, láthatóbbá és hatékonyabbá tegye.

2.7 Az önkéntes tevékenység alapvető ösztönzője a szolidaritás és a felelősségérzet, valamint az a késztetés, hogy az egyén hasznosnak érezze saját magát. Szociális kötődést hoz létre, hozzájárul a társadalmi kohézióhoz, javítja az életminőséget és elősegíti a társadalmi haladást Európában. Ezzel az európai integrációnak az EK-Szerződés 2. cikkében és az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkében meghatározott értékeit képviseli. Emellett az önkéntes tevékenységben alapvetően kifejezésre jut a részvételi demokrácia, amelyet az európai alkotmány-szerződés az EU demokratikus létének alkotóelemeként ismer el. Az önkéntes tevékenység és az önkéntesek is egyaránt a közjót szolgálják. Az önkéntes tevékenységet az Európai Unió valamennyi tagállamában ekként kellene elismerni.

2.8 Az EGSZB már foglalkozott az önkéntes tevékenységgel, amikor 2002-ben tájékoztató jelentést fogadott el „A hospice-tevékenység: az önkéntes tevékenység egyik példája” címmel (előadó: Soscha Gräfin Zu Eulenburg).

⁽²⁾ **informális tanulás (informal learning):** A munkával, családdal, illetve pihenéssel kapcsolatos mindennapi tevékenységekből származó tanulás. Nem strukturált (tanulási célok, tanulási idő vagy tanulási támogatás szempontjából) és képzés megadásához jellemzően nem vezet. Az informális tanulás lehet szándékos, de többnyire nem-szándékos (esetleges/véletlenszerű).

⁽³⁾ **nem-formális tanulás (non-formal learning):** Olyan tanulás, amelyet nem egy oktatási vagy képzési intézmény biztosít, és amely jellemzően képzés megadásához nem vezet; ugyanakkor (tanulási célok, tanulási idő vagy tanulási támogatás szempontjából) strukturált. A nem-formális tanulás a tanuló szempontjából szándékos.

⁽⁴⁾ **formális tanulás (formal learning):** Olyan tanulás, amelyet jellemzően egy oktatási vagy képzési intézmény biztosít, amely (tanulási célok, tanulási idő vagy tanulási támogatás szempontjából) strukturált és képzés megadásához vezet. A formális tanulás a tanuló szempontjából szándékos. Forrás: COM(2001) 678.

⁽⁵⁾ Az Európai Önkéntes Központ (CEV) által kibocsátott „Facts & Figures Research Project” kutatási dokumentum (2004-2006) alapján (<http://www.cev.be/facts&figures.htm>)

Az önkéntes tevékenység más összefüggésekben is előkerült már az EGSZB eddigi munkáiban, de eddig nem született kifejezetten erről szóló vélemény ⁽⁶⁾.

2.9 A társadalom, a kultúra és a környezetvédelem területén végzett önkéntes tevékenység értékét az EU-n belül is egyre inkább elismerik, és az önkéntes szervezeteket szorosabban bevonják a politikai és egyéb döntéshozatali folyamatokba, olyanokba mint pl. az élethosszig tartó tanulás, egészség- és fogyasztóvédelem, fejlesztés, kereskedelem stb. Az EGSZB üdvözli ezeket a kezdeményezéseket, bár véleménye szerint korántsem elegendő, ami eddig történt.

2.10 Az EGSZB üdvözli, hogy a fiatalok által végzett önkéntes tevékenységek kiemelt helyet foglalnak el az Európai Bizottság által 2001-ben elindított politikai folyamatban és részét képezik a nyílt koordinációs módszernek is. Az ifjúság vonatkozásában már elért előrelépésre alapozva arra biztatjuk az Európai Bizottságot, hogy a holisztikus megközelítés horizontális kérdéseinek vizsgálata által fejlessze tovább az önkéntes tevékenységeket.

2.11 Nemzetközi vonatkozású előzmény, hogy 2001-et az ENSZ az önkéntesek nemzetközi évének nyilvánította. Ez az év felhívta a közvélemény figyelmét az önkéntes tevékenységre, ismét arra biztatta az embereket, hogy vállaljanak önkéntes tevékenységet és megmutatta, hogy a politika milyen módokon ismerheti el, támogathatja és ösztönözheti azt. Az ENSZ kezdeményezésére minden évben december 5-én ünnepeljük az önkéntesek nemzetközi napját. Szerencsés lenne, ha az EU is ráirányítaná az európai polgárok figyelmét erre a jelentős eseményre.

2.12 Mindent összevetve az EGSZB mégis úgy véli, hogy mind az Európai Bizottságnak, mind a nemzeti kormányoknak az eddiginél többet kellene foglalkoznia az önkéntes tevékenységgel. Ezért is üdvözöljük, hogy Margot Wallström kikérte az EGSZB véleményét ebben a fontos témában.

3. Az önkéntes tevékenység fogalma és jellemzői

3.1 A gyakorlatban és a felmérések során gyakran eltérő módon határozzák meg az önkéntes tevékenység fogalmát. Nehézséget okoz az önkéntes tevékenység különféle oldalainak egyetlen definícióban való összefoglalása is. Az Európai Unió országaiiban használatos különböző definíciókban közös a következő három, elengedhetetlen kritérium:

– Önkéntes tevékenységet az egyén szabad akaratából, önszántából vállal, az ilyen tevékenység semmiféleképpen nem lehet kötelező. Ez biztosítja az önkéntesek tevékenységük iránti elkötelezettségét és azonosulásukat munkájukkal.

⁽⁶⁾ A következő EGSZB-dokumentumok hozhatók kapcsolatba az önkéntes tevékenység témakörével:

EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Ifjúságpolitika”, előadó: Jillian van Turnhout (HL C 28., 2006.2.3., 35–41. o.);

EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Cselekvő ifjúság program a 2007-től 2013-ig terjedő időszakra”, előadó: José Isaiás Rodríguez García-Caro (HL C 234., 2005.9.22., 46–51. o.);

EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Európai polgárság: hogyan tehetjük érzékelhetővé és kézzelfoghatóvá?”, előadó: Bruno Vever (még nem jelent meg a Hivatalos Lapban);

EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Aktív polgárság” cselekvési terv, előadó: Daniel le Scornet (HL C 28., 2006.2.3., 29–34. o.).

- Az önkéntes tevékenységért nem fizetnek, az egyén nem pénzügyi megfontolásból vállalja, az önkéntesek keletkező költségei azonban megtéríthetők.
- Az önkéntes tevékenység célja, hogy az egyén a családi körön túl más emberek, illetve társadalmi csoportok érdekében is cselekedjen és ezzel hasznára váljon a társadalomnak, mint olyannak (bár kétségtelen, hogy az önkéntes tevékenység jelentős haszonnal jár az önkéntes személyére, személyiségfejlődésére nézve is).

Vitatott, hogy a definíció csak a rendszeres tevékenységet fedje-e, hogy beletartozzon-e a pl. szomszédi segítségnyújtás (vagy az utóbbi időben megjelent, szervezett formában történő kölcsönös segítség), és hogy csak a formális és szervezett formában végzett önkéntes tevékenység számíton-e. A fenti három alapkövetelmény azonban a szükséges feltétele annak, hogy valami önkéntes tevékenységnek minősüljön, legyen az akár a helyi közösségért végzett önkéntes tevékenység, vagy szervezett formájú önkéntes szolgálat. Általában véve elmondhatjuk, hogy az önkéntes tevékenység különféle formáinak egy tág definíció felelne meg legjobban.

3.2 Nem az a cél, hogy az önkéntes tevékenység helyettesítse a fizetett munkát, sőt kifejezetten az a kívánatos, hogy a fizetett munkát ne lehessen önkéntes tevékenységgel helyettesíteni. Az önkéntes tevékenység különleges értéke az, hogy hozzájárul a közösség formálásához. Az önkéntes tevékenység nem egyszerű társadalmi szolgáltatás és nem is azért van, hogy állami alapfeladatokat vállaljon át. Az önkéntes tevékenység valódi többletértéke a következő:

- szociális és társadalmi kötelek létrehozása; az önkéntes tevékenységben szereplők mindegyike erősíti a társadalommal való azonosulást, az összetartozás érzését,
- a polgárok részvétele a közösség aktív formálásában.

3.3 Az önkéntes tevékenység sokszínű, amelyet éppen emiatt nehéz kategóriákba sorolni. Önkéntes tevékenységet a legkülönbözőbb társadalmi csoportok vállalnak, habár az egyes EU-tagállamokban eltérő mértékben: az egyes területeken tevékeny önkéntesek részaránya és profilja (életkor, származás, képzettség stb.) országról országra gyakran erőteljesen változik.

3.4 A formális (egy adott szervezethez kötődő) önkéntes tevékenység mellett megtalálható az informális és az olyan önkéntes tevékenység is, amely rejtve marad. (Ez utóbbi például gyakran jellemző a bevándorlók önkéntes tevékenységére.)

3.4.1 Az önkéntes tevékenység jellemző típusai többek között:

- részvétel a közösség életében és állampolgári szerepvállalás;
- közérdekű ügyek képviselete, figyelemfelhívó kampányok szervezése, aktív jogvédelem és fogyasztóvédelem;
- jótékonyág, segítségnyújtás, különösen az időseknek és a fogyatékkal élőknek, a közvetlen környezetükben, vagy akár a fejlődő országokban is;

- a közvetlen közérdek képviselete – főként különleges helyzetekben, például természeti katasztrófák után stb.;
- kölcsönös segítségnyújtás és önszolgálat csoportok;
- vallási szervezetekben való szerepvállalás
- a társadalomban a különböző „tiszteletbeli” pozíciókat betöltő polgárok, akik a politikai és tudományos élet, egy-egy kisebb szervezet, sportegyesület stb. vezetéséből, működtetéséből veszik ki részüket.

3.4.2 Az önkéntes tevékenységet tevékenységi terület szerint is lehet csoportosítani: (pl. sport, kultúra, társadalom, egészségügy, oktatás, ifjúság, környezetvédelem, katasztrófavédelem, politika, fogyasztóvédelem, fejlesztési együttműködés, stb.).

3.5 Az önkéntes szolgálat az önkéntes tevékenység különleges típusa: időben előre behatárolt, és az önkéntesek kizárólag ezt a tevékenységet végzik, tehát – ellentétben a legtöbb önkéntes tevékenységgel – nem tekinthető egyéb tevékenységek (pl. tanulás, munka) kiegészítésének. Az önkéntes szolgálat keretében általában kölcsönös megállapodáson alapuló szabályok és feladatok vannak érvényben, melyek gyakran egy adott projektben részt vevő felek – ideértve az önkéntest – közötti megállapodás formáját öltik, szemben az önkéntes tevékenységgel, melyet az önkéntes saját szabadidejében folyamatosan végez. Az alábbi szempontok szerint az önkéntes szolgálat következő típusait különböztethetjük meg:

Önkéntes tevékenységek: mindenfajta önkéntes tevékenységen alapuló kötelezettségvállalás, amelyre az alábbiak jellemzők: mindenki számára nyitott, nem fizetett, önkéntesen vállalt, nevelő jellegű (a nem-formális tanulás típusába sorolható) és hozzáadott szociális értékkel rendelkezik.

Önkéntes szolgálat: az önkéntes tevékenységek részét képezi és az előzőek mellett még az alábbi, egyéb szempontok jellemzik: meghatározott időtartam; világosan megfogalmazott célok, tartalmak, feladatok, szerkezet és keret; megfelelő támogatás, valamint jogi és szociális védelem.

Civil szolgálat: önkéntes alapon működő, az állam által vagy annak megbízásából pl. szociális területen vagy a polgári védelem területén szervezett szolgálat.

Polgári szolgálat: egyes országokban a kötelező katonai szolgálat alternatívája, de nem önkéntes alapú. (?)

3.6 Az önkéntes munka nem tévesztendő össze a társadalmi munkával, a különbség ugyanis nyilvánvaló: az ENSZ és az ILO meghatározásának értelmében, közhasznú szervezet tevékenységének keretében folytatott önkéntes munkáért – gyakran a piaci értéknél alacsonyabb – díjazás jár, a társadalmi munkáért viszont nem jár ellenszolgáltatás, eltekintve a feladat teljesítésével kapcsolatos költségek esetleges fedezéséről. E két tevékenység jogi státusának tisztázásakor az érdekelt felek, valamint a civil szervezetekben a tanulmányuk során kötelező szakmai gyakorlatukat végző gyakornokok helyzetének megkönnyítése érdekében ezeket az adatokat is figyelembe kell venni.

(?) COM(2004) 337 final

Az ILO és az ENSZ ügynöksége általi meghatározás szerint az önkéntesség olyan munka, amelyet úgynevezett önkéntesek végeznek nem nyereségorientált szervezeteken belül, azaz jótékonyági szervezetekben, illetve humanitárius vagy nonprofit civil szervezetekben, és az elvégzett munkáért legtöbbször munkavállalóként fizetést kapnak. Az ilyen munkavállalók által végzett munka azért tekinthető önkéntesnek, mert az érte kapott fizetés gyakran a piaci ár alatt van, ezáltal a munka önkéntes jellegű. Egy sürgősségi segítségnyújtással foglalkozó humanitárius szervezetben tevékenykedő logisztikai szakember, vagy a menekültek jogainak védelmét biztosító szervezet jogásza munkavállaló, ám fizetése más, kevesebb, mint amennyit a versenyszférában kaphatna (a szállítási vállalatoktól, illetve a jogtanácsadói irodáktól).

Az Európai Önkéntes Szolgálat (EVS), melyet gyakran kiemelnek és kiterjesztendő, követendő példaként említene, valójában egy olyan szolgálat, amely fiatalokat bocsát humanitárius szervezetek vagy civil szervezetek rendelkezésére költségtérítés és bizonyos díjazás fejében (szállás, étkezés) a szakmai gyakorlat során kapott költségtérítéshez hasonlóan. Ez egy módja annak, hogy a fiatalok felsőoktatási tanulmányaik keretében (a külföldi szakmai gyakorlat szinte minden nemzetközi vagy európai dimenziójú tanulmány része) a humanitárius és civil szervezetek rendelkezésére álljanak.

A fiatalok részvétele a humanitárius vagy általános érdekű projekteknél bizonyos átalányösszegű ellátmányért cserébe mindkét félnek kölcsönösen javára válik. Ha valóban tisztáznai szeretnénk a kiosztott költségtérítés jogi státusát, akkor abba nem szabad belekeverni az önkéntességet.

3.7 Ez az előterjesztés nem tárgyalja az ILO és az ENSZ által definiált szerinti önkéntes fizetett munkát, pl. az „Orvosok határok nélkül” tevékenységét.

3.8 Az utóbbi években – főként az új társadalmi értékek, illetve folyamatok következményeképpen – a típusok és az ösztönzők szempontjából még szerteágazóbb lett az önkéntes tevékenység tartománya. Az önkéntes tevékenység iránti érdeklődés, igény növekszik, de ezt nem követik eléggé az anyagi lehetőségek, a költségvetés, az infrastruktúra bővülése, és az elismertsége sem növekszik kellőképpen.

3.8.1 Az önkéntesek számára olyan előnyök teszik vonzóvá az önkéntes tevékenységet, mint a szabadidő értelmes eltöltése, a szociális kompetenciák fejlesztése, a kapcsolatteremtés, tapasztalatok szerzése és átadása. A fiatalok önkéntes tevékenységére mindinkább a tudásszerzés, illetve az önismeret és az egyéni képességek megismerése jellemző, nem utolsósorban azért, hogy megfeleljenek a tudásalapú társadalom követelményeinek. A külföldön végzett önkéntes szolgálat során az interkulturális tanulás és az idegen nyelv elsajátítása is szerepet játszik az önkéntes tevékenység vállalásában. Ez – mindenekelőtt Európa egyesítésének keretében – elősegíti a kultúrák közötti megértést. Ebben az összefüggésben a különböző európai önkéntes szervezetek tevékenysége példamutatónak tekinthető. A határokon átnyúló önkéntes projektek, például az eurorégiókban megrendezésre kerülő önkéntes-börzék az európai polgárság kialakulása szempontjából igen jelentősek lehetnek.

3.8.2 A civil szervezetek és az önkéntes-központok akkor találhatnak könnyebben önkénteseket, ha figyelembe veszik társa-

dalmunk új valóságát: az ifjúság kultúrájában végbement változásokat, az Internet elterjedését és az önkéntes tevékenység világhálós lehetőségeit, valamint azt, hogy a fiatalokat új módokon, például SMS-en keresztül kell megszólítani, és első lépésként rövid távú önkéntes munkát érdemes kínálni nekik. Tekintetbe kell venni továbbá az érdekelt polgárok új szabadidős magatartását, valamint azt, mennyi idő áll rendelkezésükre, és célzott figyelmet kell fordítani az önkéntes tevékenységet szívesen vállaló új célcsoportokra, például a bevándorlóokra, a tartósan munkanélküliekre vagy a nyugdíjasok egyre népesedő csoportjára.

3.9 Összefoglalva elmondhatjuk, hogy az önkéntes tevékenység horizontális jelenség, amely a társadalom számos különböző területét, a népesség jelentős részét érinti. Megjegyzendő azonban, hogy kevésbé van jelen a hátrányos helyzetben lévő, vagy szociálisan kirekesztett emberek körében.

4. Az önkéntes tevékenység általános társadalmi-gazdasági szerepe az európai társadalomban

4.1 A nemzetközi szakirodalom az önkéntes tevékenység szerepét általában főként annak a társadalomban, illetve a gazdaságban betöltött szerepe alapján elemzi. Mint már említettük, valódi értéke abban rejlik, hogy hozzájárul az aktív polgársághoz. Hatásait gyakran nehéz számszerűsíteni: a társadalmi szerepvállalás, az összetartozás érzése, a társadalommal való azonosulás, a szolidaritás, a társadalom iránt érzett felelősség, a társadalmi kohézió elősegítése csak nehezen mérhető közvetlenül.

4.2 A civil társadalommal foglalkozó kutatások (pl. Putnam, 2000) ⁽⁸⁾ szerint jól alkalmazható megközelítés az úgynevezett társadalmi tőke, amelyhez az önkéntes tevékenység nagymértékben hozzájárul. A polgárok társadalmi hálózata, kapcsolatai, értékei és magatartása, illetve a kölcsönös bizalom alapvető jelentőségű a régiók társadalmi (és gazdasági) fejlődése szempontjából. Ha egy adott területen számos civil szervezet és önkéntes tevékenykedik, ott általában az egyéb gazdasági és társadalmi mutatók is kedvezőbbek. Az önkéntes tevékenység jelentősen megnöveli a közösség társadalmi tőkéjét, mivel társadalmi hálózatokat és kötelekeket hoz létre.

4.3 Ezért az általában használatos, az adott ország fejlődésére vonatkozó mennyiségi mutatók (az alapvető gazdasági mutatók, például a gazdasági növekedés és a pénzügyi egyensúly) mellett új, alternatív mutatókat kell bevezetni, amelyek a társadalmi tőkét, a társadalmi kohéziót és az önkéntes tevékenység ehhez való hozzájárulását mérik. Számszerűsíteni kellene az önkéntes tevékenység gazdasági értékét is, ahogy azt az ENSZ javasolja a nonprofit szervezeteknek a nemzeti statisztikák rendszerében játszott szerepéről szóló kézikönyvében.

4.4 Mindez megfelel a fenntartható fejlődésre összpontosító elképzelésnek is, amely a gazdasági eredmények mellett az ökológiai fenntarthatóságot, a szolidaritást és a demokráciát is támogató, globális rendszerre törekszik. Eleget tesz továbbá a lisszaboni stratégia céljainak, amely stratégia a fenntartható fejlődés átfogó kontextusában a gazdaság, a társadalom és a környezetvédelem területét egymástól elválaszthatatlannak tartja,

⁽⁸⁾ Robert D. Putnam (2000): *Bowling Alone – The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster. New York.

és jobban ki szeretné használni a szóban forgó területek közötti kölcsönös szinergiákat. Az önkéntesek hozzájárulása mindhárom területen jelentős. Gondolhatunk itt a társadalmi kohézió elősegítésére, a környezetvédelmi tevékenységre, vagy a (tartósan) munkanélküliek munkaerő-piaci visszatérésének elősegítésére. Ezt a hozzájárulást mérni kell.

4.5 Az Ifjúsági Paktum is, melyet a 2005. évi Európai Tanács fogadott el, és a felülvizsgált Lisszaboni Stratégia része, arra bátorítja a fiatalokat, hogy végezzenek önkéntes tevékenységet⁽⁹⁾.

4.6 Nemzetközi felmérések és tapasztalatok szerint az önkéntes tevékenységet a különböző területeken még jobban és célirányosabban is lehetne támogatni.

4.6.1 Így például már szocializálásuk, képzésük és nevelésük során gondot lehet fordítani arra, hogy a gyermekek később a közösség aktív tagjaivá váljanak. Különösen példaértékűek ebben az összefüggésben az olyan szociális programokat folytató szervezetek, amelyekben elsősorban gyermekek és fiatalok vesznek részt.

4.6.2 Az önkéntes tevékenység különleges szerepet játszhat a fiatalkori és a tartós munkanélküliség elleni harcban, valamint általában véve a kereső tevékenység kezdetén.

Az önkéntesek célirányosan gyűjthetnek fontos, a munkaerő-piacon jól hasznosítható tapasztalatokat és ismereteket, és kapcsolatrendszereket építhetnek ki. A hagyományos önkéntes területnek számító szociális és egészségügyi tevékenység mellett az önkéntesek munkájuk során a közönségszolgálat, a kommunikáció, a véleménynyilvánítás, a szociális kompetenciák, a szervezeti irányítás, a szakképzés stb. területén is szerezhhetnek kulcskompetenciákat és ismereteket.

Lehetőségük van különféle társadalmi szerepek kipróbálására, megtanulhatják, hogyan hozzanak helyes döntéseket, oldjanak meg problémákat, sajátítsanak el egy adott munkakultúrát és tanúságot tehetnek igazságérzetükről és vezetői képességeikről. Az önkéntes tevékenység az életpálya és a szakmai pályafutás fontos részévé válhat. Az önkéntes tevékenységek tehát fontos eszközei a formális tanulást, oktatást és képzést kiegészítő nem formális és informális tanulásnak. Fokozhatják a foglalkoztathatóságot is, különösen a fiatalok esetében.

4.6.3 Az aktív öregség területén az önkéntes tevékenységnek kétféle jelentősége van: egyfelől az idősödő polgárok így huzamosabban részt vehetnek a társadalom életében, kamatoztatják élettapasztalatukat és hosszabb ideig hasznosnak érezhetik magukat. Ez egészségükre és életminőségükre is kedvezően hat. Másfelől az önkéntes tevékenység elősegítheti, hogy a fiatal és az idős nemzedék jobban megértse egymást, amennyiben együtt dolgoznak, tapasztalatokat cserélnek, támogatják egymást.

⁽⁹⁾ Az Európai Ifjúságpolitikát a 2005. tavaszi Európai Tanács fogadta el az átdolgozott lisszaboni stratégia részeként. Célja a fiatalok oktatásának, képzésének, mobilitásának, szakképzésének és társadalmi integrációjának javítása a munka és a családi élet összeegyeztethetőségének megkönnyítése mellett. Ezzel kapcsolatban az Európai Tanács felszólította az Uniót és a tagállamokat, hogy a gyakornokok, önkéntesek, dolgozók és családjaik előtt álló akadályok eltávolításával ösztönözze a fiatalok mobilitását. Az Európai Tanács elnökségi következtetéseinek 1. melléklete, Brüsszel, 2005. március 22–23. (7619/05).

4.6.4 Az önkéntes tevékenység a népesség különböző marginalizált csoportjainak esélyt jelenthet a felzárkózásra és integrációra – az önkéntesek értük vállalt tevékenysége révén vagy azért, mert önerőből, saját tevékenységük segítségével térnek vissza a társadalom középpontjába. Az önkéntes tevékenység mint a felvértezés („empowerment”) eszköze különösen a népesség szociálisan kirekesztett csoportjai és a bevándorlók számára fontos. Sajnálatos, hogy egyes országokban a jogi szabályozás gátolja ezt a folyamatot; pl.: van olyan tagország, ahol bevándorlók nem lehetnek önkéntesek.

4.6.5 Meg kell említeni a különböző önszorgító csoportok jelentőségét is. Ezeknek az a legfőbb jellemzőjük, hogy a legkülönbözőbb területeken, de hasonló problémákkal küzdő emberek jönnek össze, akik saját személyes tapasztalataikat átadva segítenek egymásnak.

4.6.6 Az önkéntes tevékenység támogatásában a munkaadók és a vállalkozások is szerepet játszanak. Egyfelől: alkalmazottaik és szakembereik a vállalkozáson kívül végzett önkéntes tevékenység révén szociális kompetenciákat szerezhhetnek, növelve ezzel kreativitásukat és munkakedvüket és erőteljesebben kötődnek a vállalkozáshoz. Másfelől a vállalkozások is egyre inkább tudatában vannak társadalmi felelősségüknek: az önkéntes szervezetek, a helyi és nemzeti vezetés és a vállalkozások közötti, mindegyik fél hasznára váló partnerségek segítik, hogy az adott helyszínen összekapcsolódjanak a kapacitások, és együttes erővel lehessen építeni a közösséget. A szociális partnerek közötti párbeszéd, az egymástól tanulás, a közös megállapodások elősegíthetik a társadalmi felelősség részét képező önkéntes tevékenység nagyobb elismerését és támogatását.

4.6.7 Az EGSZB aggodalommal figyeli, hogy – gyakran a jogi meghatározásnak, illetve az „önkéntes tevékenység” jövevényének a számos tagállamban tapasztalható hiányában – az önkéntes intézmények és tevékenységek nincsenek általánosan elismerve. Ez egyes esetekben – például, ha a fiatalok és munkanélküliek felzárkóztatásáért tett intézkedéseknek vagy a bevándorlók integrációjának a keretében nem ismerik el az önkéntes tevékenységet – akár oda is vezethet, hogy a potenciál észrevétlen marad. Az önkéntesek helyzete ráadásul gyakran problematikus, főként az adózás terén, a szociális biztonság vonatkozásában és biztosítási ügyekben. Feltétlenül síkra kell szállni olyan rendelkezések mellett, amelyek tisztázzák az önkéntesek jogi státusát és egy adott ország minden lakosának jogot biztosítanak az önkéntes tevékenységre. Az EGSZB felszólítja a tagállamokat, hogy küszöböljék ki azokat a munkajogi hiányosságokat, amelyek a közösség érdekében – különösen katasztrófák esetén – fontos munkát végző önkéntes munkaerő bevetését akadályozzák. A foglalkoztatottak a rendelkezésre állás tekintetében egyébként is gyakran vannak kiszolgáltatva a munkaadó „jóindulatának”.

4.6.8 Az EGSZB ajánlja az állam, a piaci ágazat és az önkéntes szervezetek mint különálló szereplők kapcsolatainak és feladatainak pontos tisztázását. Igaz, hogy az önkéntes tevékenység fontos szerepet játszik társadalmunkban, de nem lenne jó, ha ez biztosítaná az alapellátást a társadalmi szolgáltatások terén, vagy helyettesítené az állami szintű cselekvést. A politikai cselekvés célja az önkéntes tevékenység mint olyan támogatása kell, hogy legyen. Az önkéntes tevékenységet nem szabad intézményesíteni, mert ezzel elvesztené létjogosultságát és különleges értékét, mely az emberek szabad választásán alapul.

4.6.9 Az EGSZB szerint azonban egyfelől az állam feladata az önkéntes tevékenységhez szükséges infrastruktúrák biztosítása. Bár az önkéntes tevékenység ugyan ingyenes – de vannak velejáró kiadások, azaz nem költségmentes. Egyes európai országok tapasztalatai is azt mutatják, hogy a célzottan az önkéntes tevékenységet támogató infrastruktúra jelentősen növeli annak mértékét és minőségét. Az önkéntes szervezetek támogatása, a tanácsadás, valamint az önkéntesek ösztönzése, képzésük, irányításuk és figyelemmel kísérésük, továbbá az esetleges költségtérítés pénzbe kerül – de többszörösen meg is térül. Az állam stratégiai tervezéssel, a közfigyelem felkeltésével, a civil és a piaci szektorral való együttműködés elősegítésével, koordinálásával vállalhat aktív szerepet. Az önkéntes tevékenység

megismerése érdekében kutatásokat kell finanszírozni és nagy hangsúlyt kell helyezzen az önkéntes tevékenység eszméjének az oktatásba való bekapcsolására is.

4.6.10 Másfelől az önkéntes tevékenység támogatása, előmozdítása és társadalmi elismertségének fokozása érdekében fontos, hogy minden érintett szereplőnek (az államnak, a vállalkozásoknak, a szakszervezeteknek és az önkéntes szervezeteknek) azonos legyen a szándéka. Az önkéntes szervezetek hatékony kapcsolatépítő tevékenysége a legjobb gyakorlatok átadására és a közös összefogásra itt éppolyan elengedhetetlen, mint a különböző szektorok közötti párbeszéd és együttműködés.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat több mint egynegyede volt, elutasították:

3.6. pont:

A pont törlendő.

Indokolás

Jelen vélemény kiemelt jelentőséggel bír, mivel egyike az EGSZB azon kevés véleményeinek, amelyek ilyen mértékű részletességgel írják le az önkéntesség intézményeit. A véleményben szereplő meghatározások, példák és fejtegetések annyira lényegesek, hogy minden jövőbeni hasonló típusú vélemény elkészítése során vissza fogunk nyúlni azokhoz, amennyiben valamely tevékenység besorolásának módszeréről van szó az önkéntesség, illetve a társadalmi munka kategóriájába.

Jelen módosító indítvány célja az ENSZ és az ILO által használt meghatározások törlése. Úgy vélem, hogy az EGSZB-nek semmiképpen sem szabad az említett meghatározásokra hivatkozni a jelen véleményben, mivel az európai bizottsági javaslat, amelyen az EGSZB véleménye alapul, kizárólag a szoros értelemben vett – vagyis mindenfajta anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzett – önkéntes tevékenységre vonatkozik.

Módosító indítványom – amennyiben elfogadják a plenáris ülésen – javítja a vélemény érthetőségét, és nem zavarja össze feleslegesen az olvasót, ezenkívül a vélemény terjedelmét is csökkenteni.

A szavazás eredménye:

Mellette: 51

Ellene: 61

Tartózkodott: 24

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – A növekedési és munkahely-teremtési partnerség megvalósítása: Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén”

COM(2006) 136 final

(2006/C 325/14)

2006. március 22-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: Evelyne Pichenot).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 14-i ülésnapon) 153 szavazattal, 21 ellenében és 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Minden európai polgárt érint a vállalatok társadalmi felelőssége, amely az európai szociális modell szerves része. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli, hogy az Európai Bizottság érvényesíti ezt a szemléletet a közleményben, amely azt is hangsúlyozza, hogy „a vállalkozások társadalmi felelőssége az EU saját alapértékeit tükrözi.” Ezért az EGSZB úgy véli, hogy az európai polgároknak megbízható és a lehető legteljesebb információkhoz kell hozzáférniük a vállalkozások és területek nyilatkozataival és gyakorlataival kapcsolatban. Megbízható és naprakész információk birtokában fogyasztóként, bankbetéltulajdonosként és helyi lakosként megfelelően irányíthatnák döntéseiket. A kiváló minőségű társadalmi tájékoztatást nyújtó és a nyomon követhetőséget biztosító termékek és szolgáltatások már valódi komparatív előnyt élveznek a befektetők, a fogyasztók és a fogyasztóvédelmi szervezetek viszonylatában. E tendencia egyre jelentősebbnek bizonyul majd a fenntartható fejlődés összefüggésében.

1.2 A CSR (vállalatok társadalmi felelőssége) gyakorlatokhoz kapcsolódó információs portál ily módon helyet kaphatna a „Tájékoztatás Európáról” cselekvési tervben. Ez a rendelkezésre álló információkat tartalmazó európai internetes portál lehetővé tenné a vállalkozások számára és típusára, a felmerült témákra és az érintett partnerekre vonatkozó adatok összegyűjtését, ami elősegítené, hogy a CSR-t az összes tagállam érintettjei magukénak érezzék. Különösen kívánatos volna, hogy e portál tájékoztatást nyújtson az új tagállamok vállalkozásai által alkalmazott bevált gyakorlatokról. Egyúttal a vállalati társadalmi felelősség globális értékelésének eszköze is volna. Ezt az önkéntes bejelentésre épülő, sokoldalú adatbázist – az „Európai Szövetség” elengedhetetlen kiegészítő eszközét – részben az Európai Bizottságnak kellene finanszíroznia. Az így létrehozott „CSR-praxistár” ⁽¹⁾ lehetővé tenné a vállalatok és a területek bevált gyakorlataira vonatkozó információcserét.

1.3 Mivel a vállalati társadalmi felelősség hozzájárul a lisszaboni stratégiához (innováció, versenyképesség, foglalkoztathatóság és munkahelyteremtés), az EGSZB azt javasolja a

⁽¹⁾ A görög eredetű, cselekvést jelentő „praxis” szó azoknak az emberi tevékenységeknek az összességét jelöli, amelyek alkalmasak a természetes környezet átalakítására vagy a társadalmi kapcsolatok módosítására.

tagállamoknak, hogy a CSR előmozdítását foglalják bele nemzeti reformterveikbe és természetesen a fenntartható fejlődésre irányuló nemzeti stratégiákba. Emlékeztet továbbá arra, hogy a CSR-gyakorlatok önkéntesek, valamint a munkajog és a nemzeti szociális jog tiszteletben tartásának kiegészítői, melyek adott esetben megszilárdítják a nemzetközi munkaügyi normákat. Az EGSZB felhívja az uniós tagállamok hatóságait, hogy támogassák a vállalati társadalmi felelősség politikája keretében létrehozott új tevékenységi szektorok kialakulását és fejlődését. Felhívja az EU tagállamait, hogy a közbeszerzések során a felelős vállalati magatartást támogassák (a szociális és környezeti szempontból előnyösebb ajánlat politikája)

1.4 Szerzte Európában számos olyan gyakorlat figyelhető meg, amely a fenntartható fejlődésre vagy a CSR-re hivatkozik. Ez a különbözőség dinamikus elem ugyan, ám megnehezíti az összehangolt európai szemléletmód érvényesítését. Az EGSZB üdvözli, hogy a közlemény a tagállamok CSR-rel kapcsolatos magas szintű csoportjának újbóli összehívását javasolja vitafórumként, a bevált gyakorlatok cseréjének javítása céljából. A konvergenciára való törekvés előtt naprakész állapotba kellene hozni a nemzeti gyakorlatokra vonatkozó információkat. Ez a jelenlegi állami politikákra és jogszabályokra is kiterjedő vizsgálat minden bizonnyal lehetővé tenné – a sokféleség tiszteletben tartása mellett – az állami politikák eredményeinek kiemelését a CSR előmozdítása érdekében.

1.5 Az Európai Bizottság úgy véli, hogy az európai vállalkozásoknak – bárhol végzik is tevékenységüket – felelős magatartást kellene tanúsítaniuk, az európai értékek és az elismert nemzetközi normák tiszteletben tartásával, többek között az emberhez méltó munka vonatkozásában. A fenti elv szellemében az EGSZB felhívja az európai eredetű multinacionális vállalatoknál dolgozó szociális partnereket, hogy a CSR-re vonatkozó nemzetközi keretmegállapodások kötésével gazdagítsák a transznacionális társadalmi párbeszédet. Amennyiben e keretmegállapodások a multinacionális vállalatok részére a WTO nyilatkozatában megfogalmazott elveknek és az OECD vezérlő elveinek tiszteletben tartásán alapulnak, az e megállapodásokat aláíró vállalatok részt vesznek az ezredfordulós célok megvalósításában.

1.6 Az EGSZB támogatja az ágazati szociális párbeszédre irányuló azon kezdeményezéseket, amelyek a vállalati társadalmi felelősséget is tekintetbe veszik a gazdasági változások kezelése során. Felhívja az ágazatokat, hogy biztosítsák valamennyi tagállam érintett feleinek bevonását e kezdeményezésekbe.

1.7 Az EGSZB kijelenti, hogy a vállalkozások társadalmi felelősségvállalása akkor példaértékű, ha része a stratégiának és a végrehajtásnak a vállalati hierarchia egészében. Felhívja a Szövetséget támogatni szándékozó vállalkozásokat, hogy teljes mértékben és minden szinten vegyenek részt benne, beleértve a személyzet önként jelentkező képviselőinek bevonását is, és – azokban az esetekben, amikor létezik – az európai üzemi tanácsot is.

1.8 Az EGSZB kedvezően vélekedik arról az elképzelésről, hogy az Európai Bizottság azon kívánalma, hogy a vállalati társadalmi felelősség általános gyakorlattá váljon, a kkv-kon keresztül valósuljon meg, de felhívja a különféle vállalati formában működő vállalkozásokat – a szociális gazdaság területén működő vállalkozásokat is beleértve –, hogy különbözőségük tiszteletben tartása mellett vegyenek részt a CSR kezdeményezésekben.

1.9 A minősítés javítása érdekében az EGSZB felhívja az európai vállalkozásokat, hogy vegyenek részt a különböző mérési és tájékoztatási eszközök – EMAS, GRI és ISO 26000 – kidolgozásában és felülvizsgálatában. Emlékeztet arra, hogy a hitelesítés – amikor megvalósítható – feltétlenül a vállalat kívánására történik, és nem tehető kötelezővé. A minősítési és hitelesítési ügynökségek törvényességének és megbízhatóságának biztosítása érdekében fontosnak tűnik, hogy ezek az ügynökségek olyan kritériumok szerint végezzék értékelésüket, amelyek az érdekelt felek 2004. évi fóruma által kidolgozott listában szereplő alapvető dokumentumokon alapulnak. Az EGSZB ösztönzi az ügynökségek szektorának önszabályozásra törekvő kezdeményezéseit.

1.10 Az EGSZB megállapítja, hogy a közlemény melléklete az Európai Bizottság és az üzleti közösség egy része közötti egyeztetés eredményét tükrözi; a többi érintett fél véleményét nem kérték ki. Úgy véli tehát, hogy a munkáltatói szervezetek feladata, hogy nemzeti és helyi szinten terjesszék a Szövetséghez tartozó vállalatok CSR-rel kapcsolatos tevékenységeire vonatkozó információkat, és biztosítsák e tevékenységek előmozdítását.

1.11 Az EGSZB felhívja a külső érdekelt feleket, hogy vegyenek részt a Fórum újabb ülésein, valamint a Szövetséghez csatlakozó vállalatokon belül kezdeményezett párbeszédekben. Azt ajánlja, hogy hozzanak létre több felet bevonó nemzeti vitafórumokat, amelyek megvizsgálják a – többek között az európai portálon ismertetett – bevált gyakorlatokat annak érdekében, hogy minél jobban meg lehessen felelni az európai polgárok várakozásainak.

1.12 Az EGSZB a CSR területén elért szint értékelési módjának alapos átgondolását sürgeti, amit az egyértelműen a kiválóságra törekvő új kezdeményezés hitelességének biztosítása érdekében a lehető leggyorsabban el kellene végezni. Erre a fenntartható fejlődés nemzeti és közösségi stratégiáinak megvizsgálása keretében kerülhetne sor, ugyanis a két fogalom ugyanarra a koncepcióra épül: a vállalatok és a területek társadalmi felelőssége a mikro-, a fenntartható fejlődés pedig a makroszinthez tartozik. A kérdésnek szerepelnie kellene azon többoldalú fórum első üléseinek (2006 vége) napirendjében, amelynek munkájába az EGSZB teljes mértékben szeretne bekapcsolódni.

1.13 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a következő évek valamelyikét nyilvánítsák „A vállalkozások társadalmi felelősségvállalása európai évének”.

2. Indokolás

2.1 A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának európai kontextusa a lisszaboni csúcs óta

2.1.1 Az Európai Tanács ülései (Lisszabon 2000, Göteborg 2001) világossá tették, mit jelent az európai vállalatok számára a társadalmi felelősségvállalás, három aspektusból vizsgálva a kérdést. A Közösségen belül a vállalatok társadalmi felelősségvállalása önkéntes magatartás, amely túllép a közösségi vívmányokon, de kötelezően e vívmányok képezik az alapját mind szociális (munkajog), mind társadalmi (fogyasztóvédelmi jog), mind környezetvédelmi aspektusaikban (környezetvédelmi jog). A környezetvédelmi aspektus tekintetében már korábban kidolgozásra kerültek bizonyos önkéntes európai eszközök (EMAS, Ecolabel).

2.1.2 Az Európai Bizottság 2001 júliusában közzétette „A vállalatok társadalmi felelőssége (CSR) európai keretének előmozdításáról” című zöld könyvet⁽²⁾, amely meghatározta a vállalati társadalmi felelősség fogalmát. Az EGSZB 2002 márciusában véleményt fogadott el a zöld könyvről⁽³⁾. A zöld könyv felkért minden tagállamot, hogy szóljon hozzá a témához. A beérkezett hozzászólások alapján az Európai Bizottság 2002 júliusában elfogadta a vállalkozások társadalmi felelősségéről szóló első közleményét, „A vállalkozások hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez” címmel. A közlemény címe azt hangsúlyozta, hogy a CSR a fenntartható fejlődés makrogazdasági fogalmának mikro-gazdasági aspektusa.

2.1.3 Az Európai Bizottság többoldalú egyeztető fórumot szervezett az uniós vállalkozások társadalmi felelősségéről, amelynek célja közös ajánlások megfogalmazása volt a CSR-re vonatkozólag. A kezdeményezés új típusú párbeszédet, illetve egyeztetési folyamatot foglalt magában, a szociális partnerek, a kutatási szervezetek és az érdekelt felek bevonásával. Az egyeztető fórum egyedülálló kísérletet jelentett a civil párbeszédnek az Európai Bizottság megbízásából történő megszervezésére. Hosszú bizottsági munka és négy plenáris ülés után a Fórum 2004. június 29-én adta ki zárójelentését. A Fórum elismerte, hogy a fenntartható fejlődés nem csak a vállalkozások, hanem különböző érintett felek közös ügye. A jelentés kilenc ajánlássorozatot tartalmaz a vállalkozások, az érdekelt felek, a hatóságok és az Európai Unió intézményei részére. Ezek az ajánlások a vállalati társadalmi felelősséggel kapcsolatos figyelemfelkeltésre és képzésre, valamint a CSR-nek az intézkedésekbe történő integrálására vonatkoztak, és kedvező környezetet igyekeztek teremteni számára. Az UNICE elégedett volt az eredményekkel, az ETUC bizonyos fenntartásokkal fogadta a zárójelentés tartalmát, más felek pedig elégedetlenségüknek adtak hangot.

⁽²⁾ COM(2001) 366 final.

⁽³⁾ Az EGSZB 2002. március 20-i véleménye a következő tárgyban: „Zöld könyv a vállalatok társadalmi felelőssége európai keretének előmozdításáról”. Előadó: Renate HORNUNG-DRAUS; társelőadók: Ursula ENGELEN-KEFER és Jean François HOFFELT (HL C 125., 2002.5.27.).

Amint a 2006. március 22-i közlemény emlékeztet, „a Fórumnak sikerült közelítenie a részt vevő felek álláspontjait, ugyanakkor felszínre hozta a vállalatok képviselői és a többi érdekelt fél közötti jelentős véleménykülönbségeket is”.

2.1.4 2003 júniusában a vállalkozások éves, illetve összevont (konszolidált) beszámolóiról szóló két irányelvet módosító 2003/51/EK irányelv bevezette annak lehetőségét, hogy a vállalkozások beszámolóikban nem pénzügyi jellegű, nevezetesen a környezetvédelemre és a munkavállalókra vonatkozó mutatókat is közzétehesse. A CSR ügyének előmozdítása érdekében az EGSZB 2005 júniusában véleményt fogadott el a vállalkozások társadalmi felelősségének vizsgálatához és méréséhez szükséges eszközökről⁽⁴⁾.

2.1.5 Az Európai Bizottság 2006. március 22-én adta ki a témáról második közleményét, „A növekedési és munkahelyteremtési partnerség megvalósítása: Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén”⁽⁵⁾ címmel. E vélemény ezt a dokumentumot vizsgálja. A közlemény mellékletének címe „Európai szövetség a vállalkozások társadalmi felelősségének ügyében”.

2.1.6 Az Európai Bizottság 2006 májusában kiadott, „A tisztas munká előmozdítása” című közleményében⁽⁶⁾, elismeri a vállalati társadalmi felelősségvállalás fontos szerepét, amely kiegészíti a jogszabályokat, a kollektív tárgyalást és a munkakörülmények ellenőrzését. Véleménye szerint a magatartási kódexeknek és a CSR egyéb eszközeinek nemzetközi szinten (OECD, ILO) elfogadott eszközökre kell támaszkodniuk. Felhívja a vállalkozásokat, a vállalatok társadalmi felelősségvállalását támogató Európai Szövetséget és a többi érdekelt felet, hogy dolgozzanak ki kezdeményezéseket a mindenki számára biztosított tisztas munká előmozdítása érdekében.” Másrészt, a lisszaboni stratégia megvalósítását szolgáló integrált iránymutatásokban a 2006. júniusi Tanács azt ajánlotta a tagországoknak, hogy ösztönözzék a vállalatokat társadalmi felelősségvállalásuk fejlesztésére.

2.1.7 A fenntartható fejlődésre irányuló új stratégia 2006. júniusi meghatározása során⁽⁷⁾ a Tanács – politikáinak vezérlő elveire vonatkozóan – a következő elemek alapján képzelte el „a vállalatok és a szociális partnerek részvételét”: „Meg kell erősíteni a szociális párbeszédet, a vállalatok társadalmi felelősségvállalását, valamint a magán- és a közsféra közötti partnerségeket a fenntartható fogyasztási módok, illetve termelés kialakításával kapcsolatos együttműködés és közös felelősségvállalások elősegítése érdekében.” E közlemény 31. pontja leszögezi: „A vállalatvezetőknek és a legfontosabb egyéb érdekelt feleknek – ideértve a munkavállalói és civil szervezeteket – sürgősen eszmecsere kellene kezdeniük a politikai szférával a fenntartható fejlődéshez szükséges rövid és hosszú távú politikákról, a vállalatokat illetően pedig a jelenlegi minimális jogszabályi követelményeken túllépő, messzebbre tekintő válaszokat kellene javasolniuk. E folyamat elősegítése érdekében az Európai Bizottság 2007-ben javaslatot tesz közzé. Az Európai Szövetség által a vállalatok társadalmi felelősségvállalása (CSR) érdekében alkalmazott szemléletmóddal összhangban a vállalatok társadalmi és környezetvédelmi felelősségével kapcsolatban is tudatosításra és tájékoztatásra lenne szükség, és gondoskodni kellene arról, hogy az illetékesek jobban tisztában legyenek cselekedeteik következményeivel.”

⁽⁴⁾ Az EGSZB 2005. június 8-i véleménye a következő tárgyban: „A vállalkozások társadalmi felelősségének vizsgálatához és méréséhez szükséges eszközök a globalizálódott gazdaságban”. Előadó: Evelyne PICHENOT (HLC 286., 2005.11.17.).

⁽⁵⁾ COM(2006) 136 final.

⁽⁶⁾ COM(2006) 249 final.

⁽⁷⁾ 2006/10117. sz. közlemény.

2.2 A közlemény összefoglalása

2.2.1 A 2006 márciusában közzétett közlemény⁽⁸⁾ a korábbi vívmányokhoz hozzájárulva nagyobb politikai hangsúlyt ad a CSR-nek. E közleményben az új Európai Bizottság támogatja a vállalatok társadalmi felelősségvállalására vonatkozó Európai Szövetség létrehozását, és ismét életre hívja a többoldalú Egyeztető Fórum találkozóit. Támogatja a Szövetség létrehozását: „A Bizottság (...) kijelenti, hogy támogatja egy a vállalati társadalmi felelősségre vonatkozó európai szövetség kezdeményezését. Az e koncepcióra vonatkozó javaslat a társadalmi felelősség támogatásában tevékeny vállalatok állásfoglalásai alapján fogalmazódott meg”; az egyeztető fórum életre hívásával kapcsolatban „A Bizottság továbbra is kiemelt jelentőséget tulajdonít az érdeelt felekkel folytatott, illetve az érdekelt felek által egymás között folytatott párbeszédnek, és javasolja, hogy az egyeztető fórum rendszeres időközönként tartson üléseket a vállalati társadalmi felelősséggel kapcsolatos, Unión belüli előrelépés folyamatos felülvizsgálata érdekében”.

2.2.2 Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy ő maga nem játszik tevékeny szerepet a Szövetségben. Konkrétan a Szövetség „a Bizottság részéről (...) nem jelent új pénzügyi kötelezettségvállalást”. Az Európai Bizottság leszögezi, hogy a Szövetség „nem lenne jogi eszköz abban az értelemben, hogy a vállalatok, a Bizottság vagy bármely más hatóság aláírására szükség lenne hozzá”, hanem „politikai ernyőszervezetként szolgálna a nagyvállalatok és a kkv-k, valamint ezek érdekelt partnereinek vállalati társadalmi felelősséggel kapcsolatos új, illetve meglévő kezdeményezéseikhez”.

2.2.3 A közleménynél kisebb horderejű melléklet a Szövetséget az üzleti közösségből kiinduló, partnerségen alapuló kezdeményezésként írja le: „A Bizottság (...) támogatja az üzleti közösség azon tagjait, amelyek részt vesznek a vállalatok társadalmi felelőssége ügyében létrehozandó szövetség megalapításában. A szövetség a közös ambíciókkal rendelkező vállalkozások szövetsége: az a célja, hogy Európa vezető szerepet töltsön be a versenyképes és fenntartható vállalati és piacgazdaságot elősegítő vállalati társadalmi felelősség területén. A kezdeményezés lényege a partnerség”. A szövetség – az önkéntesség alapján – nyitott kíván maradni valamennyi európai vállalkozás előtt, függetlenül azok méretétől. 2006 őszén az UNICE honlapja mintegy száz vállalatot sorolt fel.

2.2.4 Az Európai Bizottság véleménye szerint „Mivel a vállalati társadalmi felelősségvállalás annak lényegéből következően önkéntes vállalati magatartást jelent, a kontraproduktív kockázatát hordozná, és a hatékonyabb szabályozás alapelveivel is ellentétes lenne az a fajta megközelítés, amely a vállalatok számára további kötelezettségeket és adminisztratív követelményeket írna elő”. A társadalmi felelősségvállalás önkéntes jelleggel valóban kevésbé tűnik összeegyeztethetőnek a kötelező szabályok bevezetése, ám magától értetődő, hogy a társadalmilag felelős magatartást követő vállalkozásnak először is szigorúan tiszteletben kell tartani a törvények betűjét, illetve szellemét, amit az illetékes hatóságoknak megfelelően ellenőrizniük kell.

2.2.5 Az Európai Bizottság bízik benne, hogy a Szövetségnek nyújtott támogatása lehetővé teszi a társadalmi felelősségvállalás általános elterjedését az európai vállalatok körében. Mivel a bizalom, ami e folyamat kulcsfogalma, rendeletekkel nem szabályozható, egyetlen garanciája a vállalatirányítás minősége.

⁽⁸⁾ COM(2006) 136 final.

2.2.6 A Szövetségben való részvétel pusztán a vállalkozások nyilatkozatán alapul, és nem jelent részükről semmilyen formális kötelezettségvállalást. Ez az egyszerűség elvileg elősegíthetné a Szövetséghez csatlakozó vállalkozások számának gyors növekedését.

2.2.7 Az Európai Bizottság „elismeri, hogy a vállalati társadalmi felelősség ügye nem érhet célt a vállalati szférán kívüli érdekelt felek aktív támogatása és konstruktív kritikája nélkül.” Vagyis a vállalati szférán kívülről érdekelt felek tevékeny támogatása és konstruktív kritikája gazdagítja a szóban forgó folyamatot.

2.2.8 A Szövetség létezése nem jelenti azt, hogy az érdekelt felekkel folytatott, illetve a felek között folyó párbeszédre nincs szükség. A párbeszéd előmozdítása érdekében az Európai Bizottság „javasolja, hogy az egyeztető fórum rendszeres időközönként tartson üléseket a vállalati társadalmi felelősséggel kapcsolatos, Unión belüli előrelépés folyamatos követése érdekében”. Ezek az ülések lehetőséget adnak a kialakult helyzet értékelésére: „A Bizottság az egyeztető fórum keretében folytatott vitát követően egy éven belül újra értékelni fogja a vállalkozások társadalmi felelőssége terén történt fejleményeket”. Ez a vélemény egy útitervet kísérel meg javasolni a következő alkalom előkészítéséhez, hangsúlyozva azokat a pontokat, amelyekkel kapcsolatban ajánlások fogalmazódhatnak meg.

2.3 A közlemény néhány fontos pontjának közelebbi vizsgálata

2.3.1 A vállalkozások és a lisszaboni stratégia

2.3.1.1 Az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy a gazdaságot és munkahelyeket teremtő vállalkozások társadalmi hozzáadott értéket képviselő termékeket és szolgáltatásokat biztosítanak. Arra kéri az európai vállalkozásokat, hogy „határozottabban” kötelezzék el magukat a vállalati társadalmi felelősség mellett. Az EGSZB helyesli az Európai Bizottság azon álláspontját, hogy a vállalati társadalmi felelősségvállalásban önkéntesen részt vevő vállalkozások hozzájárulnak a megújult lisszaboni stratégiához. A CSR önkéntes gyakorlata többek között segítheti a hatóságokat bizonyos integrált iránymutatások megvalósításában a társadalmi integráció, az egész életen át tartó tanulás, az innováció, illetve a vállalkozó szellem fejlesztése területén, például a diszkrimináció elleni és a sokszínűségért folytatott küzdelem – különösen a fogyatékkal élők vonatkozásában –, a képesítések átalakulásának előrejelzése, a hátrányos helyzetű városrészekben történő munkaerő-toborzás, valamint a kereskedelmi- és iparkamarák által a fiatal – köztük a női, illetve a közelmúltban bevándorolt csoportokból származó – vállalatvezetőknek nyújtott támogatás révén.

2.3.1.2 Az EGSZB egy közelmúltban kiadott véleményében⁽⁹⁾ kijelentette, hogy „az európai szociális modell inspiráló lehet, nem utolsósorban azért, mert megpróbálja a gazdasági, szociális és környezeti területeket” minden európai polgár demokratikus, zöld, versenyképes, szolidáris és szociális szempontból befogadó jóléti térségének „elképzelésében egyesíteni.” Az Európai Bizottság arra ösztönzi a vállalkozásokat, hogy kezdeményezzenek olyan CSR-gyakorlatokat, amelyek nem járnak azonnali gazdasági haszonnal számukra, de javítják

Európa egészének versenyképességét, és hozzájárulnak az ezredfordulós fejlődési célok megvalósításához; ilyen például a hátrányos helyzetű csoportokban történő munkaerő-toborzás, a szennyezési szintek csökkentése, illetve az alapvető jogok fokozott tiszteletben tartása a fejlődő országokban. Az EGSZB üdvözli e felhívást.

2.3.1.3 Az EGSZB helyesli a lisszaboni stratégia, a fenntartható fejlődés és a vállalati társadalmi felelősség közötti összefüggések kiemelését. Ugyanakkor egy közelmúltbeli véleményében⁽¹⁰⁾ kifejtett álláspontja szerint pontosabban és világosabban meg kellene jelölni a lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődési stratégia közötti kapcsolódási pontokat. E stratégiák végrehajtásában a hatóságok fellépése változatlanul nagyon fontos, mivel ez határozza meg a növekedés és az innováció optimális kereteit makrogazdasági szinten (nemzeti reformtervek, a fenntartható fejlődésre irányuló nemzeti stratégiák); a felelős vállalkozások mikrogazdasági szinten kapcsolódnak e kerethez. A vállalatok CSR gyakorlata így – innovatív folyamatok és felelős vezetési stratégiák kialakításával – európai és globális szinten hozzájárul a fenntartható fejlődéshez.

2.3.2 A CSR mint általános gyakorlat minden ezt választó vállalkozás körében

2.3.2.1 A 2006. márciusi közlemény felhívja az európai vállalatokat, hogy méretüktől függetlenül kötelezzék el magukat a társadalmilag felelős magatartás mellett. Az EGSZB meggyőződése, hogy a társadalmi felelősségvállalás kkv-k körében történő előmozdítása az általános gyakorlattá válás kulcsa. Az elmúlt két év során kikísérletezett specifikus eszközök révén olyan tapasztalatok halmozódtak fel, amelyek alapján érdemes volna hatástanulmányt végezni e gyakorlatok nyomán követése érdekében.

2.3.2.2 A többoldalú Egyeztető Fórum következtetései világossá tették, hogy az ajánlások valamennyi típusú vállalkozásnak szólnak (beleértve a kkv-kat és a szociális gazdasági szektor vállalkozásait is), sokszínűségük tiszteletben tartása mellett. Az EGSZB támogatja azt a gondolatot, hogy a kkv-knak és a mikro-vállalkozásoknak is helyük van a megfelelő eszközökkel megtámogatott CSR-stratégiában. Ezen túlmenően hangsúlyozza, hogy minden típusú vállalkozás egyformán érintett a kérdésben, nem csak a tőketársaságok, de az egyéni vállalkozások, az állami vállalatok, a megbízósító egyesületek, a kisipari, ipari és mezőgazdasági szövetkezetek, a paritásos intézmények, a szociális gazdasági szektor stb. is. Az EGSZB felhívja a fenti formákban működő vállalkozásokat, hogy csatlakozzanak a Szövetséghez. Egy vállalkozás létrejöttkor rögtön kívánatos egy CSR-rel kapcsolatos intézkedést hozni.

2.3.3 A belső felek szerepe

2.3.3.1 A közlemény megemlíti a vállalati társadalmi felelősségről folytatott társadalmi párbeszéd hatékonyságát, valamint az európai üzemi tanácsok konstruktív szerepét a bevált gyakorlatok meghatározásában. Az EGSZB ezért sajnálatosnak tartja, hogy a szakmaközi, illetve ágazati szintű szociális párbeszéd reprezentatív szervezetei nem kaptak felkérést a Szövetség megalakításakor.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye (2006. július 4–5.): „Társadalmi kohézió: az európai szociális modell részletes kidolgozása”, előadó: Ernst Erik EHNMARK (CESE 493/2006).

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB 2006. május 22-i véleménye a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A fenntartható fejlődés stratégiájának felülvizsgálatáról – Cselekvési program”. Előadó: Lutz RIBBE (CESE 736/2006).

2.3.5.4 A koncepciók még nem kristályosodtak ki, és az eszközök vonatkozásában nem alakult ki konszenzus. Mindazonáltal egyes tagállamok olyan politikákat követnek, amelyek a vállalatok nagyobb átláthatóságára törekednek a CSR tekintetében. A tagállamok nemzeti politikáinak alaposabb megismerése termékeny kölcsönhatásokat tenne lehetővé. A CSR-rel foglalkozó magas szintű csoportnak a közlemény által javasolt újbóli összehívása a helyes irányba mutató lépés, különösen akkor, ha az új és a leendő tagállamok is aktívan részt vesznek benne. A fenntartható fejlődésre irányuló európai stratégia (az Unió és a tagállamok stratégiái) 2007. évi mérlegében előreláthatóan a CSR ösztönzésére hivatott állami politikák mérlege is szerepelni fog.

2.3.6 Tájékoztatás és átláthatóság

2.3.6.1 Az EGSZB érdeklődéssel fogadja az Európai Bizottságnak az átláthatóság és a fogyasztói tájékoztatás javítására irányuló szándékát. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ez az átláthatóság és a CSR-rel kapcsolatos tájékoztatás nem korlátozódhat a fogyasztási cikkekkel szembeni közegészségügyi elvárásokra. A fogyasztók ösztönző erőként elősegíthetik a termékek és szolgáltatások felelős termelését. Ehhez nem csak azt kell tudniuk, hogy az általuk fogyasztott termékek megfelelnek-e a közegészségügyi követelményeknek, hanem azt is, hogy a szociális, illetve környezetvédelmi normáknak megfelelően készültek-e. Ezen túlmenően az átláthatóságra irányuló törekvést valamennyi gazdasági ágazatra ki kell terjeszteni. Kívánatos volna, hogy a fogyasztó tudja, vajon az általa fogyasztott termékek a társadalmi felelősség jegyében készültek-e; hogy a beruházók és kisbefektetők tudják, vajon a vállalat, amelybe pénzüket fektetik, társadalmilag felelősen jár-e el; hogy a helyi lakos tudja, vajon lakóhelyének létesítményei, infrastruktúrái társadalmilag felelősen – nevezetesen a környezetvédelem elvárásai szerint – épültek-e. A pénzügyi szereplők a szociálisan felelős befektető alapokon keresztül jelenleg is érdeklődnek a vállalkozásokra vonatkozó nem pénzügyi jellegű információk iránt. Ily módon a nem pénzügyi elemző cégekkel együtt a CSR előmozdításának kiemelt szereplőivé léptek elő. Egyes ipari ágazatokon belül megindult a szakmai normák kidolgozása – ilyen az építőipari ágazatban a kiváló környezetbarát minőség normája –, míg a különösen érintett ágazatok, mint az alumínium-, a kőolaj- és a papíripar tekintetbe veszik tevékenységük környezeti hatásait. Az EGSZB véleménye szerint hasznos volna a hasonló önszabályozó kezdeményezések elterjedése.

2.3.6.2 A vállalatok különböző eljárásokat alkalmaznak pénzügyi életképességük (a befektetések, az elszámolások és az ellenőrzések jellege és átláthatósága), illetve szociális és környezetvédelmi teljesítményeik (munkakörülmények, a természet és a területek védelme az értékláncban) értékelésére. Különbözőek, és kiegészítik egymást – szinergiát kell teremteni közöttük.

2.3.6.3 A minősítési és hitelesítési ügynökségek törvényességének és megbízhatóságának biztosítása érdekében nélkülözhetetlen az elvekkkel kapcsolatos átláthatóság. A vállalatoknak tudniuk kell, hogy milyen referenciák szerint minősítik őket. Az EGSZB ezért üdvözli a társadalmilag felelős befektetések elveinek közzétételét⁽¹³⁾. Fontos, hogy ezek az ügynökségek olyan kritériumok szerint végezzék értékelésüket, amelyek az érdekelt felek 2004. évi fóruma által kidolgozott listában szereplő alapvető dokumentumokon alapulnak. Az ügynökségeknek maximális átláthatóságot kell biztosítaniuk. A CSRR-QS standard a szakma önszabályozásra irányuló kísérlete volt. Az EGSZB arra szólítja fel a szakmát, hogy haladjon tovább ezen az úton. Egy közelmúltbeli véleményében⁽¹⁴⁾, az EGSZB felhívta az európai vállalkozásokat, hogy vegyenek részt a különböző mérési és tájékoztatási eszközök – többek között az EMAS, GRI és ISO 26000 – kidolgozásában és felülvizsgálatában. Az EGSZB kiemeli: el kell kerülni, hogy új nemzetközi normák újrafogalmazzák a vállalatok társadalmi felelősségének koncepcióját, mégpedig oly módon, hogy azt a törvényi kötelezettségek pusztta teljesítésére korlátozzák, annak ellenére, hogy a vállalatok társadalmi felelőssége – természeténél fogva – a törvényen túlmenő önkéntes kezdeményezéseken alapul. Azt ajánlja a nemzeti képviselőknek, amelyek az ISO 26000 iránymutatásokat kidolgozzák, hogy támogassák a CSR európai meghatározását, amely magában foglalja a törvényi előírásokat, ám meg is haladja azokat. Bármilyen jelentős munkát végezzenek is a minősítő ügynökségek, a vállalatok számára nem szabad kötelezővé tenni, hogy olyan nem nyilvános, az ügynökség által alkalmazott szabályoknak vessék alá magukat, amelyek hitelesítése költséges a kkv-k számára. Ha az eszközök alkalmasak is a hitelesítésre, ez csak a vállalat kívánságára történhet, és semmi szín alatt nem szabad kötelezővé tenni.

2.3.6.4 A közlemény hangsúlyozza, hogy „erősíteni kell a közvetett érdekelt felek, többek között a nem kormányzati szervezetek, a fogyasztók valamint a befektetők szerepét a felelős vállalati magatartás ösztönzésében és előnyökhöz juttatásában”, illetve ezek ellenőrző szerepét. Ennek egyik előfeltétele, hogy a közvetett érdekelt felek jó minőségű tájékoztatást kapjanak. A közlemény arra buzdítja a Szövetséget támogató vállalkozásokat, hogy a vállalati társadalmi felelősségre vonatkozó tájékoztatásokat juttassák el valamennyi félnek, köztük a fogyasztóknak, a befektetőknek és a szélesebb közvéleménynek; és felhívja a nagyvállalatokat, hogy hozzájáruljanak nyilvánosságra a vállalati társadalmi felelősségre vonatkozó stratégiájukat és kezdeményezéseiket, ezek eredményeit, illetve a bevált gyakorlatokat, a nyilvánosság számára könnyen hozzáférhető formában. A tájékoztatás terén az EGSZB emlékeztet a nagyvállalatok CSR gyakorlatáról szóló európai információs portál létrehozására vonatkozó javaslatára⁽¹⁵⁾. Mivel az EGSZB úgy ítélte meg, hogy egy harmadik fél általi elemzés javíthatja a tájékoztatást, és biztosítja az átláthatóságot, azt javasolta, hogy a vállalatoktól származó adatokat egy megbízható harmadik fél – például egy európai intézmény megfigyelője – vizsgálja meg. Ezt az elemzést később, az európai portál adatai alapján is el lehet végezni.

⁽¹³⁾ Lásd a társadalmilag felelős befektetésekkel foglalkozó honlapot: <http://www.unpri.org/principles/>

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB 2005. június 8-i véleménye a következő tárgyban: „A vállalkozások társadalmi felelősségének vizsgálatához és méréséhez szükséges eszközök a globalizálódott gazdaságban”. Előadó: Evelyne PICHENOT (HL C 286., 2005.11.17.) (4.4.1. és 4.4.2. pont)

⁽¹⁵⁾ Az EGSZB 2005. június 8-i véleménye a következő tárgyban: „A vállalkozások társadalmi felelősségének vizsgálatához és méréséhez szükséges eszközök a globalizálódott gazdaságban”. Előadó: Evelyne PICHENOT (HL C 286., 2005.11.17.) (4.4.3. pont).

2.3.6.5 Másrésről a közlemény hangsúlyozza, hogy a Szövetséget támogatni kívánó vállalkozásokat semmilyen formális kötelezettség nem terheli, és hogy az Európai Bizottság nem fogja számon tartani e vállalkozások névsorát. Jelenleg, hét hónappal a Szövetség megalakítása után csupán az UNICE, a CSR Europe és néhány nemzeti munkáltatói szervezet honlapjai ismertetik a Szövetséget. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az információk nem hozzáférhetőek, és nem állnak egy helyen összegyűjtve az érdekeltek rendelkezésére.

2.3.7 Versenyképesség és fenntartható fejlődés

2.3.7.1 A felelős vállalkozás versenyelőnyre tehet szert az arculat vonatkozásában, ami a fogyasztási javak ágazatában működő vállalatok számára különösen előnyös.

2.3.7.2 A felelős vállalkozások kedvező talajt teremtenek az innováció és a kreativitás számára. Termékeik és szolgáltatásaik minőség- és értéktöbbletet nyújtanak a vásárlónak. Ez mennyiségi előnyökhöz is vezethet.

2.3.7.3 Az integrált CSR-folyamat kialakítása a kockázatok előrejelzése révén lehetővé teszi a válságok jobb kezelését, – sőt, elkerülését –, többek között a hűtlen kezelés kockázata, illetve az ipari és technológiai kockázatok tekintetében. Például kevesebb baleset történik akkor, ha a személyzet – mivel jól képzett, és megtörténtek a célnak megfelelő beruházások – biztonságban van a munkahelyén. A CSR-gyakorlatok így a megfigyelt, illetve előrelátható kockázatok mérhető csökkentésében is megmutathatók. Az EGSZB érdeklődéssel konstatálja, hogy bizonyos biztosítótársaságok figyelembe veszik ezt díjszabásukban, és az egész pénzügyi szektort arra kéri, hogy kövesse ezt a példát.

2.3.7.4 A vállalati társadalmi felelősség elveinek alkalmazása a döntéshozatali és irányítási folyamatok javítására készíti a vállalkozásokat, ami hosszú távon a teljesítmény javulását eredményezi. Az egész életen át tartó tanulást és az idősebb munkavállalók továbbfoglalkoztatását magába foglaló humán erőforrás-gazdálkodás lehetővé teszi a vállalatban belül a humán tőke optimalizálását, illetve hozzájárul az aktív öregkorhoz. Az EGSZB érdeklődéssel fogadja az európai számviteli szakértők köréből indult kezdeményezést, amely a felelős vállalatvezetést a vállalat stratégiai elemzése tényezőinek tekintett, a környezetvédelemmel, illetve a személyzettel kapcsolatos információk minőségén keresztül kívánja előmozdítani.

2.3.7.5 Az EGSZB emlékeztet rá, hogy a hosszú távú versenyképesség gyakran rövid távon költségekkel járó intézkedések árán valósul meg. Ezért felhívja a vállalkozásokat, hogy ne pusztán az azonnali nyereségesség szempontjára összpontosítsanak.

2.3.7.6 Felhívja az EU tagállamait, hogy a közbeszerzések során a felelős vállalati magatartást támogassák (a szociális és környezeti szempontból előnyösebb ajánlat politikája).

2.3.7.7 Makrogazdasági szinten a szociális vagy környezetvédelmi problémák megoldása új tevékenységi szektorok megjelenésével, illetve fejlesztésével jár, ami új gazdaságfejlődési, illetve munkahely-teremtési lehetőségeket nyit. Ilyen például az öko-

hatékonyság, a személyi szolgáltatások vagy éppen a városfejlesztés, illetve a közlekedés közötti viszony területe. Az EGSZB felhívja az uniós tagállamok hatóságait, hogy támogassák e szektorok kialakulását és fejlődését.

2.3.8 Az új tagállamok

2.3.8.1 Jóllehet egyes új tagállamokban jelentős erőfeszítések történtek, a CSR szempontjából vezető szerepet vivő vállalkozások többségükben a régi tagállamokból kerülnek ki.

2.3.8.2 Az EGSZB úgy véli, hogy feltétlenül ismertetni kell és el kell terjeszteni az új tagállamok vállalkozásai – különösen a kkv-k – által alkalmazott bevált gyakorlatokat.

2.3.8.3 A gazdasági és kulturális háttér különbözősége folytán egyes új tagállamok bizonyára sokat tanulhatnak a hozzájuk hasonló adottságokkal rendelkező régiókban működő vállalkozások tapasztalataiból. Ha társadalmilag felelős kezdeményezések valósulnak meg a szociális piacgazdaság terén sok tapasztalattal nem rendelkező országokban, ezek közvetlenebb inspiráló hatást fejthetnek ki a hasonló történelemmel bíró országok szereplőire.

2.3.8.4 Éppen ezért különösen fontos, hogy az új tagállamok bevált gyakorlataira vonatkozó információkat valamennyi tagállam, illetve a leendő tagországok szereplői számára is elérhetővé tegyék.

2.3.8.5 Ugyancsak támogatni kell a nagyközönség, illetve a különféle érdekcsoportok képzését a társadalommal szemben felelősséget mutató vállalkozói működésmód kérdéseiről, hiszen a vállalatok társadalmi felelősségét illető alapelvek végrehajtásának gyorsasága és minősége nagyrészt az ilyen vállalkozók aktivitásától és bekapcsolódásától függ.

2.3.9 A vállalati társadalmi felelősség nemzetközi dimenziója

2.3.9.1 Az EGSZB helyesli az Európai Bizottság álláspontját, amely a jövőben is támogatni kívánja a vállalati társadalmi felelősség globális szinten történő előmozdítását, az európai vállalatoknak az ENSZ ezredfordulós célkitűzéseire való maximális hozzájárulása érdekében. Támogatja továbbá az Európai Bizottság szándékait a felelős vállalati magatartásra vonatkozó nemzetközi referenciakritériumok terén is, azaz hogy ösztönzi az ILO által a multinacionális vállalatokról és a szociális politikáról kiadott háromoldalú nyilatkozatokban szereplő elvek, az OECD által a multinacionális vállalatok részére kiadott irányelvek, az ENSZ vállalatokra vonatkozó Globális Megállapodása (Global Compact) és a „Különleges felelősséggel végzett befektetések elvei”, illetve az egyéb eszközök és referenciakezdeményezések végrehajtását; a szigorú környezetvédelmi normák előmozdítását; figyelembe veszi a fenntartható fejlődés szempontját a kétoldalú kereskedelmi és együttműködési megállapodásokban; kereskedelmi ösztönző intézkedésekkel bátorítja az emberi jogok, a munkajogok, a környezetvédelem és a kormányzás fő nemzetközi elveinek tiszteletben tartását;

intenzívebb együttműködést alakít ki az ILO-val a tisztas munkakérdésében; az új Afrika-stratégia keretében előmozdítja a vállalati társadalmi felelősséget; nyomon követi az ehhez kapcsolódó nemzetközi kezdeményezéseket (az ENSZ különmegbízottjának tevékenysége, ISO iránymutatások, a Kimberley-folyamat igazolási rendszere). Ezek a támogatások annál is fontosabbak, mivel egyes országok számára a tényleges szociális jog felé való elmozdulást jelenthetik.

2.3.9.2 Az EGSZB véleménye szerint a vámszabadterületeknek, amelyeket azért hoznak létre, hogy vonzó befektetési klímát teremtsenek, semmi szín alatt nem lenne szabad a nemzeti munkajogszabályok által megszabott kereteken kívül működniük. Még ha hangsúlyozzák is a vámszabadterületeken, hogy milyen nagy gondot fordítanak a társadalmi felelősségvállalásra, ez nem mehet az ILO alapegyezményei betartásának a rovására.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai”

(2006/C 325/15)

2006. április 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: Renate Heinisch.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 14-i ülésnapon) 105 szavazattal 4 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Jelen kiegészítő vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 16-án elfogadott véleményében megfogalmazott meghatározásokhoz és elemzésekhez kötődik. Az említett vélemény, melynek címe: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, kizárólag a partnerek között, nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszakkal foglalkozott (1). *Jelen vélemény szintén csak a családon belüli erőszak ezen részterületét, nevezetesen azt vizsgálja, hogy a partnerek közötti erőszak milyen hatással van a gyermekekre, akik tanúi ennek az erőszaknak. A családon belüli közvetlen erőszak a gyermekekkel szemben, amelynek elkövetője nagyon gyakran nő – az anya –, nem képezi jelen vélemény tárgyát.* Bár a testi és pszichikai erőszak légkörében történő felnőtté válás súlyos következményekkel járhat, a gyermeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataként. Ez a helyzet már abból a szempontból sem fogadható el, hogy a gyermekeknek is joguk van az erőszakmentes életre, különösen az erőszakmentes nevelésre, valamint a gondozásra és a védelemre.

1.2 Ezért az EGSZB nyomatékosan kéri az EU mindenkori elnökségét, hogy a „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” téma keretében foglalkozzon „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tárgyával is.

(1) Az EGSZB 2006. március 16-i saját kezdeményezési véleménye a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, előadó: Renate HEINISCH (HL C 110., 2006.5.9., 89–94. o.), 2.3.4. és 2.3.5. pont
URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:HU:PDF>.

A mindenkori EU-elnökség, illetve az Európai Bizottság figyelmébe

1.3 2006. április 4-én és 5-én egy monacói konferencia keretében elindították az Európa Tanács hároméves programját (2006–2008) „A gyermekekért és a gyermekekkel élő Európa megteremtése” (*Building a Europe for and with Children*) címmel. A gyermekek jogainak védelme melletti „kampányoláson” túl a program foglalkozik „a gyermekek erőszakkal szembeni védelmének” kérdésével is. Hogy még inkább előtérbe kerüljön a fontos projekt, különösen a médiában, az EGSZB együttes fellépést javasol az Európa Tanáccsal, az Európai Parlamenttel, a Régiók Bizottságával és az UNICEF-fel.

Az Európa Tanács, az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága és az UNICEF figyelmébe

1.4 A családon belüli erőszak leküzdéséért ugyan elsősorban a tagállamok felelősek, azonban a gyermekek jogainak fontossága miatt és tekintettel arra, hogy az egyes nemzetek reakciói eltérőek, az EGSZB szerint összeurópai stratégiára van szükség.

Az említett összeurópai stratégiát egy olyan tanulmányra kell alapozni, amely elsőként vizsgálná meg uniós távlatban a családon belüli erőszak légkörében történő nevelkedés elterjedtségét és következményeit, valamint az erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek védelmének és támogatásának lehetőségeit és programjait.

Az Európai Bizottság Igazságügyek, Szabadság és Biztonság Főigazgatóságának figyelmébe

1.5 A gyermekekkel szembeni, családon belüli erőszak ellen csak a megfelelő nemzeti szinten lehet eredményesen küzdeni. Ezért a családon belüli erőszak leküzdése érdekében kidolgozott nemzeti cselekvési tervében minden tagállamnak hangsúlyosan szerepeltetnie kell „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tematikát is. Ennek keretében mindenekelőtt a következő területeket kell figyelembe venni:

- a családon belüli erőszak légkörében történő nevelkedés elterjedtségére és következményeire irányuló felmérések,
- az ilyen természetű erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek védelmének és támogatásának lehetőségeire és programjaira vonatkozó felmérések,
- annak felismerése, hogy a családon belüli erőszaknak közvetett módon kitett gyermekek olyan önálló csoportot képeznek, amely számára különleges támogatási programokat kell kialakítani,
- az összes intézkedés és program összehangolása valamennyi cselekvési területen, de különösen egyrészt a nőotthonok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, másrészt pedig a gyámügyi hivatalok, a családi bíróságok, a gyermekvédelmi központok és a családi tanácsadó szolgálatok között,
- a családon belüli erőszak dinamikájának figyelembevétele a láthatási és szülői felügyeleti jog szabályozásakor,
- a bántalmazott bevándorló nők gyermekei sajátos helyzetének figyelembevétele,
- a megfelelő képzés és továbbképzés biztosítása valamennyi érintett szakmacsoport és cselekvési terület tekintetében, amilyen például a segítségnyújtás gyermekeknek és fiataloknak, tanácsadási és gyermekvédelmi intézmények, intervenciók hivatalok, iskolák, óvodák és szabadidős intézmények, egészségügy, rendőrség és igazságszolgáltatás, amelyek feladata, hogy felismerjék a gyermekek sajátos veszélyeztetettségét a családon belüli erőszak összefüggésében, és hatékonyan segítsenek az érintetteknek,
- különleges prevenciók kialakítása és végrehajtása „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” tematikában,
- a gyermekek elleni erőszak lehetséges közvetlen tanúira (szomszédokra, a szülők ismerőseire vagy rokonokra) irányuló tudatosító kampányok lefolytatása, melyeknek célja, hogy e személyek ne tanúsítsanak többé passzív magatartást a gyermekbántalmazással szemben,
- kapcsolattartók biztosítása a gyermekek részére, valamint állami és civil intézmények általi támogatás a több országban már működő gyermek-ombudsman formájában ⁽²⁾,
- a nemzeti cselekvési terveket és az ezekben felsorolt intézkedéseket és elképzeléseket tájékoztató kampányok segítségével kellene közzétenni.

A tagállamok figyelmébe

2. Indokolás

2.1 Miért a kiegészítő vélemény?

2.1.1 Jelen kiegészítő vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 16-án elfogadott vélemé-

⁽²⁾ A gyermekjogok védelmével foglalkozó európai ombudsman szövetség (ENOC, European Network of Ombudspersons for Children), <http://www.ombudsnet.org/>

nyében megfogalmazott meghatározásokhoz és elemzésekhez kötődik. Az említett vélemény, melynek címe: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”, kizárólag a partnerek között, nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszakkal foglalkozott. *Jelen vélemény szintén csak a családon belüli erőszak ezen részterületét, nevezetesen azt vizsgálja, hogy a partnerek közötti erőszak milyen hatással van a gyermekekre, akik tanúi ennek az erőszaknak. A családon belüli közvetlen erőszak a gyermekekkel szemben, amelynek elkövetője nagyon gyakran nő – az anya –, nem képezi jelen vélemény tárgyát.* Több európai ország tapasztalati eredményei igazolják, hogy a családon belüli erőszak az esetek legalább felénél a gyermekek jelenlétében zajlik, és hogy a nőotthonba menekülő nők mintegy háromnegyede gyermekkel érkezik ⁽³⁾. A tapasztalati eredmények és a statisztikai adatok azt is egyértelműen bizonyítják, hogy az anyával szemben az apa által elkövetett erőszak mindig árt a gyermeknek, akkor is, ha a családon belüli erőszak nem jelent közvetlen erőszakot a gyermekkel szemben. A gyermekeket ennek ellenére még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataként, és közel sem kapnak annyi figyelmet, segítséget és támogatást, mint amennyire szükségük van. Jelen kiegészítő vélemény ezen szeretne változtatni, amennyiben előtérbe helyezi a „gyermekeket mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatait”, bemutatja specifikus körülményeiket, megnevezi a problémákat és ajánlásokat tesz az ilyen gyermekek helyzetének és jogainak javítására.

2.2 Családon belüli erőszak a gyermekekkel szemben

2.2.1 A gyermekekkel szembeni erőszakra mindenekelőtt a közvetlen társadalmi környezetben, különösen a családban kerül sor. A gyermekek leginkább itt válnak az erőszak áldozataivá és tanúivá: a felnőttek erőszakának áldozataivá és a felnőttek közötti erőszak tanúivá.

2.2.2 Miközben a gyermekekkel szemben a családon belül vagy a család közvetlen társadalmi környezetében elkövetett erőszakot – a testi, szexuális és lelki bántalmazást, valamint az elhanyagolást – már hosszú évek óta mind európai, mind tagállami szinten a gyermekek jogai egyik legsúlyosabb megsértésének tekintik, és levonták a megfelelő következtetéseket az ilyen természetű erőszak megakadályozásáról és büntetőjogi üldözésével kapcsolatban, a gyermekeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak közvetett áldozataiként ⁽⁴⁾.

2.2.3 A családon belül erőszak alatt a partner által elkövetett erőszakot kell érteni: a házasságon vagy élettársi együttélésen belül elkövetett lelki vagy fizikai (ezen belül szexuális) erőszakot ⁽⁵⁾. A családon belüli erőszak esetében az elkövetők többnyire férfiak, az áldozatok pedig nők. Az érintettek nagy része anya. Amikor partnerük erőszakot követ el az anyákkal szemben, akkor az esetek többségében a gyermekek vagy közvetlenül tanúi ennek, vagy pedig „hallótávolságban” vannak ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Megfelelő bizonyítékok a következő könyvben olvashatók: B. Kave-mann/U. Kreyszig (szerk.): Handbuch Kinder und häusliche Gewalt [A gyermekek és a családon belüli erőszak – kézikönyv], Wiesbaden 2006.

⁽⁴⁾ Példaképpen megemlítendő a DAPHNE-program keretében támogatott számos projekt. Az Európa Tanácsnak a gyermekek jogainak védelmével és különösen az erőszakkal szembeni védelmével kapcsolatos tevékenységéről az UNICEF Innocenti Research Centre 2005-ben közzétett jelentése ad aktuális áttekintést: „Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence” [Az Európa Tanács cselekvései az erőszak bármely formája elleni védelmük céljából a gyermekek jogainak előmozdítása érdekében].

⁽⁵⁾ A fogalom meghatározás, valamint az erőszak mértéke, okai és hatásai tekintetében lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” (lásd 1. lábjegyzet).

⁽⁶⁾ Lásd még: A. Mullender/R. Morley: Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda. London 1994.

2.2.4 Az anyával szembeni erőszak egyben a gyermekkel szembeni erőszak egy formája is. Azok a gyermekek, akik a családon belüli erőszak tanúi, akiknek át kell élniük és végig kell nézniük, hogy az apa, a mostohaapa vagy az anya partnere üti és bántalmazza az anyát, lelki erőszak áldozatai is. Még ha a családon belüli erőszak nem is közvetlenül a gyermek ellen irányul, az anyával szembeni erőszak mindig károsítja a gyermeket is (7).

2.2.5 Ezenkívül több tudományos vizsgálat kimutatta, hogy a nőikkel szembeni családon belüli erőszak és a gyermekek bántalmazása gyakran ugyanazokban a családokban fordul elő. (8) Azoknál a férfiaknál, akik bántalmazzák partnerüket, nem ritka, hogy a gyermekekkel szemben is erőszakot alkalmaznak. Előfordul, hogy azok a nők, akik erőszak áldozatai, maguk is bántalmazzák gyermekeiket, mivel olyan környezetben élnek, ahol az erőszak teljesen mindennaposá vált.

2.2.6 A helyzetet még súlyosbítja, hogy a bántalmazott nőkre gyakran akkora teher nehezedik, hogy nem tudják megfelelően gondozni és ellátni gyermeküket. Az, hogy folyamatosan ki van téve a partner bántalmazásának, sok nőt megfoszt attól a lehetőségtől, hogy tegyen valamit a gyermek védelme érdekében.

2.2.7 A családon belüli erőszak tehát nemcsak a nők életét fenyegeti és sérti, hanem a gyermek jólétét is negatívan befolyásolja és veszélyezteti.

2.3 A családon belül erőszak hatásai a gyermekekre

2.3.1 A testi és pszichikai erőszak légkörében történő felnőtté válás súlyos következményekkel járhat a gyermek számára. A gyermekek – még a kisgyermekek is – az apa, a mostohaapa vagy az anya partnere által tanúsított erőszakkal és az anya tehetetlenségével szemben gyámoltalannak és kiszolgáltatottnak érzik magukat, részben azonban felelősnek is tartják magukat a történekekért. Gyakran úgy vélik, hogy ők is vétkesek az erőszak kialakulásában. Vagy megpróbálnak beavatkozni és megvédeni az anyát, és emiatt őket is bántalmazzák.

2.3.2 Számos tanulmány foglalkozik ezzel a problematikával, elsősorban az angolszász térségben. (9) Még ha a következmények eltérőek is az egyes gyermekek számára, és az erőszak következtében nem minden gyermeknél alakulnak ki magatartási zavarok, továbbá hiányoznak az empirikusan alátámasztott kritériumok annak eldöntéséhez, hogy az egyes egyedi esetekben van-e, és ha igen, mekkora a kockázat, mégis jelentős összefüggések mutathatók ki.

2.3.3 A kockázatot jelentő tényezők közé tartozik mindenekelőtt: a fenyegető légkörben zajló élet, az újbóli túlkapasok kiszámíthatatlansága, az anya iránti egzisztenciális aggodás, a

(7) Lásd még: E. Peled (szerk.): Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women. Thousand Oaks, CA 1995.

(8) Lásd még: A. Mullender/R. Morley: Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda. London 1994.

(9) Több ilyen vizsgálat összefoglaló jelleggel bemutatott és kiértékelt összehasonlítása olvasható a Jeffrey L. Edleson: „Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law?” című munkában <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>.

tehetetlenség érzése az adott helyzetekben, az elszigeteltség érzése a kívülállókkal szembeni gyakori hallgatási kényszer miatt, a szülőkkal szembeni lojalitás konfliktusa, a szülő-gyermek kapcsolat megromlása.

2.3.4 Ennek következtében súlyos problémák és magatartási zavarok alakulhatnak ki a gyermekekben: pszichoszomatikus tünetek és pszichikai zavarok, mint például alacsony önértékelés, nyugtalanság, alvászavarok, nehézségek az iskolában, szorongás és agresszió, továbbá akár öngyilkossági gondolatok is.

2.3.5 Ha az elkövető nem csak partnerét, hanem a gyermeket is bántalmazza, a fejlődési zavarok és a pszichikai rendellenességek tünetei még súlyosabbak lehetnek.

2.3.6 Ha a gyermek a családon belüli erőszak légkörében nő fel, az hatással lehet a magával az erőszakkal és az erőszakos magatartással kapcsolatos saját attitűdjére is. A gyermekek a szülői magatartás megfigyelésével és a saját maguk által megtapasztalt erőszakkal magukévá tehetik a problematikus magatartási mintákat. Az úgynevezett „erőszakspirál” ahhoz vezethet, hogy a fiúk az elkövető szerepét, a lányok pedig az áldozat szerepét sajátítják el, és felnőttként maguk is a családon belüli erőszak elkövetői vagy áldozatai lesznek.

2.3.7 Különösen súlyosak a következmények azon gyermekek számára, akiknek azt kell átélniük, hogy a partner megöli az anyát.

2.4 Az EGSZB elemzése és javaslatai

2.4.1 Ha a gyermekek a családon belüli erőszak légkörében nőnek fel, közvetve vagy közvetlenül mindenképpen érinti őket ez az erőszak. Számos terhelő tényezőnek vannak kitéve, amelyek jelentős mértékben és tartósan kihathatnak fejlődésükre és magatartásukra.

2.4.2 E hatások jelentőségét sokáig alábecsülték. A problémakörrel az utóbbi években megindult vita ellenére a gyermeket még mindig csak részben ismerik el a családon belüli erőszak áldozataként.

2.4.3 Ez a helyzet többé nem fogadható el, hiszen a gyermeknek is joguk van az erőszakmentes élethez, különösen az erőszakmentes neveléshez, valamint a segítségnyújtáshoz és a védelemhez (10).

2.4.4 Az EGSZB javaslatai elsősorban a következő területekre irányulnak:

2.4.5 A gyermekek helyzetének felmérése az EU-tagállamokban a családon belüli erőszak szempontjából

(10) Így fogalmaz az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezménye, amelyet az ENSZ Közgyűlése 1989-ben fogadott el, és amelyet időközben két ország kivételével a világon mindenhol ratifikáltak. A gyermekek jogainak uniós szintű helyzetéről 2006 júliusában az Európai Bizottság közleményt adott ki (COM(2006) 367 final). Lásd az EGSZB 2006. december 12–13-i véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye: Az EU gyermekjogi stratégiája felé” (előadó: Jillian VAN TURNHOUT).

2.4.5.1 Tagállamonként nagyon eltérő, hogy felismerik-e problémaként, és ha igen, milyen mértékben a gyermekek helyzetét a családon belüli erőszak összefüggésében az EU-tagállamokban, és tesznek-e ennek eredményeképpen intervenciós és megelőző intézkedéseket. ⁽¹¹⁾ Ez megfelel az EGBSZ által a „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” tárgyban kidolgozott véleményben ismertetett helyzetnek EU-szinten. ⁽¹²⁾

2.4.5.2 Az Európai Közösségben folytatott szakmai és politikai vita szempontjából fontos lenne pontos és aktuális ismeretekkel rendelkezni a családon belüli erőszak jelenségének társadalmi kezeléséről, a gyermekek védelmével és támogatásával kapcsolatos törvényi alapokról és megközelítésekről, valamint az intervencióról és megelőzésről.

2.4.6 Kutatási projektek végrehajtása a gyermekekkel szembeni családon belüli erőszak természetével, mértékével és következményeivel kapcsolatban

2.4.6.1 A „gyermekek a családon belüli erőszak kontextusában” kutatási területét a legtöbb EU-tagállamban „terra incognita”-nak kell tekintenünk ⁽¹³⁾. Csak elszigetelten találunk olyan tanulmányokat, amelyek a családon belüli erőszak légkörében felnövő gyermekek helyzetével foglalkoznak. Alig kutatják a segítség és támogatás igénybevételének lehetőségeit és akadályait is.

2.4.6.2 Valamennyi EU-tagállamban adatgyűjtést és kutatási projekteket kellene indítani a családon belüli erőszak által érintett gyermekekről. A módszerek és az eredmények összehasonlíthatósága érdekében ésszerű és szükséges megközelítés lenne egy koordinált eljárás kialakítása. ⁽¹⁴⁾

2.4.7 A családon belüli erőszak közvetett áldozataivá vált gyermekek támogatásának előmozdítása

2.4.7.1 Míg a családon belüli erőszak áldozataivá váló nőknek nyújtott védelmi és támogatási lehetőségek jelentősen javultak az utóbbi években, e nők gyermekei alig részesülnek támogatásban.

2.4.7.2 E gyermekek eredményes segítése érdekében fontos, hogy különbséget tegyünk a tanúként megtapasztalt közvetett erőszak és a szülői gyermekbántalmazás vagy megrontás következtében közvetlenül megtapasztalt erőszak között. Még ha

⁽¹¹⁾ Ezt mutatják az Írországról, Nagy-Britanniáról, Dániáról, Svédországról és Németországról szóló jelentések és információk. Az aktuális németországi és néhány más tagállambeli helyzetről jó áttekintést ad a Barbara Kavemann és Ulrike Kreyssig kiadásában készült „Handbuch Kinder und häusliche Gewalt” [Gyermekek és a családon belüli erőszak – kézikönyv] c. kötet, Wiesbaden 2006.

⁽¹²⁾ Lásd az EGBSZ „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben” tárgyban készült véleményének 2.3.2. pontját (1. lábjegyzet).

⁽¹³⁾ Még a nemrégiben – 2006 februárjában – közzétett „State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights” című jelentés „Violence against children and youth” fejezetében sem említik meg ezt a problémakört ([http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf)).

⁽¹⁴⁾ Például a DAPHNE-program vagy az EU emberi jogok megsértésével szembeni fellépéseket koordináló kutatási hálózatahoz (Co-ordination Action on Human Rights Violations – CAHRV) hasonló intézmény keretében, amely összehangolja a személyek közötti erőszak valamennyi formájára irányuló kutatást a nemek és generációk közötti erőszak szempontjából, és amelyet az Európai Bizottság 6. keretprogramjából finanszíroznak (lásd: www.cahrvi.uni-osnabrueck.de).

gyakran vannak is átfedések, a családon belüli erőszaknak közvetett módon kitett gyermekeket „különálló” áldozatoknak kell tekintenünk, akik számára különleges támogatási programokat kell kialakítani.

2.4.7.3 A családon belüli erőszak esetében sem a bántalmazó férfi, sem pedig a bántalmazott nő nincs abban a helyzetben, hogy megfelelően szem előtt tartsa a gyermek helyzetét. Ezért a gyermekeknek szükségük van az állami és civil intézmények által biztosított független tanácsadói kínálatra, illetve támogatásra. Követendő példaként szolgál erre a svédországi szabályozás: 18 éves korukig a svéd gyermekeknek és fiataloknak saját ombudsmanjuk van („Barnombudsmannen”), aki többek között rendszeresen kapcsolatot tart a fiatalokkal, hogy megismerje véleményüket és álláspontjukat ⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 A szomszédok, a szülők ismerősei vagy a rokonok gyakran tanúi a gyermekekkel szembeni erőszaknak. Aktív magatartásuk számos tragédiát megelőzhetne. A gyakorlatban azonban ezek a személyek rendkívül ritkán igyekeznek segíteni a bántalmazott gyermekeknek. E közönység legyőzéséhez kitartásra és megfelelő információs kampányokra van szükség, amelyek az erőszak lehetséges tanúiban pozitív érzelmeket is kiválthatnak.

2.4.8 A gyermekvédelem és a nővédelem közötti együttműködés javítása

2.4.8.1 A nők és gyermekek családon belüli erőszakkal szembeni védelme rokon területnek látszik. Valójában azonban nem elhanyagolható érdekellentétek is vannak a nők, illetve a gyermekek támogatása és védelme között.

2.4.8.2 Az egyik oldalon a nőotthonok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, a másik oldalon pedig a gyermekvédelmi intézmények és gyámügyi hivatalok gyakran bizalmatlan távolságtartással szemlélik egymást.

2.4.8.3 Az empirikus eredmények azonban egyértelműen az együttműködés szükségességére mutatnak rá: Ha figyelmen kívül hagyják az anyák fenyegetettségét és bántalmazását, a láthatási és szülői felügyeleti jog szabályozásával kapcsolatban meghozott intézkedések miatt a nők a válás után is kénytelenek lehetnek újra és újra kapcsolatba lépni az erőszakos partnerrel, ami a nők és a gyermekek veszélyeztetéséhez és sérüléséhez vezethet. ⁽¹⁶⁾

⁽¹⁵⁾ Lásd a jelenlegi ombudsman beszédét („Corporal Punishment of Children”), amelyben kitér azoknak a gyermekeknek a helyzetére is, akik a családon belüli erőszak tanúi (csak angol nyelven) [http://www.bo.se/files/in %20english. %20publikationer, %20pdf/corporal %20punishment %20of %20children060501.pdf](http://www.bo.se/files/in%20english.%20publikationer,%20pdf/corporal%20punishment%20of%20children060501.pdf) Időközben más országokban is létrejött ez az intézmény, lásd: A gyermekjogok védelmével foglalkozó európai ombudsman szövetség (ENOC, European Network of Ombudspersons for Children), <http://www.ombudsnet.org/>

⁽¹⁶⁾ Lásd pl. M. Hester/l. Radford: Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark. Bristol 1994. Azoknak a nőknek a 70 %-át, akiknek gyermeke kapcsolatban tartott az apával, a látogatások során vagy a gyermek átadásakor újra bántalmazták vagy megfenyegették, még a válás után egy évvel is; a látogatások során a gyermekek 55 %-át bántalmazták.

2.4.8.4 A jövőbeli stratégiák és szabályozások célja a jó együttműködés kialakítása kell, hogy legyen egyrészt a nőtt-honok és a nők számára létrehozott tanácsadó intézmények, másrészt pedig a gyámügyi hivatalok, a családi bíróságok, a gyermekvédelmi központok és a családügyi tanácsadó szolgál-tatok között.

2.4.9 A családon belüli erőszak dinamikájának foko-zottabb figyelembevétele a láthatási és szülői felügyeleti jog szabályozásakor

2.4.9.1 A gyermeki jogállás szabályozására az EU-tagállamokban gyakran a közös, kooperatív szülői felügyelet és az apa és az anya gyermek iránti közös felelősségének mintája az irányadó, még a válás után is, valamint a gyermek ennek megfelelő önálló joga a mindkét szülő általi láthatásra.

2.4.9.2 A családon belüli erőszak esetében azonban – amikor az erőszakot elkövető szülő gyakran huzamosabb ideig folyamatosan megsérti partnere és a gyermek jogait, nem tartja tiszteletben a megfelelő korlátokat, és ezzel testi és lelki sérüléseket okoz nekik – hiányoznak azok az előfeltételek, amelyeket a gyermeki jogállás e minta szerinti szabályozása megkövetel. Nevezetesen hiányzik a felelősségteljes és egymást tiszteletben tartó partnerség és az a képesség, hogy a párok közötti konfliktust kirekesszék a szülői viszonyból.

2.4.9.3 A gyermeki jogállást szabályozó eljárásokban ezért az eddigieknél fokozottabban figyelembe kell venni a családon belüli erőszakra jellemző veszélyeztetettséget, különösen annak a nagy valószínűségét, hogy az erőszakos cselekmények veszélye a válással nem múlik el. A nők és a gyermekek védelme és biztonsága a döntések alapvető szempontja kell, hogy legyen.

2.4.9.4 Amikor a nőknek járó védelmet és támogatást, valamint a gyermekeknek járó védelmet és jólétet, illetve a férfiak jogait mérlegelik, az erőszakkal szembeni védelemnek mindig elsőbbséget kell élveznie a kapcsolattartási joggal szemben.

2.4.10 Különleges követelmények: bántalmazott bevándorló nők gyermekei

2.4.10.1 A családon belüli erőszak eseteinek egy része bevándorló nőket és gyermekeket sújt. Annak következményeképpen, hogy elváltak családtagjaiktól, kiszakadtak megszokott, az erőszakot visszautasítani képes társadalmi környezetükből, tartózkodásuk jogi háttere rendezetlen, nyelvtudásuk csekély és

szociális szempontból nehéz körülmények között élnek, könnyebben kerülnek veszélyeztetett helyzetbe.

2.4.10.2 Habár családon belüli erőszak kivétel nélkül minden országban, minden kultúrában és minden társadalmi rétegben előfordul, a nők és a gyermekek mégis mindenekelelt az olyan társadalmakban és kultúrákban veszélyeztetettek, amelyekben a legkevésbé adott a nők és férfiak közötti egyenlőség, a legmirevebbek a nemekhez kapcsolódó szerepek, és léteznek olyan kulturális normák, amelyek alátámasztják a férfiak jogait a nőkkel szemben.

2.4.10.3 A tartózkodás jogállásától függően konkrétan a jogi helyzet korlátozza a cselekvési lehetőségeket. Ez különösen igaz a rendezetlen jogi helyzetű bevándorló nőkre és gyermekeikre.

2.4.10.4 Ezért minden beavatkozás, segítségnyújtási és támogatási program esetében kiemelt figyelmet kell fordítani a bevándorló nők és gyermekeik helyzetére. Emellett a társadalmi szereplők és a szervezett civil társadalom szervezeteivel közösen specifikus kampányokat kell folytatni tájékoztatásképpen és az említett csoportok biztonságának javítására.

2.4.11 A képzési és továbbképzési lehetőségek javítása a családon belüli erőszakkal foglalkozó valamennyi szakma számára

2.4.11.1 A gyermekek érdekeinek felismerése minden illetékes szakmától és valamennyi érintett cselekvési területtől – például a gyermek- és ifjúságsegítő szolgálattól, a tanácsadó és gyermekvédelmi intézményektől, az intervenció hivataloktól, az iskoláktól, óvodáktól és szabadidős intézményektől, az egészségügytől, a rendőrségtől és az igazságszolgáltatástól – magas szintű szakmai felkészültséget követel meg.

2.4.12 A családon belüli erőszak megelőzése jelentőségének hangsúlyozása

2.4.12.1 Minden olyan elképzelés és intézkedés, amely alkalmas arra, hogy megakadályozza a nőkkel szemben a családon belül elkövetett erőszakot, a gyermekek helyzetére is kihat a családon belüli erőszak összefüggésében. ⁽¹⁷⁾

2.4.12.2 Ezen túlmenően különleges prevenció programokat kell alkalmazni „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” témájában. Ide sorolhatók az egyes cselekvési területeken dolgozó munkatársaknak szóló tájékoztató anyagok is.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye: Az EU gyermekjogi stratégiája felé”

COM(2006) 367 final

(2006/C 325/16)

2006. július 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta. (Előadó: Jillian van Turnhout.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglaló

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli „Az EU gyermekjogi stratégiája felé” című európai bizottsági közleményt. Az EGSZB különösen támogatja az Európai Bizottság azon javaslatát, amely olyan átfogó EU-stratégia létrehozására irányul, amely hatékonyan elősegíti és biztosítja a gyermekek jogainak érvényesülését az Európai Unió belső és külső politikáiban, valamint támogatja a tagállamok e területre vonatkozó erőfeszítéseit.

1.2 Az EGSZB sajnálja azonban, hogy a közlemény nem mutat rá arra, hogy a stratégiának kötelezettséget kell vállalnia bizonyos minimális normák mellett, és hogy az nem foglal magában átfogó célkitűzéseket, egyértelmű célokkal és időkeretekkel.

1.3 Az EGSZB üdvözli az e stratégia támogatásának érdekében létrehozandó javasolt struktúrákat, melyekhez többek között a következők tartoznak: az Európai Bizottság keretén belül működő Gyermekjogi Osztály, gyermekjogi koordinátor, bizottsági szolgálatközi csoport, Európai Gyermekjogi Fórum, internetes vita- és munkafórum, a gyermekeknek a folyamatba történő közvetlen bevonását elősegítő intézkedések, valamint a gyermekjogokra vonatkozó kommunikációs stratégia. Az EGSZB keresni fogja annak lehetőségét, miként lehetne aktív részese ezeknek a jelentős fórumoknak.

1.4 Az EGSZB sajnálatosnak tartja azonban, hogy nem kap több figyelmet a lánygyermek, valamint a fogyatékkal élő, illetve bevándorló, menedéjgölkérő vagy menekült gyermekek helyzete (sem az EU-n belül, sem pedig világviszonylatban).

1.5 Az EGSZB üdvözli annak elismerését, hogy a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a nemzetközi szerződéseket, és hangsúlyozza, hogy a stratégiában nagyobb hangsúlyt kell

helyezni annak szükségességére, hogy a tagállamok sürgősen hajtsák végre a gyermekjogokkal kapcsolatos európai és nemzetközi kötelezettségeket, különösen az ENSZ-nek a gyermek jogairól szóló egyezményében szabályozottakat.

1.6 Az EGSZB sürgeti, hogy a stratégia kialakításánál vegyék figyelembe a gyermekek sokféleségét és eltérő igényeiket, különösen tekintettel az olyan kérdésekre, mint a gyermekek körében tapasztalható szegénység és hátrányos megkülönböztetés. Az EGSZB azt ajánlja, hogy élvezzen elsőbbséget összevethető mutatók bizonyos együttesének kidolgozása, továbbá konzisztens adatok tagállami szintű összegyűjtése. Fontos, hogy megfelelő figyelmet kapjon a hat év alatti gyermekek színvonalas korai oktatásának kérdése, valamint a gyermekgondozási szolgáltatásokra vonatkozó kiegészítő minőségi célok kidolgozása.

1.7 Az EGSZB sürgeti, hogy a gyermekjogi koordinátor kellő státuszt és politikai befolyást kapjon a hivatal célkitűzései teljesítésének érdekében, illetve, hogy megteremtődjön a politikai elkötelezettség a közleményben foglaltak előmozdításához, továbbá a zöld könyv és a stratégia kidolgozásához. Javasolja, hogy az Európai Parlament fontolja meg külön intézkedés bevezetését a stratégia és annak javasolt tevékenységei finanszírozására.

2. Háttér

2.1 A gyermekek jogai azon emberi jogok egy részét képezik, amelyek betartására az EU-t és a tagállamokat nemzetközi és európai szerződések kötelezik, így különösen az UNCRC és a hozzá tartozó fakultatív jegyzőkönyvek⁽¹⁾, ideértve a millenniumi fejlesztési célokat⁽²⁾ is, valamint az emberi jogok európai egyezménye⁽³⁾ (a továbbiakban: EJE). Az EU az európai Alapjogi Chartában⁽⁴⁾, közelebről annak 24. cikkében, kifejezetten elismerte a gyermekek jogait.

⁽¹⁾ Az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, felszámolásáról és megbüntetéséről szóló ENSZ-jegyzőkönyv; a gyermekek jogairól szóló egyezményhez csatolt ENSZ-jegyzőkönyv a gyermekkereskedelemlről, gyermekprostituációról és gyermekpornográfiáról; a gyermekek jogairól szóló egyezményhez csatolt ENSZ-jegyzőkönyv a gyermekek fegyveres konfliktusokban való részvételéről.

⁽²⁾ ENSZ Közgyűlés, az Egyesült Nemzetek Millenniumi Nyilatkozata, 55. ülésnap, 2000. szeptember 18.

⁽³⁾ A teljesszöveg elérhető a következő címen: <http://www.echr.Council of Europe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts>.

⁽⁴⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 364., 2000.12.18., elérhető a következő címen: http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/charte/index_en.html.

2.2 Az Európai Bizottság a 2005–2009 közötti stratégiai célkitűzésekről szóló közleményében a gyermekek jogait egyik fő prioritásként említi: „Kiemelt fontosságú a gyermekek jogainak hatékony védelme a gazdasági kizsákmányolás és a visszaélés valamennyi formájával szemben; e téren az Unió irányt mutat a világ többi része számára”⁽⁵⁾. Ezzel összefüggésben az alapjogokért, megkülönböztetés-mentességért és esélyegyenlőségért felelős biztosok 2005 áprilisában úgy döntöttek, hogy egyedi kezdeményezést indítanak a gyermekek jogainak elősegítése, védelme és figyelembevétele érdekében az EU belső és külső politikáiban.

2.3 2006 márciusában az Európai Tanács felkérte a tagállamokat, hogy „tegyék meg a gyermekszegénység gyors és jelentős csökkentéséhez szükséges intézkedéseket, egyenlő esélyeket biztosítva valamennyi gyermek számára, szociális háttérüktől függetlenül”.

2.4 E közlemény ezeket a döntéseket juttatja érvényre.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli Az EU gyermekjogi stratégiája felé című európai bizottsági közleményt, amely elsősorban a 18-nél fiatalabb gyermekekkel foglalkozik. Támogatja az Európai Bizottság e jelentős kezdeményezését, amely a gyermekjogi politika fejlesztésének megalapozására irányul. Az EGSZB különösen az Európai Bizottság azon javaslatát emeli ki, amely olyan átfogó EU-stratégia létrehozására irányul, amely hatékonyan elősegíti és biztosítja a gyermekek jogainak érvényesülését az Európai Unió belső és külső politikáiban, valamint támogatja a tagállamok e területre vonatkozó erőfeszítéseit.

3.2 Európa sorsa egyre inkább azon a képességén múlik, képes-e gyermekeket befogadó és támogató társadalmak kialakítására. A közlemény elismeri, hogy a gyermekek jogainak támogatása és védelme alapvetően fontos az Európai Unió jövője szempontjából, és hogy a gyermekbarát társadalmak kialakítása az Unióban nem választható el az európai integráció további elmélyítésének és megszilárdításának szükségességétől. A gyerekek ne csak jövőbeli felnőttként, munkaerőként legyenek fontosak, szükség van annak elismerésére is, hogy a gyermekkor önmagában és önmagért valóan fontos és értékes életszakasz.

3.3 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy holtpontra jutott az európai alkotmányozási folyamat, mivel az alkotmány-szerződés és az Alapjogi Charta explicit módon elismeri a gyermekek jogait. Ennek következtében a gyermekek jogaira vonatkozó, az európai uniós szerződésekben jelenleg található korlátozott jogi alapok kihatnak a lehetséges költségvetési forrásokra.

⁽⁵⁾ Stratégiai célkitűzések 2005–2009. Európa 2010: Partnerség Európa megújulásáért, fellendülés, szolidaritás és biztonság, COM (2005) 12 final, 2005.1.26.

3.4 A gyermekekkel és a fiatalokkal szemben a mai társadalomban megfogalmazódó számos kihívás jelentőségét felismerve az EGSZB az elmúlt évtizedben rendszeresen hozzájárult a közösségi szintű ifjúságpolitika kialakításához⁽⁶⁾. Fontos vitákat kezdeményezett olyan központi jelentőségű területekről, mint a fiatalok foglalkoztatása, a társadalmi integráció, az oktatás, a mobilitás, a társadalmi folyamatokban való részvétel vagy a civil szervezetek szerepe.

3.5 Az EGSZB üdvözli annak elismerését, hogy alapvetően fontos az, hogy a gyermekjogokat elválasszuk az általában vett emberi jogoktól, ne pedig egyszerűen azok részét képezzék. Az EGSZB úgy véli, hogy a gyermekek – sérülékenységük és speciális igényeik folytán – különleges védelemre és gondoskodásra szorulnak, ideértve a megfelelő jogi védelmet is.

3.6 Az EGSZB sürgeti, hogy a stratégia ismerje el a család, és különösen a szülők fontos szerepét, valamint a tagállamok arra vonatkozó felelősségét, hogy sokoldalúan, ne csak anyagi eszközökkel támogassák a szülőket gyermeknevelési feladataik teljesítésében.

3.7 Az EGSZB üdvözli annak a meghatározásnak az elfogadását, hogy a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel (UNCRC) összhangban gyermeknek tekintendő minden, tizennyolc évesnél fiatalabb ember. Szükség lesz a 15 és 18 év közötti gyermekekre vonatkozó uniós politikák közötti koherencia és koordináció megerősítésére, mivel az a korcsoport az uniós meghatározás szerint az „ifjúság” kategóriába is beletartozik. A stratégiának meg kellene erősítenie az Európai Ifjúsági Paktumban, illetve a fiatalokra vonatkozó nyílt koordinációs módszerben foglalt lényeges célkitűzéseket.

⁽⁶⁾ 1996. február 28-i EGSZB-velemény: „Európai kulturális politika a gyermekekért” Előadó: Sklavounos (HL C 153., 1996.5.28)
1998. július 2-i EGSZB-velemény: „A gyermekek kihasználása és a szex-turizmus” Előadó: Sklavounos (HL C 284., 1998.9.14.)
2000. november 29-i EGSZB-velemény: „Fehér könyv: Ifjúságpolitika” Előadó: Hasset-van Turnhout (HL C 116., 2001.4.20.)
2002. április 24-i EGSZB-velemény: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra 2004 – A Sport általi nevelés európai éve megalapításáról” Előadó: Christoforos Koryfidis (HL C 149., 2002.6.21.)
2002. április 25-i EGSZB-velemény: „Az Európai Bizottság fehér könyve: Új ösztönzés az európai ifjúság számára”. Előadó: Hasset-van Turnhout (HL C 149., 2002.6.21.)
2003. szeptember 24-i EGSZB-velemény: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai szinten tevékenykedő ifjúsági szervezetek támogatását célzó közösségi cselekvési program létrehozásáról” Előadó: Hasset-van Turnhout (HL C 10., 2004.1.14.)
2004. december 16-i EGSZB-velemény: „Nemzedékek közötti kapcsolatok” Előadó: Jean-Michel Bloch-Lainé (HL C 157., 2005.6.28.)
2005. március 10-i EGSZB-velemény: „Javaslat az Európai Parlament és a Tanács határozatára a Cselekvő ifjúság program létrehozásáról a 2007-től 2013-ig terjedő időszakra” Előadó: Rodríguez García-Caro (HL C 234., 2005.9.22.)
2005. május 11-i EGSZB-velemény: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a gyógyszerkészítmények gyermekgyógyászati felhasználásáról, valamint az 1768/92/EGK rendelet, a 2001/83/EK irányelv és a 726/2004/EK rendelet módosításáról” Előadó: Paolo Braghini (HL C 267., 2005.10.27.)
2006. december 14-i EGSZB-velemény: „A gyermekek mint a családon belüli erőszak közvetett áldozatai” (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Renate Heinisch.

3.8 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki minimális normákat, valamint egyértelmű célokat és időkereteket tartalmazó átfogó célkitűzéseket a közlemény végrehajtásának érdekében.

3.9 Európának szüksége van a gyermekek folyamatos elkötelezettségére, ami segíthet abban, hogy egyenjogúságot biztosít, versenyképes, biztonságos és befogadó Európát építsünk. Ahhoz, hogy igazán jelentsen valamit a gyermekek számára, az Európai Uniónak fontossá kell válnia életükben, továbbá valódi érdeklődést kell mutatnia, illetve látható és kreatív válaszokat kell adnia igényeikre.

3.10 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elismeri: a gyermekeknek biztosítani kell a jogot arra, hogy az életüket érintő viták és döntések során kinyilváníthatassák véleményüket, amint azt az UNCRC 12. cikke kimondja. Bármilyen gyermekre irányuló politikát a gyermekek részvételének alapelve kell, hogy jellemezzen: olyan elvről van szó, mely mind európai, mind nemzetközi szinten többszörösen megerősítésre került. (7).

3.11 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által javasolt intézkedéseket, melyek a gyermekeknek a folyamatba történő közvetlen bevonására irányulnak. A tagállamoknak és intézményeknek rendelkezésre kell bocsátaniuk a szükséges erőforrásokat, támogatásokat, illetve mechanizmusokat annak érdekében, hogy megkönnyítsék a gyermekek részvételét a stratégia kidolgozásában és végrehajtásában. A gyermekeket már korai szakaszban be kellene vonni a folyamatba, mégpedig különbözőféle, koruknak megfelelő módszerek segítségével, többek között művészeti tevékenységek vagy könnyített viták révén. Fontos kiemelni, hogy e tevékenység során a legnagyobb kihívást a hátrányos helyzetű vagy etnikai kisebbségi háttérrel rendelkező, illetve fogyatékkal élő gyermekek bevonása jelenti, valamint az, hogy esélyegyenlőséget biztosítsanak valamennyi ilyen gyermek számára.

3.12 A politikák kialakításának horizontális megközelítése összehangoltabb és eredményesebb stratégiát tesz lehetővé. A tagállamok foglalkoztatási iránymutatások kidolgozásakor rendszeresen konzultálnak a munkaadói és a szakszervezeti szövetségekkel. E kezdeményezés sikere egyben valamennyi érintett fél bevonásán múlik, különös tekintettel a gyermekekre, gyermekszervezetekre, szülőkre, szociális partnerekre, a regionális és helyi önkormányzatokra, valamint a tagállamokra.

3.13 Következésképpen az EGSZB azt reméli, hogy a tárgyalt közlemény mind európai, mind tagállami szinten megeremti a döntéshozók, helyi és regionális önkormányzatok, civil szervezetek és a maguk a gyermekek közötti hatékonyabb partnerség alapját. A gyermekek és a gyermekszervezetek valódi és folyamatos bevonása a politikák kialakításába és végrehajtásába lehetővé teszi majd, hogy napirendre kerüljenek aktuális igényeik, és hogy sajátjuknak érezzék a jövőbeli stratégiát.

3.14 A gyermekek nem alkotnak homogén csoportot. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy az uniós és tagállami szinten kidol-

(7) ENSZ Gyermekjogi egyezmény, 1989; az ENSZ nyilatkozata az Ifjúság Nemzetközi Évéről (1985): „Béke, részvétel, fejlődés”; A fiatalok települési és regionális életben való részvételének európai chartája, Európai Regionális és Helyhatóságok Kongresszusa, 1992; Az Európa Tanács Miniszterek Bizottságának ajánlása: „Az ifjúsági részvételről és a civil társadalom jövőjéről”, R(97) 3. sz. ajánlás, 1997. február 4. A Tanács és az ifjúsági miniszterek közös állásfoglalása, 1999. február 8-i tanácsülés (HL 1999/C 42/01).

gozott politikák vegyék figyelembe a gyermekek sokféleségét és eltérő igényeiket; így például a gyermekekre kihathat a földrajzi helyzet, a kor, a nem, az etnikai hovatartozás, a vallási meggyőződés, a kulturális háttér, a nyelv, a fogyatékoság vagy a család szerkezete. Különös figyelmet kell fordítani a szegénység, a szociális kirekesztés, a fogyatékoság, a hátrányos megkülönböztetés és a rasszizmus hatásaira, továbbá az etnikai kisebbséghez tartozó, illetve menekült gyermekek helyzetére, mind az Unión belül, mind pedig világviszonylatban.

3.15 Az EGSZB üdvözli azt a kijelentést, mely szerint „befolyásolja a gyermekek helyzetét az a hely is, ahol élnek”. A gyermekek hátrányos helyzetbe kerülhetnek, ha a nem férhetnek méltányosan hozzá a lakókörnyezetükben rendelkezésre álló szolgáltatásokhoz, úgymint a magas színvonalú oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, lakás- és szállás-, tömegközlekedési, játék- és pihenési lehetőségekhez, az információhoz, valamint a civil társadalomban való részvétel lehetőségeihez. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a stratégia tartalmazzon konkrét célkitűzéseket annak biztosítására, hogy a gyermekek valamennyi földrajzi térségben egyenlő esélyekkel rendelkezzenek, ami a gyermekszegénység leküzdésére irányuló tevékenység erősítését vonja maga után.

3.16 Az EGSZB sajnálatosnak tartja, hogy nem kap több figyelmet a lánygyermekek, valamint a fogyatékkal élő, illetve bevándorló, menedékkérő vagy menekült gyermekek helyzete (sem az EU-n belül, sem pedig világviszonylatban).

3.17 Összhangban az Európai Bizottságnak a fogyatékoság terén biztosított esélyegyenlőség melletti elkötelezettségével, amit egyértelműen megerősített a 2003-as „Egyenlő esélyek a fogyatékkal élők számára” című cselekvési tervben⁽⁸⁾, biztosítani kellene a stratégiában az esélyegyenlőséget a fogyatékoság terén annak érdekében, hogy a fogyatékos gyermekek teljes és egyenjogú tagként vegyenek részt a társadalomban, és oda be is illeszkedjenek.

3.18 Az EGSZB támogatja „A nők helyzetével foglalkozó bizottság 2007” megállapítását, amely „bár elismerve, hogy történt némi haladás a nőknek a döntéshozatal valamennyi szintjében történő részvételét illetően, aggodalmát fejezte ki a komoly és makacs akadályok – amelyek jellegüket tekintve számosak és sokrétűek – megléte miatt, melyek még mindig a nők előrelépése és döntéshozatalban történő részvétele útjában állnak, ideértve a szegénység feminizációját, az egészségügyhöz, oktatáshoz, képzéshez és foglalkoztatáshoz való egyenjogú hozzáférés hiányát, valamint a fegyveres konfliktusokat és a biztonság hiányát.”⁽⁹⁾

3.19 Az EGSZB csalódásának ad hangot, hogy nem történt utalás a hatéves korúnál fiatalabb gyermekek magas színvonalú „korai oktatására és fejlesztésére”, annak ellenére, hogy a „gyermekgondozás” és a napközbeni ellátás az EU egyik hosszú távú

(8) COM(2003) 650, final. Brüsszel, 2003.10.30.

(9) ENSZ Gazdasági és Szociális Tanács, „A nők helyzetével foglalkozó bizottság 2007”: A lányok elleni erőszak és a velük szembeni hátrányos megkülönböztetés.

és prioritásként meghatározott politikai célja, és annak ellenére, hogy az EU mennyiségi célkitűzéseket fogadott el. Az EGSZB sürgeti e terület kifejezett felvételét a stratégiába, hiszen az nagymértékben érinti a gyermekek életét és jólétét, valamint egyértelműen a közlemény hatáskörébe tartozik. ⁽¹⁰⁾ Az EGSZB különösen sürgeti az olyan kiegészítő minőségi célok meghatározását a gyermekgondozási szolgáltatások vonatkozásában, melyek figyelembe veszik a gyermekek jogait és érdekeit, és a Miniszterek Tanácsa, illetve az EK gyermekgondozási hálózat korábbi munkáihoz kapcsolódnak. ⁽¹¹⁾

3.20 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Unió eddig elvégzett tevékenységét a gyermekek körében tapasztalható szegénység csökkentése érdekében. A tagállamoknak azonban szembe kell nézniük a gyermekszegénység felszámolásának kihívásával, és azonnal megfelelő konkrét célokat kell megfogalmazniuk. Az ezzel a kihívással való szembenézés átfogó, folyamatos és mindenféle forrással ellátott cselekvési programot igényel majd, amely számot vet a gyermekszegénység sokdimenziós természetével. Egy ilyen programnak többek között az alacsony jövedelmű gyermekes családokra, valamint a foglalkoztatási hálón kívül eső családokra kellene összpontosítania. A gyermekszegénység súlyos hatással van a gyermekekre kérdések egész sora tekintetében, mint az egészség, az oktatás, és még a tekintetben is, hogy milyenek egy gyermek „életkilátásai” arra nézve, hogy valaha kitörjön a szegénységscsapdából. A tagállamoknak haladéktalanul el kell kezdeniük az e kérdések teljes körére kiterjedő politikák végrehajtását.

3.21 További komoly kihívást jelent az olyan gyermekek gondozása, akiknek nincs családjuk, illetve fennáll a veszélye, hogy elveszítik azt. Az ilyen helyzetekhez vezető tényezők országról országra különbözőek, de ide tartozik többek között a család széthullása, a szegénység, a HIV/AIDS, valamint a viselkedési, függőségi vagy nevelési problémák. A stratégiának tartalmaznia kellene egy olyan célkitűzést, amely egyértelmű megelőző stratégiák és családtámogatási programok létrehozására irányul.

3.22 A tagállamok előtt álló további olyan kihívások közé, ahol hasznos lenne célkitűzések megfogalmazása és a legjobb gyakorlatból való tanulás ösztönzése, tartozik a fiatalokúakra vonatkozó igazságszolgáltatás, a családi jog területe, az egészséges táplálkozás ösztönzése az egészségi állapot javítása és a gyermekkori elhízás leküzdése érdekében, valamint a családbarát munkahelyi politikák ösztönzése.

3.23 A bentlakásos intézményekben elhelyezett gyermekek esetében cselekvésre van szükség védelmük és jogaik ösztönzése érdekében. A stratégiának el kellene köteleznie magát a

⁽¹⁰⁾ Lásd a közlemény célját, hogy „olyan átfogó EU-stratégia létrehozását javasolja, amely hatékonyan elősegíti és biztosítja a gyermekek jogainak érvényesülését az Európai Unió belső és külső politikáiban”, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikkét, amely szerint „A hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenekelőtt álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie”.

⁽¹¹⁾ A Tanács ajánlása a gyermekgondozásról (92/241/EKG, jóváhagyás: 1992. március 31-én), amelyet a Miniszterek Tanácsa 1992 márciusában elfogadott, illetve az EK gyermekgondozási hálózata által kidolgozott és 1996-ban az Európai Bizottság gondozásában megjelentetett „Minőségi célkitűzések a fiatal gyermekeknek szóló szolgáltatások terén” című kiadvány.

gondozás alatt álló gyermekekről szóló közösségi iránymutatások és minőségi normák kidolgozása mellett ⁽¹²⁾, figyelembe véve a nemzetközi szervezetek – mint az UNICEF, a WHO, az Európa Tanács – által javasolt normákat, ajánlásokat, protokollokat.

3.24 Az EGSZB üdvözlözi Paulo Sérgio Pinheiro független szakértő nemrégiben közétett jelentését, amelyet az Egyesült Nemzetek gyermekek elleni erőszakkal foglalkozó tanulmánya számára készített. ⁽¹³⁾ A jelentés „sürgeti a gyermekek elleni erőszak valamennyi formájának tilalmát, minden körülmények között, ideértve mindenfajta testi fenyegetést, az ártó jellegű hagyományokat – úgymint a korai és kényszerházasságok, a női nemi szervek megcsonkítása, az ún. becsületbeli büntettek –, a nemi erőszakot, kínzást és egyéb kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot és büntetést” ⁽¹⁴⁾. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a jelentésben foglalt ajánlások végrehajtásának ösztönzése és támogatása érdekében vegye fontolóra egy gyermekek elleni erőszakkal foglalkozó különleges megbízott kinevezését.

4. Gyermekek jogok az EU szintjén

4.1 Az EGSZB üdvözlözi annak elismerését, hogy a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a nemzetközi szerződéseket, így különösen az ENSZ-nek a gyermek jogairól szóló egyezményét (*United Nations Convention on the Rights of the Child*, a továbbiakban: UNCRIC), amelyet minden egyes tagállam ratifikált. Világviszonylatban ugyanis csak az USA és Szomália nem ratifikálta azt. Ebben az összefüggésben különleges jelentőség hárul a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO) a gyermekmunka tilalmáról szóló alapvető egyezményére is.

4.2 Az EGSZB csalódott, amiért a közlemény nem hangsúlyozza jobban, hogy a tagállamoknak sürgősen végre kellene hajtaniuk a gyermekjogokkal kapcsolatos európai és nemzetközi kötelezettségeket, különösen az ENSZ-nek a gyermek jogairól szóló egyezményében szabályozottakat. Úgy véli, hogy az EU-n belül, tagállami szinten sok még a tennivaló annak érdekében, hogy mind jogalkotói, mind gyakorlati szinten biztosítsák a megfelelést a meglévő kötelezettségekkel, például az UNCRIC, az Emberi jogokról szóló európai egyezmény és az Európa Tanács eszközeinek viszonylatában. E tevékenység a gyermekjogokat érintő, meglévő EU-intézkedések javasolt hatásvizsgálatának részét kellene, hogy képezze. E téren jól hasznosíthatók lehetnek az UNCRIC alkalmazását vizsgáló, a gyermekek helyzetéről 5 évenként készülő kormány- és NGO-velemények, melyeket valamennyi EU ország benyújt, így ezek másodelemzése jó lehetőség.

⁽¹²⁾ Ez valószínűleg az Európa Tanáccsal történő együttműködésben valósítható meg, melynek Parlamenti Közgyűlése és Miniszteri Bizottsága 2005-ben ajánlásokat fogadott el a bentlakásos intézményekben élő gyermekekről. Lásd a Miniszterek Bizottsága R (2005) 5. sz., a tagállamoknak intézett ajánlását a bentlakásos intézményekben élő gyermekek jogairól.

⁽¹³⁾ www.violencestudy.org

⁽¹⁴⁾ Az ENSZ hatvanegyedik ülése: „A gyermekek jogainak ösztönzése és védelme”, A/61/299.

4.3 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát, hogy megvizsgálja, hogy milyen okok milyen mértékben akadályozzák a gyermekeket abban, hogy jogaikkal teljes mértékben éljenek. Fontos, hogy ne csak „értékelje majd a hozott intézkedések hatékonyságát”, hanem, hogy meg is könnyítse a tagállamok előrehaladásának értékelését az UNCRC-nek való megfelelés vonatkozásában, az adatok összehasonlító elemzése útján, ahogyan az a hatástanulmányban felvázoltan szerepel.

4.4 Az EGSZB azt ajánlja, hogy élvezzen elsőbbséget az összevethető mutatók bizonyos együttesének kidolgozása, továbbá a konzisztens adatok tagállami szintű összegyűjtése. A nyílt koordinációs módszer keretén belül folyamatban van egy gyermekjóléti mutató (vagy mutatók együttesének) kidolgozása, valamint a jövedelemfüggő szegénységre, az anyagi javaktól való megfosztásra és a lakhatásra vonatkozó statisztikai adatok összeállítása.⁽¹⁵⁾ Tagállami szinten számos más adathalmaz is létezik.⁽¹⁶⁾ A mutatók kidolgozásakor figyelembe kell venni a gyermekek tapasztalatait és mindenek felett álló érdekét, ami azáltal valósítható meg, hogy a gyermekek számára megkönynyítjük a mutatók meghatározásában való részvételt.

4.5 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, hogy vegyék figyelembe a gyermekek jogait az EK azon jogalkotási és nem jogalkotási intézkedéseinek kidolgozása során, amelyek érinthetik őket. Fontos lesz az olyan kulcsfontosságú területek meghatározása, amelyek érinthetik a gyermekeket, köztük olyan területek is, amelyek hagyományosan nem kapcsolódnak a gyermekekhez – például a tömegközlekedés –, azonban valójában nagyban befolyásolják életüket.

4.6 Azt ajánlja, hogy a nyílt koordinációs módszert alkalmazzák a tagállamok közötti együttműködés és a legjobb gyakorlatok felhasználásának mechanizmusául az UNCRC végrehajtásának vonatkozásában.

4.7 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint otthont adna az Európai Gyermekjogi Fórumnak, illetve internetes vita- és munkafórumot hozna létre. Az EGSZB keresni fogja annak lehetőségét, miként lehetne aktív részese e jelentős fórumnak.

4.8 Az EGSZB üdvözlí a közleményben javasolt, néhány sürgős kihívás leküzdésére szolgáló rövid távú intézkedéseket. A felvázolt intézkedéseken kívül az EGSZB hangsúlyozza, hogy égető szükség van egy olyan intézkedés kidolgozására is, amely lehetővé teszi a gyermekekkel foglalkozó alkalmazottak és önkéntesek bűnügyi nyilvántartási adatainak ellenőrzésére irányuló nemzetközi együttműködést a rendőri szervek között. Sürgeti, hogy a stratégia keretében vegyék fontolóra uniós nyilvántartás kialakítását a gyermekek ellen szexuális bűncselekményt elkövető személyekről, amelyhez a rendőri erők hozzáférhetnek.

4.9 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint ki kell alakítani egy, a gyermekjogokra vonatkozó kommunikációs stratégiát, és a gyermekjogokkal kapcsolatos információkat gyermekbarát módon kell közölni. Ajánlja, hogy az említett kiadványok az UNCRC-n alapuljanak, és hogy

⁽¹⁵⁾ Átfogó mutatók portfóliója, illetve egységesített portfóliók a társadalmi befogadás, a nyugdíjak és az egészségügy terén, 2006. június.

⁽¹⁶⁾ Például a következő kiadvány a gyermekekre és fiatalokúakra vonatkozó mutatók széles skáláját tartalmazza: „Lehetőséget mindenkinek: hetedik éves jelentés, 2005.” (Opportunity for All: seventh annual Report 2005), Munka- és Nyugdíjügyi Minisztérium, Egyesült Királyság.

minden tájékoztató kampány legyen a célcsoport korához igazítva, készüljön el több nyelven, és legyen elérhető a fogyatékkal élő gyermekek számára.

4.10 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát egy bizottsági szolgálatközi csoport létrehozására. Az EGSZB keresni fogja annak lehetőségét, hogy képviselve legyen ebben a csoportban. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát az ennek keretén belül működő Gyermekjogi Osztály létrehozására, valamint gyermekjogi koordinátor kinevezésére. Felhívja a figyelmet arra a fontos szerepre, melyet a stratégia sikerének biztosítása érdekében a gyermekjogi koordinátornak tulajdonítanak.

4.11 Az EGSZB sürgeti, hogy az említett új fórumok és struktúrák részére biztosítsák a szükséges pénzügyi és humán erőforrásokat; a koordinátor kapjon kellő státuszt és politikai befolyást a hivatal célkitűzései teljesítésének érdekében, illetve, hogy megteremtődjön a politikai elkötelezettség a közleményben foglaltak megvalósításához, valamint a zöld könyv és a stratégia kidolgozásához. Javasolja, hogy az Európai Parlament fontolja meg külön intézkedés bevezetését a stratégia és az abban javasolt tevékenységek finanszírozására.

4.12 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint minden évben jelentést kell kiadni az elért eredményekről. Kéri, hogy a jelentés kidolgozásakor kérjék ki véleményét, és a jelentést tárják a nyilvánosság elé.

5. Gyermekjogok nemzetközi szinten

5.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy mind az EU-n belül, mind az azon kívül élő gyermekekre ráirányul a figyelem. Azonban csalódottan jegyzi meg, hogy a szöveg tagolásából úgy tűnik, hogy elsősorban a „globális helyzet” kerül előtérbe, és nem az EU-n belüli szituáció, illetve hogy a nemzetközi párbeszéd fontossága megelőzi az államokon belüli párbeszédét. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a stratégiában jöjjön létre egyensúly a globális helyzet, valamint az Unión belüli és az államokon belüli fellépések és párbeszéd között.

5.2 Az Európai Uniónak és tagállamainak az EU-n kívüli államokkal kötött bilaterális megállapodások és az ezekhez az államokhoz fűződő kapcsolatok keretében rendszeresen figyelembe kellene vennie az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának ajánlásait (záró megjegyzéseit).

5.3 Az EGSZB üdvözlí annak elismerését, hogy az UNCRC szinte egyöntetű elfogadása világszerte különösen szilárd alapot teremt az Európai Bizottság és az EU-n kívüli országok közötti elkötelezettséghez, azonban sajnálja, hogy a közlemény nem aknázza ki azt a lehetőséget, hogy az UNCRC valamennyi EU-tagállam által történő ratifikálását a tagállamok közötti elkötelezettség keretének megteremtésére és a legjobb gyakorlatból történő tanulásra használja fel.

5.4 Azt ajánlja, hogy az uniós fejlesztési támogatás finanszírozott forrásainak bizonyos százalékát a gyermekek javát szolgáló beavatkozásokba történő beruházásokra fordítsák.

6. Köszönetnyilvánítás

6.1 Tevékenysége során az EGSZB számos gyermekhálózattal és -szervezettel konzultált, és ezúton szeretne köszönetet mondani hozzájárulásukért. ⁽¹⁷⁾

7. Részletes terminológiai megjegyzések ⁽¹⁸⁾

7.1 A „szexuális visszaélés” kifejezést a „szexuális kizsákmányolás” kifejezéssel kellene helyettesíteni.

7.2 A „hátrány” szót az „akadályok” szóval kellene helyettesíteni.

7.3 A „serdülőkor hajnalát jelző” kifejezést a „serdülőkor kezdetét jelző” kifejezéssel kellene helyettesíteni.

7.4 A „szennyezett helyiségek” kifejezés jelentése tisztázásra szorul.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Eurochild, SOS Kinderdorf (SOS Gyermekfalv), World Association of Girl Scouts and Girl Guides (WAGGGS) (Leánycsapatszervezetek és Leánycsapatvezetők Világszövetsége, WAGGGS), az Európai Tájékoztatási Hivatal, Jaap Doek, az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának elnöke, valamint a Thomas Coram Research Unit (Thomas Coram Kutató Részleg).

⁽¹⁸⁾ Valamennyi utalás a COM(2006) 367 final dokumentum I.4.1. fejezetére vonatkozik.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a 2201/2003/EK rendeletnek a joghatóság tekintetében történő módosításáról és a házassági ügyekben alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok bevezetéséről”

COM(2006) 399 final

(2006/C 325/17)

2006. szeptember 20-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. november 7-én elfogadta (Önálló előadó: Daniel Retureau).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 13-i ülésnapon) 108 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A vélemény összefoglalása

1.1 Az EGSZB – melynek véleményét kikérték az első kezdeményezéssel kapcsolatban – alapjában véve helyesli a 2201/2003/EK rendeletben szereplő joghatóság és alkalmazandó jog kérdésének módosításokkal történő kiterjesztését, és így módon a házassági és gyermekfelügyeleti ügyekben hozott bírósági határozatok elismerésével foglalkozó rendelet kiegészítését ezeken a pontokon. Az EGSZB véleményt adott ki a házasság felbontásáról szóló zöld könyv tárgyában is a joghatóság és az alkalmazandó jog kérdésében, és most visszautal ezen igen részletes véleményére (1).

1.2 Ugyanakkor felvetődik a kérdés, hogy helyénvaló-e különválasztva kezelni a közös vagyon (ingatlanok, ingóságok és egyéb vagyon) megosztásának kérdését, kiterjesztve ezáltal a megosztásnak az érdekelt személye szerinti hatáskörét a nem házas felekre is (akiknek szintén lehetnek közös gyermekeik).

1.3 Talán logikusabb lett volna egyrészt egy teljes 2201/2003/EK rendeletben tárgyalni a házassági kötelék felbontásának és a közös gyermekek felügyeletének összes következményét, míg egy új rendeletben a nem házas, de szerződéses viszonyt létesített vagy de facto élettársi kapcsolatban élő párok különválásának összes következményét vizsgálni. Ez kétségtelenül javította volna az alkalmazandó jog érthetőségét, és megkönnyítette volna a bírósági határozatok elismerését, melyek gyakran egyetlen jogerős ítéletben foglalják össze a házasság felbontásának vagy a különválásnak az összes feltételét és következményét.

2. Az Európai Bizottság javaslatai

2.1 A Tanács elé az utóbbi időben két európai bizottsági kezdeményezés is került a házassági ügyekben alkalmazandó jog területén. Az egyik a házastársak különválására vonatkozik, és módosításokat javasol a 2005. január 1-jén hatályba lépett 2201/2003/EK rendelethez, a másik a közös vagyon megosztására vonatkozik, legyen szó akár a házasság vagyoni jogi rendjének felbontásáról vagy különválásról, akár a házasságtól eltérő, egyéb szerződéssel egybekapcsolt párokról vagy de facto élettársokról.

2.2 A javaslat jogalapja a Szerződés 61. cikkének c) pontja, amely felhatalmazza a Közösséget arra, hogy a polgári ügyekben

folytatott igazságügyi együttműködés terén intézkedéseket fogadjon el a 65. cikkben előírtak szerint.

2.3 E két kezdeményezésről szólva Frattini biztos kijelentette: „E kezdeményezések egyszerűbbé teszik a párok életét az EU-ban... Megerősítik a jogbiztonságot, és lehetővé teszik a házaspárok számára, hogy tisztában legyenek azzal, milyen jog alkalmazandó házasságuk vagyoni jogi rendjére és annak felbontására. A cél nem a házasság felbontására vonatkozó, egymástól igen eltérő nemzeti jogok harmonizálása, hanem a jogbiztonság, a rugalmasság és az igazságszolgáltatás hozzáférhetőségének biztosítása.”

2.4 Az Európai Unióban, a magas válási arány miatt, évente jelentős számú polgárt érint a házassági ügyekben alkalmazandó jog és a joghatóság.

2.5 A 2201/2003/EK tanácsi rendelet – mely az 1347/2001/EK tanácsi rendeletet hatályon kívül helyezte és annak helyébe lépett – 2005. március 1-jei hatálybalépése mindazonáltal nem hozott az alkalmazandó jogra vonatkozó előírásokat. A 2201/2003/EK tanácsi rendelet lehetővé teszi, hogy a házastársak több alternatív joghatósági ok közül válasszanak. Amennyiben egy házassági ügyet valamely tagállam bíróságai elé visznek, az alkalmazandó jogot ezen állam nemzeti kollíziós szabályai határozzák meg, amelyek nagyon eltérő kritériumokon alapulnak. A tagállamok többsége az alkalmazandó jogot egy sor kapcsoló tényező alapján határozza meg annak érdekében, hogy az eljárást az a jogrend szabályozza, amellyel az ügy a legszorosabb kapcsolatban van. Más tagállamok házassági eljárásokban kizárólag hazai jogukat („lex fori”) alkalmazzák. Belgium lehetővé teszi a külföldi vagy a belga jog közötti választást a felek számára.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az e véleményben vizsgált kezdeményezés a házasság felbontására, a különválásra, a „nemzetközi” házasság (a pár egymástól eltérő nemzetiségű vagy azonos nemzetiségű, de nem a nemzetiségének megfelelő tagállamban él) felbontására, valamint a közös kiskorú gyermekek felügyeletére alkalmazandó jogra vonatkozik. A házastársak között a házasság intézménye által létesített házassági kötelék – külföldi származás elemének jelenléte mellett történő – felbontására vonatkozó kérdésekkel foglalkozik, anélkül hogy túllépne a 2201/2003/EK rendeletnek az érdekelt személye szerinti hatáskörén.

(1) Az EGSZB 2005. szeptember 29-i véleménye a következő tárgyban: „Zöld könyv a házasság felbontására vonatkozó ügyekben alkalmazandó jogról és joghatóságról”, előadó: Daniel RETUREAU (HL C 24., 2006.1.31.)

3.2 Az EGSZB elismeri, hogy a javaslat megfelelő megoldásokat biztosít a polgárok számára a jogbiztonság, a kiszámíthatóság, a rugalmasság és a bíróság hozzáférhetősége szempontjából. Egyetért jogi alapjával, melyet szisztematikusan alkalmaznak polgári és kereskedelmi jogi kérdésekben.

3.3 A többséggel szemben néhány nemzeti jog nem köti ki, hogy a házastársak eltérő neműek legyenek, de az EGSZB megjegyzi, hogy a módosított rendelet célja nem a nemzeti jogok harmonizálása, hanem az alkalmazandó jog meghatározása minden olyan konkrét esetben, amelyben a külföldi származás eleme jelen van, illetve az ítéletek mozgásának lehetővé tétele végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás nélkül. Elvben a nemzeti jogok közötti néha alapvető különbségek sem akadályozzák tehát meg az Európai Bizottság által javasolt módosított rendelet alkalmazását.

3.4 Az EGSZB a házasság felbontásáról szóló zöld könyv kapcsán már véleményt alkotott a házasság felbontására alkalmazandó jogról, és most alapvetően erre a véleményére utal vissza, amikor ismerteti álláspontját a javaslatról. Újfént hangsúlyozza az említett rendelet fontosságát az eltérő nemzetiségű párok szempontjából, mivel az egyértelműsíti és egyszerűsíti a bírósághoz való hozzáférés feltételeit, valamint a bírósági határozatok mozgását a belső piacon.

3.5 Rámutat, hogy a javaslat lehetővé teszi, hogy a házaspárok egyetértése vagy egyet nem értése a joghatóság és az alkalmazandó jog kérdésében eltérő helyzetet eredményezzen, és hogy a módosított rendelet figyelemreméltó előnyöket és nagyobb fokú rugalmasságot biztosítana az első, míg egy meglehetősen mechanikus modellt alkalmazna a második esetben. Ez eltér a házasság felbontásáról szóló zöld könyvben leírt helyzetektől, hiszen utóbbi rugalmasabb megoldásokat javasolt a házaspárok egyet nem értése esetén. Az EGSZB kívánatosnak tartotta volna, ha ez a rugalmasság fennmarad, de elismeri, hogy az Európai Bizottság javaslata egyszerűbb, és megakadályozza az eljárások elhúzódsát.

3.6 A javaslat – a panaszosok e ponton való egyetértése esetén – lehetővé teszi a megállapodást a joghatóságról. Teljes mértékben kizárja az ügy vissza- vagy továbbutalását, amit ugyanakkor az EGSZB bizonyos feltételekkel (az ügyet elsőként tárgyaló bíróságnak lenne erre lehetősége, sürgősségi eljárással) elfogadna, ahogyan azt a házasság felbontásáról szóló zöld könyv tárgyában írt véleményében is kifejtette.

3.7 Ami a közrend kapcsán tett kivételt illeti, a javaslat kivételes esetekben lehetőséget ad a bírónak a külföldi bírósági határozatok elismerésének megtagadására, ha az ilyen jogalkalmazás nyilvánvalóan ellentétes az eljáró bíróság államának közrendjével. Mindazonáltal létezhetnek tagállamok közötti különbségek, és az egyik országban elismert ítéletet lehet, hogy nem ismeri el a másik ország, ami megakadályozza a bírósági határozatok szabad mozgását, és így felesleges akadályt képez.

3.8 Az EGSZB úgy véli, hogy mindenképpen érdemes lenne, elsősorban az ítéletek elismerésével kapcsolatban, melyek Unión kívüli országból is származhatnak, kimondani, hogy az elismertetendő ítéleteknek meg kell felelniük az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Európai Egyezménynek, a nizzai Tanács által 2000-ben elfogadott Chartának, valamint a házastársak közötti jogi egyenlőség elvének. Bármely államnak, melyhez elismerési kérelemmel fordulnak, és amely az ítélet nyilvánvaló eltérését tapasztalja az Európai Unió alapvető jogaitól, a közösségi közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt elleneznie kellene az ítélet mozgását.

3.9 Annak érdekében, hogy az ítéletek elismerése az összes tagállamban egységes legyen, a nemzeti közrenddel való összeegyeztethetlenséget nem lehetne alkalmazni másik állammal szemben; csak a közösségi közrenddel szembeni összeegyeztethetlenség merülhetne fel. Ez elkerülné az önkényesség érzetét egy eljáró bíróságtól származó elismerés visszautasításával kapcsolatban.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság azért nyújt be két külön kezdeményezést, mert e két jogalkotási javaslat érintett személy szerinti hatásköre különbözik. A vagyonmegosztásra vonatkozó javaslat az összes párt, nem csak a házaspárokat érinti.

4.2 Elgondolkozhatunk ugyanakkor a javasolt megkülönböztetés értelmén; a házasság vagyoni jogi rendjének megszüntetése ugyanis, e rend természetétől (házassági szerződés nélküli legális rendszer vagy legális szerződéses rendszer) függően, sajátos megoldásokat kíván, és szükségessé teszi a házastársak közötti esetleges ajándékozást – mely az egyéb ajándékozásoktól eltérő, sajátos rendelkezések hatálya alá tartozhat –, elsősorban az öröklés terén.

4.3 Talán logikusabb lett volna egyrészt egy teljes 2201/2003/EK rendeletben tárgyalni a házassági kötelék felbontásának és a közös gyermekek felügyeletének összes következményét, beleértve az anyagiakat, míg egy új rendeletben a nem házasság, esetleg azonos nemű, és szerződéses viszonyt létesített (mint például a PACS (*Pacte civil de solidarité*) –polgári szolidaritási szerződés Franciaországban) vagy de facto élettársi kapcsolatban élő párok különválásának összes következményét vizsgálni.

4.4 Ez kétségtelenül javította volna az alkalmazandó jog érthetőségét, és megkönnyítette volna a bírósági határozatok elismerését, melyek gyakran egyetlen jogerős ítéletben foglalják össze a házasság felbontásának vagy a különválásnak az összes feltételét és következményét, annál is inkább, mivel ezen „atipikus” párok gyermekeinek – és nem csupán vagyonuknak – helyzete is megoldásra szorul.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szállítási lánc védelmének fokozásáról”

COM(2006) 79 final – 2006/0025(COD)

(2006/C 325/18)

2006. április 4-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 80. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció véleményét 2006. november 10-én elfogadta. (Előadó: Jan SIMONS.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) 115 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A repülési és tengeri hajózási szektorban hozott biztonsági intézkedésekhez kapcsolódva az Európai Bizottság rendeletjavaslatot dolgozott ki a szárazföldi szállítási lánc védelmének fokozásáról, amely a tagállamok számára kötelező, a gazdasági szereplők esetében pedig önkéntes alapon vezethető be.

1.2 A „szállítási lánc” az Európai Bizottság definíciója szerint az a láncolat, „amely a gyártóüzem telephelyétől a rakomány rendeltetési helyéig terjedően magában foglalja az összes szállítási és szállítással összefüggő műveletet”. Az Európai Bizottság meghatározza továbbá, hogy a rendeletjavaslat kizárólag az áruszállításra vonatkozik, a személyszállítás esetleg egy későbbi szakaszban kerülhet szóba.

1.3 A javaslat célja a szállítási lánc biztonságvédelmének fokozása mellett az is, hogy közösségi keretet hozzon létre a szállítási lánc védelmének átfogó európai megközelítéséhez anélkül, hogy veszélyeztetné a közösségi szállítási piacot és a létező biztonsági intézkedéseket. Egyben el kell kerülni a felesleges adminisztratív eljárásokat és terheket, mind európai, mind tagállami szinten.

1.4 Az EGSZB szerint a belföldi áruszállítási módok (a belvízi hajózás, a közúti és vasúti szállítás, és nem utolsósorban a csővezetékek) biztonságvédelmének terén – mivel nagymértékben függenek egymástól – összehangolt megközelítés szükséges, a szállítási lánc egészének erősségét ugyanis a leggyengébb láncszem határozza meg.

1.5 A javasolt intézkedéseknek azonban – a lisszaboni stratégiára való tekintettel – hatékonyak és hatásosnak kell lenniük, és nem vezethetnek magasabb adminisztratív költségekhez és/vagy a szállítási módokon belüli és azok közötti verseny megzavarásához. Az EGSZB erősen kételkedik abban, hogy a szóban forgó javaslattal el lehet érni ezt a célt. Az egész javaslat túlságosan bürokratikusnak tűnik. Az EGSZB-nek továbbá az a benyomása, hogy a javasolt intézkedések bevezetésével járó terhek az érintett szektorok munkaadóira és munkavállalóira fognak hárulni. Ezért részletesebben meg kell határozni a „megbízható vállalat” címből származó előnyöket, valamint e státusznak a szállítási láncra gyakorolt hatását, hogy mindez ne járjon a szállítási lánc jelentős megzavarásával vagy összgazdasági többletköltségekkel az ennek megfelelő előnyök nélkül.

1.6 Ebben az összefüggésben az EGSZB hiányolja azokat az intézkedésjavaslatokat is, amelyek a fizikai infrastruktúra terrorcselekmények elleni megfelelő védelmére irányulnak. Mivel a szárazföldi szállítási ágazatok az infrastruktúrát használják, vagyis a hidakat, az alagutakat, a völgyhidakat vagy akár a csővezetékeket, a szállítási lánc védelméről szóló javaslatok mellett a fizikai infrastruktúra biztonságvédelmének fokozására is javaslatokat kellene tenni.

1.7 Az EGSZB ezért megfelelőnek tartja az Európai Bizottság javaslatát, amely szerint a biztonsági intézkedések megtétele a tagállamok hatáskörébe kell, hogy tartozzon. Alapvetően ugyanez érvényes az olyan tagállami specifikus hatóságok létrehozására is, amelyek feladata a rendeletjavaslatban szereplő biztonságvédelmi intézkedések koordinálása, végrehajtása és felügyelete. Az EGSZB azonban úgy ítéli meg, hogy – az ilyen hatóságok kulcsfontosságú szerepét tekintve – az Európai Bizottság javaslata túlságosan hiányos.

1.8 Az EGSZB szívesen látta volna, ha a biztonságvédelemre vonatkozó új javaslatok megfogalmazása előtt felmérték volna az egyes szállítási ágak jellemzőit, és figyelembe vették volna a különféle áruszállítási ágazatokban már létező biztonsági intézkedéseket, valamint az e téren már megtett ajánlásokat. A szállítási módok közötti különbségek miatt – a közúti szállítási ágazatban például 500 000, nagyrészt kisméretű vállalkozás tevékenykedik – az egyes szállítási ágakhoz igazított intézkedések szükségesek.

1.9 A javasolt intézkedéseknek a különböző szállítási ágazatokra gyakorolt hatását tekintve az EGSZB szerint meggyőzőbb lett volna, ha a bizottsági javaslat sokkal nyomatékosabban ábrázolta volna az intézkedések előnyeit az üzemeltetők szempontjából. Így most kétséges, hogy az intézkedésekből valóban származik-e előny, figyelembe véve azt is, hogy a nemzetközi szállításban már nem történik szisztematikus ellenőrzés a határokon.

1.10 A vállalatok által betartandó minimumkövetelményeket a tagállamoknak kell kidolgozniuk a „megbízható vállalatokra” vonatkozó szabályozásban. Az EGSZB szerint nincs garancia arra, hogy mindez a minimumkövetelmények összehangolt rendszeréhez és ezáltal egyenlő feltételek biztosításához fog vezetni az Európai Unióban.

1.11 A javasolt intézkedések finanszírozása az egyes tagállamok feladata lenne. Az EGSZB szerint a szubszidiaritás szempontjából ez helyes elgondolás. A biztonságvédelmi beruházások költségeit és a kapcsolódó folyó költségeket a vállalatoknak kellene állniuk, és az EGSZB szerint bele kell építeniük az általuk felszámolt árba vagy díjba. Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak javaslatában nagyobb figyelmet kellene fordítania a „megbízható vállalat” címmel járó előnyökre.

1.12 Az Európai Bizottság szerepét illetően az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az Uniónak elegendő eszközt kell rendelkezésre bocsátania ahhoz, hogy az Unió kívüli országok is képesek legyenek olyan intézkedéseket hozni, amelyekkel az unióssal megegyező biztonságvédelmi szintet érhetnek el. A szárazföldi szállítási módok nemzetközi jellegére való tekintettel ezt az EGSZB igen fontosnak tartja.

2. Bevezetés

2.1 A Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának szóló, 2006. február 27-i, a szállítási lánc védelmének fokozásával foglalkozó közleményében (COM(2006) 79 final) az Európai Bizottság megállapítja, hogy a terrorizmus a demokrácia és a szabadság egyik legnagyobb fenyegetése.

2.2 Az Európai Bizottság szerint a megerősített biztonsági intézkedések ellenére továbbra is nagy az áruszállítás elleni terrorcselekmények veszélye. Különösen Európában javult a légi közlekedés és a repülőterek, valamint a tengeri hajózás és a kikötők biztonságvédelme.

2.3 A 2320/2002/EK rendelet megállapította a polgári légi közlekedés és a repülőterek védelmének európai jogi keretét. A 725/2004/EK rendelet a tengeri hajózás és a kikötők védelmének fokozásáról szól, a 2005/65/EK irányelv pedig a kikötők egész területének védelmére vonatkozóan határoz meg intézkedéseket.

2.4 Az EGSZB sem maradt tétlen, több véleményt is elfogadott, elsősorban a légi közlekedés és a tengeri hajózás terén. A kikötők, a hajók és a kikötői létesítmények biztonságvédelmét illetően Anna BREDIMA-SAVOPOULOU, a (polgári) légi közlekedés biztonságvédelmével kapcsolatosan pedig Thomas MCDO-NOGH előadók nevét kell megemlítenünk. A szárazföldi szállításra vonatkozóan a „Szállítási módok biztonságvédelme” című, 2005. december 14-i feltárási véleményre utalunk, amelynek előadója Jan SIMONS volt.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Az Európai Bizottság szerint fokozni kell a szárazföldi áruszállítás biztonságvédelmét, és jelenleg nincsenek szabályok a teljes európai szárazföldi szállítási láncra vonatkozóan. A szállítási láncot ebben az összefüggésben olyan láncolatként határozza meg, amely a gyártóüzem telephelyétől a rakomány rendeltetési helyéig terjedően magában foglalja az összes szállítási és szállítással összefüggő műveletet.

3.2 A létező közösségi szállításbiztonsági intézkedések kiegészítéseként az Európai Bizottság olyan intézkedéseket javasol a

szárazföldi szállítási lánc biztonságának fokozása érdekében, amelyek a tagállamok számára kötelezőek, a szállítást végző vállalatok esetében önkéntesen választhatók. Ugyanakkor kijelenti, hogy a szóban forgó javaslat nem vonatkozik a személyszállítás biztonságvédelmére, különösen a tömeges személyszállításra, amely esetleg egy későbbi szakaszban kerül napirendre.

3.3 A rendeletjavaslat tehát a következő áruszállítási módokra vonatkozik: belvízi hajózás, vasút és közút.

3.4 A rendeletjavaslat mellett az Európai Bizottság egy közleményt is előterjesztett, amelyben számba veszi az áruszállítás biztonságával kapcsolatos legfontosabb aspektusokat, és megindokolja, hogy a rendeletjavaslat miért a legrealisztikusabb és legcélrányosabb módja az európai áruszállítási biztonság fokozásának.

3.5 A szállítási lánc védelmének fokozásáról szóló közlemény szerint az Európai Bizottság célkitűzései a következők:

- javítani a védelem szintjét a szállítási lánc teljes hossza mentén, a szabad áruforgalom korlátozása nélkül;
- létrehozni egy rendszerelvű megközelítésmódon alapuló, közös európai keretrendszert, a közös szállítási piac és a meglévő védelmi intézkedések sérelme nélkül;
- elkerülni, hogy akár európai, akár nemzeti szinten szükség-telen igazgatási eljárások jöjjenek létre és többletterhek merüljenek fel.

3.6 E célok elérése érdekében az Európai Bizottság olyan intézkedéscsomagot javasol, amely:

- olyan kötelező rendszert állít fel, amelyben a tagállamok védelmi minőségjelölést („megbízható vállalat”) hoznak létre a szállítási lánc azon közreműködői számára, amelyek megfelelnek az európai szinten meghatározott védelmi minimumkövetelményeknek, és amelyben ez a minőségjelölés a belső piacon belül kölcsönös elismerést élvez;
- a tagállamok számára előírt kötelezettségekkel párhuzamosan olyan önkéntes rendszert vezet be, amelyben a szállítási lánc közreműködői ösztönzők ellenében növelhetik védelmük szintjét;
- a szállítási lánc közreműködőinek feladatául írja elő azon védelmi szint kialakítását, amelyet az európai teherszállításban képviselni kívánnak;
- lehetővé teszi, hogy a „megbízható vállalatok” könnyítéseket élvezzenek a biztonsági ellenőrzések során, és a védelem területén versenytársaikkal szemben pozitív megkülönböztetésben részesüljenek, ami gazdasági és versenyelőnyül jár számukra;
- egy bizottság közreműködése révén lehetővé teszi a védelmi követelmények rendszeres naprakészé tételét és fejlesztését, ideértve az elismert nemzetközi előírások és szabványok bevezetését is.

3.7 Jelen véleményben az EGSZB megpróbálja elemezni az Európai Bizottság által javasolt intézkedéseket és az elemzés alapján megítéli, milyen mértékben lehet elérni a Bizottság által kitűzött célokat.

4. Általános megjegyzések

4.1 Mielőtt tartalmilag foglalkoznánk a közleménnyel és a rendeletjavaslattal, tisztáznunk kell az alkalmazott terminológiát. Az angol szöveg a „security”, a holland a „beveiliging”, a német pedig a „Sicherheit” szót használja. Bár az Európai Unió egyes országainak nyelvén nincs különbség a „biztonságossá tétel/biztonságvédelem” és a „biztonság” fogalmak között, a németben van. A német szövegben a „Sicherheit” szót a „Sicherung” szóval kell helyettesíteni, a tárgy ugyanis a „biztonságossá tétel”, azaz „biztonságvédelem”, és nem a „biztonság”.

4.2 Az Európai Bizottság szerint most, amikor létrejött a légi közlekedés és a repülőterek, illetve a tengeri hajózás és a kikötők biztonságvédelmének európai jogszabályi kerete, következő lépésként a szárazföldi szállítási módok szabályozását kell kidolgozni.

4.3 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság elsiklik afelett a – saját maga által is megállapított – tény felett, hogy a légi és tengeri szállítási módok teljesen más jellegűek, mint a belvízi, a vasúti és a közúti szállítás. Míg a légi és tengeri közlekedés esetében korlátozott számú üzemeltetőről beszélhetünk, a belvízi hajózás és a közúti áruszállítás terén nagyon sok (körülbelül 500 000) kis, gyakran egyszemélyes vállalkozás tevékenykedik a piacon, nagyon kicsi vagy gyakran negatív árrést alkalmazva. Ha a szállítási lánc letelején elhelyezkedő gyártókat is beleszámoljuk, akkor 4,7 millióra tehető a szállítási láncban részt vevő vállalatok száma. Az EGSZB szerint ez különösen nagy hátrányt jelent az Európai Bizottság által javasolthoz hasonló intézkedések meghozatala esetében.

4.4 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság helyesen állapítja meg, hogy a gyakorlatban szinte lehetetlen egységes, mindent átfogó biztonságvédelmi szabályokat és eljárásokat megállapítani a szárazföldi szállítási láncra vonatkozóan. Az Európai Bizottság úgy véli, hogy ezért a biztonságvédelemmel kapcsolatosan realisztikusabb egy olyan, minimumkövetelményekből álló keret létrehozása, amely a technológiai fejlődés és a veszélyforrások alakulásának viszonylatában kielégítő biztonsági szintet garantálhat.

4.5 Minden lánc olyan erős vagy olyan gyenge, mint a leggyengébb láncszeme. Ez a szállítási lánc biztonságára is érvényes. A javaslat szerint minden vállalat, vagyis a szállítási lánc minden tagja kizárólag csak a saját tevékenységének biztonságvédelméért vonható felelősségre, és a különböző vállalatok egyedi biztonsági intézkedéseinek összessége az egész lánc biztonságvédelmét eredményezi. Az EGSZB szintén úgy véli, hogy minden érintettnek felelősséget kell vállalnia a szállítási lánc rá eső részéért. Ugyanakkor utal arra, hogy a terrorcselekmények veszélye nemcsak egyes láncszemeket, vagyis egyes vállalatokat fenyeget, hanem – vagy sokkal inkább – az átrakodó pontokat és az infrastruktúrát is.

4.6 Az EGSZB szerint a javaslat nagyon alábecsüli a fizikai infrastruktúrát fenyegető veszélyeket, amelyek ellen a tagállami hatóságoknak kell védekezniük. Az EGSZB szerint nincs értelme beruházni a szállítási lánc egyes elemeinek biztonságvédelmébe, ha ugyanakkor a hatóságok nem tesznek beruházásokat a fizikai infrastruktúra magas biztonsági szintjének elérése érdekében.

4.7 Tekintve a javasolt intézkedések által esetlegesen érintett vállalatok mennyiségét, az intézkedések az Európai Bizottság szerint csak akkor lehetnek hatékonyak, ha tagállamonként egyetlen illetékes hatóságot jelölnek ki, amely koordinálja, végrehajtja és felügyeli a javaslatban leírt szállítási biztonsági intézkedések alkalmazását. Feltételezve, hogy a bizottsági javaslat helyénvaló, az EGSZB úgy véli, hogy – tekintettel ezen illetékes hatóságok kulcsfontosságú szerepére – a javaslat ebből a szempontból hiányos.

4.8 Az egységes európai szabályozási térség eléréséhez az EGSZB szerint fontos, hogy minden tagállamban ugyanolyan kritériumok alapján lehessen megkapni a „megbízható vállalat” címet, például egy lengyelországi fuvarozó ugyanolyan követelményeknek kell, hogy eleget tegyen a „megbízható vállalat” címért, mint egy portugáliai vagy görögországi. Csak ezután kerülhet sor a „megbízható vállalat” státusz kölcsönös elismerésére. A bizottsági javaslat nem szolgáltat elegendő garanciát arra, hogy elérhetőek az egyenlő feltételek. Az Európai Bizottság ugyan a mellékletek közé csatolt egy listát a teljesítendő minimális követelményekkel, az EGSZB szerint azonban ez nem nyújt elegendő garanciát az egyenlő feltételek biztosításához.

4.9 A szóban forgó bizottsági javaslat a lisszaboni stratégiát tekintve éppen egy olyan időszakban érkezett, amikor a tagállamok azon fáradoznak, hogy drasztikusan csökkentsék a rakodó és szállító szektor adminisztratív terheit. Bár érthető a bizottsági javaslat háttere, a rendelet bevezetésével járó adminisztratív terhek az érintett szektorok munkaadóira és munkavállalóira hárulnak. Az EGSZB véleménye szerint a nemzeti és nemzetközi hatóságoknak pénzügyi területen is beruházásokat kell tenniük.

4.10 Emellett a javaslat figyelmen kívül hagyja, milyen hatással járnak a „megbízható vállalat” minőségjelölésre vonatkozóan javasolt intézkedések a szárazföldi szállítási szektor munkaadói és munkavállalói számára. A munkavállalóknak képzéseket kell elvégezniük arra vonatkozóan, hogyan kell cselekedni a különböző helyzetekben, a vállalatoknak pedig számos biztonsági intézkedést kell tenniük, amelyek erősen megnövelik a költségeket, és amelyek esetében kétséges, hogy továbbháríthatók-e a megbízóra vagy az ügyfélre.

4.11 Az EGSZB szerint a bizottsági javaslat nem eléggé konkrétan írja le, milyen előnyökkel járhat a „megbízható vállalat” cím elnyerése, illetve hogyan valósíthatók meg és milyen méretűek ezek az előnyök.

4.12 Az EGSZB számára felmerül a kérdés, hogy az Európai Bizottság a rendeletjavaslattal véleményezése során tudatában volt-e, milyen intézkedéseket tettek már meg a különböző szektorokban. Így például a közúti áruszállításra, legalábbis egy részére, mindazonáltal a legsérülékenyebb részére, az ADR (Európai megállapodás a veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról) érvényes, a belvízi hajózásra pedig az ADNR egyezmény, amelynek 1.10. cikke szabályozza a belvízi áruszállítás veszélyeivel összefüggő kérdéseket. Hasonló megállapodások léteznek a vasúti áruszállításra vonatkozóan is. Az EGSZB

szerint ajánlatos lenne először szemügyre venni, hogy nem lenne-e ugyanilyen eredményes a fennálló intézkedések egyeztetése egy új rendelet javaslása helyett. Nem egyértelmű, hogy az Európai Bizottság fontolóra vette-e ezt a lehetőséget. Az adminisztratív terhek csökkentése szempontjából ajánlatos lenne elgondolkodni rajta.

4.13 Az Európai Bizottság továbbá úgy véli, hogy ha egy vállalat egyszer elnyerte a „megbízható vállalat” címet, akkor ennek következtében jelentősen csökkenhet a szállítmány kikötőkben és határállomásokon történő ellenőrzése. A javaslat nem garantálja, hogy ez valóban így fog történni, és nem szól ilyen megállapodásokról. Az EGSZB véleménye szerint – különös tekintettel az üzemeltetőktől és egyedi vállalatoktól elvárt erőfeszítésekre – bizonyosságot kell nyújtani a résztvevőknek a várható előnyökkel kapcsolatban, annál is inkább, mert a határon történő várakozást illető előnyök nem lényegesek, hiszen a belső határokon már nem kerül sor rendszeres ellenőrzésekre.

4.14 Az EGSZB utal arra, hogy a biztonsági intézkedéseknek olyanoknak kell lenniük, hogy ne jelentsenek akadályt bizonyos alapvető jogok, például a vállalati vagy szakszervezeti képviselői jog számára vagy bizonyos olyan, a vállalkozáson kívüli személyek számára, akik ideiglenesen, például áru rakodás során részt vesznek a vállalat tevékenységében.

4.15 Az EGSZB továbbá arra a problémakörre is felhívja a figyelmet, amely elsősorban a nemzetközi közúti szállítás esetében jelenik meg. A parkolóhelyek gyakran olyannyira veszélyesnek bizonyulnak, hogy a járművezetők nem mernek megállni éjszakára, ezért a vezetési és a pihenőidő szabályozása nehezen betartható, a közlekedés biztonsága pedig csökken. Az EGSZB szerint sokkal több eszközt kellene beruházni a parkolóhelyek biztonságának növelésére, elsősorban a nemzetközi közúti szállításban éjszakai pihenésre használt parkolók esetében. Az EGSZB következképpen felszólítja az Európai Bizottságot, hogy nagyobb figyelmet szenteljen ennek a problémának, és dolgozzon ki olyan javaslatokat, amelyek nagyobb biztonságot eredményeznek.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Mielőtt részletesen foglalkozunk az Európai Bizottság által a biztonsági szint növelése céljából javasolt intézkedésekkel, ésszerű megvizsgálni, milyen biztonsági intézkedések meghozatalára került már sor a különböző szárazföldi szállítási módok terén.

5.2 A belvízi hajózási ágazat rendszeresen használja a tengeri kikötőket be- és kirakodás céljából. Ebben az esetben az ISPS Kódex érvényes (ISPS: Nemzetközi Hajó és Kikötői Berendezések Biztonsága, *International Ship & Port Facility Security*).

5.3 A vasúti közlekedési szektor hagyományosan nagyra tartja a személyzet és a szállítmány biztonságát. Ebben az összefüggésben erősíteni kellene a rugalmas és gyakorlatközpontú veszélyértékelés elvét. Biztonsági intézkedések megtétele során különös figyelmet kell fordítani az olyan sebezhető helyekre, mint a pályaudvarok és rendező-pályaudvarok. A nemzetközi áruszállításra vonatkozó biztonsági intézkedésekre az UIC-nek (Vasúttársaságok Nemzetközi Szövetsége, *Union Internationale des Chemins de Fer*) kellene ajánlásokat tennie.

5.4 A közúti áruszállítás – beleértve a fuvarozócégeket és a saját áruikat szállító vállalatokat is – számtalan, főként kis- és mikrovállalkozásból áll, ezért igen sebezhető. Az átfogó nemzetközi szervezet, a Nemzetközi Közúti Szállítók Egyesülete (*International Road Transport Union, IRU*) biztonsági iránymutatásokat (*Security Guidelines*) dolgozott ki a vezető beosztásban lévők, gépkocsivezetők és megbízók számára. Emellett létrehozta a vámhatóságokkal való önkéntes együttműködésre vonatkozó szerződéses keretét.

5.5 A 4.4. pontban említett biztonsági iránymutatások a következőkből indulnak ki:

- A biztonsági intézkedések ne legyenek olyan szigorúak, hogy nyomukban ellehetetlenül a vállalat megszokott működése.
- Minden új biztonsági intézkedés legyen arányban a kitűzött céllal, a velejáró költségekkel és a közlekedésre gyakorolt hatásával.
- Az egyes államok által foganatosított egyoldalú intézkedések nem elfogadhatóak.
- A biztonsági intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy azok érthetőek és elfogadhatóak legyenek.
- A szállítás nemzetközi jellegét tekintve fontos, hogy a megálapítandó biztonsági intézkedések végrehajtása egységes és arányos legyen, kerülje a diszkriminációt és ne – vagy minél kevésbé – akadályozza a leghatékonyabb kereskedelmi áramlatokat.

5.6 Az EGSZB nyomatékosan utal a csővezetékek biztonsági szempontból sebezhető helyzetére. A bizottsági dokumentum figyelmen kívül hagyja ezt a szállítási módot is, amely ugyan bonyolult kérdést jelent a biztonság szempontjából, az érintett vállalatok csekély száma miatt viszont jól áttekinthető. Az EGSZB azt ajánlja, hogy különleges figyelmet fordítsanak a – szállítási mód mellett infrastruktúrát is jelentő – csővezetékek biztonságára.

5.7 A 3.7. pontban leírtaknak megfelelően az EGSZB előnyösnek tartja minden tagállamban egyetlen olyan hatóság kijelölését, amely koordinálja, végrehajtja és felügyeli a szállítási lánc biztonságát, amennyiben ez a szerv a felelősség mellett megfelelő hatáskört is kap fellépéséhez. Ez utóbbi nem szerepel explicit formában a rendeletjavaslat szövegében. Most, hogy egy ilyen nagy súlyú eszköz, mint egy rendelet folytán alkalom nyílik rá, az EGSZB a fentiekre vonatkozóan részletes iránymutatások megfogalmazását ajánlja, hogy a tagállamok szintjén adott legyen az egységes megközelítés.

5.8 A rendeletjavaslat javasolja, hogy a tagállamok készítsenek szabályozást arra, hogy az illetékes központi hatóság a „megbízható vállalat” címet ítélhesse oda olyan szállítási vállalatoknak, amelyek a szállítási lánc számos részletesen meghatározott tevékenységében érintettek. A címet hároméves időszakra lehet odaítélni, amely meghosszabbítható, ha a „megbízható vállalat” továbbra is eleget tesz a rendeletjavaslatban szereplő követelményeknek. Az olyan vállalatok esetében, amelyek egyszer már megkapták a „megbízható vállalat” címet, kevésbé szigorú biztonsági ellenőrzéseket kell alkalmazni.

5.9 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság elképzelése túlságosan naiv. A rendeletjavaslat szövegéből nem derül ki, hogyan épüljön fel a tagállamonkénti egyetlen ilyen szerv, valamint milyen eljárás és milyen kritériumok alapján legyen a kérelmezők számára odaítélhető a „megbízható vállalat” cím.

5.10 Csak a mellékelt közleményben olvasható, hogy a vállalatoknak bizonyos biztonsági minimumkövetelményeknek kell eleget tenniük. Ezeket a minimumkövetelményeket a tagállamoknak maguknak kellene kidolgozni a „megbízható vállalatokra” vonatkozó szabályozás keretében. Ha tagállamonként kezelik a minimumkövetelményeket, akkor semmilyen garancia nincs arra, hogy az Európai Unióban létrejön a minimumkövetelmények összehangolt rendszere, sőt éppen ellenkezőleg: az EGSZB attól tart, hogy egy összehasonlíthatatlan rendszer jön létre, ha a minimumkövetelményekkel szemben nem támasztanak formai és tartalmi követelményeket. Mint már a 3.8. pontban említettük, az EGSZB kétségesnek tartja, hogy ezen a módon elérhető-e az egyenlő feltételek. Azt tanácsolja az Európai Bizottságnak, hogy különös figyelmet fordítson arra a kérdésre, hogyan érhető el, hogy minden tagállamban formailag és tartalmilag ugyanolyan legyen a „megbízható vállalat” státusz.

5.11 A „megbízható vállalat” cím kölcsönös elismerésének rendszere miatt az Unióban is elő fog fordulni a nem egyenlő bánásmód, vagyis a verseny torzításának bizonyos formája.

5.12 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a „megbízható vállalat” fogalom tartalma szállítási módokként változhat. A vasúti szállítási piac például néhány nagyvállalatból áll, míg a közúti szállítási szektor körülbelül 500 000, jórészt kisméretű vállalatból.

5.13 Az EGSZB-t nem győzték meg a „megbízható vállalatnak” a bizottsági rendeletjavaslat 6. cikkében leírt előnyei. A tagállamoknak gondoskodniuk kellene arról, hogy a „megbízható vállalatok” bizonyos könnyítéseket élvezzenek és a biztonsági ellenőrzések keretében egyszerűsített eljárás, úgynevezett „gyorsított ügyintézés” alá essenek. Az Európai Bizottság szerint ez azt jelentené, hogy ebben az esetben kevésbé szigorúak a biztonsági ellenőrzések. Az EGSZB szerint a megfogalmazás annyira homályos és bizonytalan, hogy rengeteg kérdés merül fel a gyakorlati megvalósíthatóságot illetően.

5.14 A szövegösszefüggésből úgy tűnik, hogy a bizottsági javaslatok alkalmazásához szükséges intézkedések finanszírozása, bármilyen formában is történjen, a tagállamok feladata lesz. Az EGSZB szerint ez súlyos terhet jelent a tagállamoknak. Elengedhetetlennek tűnik, hogy pontosan meghatározzuk az egyes tagállamok, illetve a „megbízható vállalatok” felelősségének és együttműködésének keretét. A Bizottság által javasolthoz hasonló rendszer létrehozásához és fenntartásához szükséges költségek, tekintve a sok apró célcsoportot, magasak lesznek.

5.15 Nyilvánvaló, hogy a tagállamok kormányai fedezik azokat a költségeket, amelyek a szabályozás kidolgozásához és végrehajtása felügyeletéhez kapcsolódnak. Emellett az Európai Uniónak eszközöket kell rendelkezésre bocsátania az EU-n kívüli országok különböző módokon történő támogatására, hogy ezek az országok is képesek legyenek ugyanolyan biztonsági szint elérésére, mint az Unió országai. Az EGSZB ezt a szárazföldi szállítási módok nemzetközi jellegére való tekintettel tartja fontosnak.

5.16 A biztonságossá tételre való beruházási költségeket, valamint az ahhoz kapcsolódó folyó költségeket, pl. a személyzeti, a biztosítási, a tájékoztatási költségeket a biztonsági intézkedéseket meghozó vállalatoknak kellene fedezniük, illetve be kell építeniük őket az áraikba. Gondolni kell arra is, hogy ha egy vállalat elnyeri a „megbízható vállalat” címet, akkor következőképpen alacsonyabb legyen a biztosítási díja. Közélebről szemlélve az a helyzet alakul ki, hogy a szállítási piacon párhuzamosan fognak tevékenykedni „megbízható vállalatok” és olyanok, amelyek nem rendelkeznek ezzel a címmel. Ez ahhoz vezethet, hogy a vállalatok két csoportra oszlanak: egyrészt lesznek vállalatok, amelyek biztonságos, de drága szolgáltatásokat nyújtanak, másrészt olyanok, amelyek nem vállalják a magasabb biztonsági normákkal járó költségeket, ezért olcsóbban kínálhatják szolgáltatásaikat.

5.17 A rendeletjavaslat (11) preambulumbekkezdésében a „területükön székhellyel rendelkező gazdasági szereplők” kifejezésben a holland változat helyesen használja a „gevestigd” (szó szerint: „telepített, letelepedett”) szót. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy egyes nyelvi változatokban (például a lengyel szövegben) a „tevékenységet végző” kifejezés szerepel, amely teljesen mást jelent.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára”

COM(2006) 173 final

(2006/C 325/19)

2006. április 25-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció véleményét 2006. november 10-én elfogadta. (Előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésen (a 2006. december 14-i ülésnapon) 114 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja az Európai Bizottság által bemutatott cselekvési tervet, mivel ezáltal a hatóságok az Európai Unióban előmozdítják a tudásalapú gazdaság és a tartós gazdasági növekedés célkitűzéseit a több és jobb munkahely, valamint a nagyobb társadalmi kohézió révén.

1.2 Az EGSZB véleménye szerint a cselekvési terv végrehajtása hozzájárulhat egyes társadalmi csoportoknak a társadalomból vagy a foglalkoztatási szférából való kirekesztésének megakadályozásához, a foglalkoztatás minőségének és biztonságának javításához, a „digitális megosztottság” elkerüléséhez, a helyi szolgáltatásokhoz való általános hozzáférés előmozdításához, továbbá a segítségre szoruló személyek csoportjainak átfogó gondozásához, egyszerűen: a társadalmi kohézió erősítéséhez az egyenlőtlenség teljesen új, fenyegető formái közepette. Megfelelő intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy ne legyenek „másodosztályú” állampolgárok.

1.3 A hatóságok digitális szolgáltatásokra való áttérése együtt jár azok korszerűsítésével a polgárok részére nyújtott szolgáltatások jobb minősége, nagyobb rugalmassága és teljesítőképessége, a közpénzek hatékony felhasználása, a költségcsökkentések, a felhasználóbarát jelleg, a hatóságok fokozottabb együttműködése, valamint a közigazgatási eljárások egyszerűsítése értelmében.

1.4 Az EGSZB nyomatékosan ajánlja olyan célkitűzések rögzítését, amelyek biztosítják a szélessávhoz való hozzáférés általánossá tételét az internet mint tájékoztatási és kommunikációs eszköz elterjesztése érdekében. Az ebbe az eszközbe vetett bizalom mértéke attól függ, hogy a polgárok mennyire érzik biztonságosnak a használatát. Ez a szempont nagy jelentőségű a digitális közigazgatás, valamint a polgárok számára nyújtható szolgáltatások szempontjából.

1.5 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, amiért a cselekvési terv nem tér ki arra: mi a szervezett civil társadalom szerepe a polgároknak a demokratikus döntéshozatali folyamatokban való részvétele célkitűzésének megvalósításában. A részvételi demokrácia fő pilléreként alapvető a szervezett civil társadalom szerepe a jövőbeni „digitális demokráciában”.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 Az Európai Bizottság közleményében bemutatja az „i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért” elnevezésű kezdeményezés szerves részét képező i2010 eGovernment cselekvési tervet, amellyel jelentős mértékben hozzájárul a lisszaboni stratégiához és más közösségi szakpolitikákhoz.

2.2 Fontosnak tartja az elektronikus kormányzat kiépítésének felgyorsítását a modernizáció és az innováció érdekében, mivel új szükségletek és igények merülnek fel például a határokon átnyúló zökkenőmentes közszolgáltatások, valamint a polgárok Európán belüli mobilitási és vállalkozási lehetőségeinek tekintetében.

2.3 Az Európai Bizottság célja a cselekvési tervvel:

- a kézzelfogható előnyök gyorsabb eljuttatása a polgárokhoz és vállalkozásokhoz,
- annak biztosítása, hogy a nemzeti szinten kiépített elektronikus kormányzat a széttagozottság vagy az interoperabilitás hiánya miatt ne eredményezzen új akadályokat az egységes piacon,
- az elektronikus kormányzat előnyeinek uniós szintre emelése a tagállami kezdeményezésekben a méretgazdaságosság kihasználásának lehetővé tétele, illetve a közös európai kihívásokban való együttműködés által,
- az elektronikus kormányzat megtervezésében és kivitelezésében érdekelt összes uniós fél együttműködésének biztosítása.

2.4 A cselekvési terv középpontjában öt, az elektronikus kormányzattal összefüggő fő célkitűzés áll, és mindegyikhez 2010-ig elérendő konkrét célok társulnak:

- a társadalmi integráció felgyorsítása az elektronikus kormányzatot keresztül, hogy 2010-re minden polgár élvezhesse a megbízható, innovatív szolgáltatásokat és az azokhoz való könnyű hozzáférést.

Ezzel kapcsolatban előttünk áll mind a digitális megosztottság leküzdésének kihívása, mind pedig az IKT-alapú társadalmi integrációs politikák alkalmazásának lehetősége annak érdekében, hogy minden polgár – beleértve a társadalmilag hátrányos helyzetű csoportokat is – teljes körűen kihasználhassa az elektronikus kormányzat előnyeit.

- az eredményesség és a hatékonyság elérése – a magas felhasználói elégedettség, az átláthatóság és az elszámoltathatóság, valamint az adminisztratív terhek könnyítésének és a hatékonyság növelésének jelentős mértékű elősegítése 2010-ig.

Ehhez egyrészt létre kell hozni a hatás-/haszonorientált mérés közös keretét, amely általános mutatókon alapuló teljesítményértékelést és mérhető mutatók felhasználásával végzett esettanulmányokat foglal magában.

Másrészt bővíteni kell a tapasztalatmegosztást a hosszú távú fenntarthatóság biztosítása érdekében.

- átfogó alapszolgáltatások a polgárok és a vállalkozások javára – 2010-re a közbeszerzések 100 %-a elektronikusan is elérhető lesz, és 50 %-uk elektronikusan úton fog lezajlani; együttműködési megállapodásokat kell kötni a polgároknak szóló további nagy hatóerejű online közszolgáltatásokra is, mint például a polgárok mobilitásával kapcsolatos szolgáltatások (így az Európa egészére kiterjedő munkakeresési szolgáltatások, valamint a betegnyilvántartáshoz és a rendelvények elektronikus felírásához kapcsolódó társadalombiztosítási szolgáltatások javítása) vagy a HÉA-visszatérítés,
- a legfontosabb összetevők rendszerbe állítása – lehetővé tenni a polgárok és a vállalkozások számára, hogy a közszolgáltatásokhoz 2010-re kényelmes, biztonságos és interoperábilis, hitelesített hozzáférést élvezhessenek egész Európában, ezt szolgálnák a harmonizált nemzeti személyi igazolványok, illetve az elektronikus személyazonosításra és hitelesítésre vonatkozó szabályozási intézkedések bevezetése a közszolgáltatások terén,
- a társadalmi integrációtól kezdve a döntéshozatal minőségéig számos kérdésre és aggodalomra választ kereső, hatékony közvita és a demokratikus döntéshozatalban való részvétel eszközeinek bemutatása 2010-re.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB általánosságban üdvözli az Európai Bizottság cselekvési tervét és az abban rögzített ambiciózus célkitűzéseket, amelyeket e tervvel el szándékozik érni. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság felfogását e kezdeményezések célkitűzéseire és politikai célszerűségére vonatkozóan, mivel ezáltal előmozdítjuk a lisszaboni stratégia megvalósítását, mely szerint Európát a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdasági térségévé kell tenni.

3.2 Az EGSZB megerősíti véleményét ⁽¹⁾, mely szerint az EU-nak következetes, lendületes és haladó koncepciót kell bemutatnia az Unió célkitűzéseire és intézményi dinamikájára vonat-

⁽¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő tárgyban: „A lisszaboni stratégia végrehajtásának javítása”. HL C 120., 2005.5.20., 79–88. o. Elfogadta a 2004. 10. 27-i plenáris ülés. Előadó: Bruno Veber; társelőadó: Ernst Erik Ehnmark és John Simpson.

kozóan, ha azt akarja, hogy a lisszaboni célkitűzések valóban elérhetőek legyenek. Az eGovernment előmozdítása mindenképpen alkalmas eszköz e célok elérésére.

3.3 Az egyik elsődleges feladat a szélessávú szolgáltatásokhoz való hozzáférés érdekében a teljes lefedettség elérése, ezért a le nem fedett területeken ki kell építeni a megfelelő infrastruktúrákat, hogy biztosítani lehessen az ezen szolgáltatásokhoz való hozzáférést, valamint támogatni kell a széles sávú és mobilhálózatokat és -szolgáltatásokat.

3.4 A cselekvési tervben előirányzott intézkedések végrehajtása a különböző területi szinteken, valamint a kapcsolódó tapasztalatcsere érezhetően ki fog hatni a belső piac működésére, különösen a közbeszerzés területén és az uniós polgárok mindennapi életében, ami maga után vonja a polgárok életminőségének és jólétének növekedését.

3.4.1 A cselekvési terv az Alapjogi Chartában elismert alapjogokat érint, mint például a „megfelelő ügyintézéshez való jogot”, a „személyes adatok védelmét”, „a munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez való jogot”, valamint az „általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést”.

3.4.2 Az EGSZB kifejezi azon reményét, hogy a cselekvési terv célkitűzéseinek megvalósítása során megőrződik a jelenlegi védelmi szint, és megakadályozzák azt, hogy a növekvő technikai fejlődés e jogok védelmének meggyengülésével járjon együtt.

3.5 A polgárok hatóságokba vetett bizalmának erősítése érdekében megfelelő mértékű, elégséges biztonsági intézkedésekre van szükség, amelyek arányosak a költségekkel, az adatok jellegével és fontosságával, valamint a védett folyamatokkal.

3.6 Az EGSZB már kifejtette véleményét ⁽²⁾ a hálózatok és az információk biztonságát szolgáló európai keretpolitika szükségességével kapcsolatban. Megállapította, hogy a hálózatok biztonságának növelésére irányuló befektetések olyan szociális költségekkel és előnyökkel járnak, amelyek nem tükröződnek helyesen a piaci árakban.

3.7 Az EGSZB a közeljövőben részletesebben kifejti majd véleményét az i2010 cselekvési tervben szereplő hálózati biztonsági kérdéssel kapcsolatosan ⁽³⁾.

3.8 A cselekvési terv eredményes végrehajtása érdekében erősíteni kell az EU-intézmények és a tagállami hatóságok közötti együttműködést. Ehhez megfelelő csatornákat kell meghatározni, amelyek egyben lehetővé teszik az eredmények hatékony megítélését.

3.9 Ennek során meg kellene teremteni a különböző hatóságok közötti együttműködés struktúráit, hogy a polgárok a mindenkorli szolgáltató hatóságtól függetlenül igénybe tudják venni az új szolgáltatásokat. Ez ezenkívül lehetővé tenné a megoldások közös kialakítását, valamint az egyes szintek megoldásainak egybeolvasztását.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére – A hálózatok és az információk biztonsága: Javaslat egy európai politikai megközelítésre”. HL C 48., 2002.2.21., 33–41.o. (Elfogadta a 2001. 11. 28-i plenáris ülés. Előadó: Daniel Retureau. 3.2.1., 3.11. pont)

⁽³⁾ Véleménytervezet HL C 318., 2006.12.23. Előadó: Antonello Pezzini.

3.10 Az EGSZB megerősíti: közösségi szinten kell támogatni ⁽⁴⁾ az egész Európában nyújtott közérdekű szolgáltatásokat (vámügy, Galileo, európai betegbiztosítási kártya, igazságügyi együttműködés – például a bizonyítékok felvétele, a polgári peres eljárásokban az iratok ismertetése és kézbesítése során, valamint más új szolgáltatások, amilyen az európai gépjárműnyilvántartás vagy az európai jogosítvány). Ehhez kapcsolatokat kell létrehozni az egyes hatóságok között a fenti területeken.

3.11 Hiányosságként említhető – többek között –, hogy a cselekvési tervben nem szerepelnek kellő mértékben közösségi szintű pénzügyi eszközök (IST, IDA), amelyek az emberi erőforrások területén, valamint a technikai szinten az előirányzott változást támogatnák. Erre különösen az új tagállamok, valamint a közeljövőben csatlakozó országok esetében lenne szükség.

3.12 Annak elkerülése érdekében, hogy az „e-kormányzás” az egyes tagállamokban eltérő ütemben fejlődjön, először is ad hoc jellegű közösségi intézkedésként a közigazgatás korszerűsítését szolgáló alapot kell létrehozni. Ugyanakkor lehetővé kell tenni – hosszabb végrehajtási határidők kiszabásával – a differenciált jogi kezelést, hogy a közigazgatások el tudják érni a tervben meghatározott célkitűzéseket.

3.13 Ezen kívül az Európai Beruházási Banknak és az Európai Bizottságnak egyaránt pénzügyi eszközöket kell előírnia, hogy lendületet adjanak az európai gazdaságnak e cselekvési terv alkalmazási területén.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az információs társadalom nemcsak a fejlesztés és a versenyképesség, hanem a társadalmi és a területi kohézió, valamint az esélyegyenlőség szempontjából is kihívást jelent. Az egyenlőtlenség egyik legjelentősebb, az emberek és a régiók jövőjét meghatározó formáinak egyike éppen abban nyilvánul meg, hogy a „digitális szakadék” egyik vagy másik oldalán foglalunk-e helyet.

4.2 Az elsődleges cél a digitális megosztottság kialakulásának megakadályozása, illetve a már létrejött megosztottság csökkentése vagy teljes megszüntetése. Ehhez a megfelelő szolgáltatások támogatása és rendelkezésre bocsátása érdekében aktív és közvetlen hatást eredményező politikára van szükség, mindenekelőtt azokon a területeken, amelyek nem alkalmazkodtak eléggé az új technológiákhoz. Emellett a lakosság meghatározott csoportjai számára intenzív számítógépes oktatási programokat kellene kialakítani, amelyek magukba foglalják a szakképzést is.

4.3 Ahhoz, hogy az egyes közigazgatási szervek az IKT területén képzési és oktatási intézkedéseket vezethessenek be, az EGSZB szerint valamennyi infrastruktúra és erőforrás – beleértve a humán erőforrásokat – létrehozására, irányítására, fejlesztésére és karbantartására szükség van. Ez az Európai Unió teljes területén a hatékony szervezést szolgálná, mégpedig a digitális kompetencia és az internethez való csatlakozás népszerűsítésének és erősítésének célkitűzésével.

4.3.1 A digitális kompetencia megszerzése érdekében támogatni kell bizonyos intézkedéseket, mint például: teljesen felszerelt, gyakorlati szempontból megfelelő tantermek kialakítása és működtetése a számítógépes tanfolyamok céljára, oktatók kiképzése, támogatások az internetcsatlakozáshoz, „internetcsekk” az oktatásban résztvevők számára, akik tanfolyamukat optimá-

lisan kihasználták, és amelyekkel e résztvevők legalább részben finanszírozhatják az IKT-eszközök és -szolgáltatások (mindenekelőtt az internet) megvásárlását, illetve az azokhoz való hozzáférést.

4.3.2 A digitális kompetencia megszerzésére irányuló intézkedések tartalmának és szolgáltatásainak a képzés megtervezésén, bevezetésén, figyelemmel kísérésén és ellenőrzésén, valamint az internetes tanfolyamok lebonyolításának támogatásán kellene alapulnia.

4.3.3 Ösztönözni kellene például a középszínten lévő internethasználókat segítő „virtuális campusok” létrehozását; amelyek keretében e felhasználók részére megfelelően tanúsított idegen nyelvű képzési tartalmakat kellene közvetíteni. A digitális hatósági szolgáltatások keretében elő lehetne mozdítani a nyelvi sokszínűséget, a nyelvtudás megszerzését és a többnyelvűséget az EU-ban.

4.4 A közigazgatási szervek portáljainak meg kellene felelniük az e-Accessibility legmagasabb szintű, nemzetközileg elismert standardjainak, amely mindenekelőtt a WAI (Web Accessibility Initiative) irányelveinek való optimális megfelelést jelent. Valamennyi olyan – szabványosító, technikai jellegű vagy szervezéshez kapcsolódó – intézkedésre is szükség van, amelyekkel elősegíthető a hozzáférhető IKT és az egész EU-ban interoperábilis módon működő hatóságok létrejötte.

4.5 A fizikai akadályok lebontásával együtt kell járnia a „fejekben lévő akadályok” megszüntetésének, amelyek olykor elválasztják az embereket. Az EGSZB véleménye szerint akár magukhoz a helyiségekhez, akár a kommunikációs rendszerekhez és eszközökhöz való akadálymentes hozzáférés, valamint a jelnyelv jogi elismerése döntő lépések az uniós polgárság teljes megvalósulása felé vezető úton.

4.6 Az átláthatóság előfeltétele a tájékoztatás szabadságának előmozdítása, az objektivitás biztosítása, a valóságghú, naprakész tájékoztatás; mindez lehetetlenné teszi a hatóságok átláthatatlan működését.

4.7 A közvélemény releváns és naprakész információkkal való ellátása az állam és a polgárok közötti demokratikus viszony alapeleme. Csak így férnek hozzá az emberek a közügyekhez, vehetnek részt a döntésekben és ítélik meg a közigazgatás tevékenységét és magatartását.

4.8 Egyszerűen: a cél a teljes IKT-potenciál kihasználása a jobb, hatékonyabb és polgárközelibb közigazgatás létrehozása érdekében, amely hasznos és értékes digitális közszolgáltatásokat nyújt, ezáltal hozzájárul a polgárok és vállalkozások kibontakozásához az információs társadalomban.

4.9 E tekintetben megfelelő időn belül valamennyi tagállamban legalább a következő intézkedéseket végre kellene hajtani:

- a polgárok és a vállalkozások azon jogának biztosítása, hogy elektronikus úton érintkezzenek a hatóságokkal,
- olyan mechanizmusok létrehozása, amelyek biztosítják, hogy az online szolgáltatások kínálata megfelel a fennálló igényeknek, valamint az elektronikus szolgáltatások pontosan meghatározott katalógusának összeállítását,

⁽⁴⁾ A 2006. szeptember 14-i plenáris ülésen elfogadott vélemény (HL C 318., 2006.12.23.). Előadó: Bruno Vever.

– megfelelő csatornák biztosítása, amelyeken keresztül a polgárok és a vállalatok igénybe vehetik a közigazgatás által kínált szolgáltatásokat.

4.10 Sok esetben szükségessé válik az Európai Unió vállalkozásai – különösen a kkv-k – közelítése a szükséges technológiához. Az EU-ban az egyes vállalkozási ágazatok számára, különösen ott, ahol az IKT terén nagy hiányosságok vannak, technikai intézkedésekre, valamint szakmai és személyre szabott tanácsadásra van szükség, többek között „technológiai tanácsadókra”, továbbá állami, regionális és önkormányzati szinten a „technológiai fejlesztéssel foglalkozó tanácsadó irodák” létrehozására.

4.11 A fentiek kiegészítéseként további, a terjesztést és a népszerűsítést szolgáló intézkedések és az IKT területén képzési és oktatási kezdeményezések szükségesek, továbbá a nagy teljesítményű internetcsatlakozások, valamint általában az IKT kkv-k általi alkalmazásának ösztönzése.

4.12 Az IKT-fejlesztést szolgáló intézkedések segítségével az EU-ban működő kkv-k integrálhatók a tudásalapú gazdaságba, többek között az innovatív termelési környezet elősegítése, a vállalati hálózatok dinamizálása, valamint a technológia és a tudás megteremtése, közös használata és hatékony transzfere révén.

4.13 Konkrét, támogatható intézkedések, például: technológiai és irányítási megoldások létrehozása az EU termelési ágazataiban való alkalmazáshoz; az IKT fejlettségének fokát mérő összehasonlító vizsgálatok (benchmarking) a különböző termelési ágazatokban; a technológiamenedzsment és a folyamatfejlesztés közös központjainak létrehozása (IKT-megoldásokkal foglalkozó ágazatspecifikus parkok); kkv-kat segítő szolgáltatási központok létrehozása az egyes termelési ágazatokban és összekapcsolásuk a kutatási, fejlesztési és innovációs központokkal (ágazatspecifikus IKT-műhelyek); a B2B és a B2C vállalati hálózatok kialakításának elősegítése; a kockázati tőke finanszírozási mechanizmusainak kiépítése az IKT-ágazatban és a hasonló területeken; weboldalak létrehozása a felhasználóként jelentkező ágazatok és vállalatok számára összeállított szolgáltatási katalógusokkal; a kkv-k számára digitális fórumok és online listák, illetve kkv-kat tartalmazó listák létrehozása.

4.14 A biztonság tekintetében elő kell mozdítani a biztonsági problémák megelőzésére, megoldására, korai felismerésére és proaktív módon való kezelésére, továbbá a számítógépes biztonságra és az IKT területén való kutatásra, fejlesztésre és innovációra specializálódott központokat, amelyek leginkább az EU-n belüli vállalatok és hatóságok számára kínálnak specifikus technológiai megoldásokat, hogy erősítsék az internetbe, az elektronikus kereskedelembe és a digitális közszolgáltatásokba vetett bizalmat.

4.15 A politikai pártok és a civil szervezetek ma gyorsabban és hatékonyabban tudnak kommunikálni a polgárokkal, ezért olyan intézkedéseket követelnek kormányaiktól, amelyek révén az új kommunikációs eszközök – különösen az internet – általános összekötő csatornává válnak, amelyeken keresztül a polgárok a hatóságokhoz fordulhatnak, érintkezhetnek velük, illetve közvetlenül részt vehetnek a közös döntések kidolgozásában, és élhetnek politikai jogaikkal, ami magában foglalja – helyzettől függően – a választójog gyakorlását is.

4.16 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, amiért a cselekvési terv nem tér ki a szervezett civil társadalom szerepére e terv célkitűzéseinek megvalósításában, különösen ami a polgárok fokozottabb részvételét illeti a demokratikus döntéshozatali folyamatokban.

4.17 Az EGSZB a hozzáférésre irányuló kezdeményezés európai szintű támogatására, figyelemmel kísérésére és ellenőrzésére törekszik annak érdekében, hogy áthidalják a „digitális szakadékot” és a technológiai lemaradást, amelyet a társadalom bizonyos rétegeiben az e-kormányzás bevezetése okozhat.

4.18 Ezt a célt csak az információáramlást, a hálózaton keresztül történő kommunikációt és a polgárok, valamint a közigazgatás közötti közvetlen párbeszédet javító reformokkal lehet elérni, amelyek erősítik a szociális és a demokratikus tőkét, továbbá az állami digitális struktúrákat.

4.19 Egy demokrácia minősége nagymértékben függ a közigazgatás működésétől. Korszerű és rugalmas hatóságokra van szükség, amelyek a polgárok gondjainak tekintetbevételével alakítják ki szervezetüket, és képesek e problémákat időben felismerni és megoldani. A hatóságoknak átlátható módon kell tevékenykedniük. Ily módon a polgárok bíznak bennük és polgárközelinek érzik őket.

4.19.1 A részvételi demokrácia védelmezőjeként az EGSZB azt a nézetet képviseli, hogy e részvétel felvilágosult polgárokat eredményez, megkönnyíti a kormányzást és hozzájárul az egészséges politikai struktúrák kialakulásához.

4.19.2 Végre kellene hajtani a helyzet és a technológia-, valamint tudásalapú társadalom fejlődésének vizsgálatát és felügyeletét az Európai Unióban. Ennek a vizsgálatnak szigorúan tudományos és statisztikai módszerekre és eljárásokra kellene támaszkodnia; súlypontját pedig a különleges igényekkel rendelkező célcsoportok technológiai szintjének elemzése képezze. Mindez azon intézkedések azonosítását szolgálja, amelyekkel eredményesen áthidalható a „digitális szakadék”, és amelyek hozzá tudnak járulni az IKT intenzív használatához és alkalmazásához az európai társadalomban, főként e célcsoportokban.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/.../EK irányelv módosításáról”

COM(2006) 646 final – 2006/0210 (COD)

(2006/C 325/20)

2006. november 16-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége 2006. október 25-én megbízta a „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekciót a bizottság munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Jörg RAUSCHE személyében, továbbá egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, mint már megerősítette, nagy jelentőséget tulajdonít a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények harmonizálásának.

1.2 Amint a belvízi hajók műszaki követelményeiről szóló 2006/.../EK irányelv tárgyában kidolgozott véleményében is kifejtette, a Rajna a világ legforgalmasabb vízi útja. Az e vízi útra vonatkozó feltételeket és műszaki követelményeket a Rajnai Központi Hajózási Bizottság (CCNR) rendszeresen aktualizálja a felülvizsgált Rajnai Hajózási Egyezmény 22. cikkének megfelelően. A nemzetközi civil szervezetekkel való konzultáció révén a CCNR követelményeinek átdolgozásába bevonja a civil társadalom képviselőit is, mégpedig a hajótulajdonosokat, a szakszervezeteket, a hajógyárakat és a szállítókat.

1.3 Az így átdolgozott követelményeket a versenytorzulások elkerülése és a szükséges biztonsági szint elérése érdekében alapvetően bele kell venni a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelményekről szóló 2006/.../EK irányelv rendelkezéseibe.

1.4 Ennek mielőbbi megvalósításához, amint az Európai Bizottság is javasolja, el kell fogadni a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelményekről szóló 2006/.../EK irányelv módosításait.

1.5 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság emellett azt ajánlja, hogy a 2006/.../EK irányelv módosítása által létrehozott bizottság megfigyelői státuszt biztosítson a CCNR-nek a műszaki követelmények egységes továbbfejlesztése érdekében.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 Az irányelvjavaslat célja, hogy bizottsági eljárás útján gyorsabb és egyszerűbb legyen más nemzetközi szervezetek,

főként a CCNR munkájának figyelembevétele a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények kidolgozása során.

2.2 Ennek lehetővé tétele érdekében a javaslat az irányelv és a II. melléklet eljárás-technikai cikkeinek módosítását irányozza elő, amelyek lehetővé teszik a közösségi jog rugalmas hozzáigazítását azokhoz a követelményekhez, amelyek a felülvizsgált Rajnai Hajózási Egyezmény 22. cikke alapján szükségesek a hajóbizonyítványok megszerzéséhez.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az Európai Parlament több ízben is leszögezte, hogy fontosnak tartja a belvízi hajózásban illetékes összes nemzetközi szervezet szoros együttműködését. Ez különösen érvényes a Közösség és a CCNR közötti együttműködésre.

3.2 A tagállamok és az Európai Bizottság úgy vélik, hogy a Közösség és a CCNR együttműködésének minél hatékonyabbnak és szorosabbnak kell lennie. Ezt elősegítené a CCNR megfigyelői státusza az EU által létrehozandó bizottságban, amely önállóan dönthet arról, hogyan vonja be tevékenységébe megfelelő módon a CCNR-t.

3.3 Az irányelvjavaslat preambulumbekzdései és a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelményekről szóló 2006/.../EK irányelv 20. cikkének (1) bekezdése hangsúlyozzák a CCNR fontos szerepét, valamint a közösségi és a CCNR által jegyzett követelmények harmonizálásának szükségességét.

3.4 Ezért ajánlatos a CCNR-nek megfigyelői státuszt biztosítani az említett bizottságban. Meg kell jegyeznünk, hogy az Európai Bizottság már rendelkezik megfigyelői státusszal a CCNR-ben, és lehetősége van részt venni a CCNR műszaki bizottságaiban.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolásáról szóló 3922/91/EGK tanácsi rendelet módosításáról”

COM(2006) 645 final – 2006/0209 (COD)

(2006/C 325/21)

2006. november 15-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 71. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

Az EGSZB elnöksége 2006. november 21-én megbízta a „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a 2006. december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Jan SIMONS személyében, továbbá egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság rendeletjavaslataival, feltéve, hogy az „ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás” bevezetése még teljesebb mértékben bevonja a társ-jogalkotókat a végrehajtási aktusok ellenőrzésébe.

1.2 Az EU–OPS-rendelet (a módosított 3922/91/EGK rendelet) sürgető hatályba lépésére való tekintettel az EGSZB az európai bizottsági javaslat gyors elfogadását ajánlja.

2. Bevezetés

2.1 E bizottsági javaslat tárgya a polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolásáról szóló 3922/91/EGK tanácsi rendelet ⁽¹⁾ módosítása annak érdekében, hogy az megfeleljen a legutóbb a 2006. július 17-i 2006/512/EK tanácsi határozattal ⁽²⁾ módosított, az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 1999. június 28-i 1999/468/EK tanácsi határozatnak ⁽³⁾.

2.2 A 2006/512/EK határozat a végrehajtási hatáskörök gyakorlásának új típusát vezeti be, az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárást.

2.3 Ezentúl az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljáráshoz kell folyamodni azon általános hatályú intézkedések esetében, amelyek a Szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás alapján elfogadott jogi aktusok nem alapvető fontosságú elemeinek módosítását szolgálják, beleértve néhány ilyen elem törlését vagy a jogi aktus új, nem alapvető fontosságú elemek beillesztésével történő kiegészítését.

⁽¹⁾ HLL 373., 1991.12.31., 4. o.

⁽²⁾ HLL 200., 2006.7.22., 11. o.

⁽³⁾ HLL 184., 1999.7.17., 23. o.

2.4 Ezen új szabályozási eljárást főként az alap-jogiaktus mellékleteinek törlésekor, módosításakor vagy helyettesítésekor, illetve a tudományos és műszaki fejlődéshez való igazításukkor kell alkalmazni. Ezzel szemben a szokásos szabályozási eljárást kell alkalmazni azon esetekben, amikor az Európai Bizottság engedélyezi egy tagállamnak, hogy eltérjen egy alap-jogiaktusban vagy annak mellékleteiben előírt rendelkezések alkalmazásától.

2.5 A 3922/91/EK rendelet 8. cikkének (1), (3) és (4) bekezdése, valamint 11. cikke felhatalmazza az Európai Bizottságot, hogy a szabályozási eljáráson keresztül törölje, módosítsa vagy kiigazítsa a III. mellékletben foglalt közös előírásokat.

2.6 Ezért oly módon kell módosítani e rendeletet, hogy az új, ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárással írja elő e végrehajtási intézkedések elfogadását.

3. Általános megjegyzések

3.1 A 2006/512/EK határozat előírja az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárásokat. Egy új komitológiai eljárás, az „ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás” bevezetésének célja, hogy szorosabban bevonja mind a Tanácsot, mind pedig az Európai Parlamentet az Európai Bizottság „kvázi jogalkotási természetű” intézkedéseinek és határozatainak meghozatalába.

3.2 Ezt az új eljárást a következő három feltétel teljesülésekor kell alkalmazni:

- a jogi aktusokat a Szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás alapján fogadták el,
- a jogi aktusok általános hatályú intézkedések elfogadására irányulnak,
- és ezek az intézkedések az alap-jogiaktusok nem alapvető fontosságú elemeinek módosítását szolgálják, beleértve néhány ilyen elem törlését vagy a jogi aktus új, nem alapvető fontosságú elemek beillesztésével történő kiegészítését.

3.3 Az EGSZB helyénvalónak tartja az Európai Bizottság javaslatát, mivel az „ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás” még teljesebb mértékben fogja bevonni a társjogalkotókat a végrehajtási aktusok ellenőrzésébe.

3.4 A 2006/512/EK tanácsi határozat 2006. július 23-tól hatályos, a folyamatban lévő jogalkotási eljárásokra nézve is. Ezért javasolja az Európai Bizottság az EU-OPS-rendeletnek ezzel a javaslattal történő kiegészítését.

3.5 Az EU-OPS-rendelet (a módosított 3922/91/EGK rendelet) sürgető hatályba lépésére való tekintettel az EGSZB az európai bizottsági javaslat gyors elfogadását ajánlja.

4. Részletes megjegyzések

Nincsenek.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS
